מדינת ישראל
משרד החינוך

המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי

ראמ"ה
הרשות הארצית למדידה
והערכה בחינוך

מדריך למורה
משימות לעידוד כתיבה

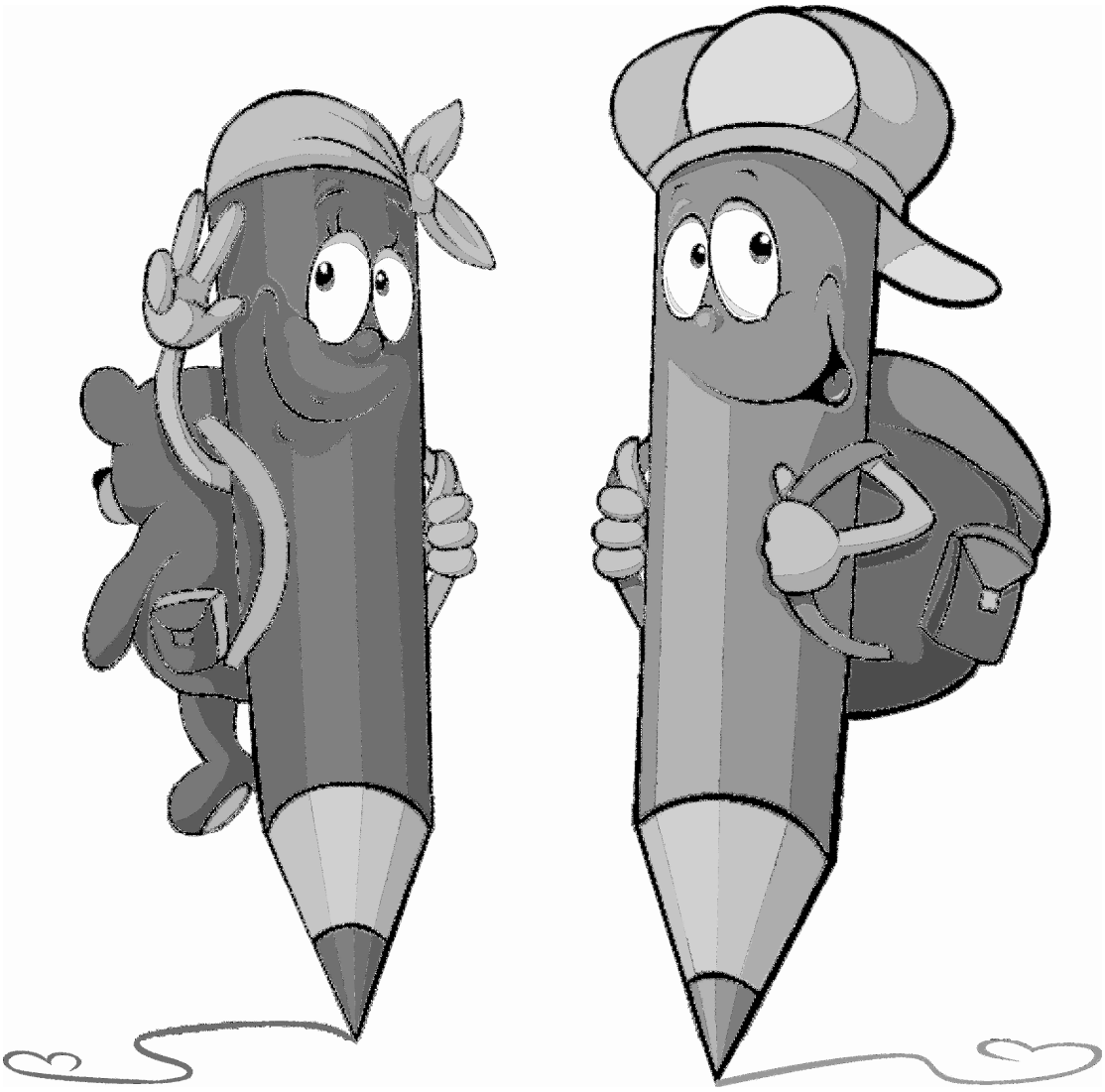

ועדת היגוי:

יו"ר פרופ' דורית רביד, בית ספר לחינוך והחוג להפרעות בתקשורת, אוניברסיטת תל-אביב

ד"ר חני שלטון, מנהלת תחום מדידה מעצבת, אגף בחינות, ראמ"ה

ד"ר צילה שלום יועצת פדגוגית בתחום השפה, ראמ"ה

ד"ר טליה חיימוביץ, פסיכומטריקאית, ראמ"ה

צוות פיתוח:

תהילה גרינוולד, ראש צוות כתיבה

פזית קוטלר, חברת צוות כתיבה

גלית בן צדוק, חברת צוות כתיבה

גלית כהנא, פסיכומטריקאית

אלה שפירא, פסיכומטריקאית

יעל קפלן, עורכת לשון

מריאנה מלטין, ריכוז

ויקי עובדיה, ריכוז

עיצוב, הפקה וזכויות יוצרים:

המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח)

זכויות יוצרים תמונת שער – © Schwarchana/shutterstock.com

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

תוכן עניינים

רציונל / פרופ' דורית רביד 4
מה כוללת הערכה? 6
השלבים ביחידות ההוראה-למידה 8
כיצד להפעיל את הערכה? 12
טבלת ההערכה של ביצועי תלמיד/ה (יחידות 1–2; 3–4) 14
טבלה ריקה להערכת ביצועי תלמיד/ה 16
הסבר למדדים של "טבלת הערכה לביצועי תלמיד/ה" 17
ניתוח היחידות למורה 25
קבוצה 1 25
יחידה 1: הכלב – חברו הטוב של האדם 25
יחידה 2: משחק הכדורגל 38
יחידה 3: מי צריך פייסבוק? 53
קבוצה 2 71
יחידה 1: לא מוותרים על ארוחת בוקר 71
יחידה 2: ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים 84
יחידה 3: מכנסי ג'ינס 100
קבוצה 3 120
יחידה 1: קרקס 120
יחידה 2: פיטר פן 133
יחידה 3: המצאת הגלגל 148
קבוצה 4 162
יחידה 1: פרס נובל 162
יחידה 2: מסטיק – מותר ללעוס? 176
יחידה 3: העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות 191
המלצות דידקטיות 207
הצעות לפעילות העשרה 210
נספחים - 12 המשימות 211

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

רציונל / פרופ' דורית רביד

השגת יכולות כתיבה היא תהליך ארוך טווח וקשה במיוחד, המשקף את העובדה שהכתיבה היא פסגת היכולות האורייניות: מחד גיסא היא דורשת הפקה יצירתית של תכנים מגוונים, ההולמים את הנסיבות התקשורתיות; מאידך גיסא היא מחייבת שליטה במערכת מובנית ומאורגנת המגבילה שיטתית את מבנה השיח הכתוב ואת צורתו תוך גיוס של משאבי שפה (אוצר מילים, מבנים מורפו-תחביריים, מערכת הפיסוק) ושל משאבי קוגניציה עשירים (יכולות ניהול executive control, תכנון, הצבת מטרות, מניפולציה של סדרות, מטא זיכרון). כל זאת תוך דרישה להתכתבות אינטגרטיבית עם טקסטים אחרים ועם מקורות מידע חיצוניים ("ידע עולם").

בפני הנחלה ראויה של כתיבה עומדים שלושה מכשולים. המכשול **הראשון** הוא העובדה שהוראת הכתיבה ולימודה הם תהליך ממושך, הדורש מן התלמיד התנסות מרובה, חוזרת ונשנית בהקשרים שונים, ומן המורה עבודה אינטנסיבית ורקורסיבית של מורה-על-תלמיד. לפיכך, בכיתה עתירת תלמידים הוראת הכתיבה היא כמעט דרישה בלתי אפשרית מן המורים. המכשול ה**שני** נעוץ בכך שעל הכתיבה להיות אינפורמטיבית והולמת סוגות שונות, ולעתים הדבר קשה לתלמידים (במיוחד לתלמידים בבית הספר היסודי) עקב היעדר מידע ותכנים זמינים. קושי זה קשור לכמות הקריאה המועטה בקרב רוב התלמידים בשלב זה, המונעת הן רכישה יעילה של ידע והן התנסות בקריאת טקסטים (וחוזר חלילה). המכשול **השלישי** הוא הידע הלשוני בכל רמות השיח בכלל ובלשון הכתובה בפרט, הנדרש לכתיבה. לבסוף, מלבד הזמן והמאמץ הנדרשים מן המורים, לא תמיד עומדים לרשותם הידע המסודר והשיטתי באשר להוראת הכתיבה.

על כן בערכה זו כל תלמיד יתמודד עם ***קטעי קריאה*** קצרים, המכילים טקסטים מסוגות שונות: טקסטים מידעיים, טקסטים טיעוניים וכתבות. הטקסטים נבחרו לערכה מאחר שהם קצרים, מעניינים ועשירים מבחינה תוכנית ומבחינה לשונית. זאת כדי לתת לתלמידים תשומה איכותית (קלט) מתאימה, המזמנת שפה עשירה מבחינת התוכן והלשון לקידום הכתיבה. לאחר כל טקסט מופיעה משימה של מילוי ***תרשים***, שבה יבנה לעצמו התלמיד את המפה המנטלית של הטקסט, כלומר מפה הכוללת את הרעיונות המרכזיים בטקסט. לאחר מכן מופיעים ***שני קלוזים פתוחים*** שעל התלמיד להשלימם. הקלוזים האלה משחזרים את טקסט הקריאה, תוך השמטה של יסודות בטקסט. הדבר מחייב את התלמיד לקרוא את הטקסט המקורי פעם נוספת ולהתמודד עם יכולת ההשלמה שלו בקלוז. בקלוז הראשון מושמטים מן הטקסט יסודות מעטים וקצרים (מילה אחת או שתיים), ובקלוז השני מושמטים צירופים ארוכים יותר, כך שעל התלמיד להתמודד הן עם הבדלים גדולים יותר בניסוח בין הטקסט המקורי לטקסט המשוכתב והן עם הדרישה להשלמות עצמאיות יותר. לבסוף, התלמיד נדרש לשחזר את הטקסט המקורי מזיכרונו, כאשר השלבים הקודמים משמשים לו אבני דרך ליצירה הסופית: ***הפקה של טקסט עצמאי***, עשיר בתוכן ותקין על כל פניו הלשוניים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יתרונות התהליך הם בעוגן החסון שהוא מספק לתלמיד ולמורה במעבר מקריאה לכתיבה. התלמיד אינו "מוצף" בראשית התהליך בדרישה לייצר טקסט שהוא גם חדש ואינפורמטיבי וגם תקין מבחינה לשונית. התרשים והקלוזים הם פלטפורמה המדגימה מהו מבנה טוב של טקסט ומהו ניסוח תקין. בנוסף, הם יוצרים מצב שבו התלמיד נדרש לקרוא יותר מפעם אחת הן את הטקסט המקורי והן את טקסט המטרה ולספק כתיבה ממוקדת ומצומצמת בהקשרים האלה.

המחוונים למורה, הודות לעיגונם בטקסט, מסייעים באמצעות מפרש תשובות עד סוף התהליך. יציבותו של הטקסט, הנתון בכל שלב, מאפשרת לגוון בהתאם לנדרש – בניסוח, באוצר המילים, בפיסוק ואפילו, לקראת הסוף, בתכנים הנדרשים. הדבר מסייע להעריך, ללמד, לעצב ולהטמיע היבטים שונים של הכתיבה בקרב התלמידים וגם בקרב מוריהם, בלי לטבוע ב"ים הגדול והמאיים" של הכתיבה.

ערכה זו היא בחזקת שלב א' של הוראת הכתיבה, והיא מתאימה לביצוע באמצע בית הספר היסודי, בזמן שבו התלמידים כבר שולטים דיים במערכת האורתוגרפית כדי לכתוב ולקרוא, ואפשר לסייע להם ללמוד לכתוב, כדי שיוכלו להמשיך וללמוד בעזרת כתיבה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מה כוללת הערכה?

הערכה כוללת 12 יחידות הוראה-למידה המיועדות לתלמידים, וכן מחוונים למורים.

כל יחידה מורכבת מחמישה שלבים:

1. קריאה של הטקסט
2. מיפוי הטקסט באמצעות תרשים זרימה
3. השלמה של מילים מן הטקסט (קלוז)
4. השלמה של צירופים מורחבים מן הטקסט (קלוז מורחב)
5. כתיבה שמטרתה שחזור של הטקסט במלואו.

ארבעת השלבים הראשונים הם, למעשה, אבני הדרך לביצוע השלב החמישי והמרכזי: שחזור הטקסט על-ידי התלמיד (ללא הסתמכות על הטקסט המקורי).

יחידות ההוראה-למידה כוללות טקסטים מסוגות שונות והן מאורגנות בקבוצות, על-פי רמות הקושי של הטקסטים. ארגון כזה מאפשר לתלמיד לעבור תהליך מובנה ומתפתח של כתיבת טקסטים: מטקסט הקרוב לעולמו של התלמיד והעוסק בנושא המוכר לו, שקל להתמודדות מבחינת המבנה ומבחינת אוצר המילים שלו – עד טקסטים מורכבים יותר מבחינת הנושא, המבנה ואוצר המילים. כך, למשל, הטקסט הראשון עוסק בכלב ובקשר בין בעל החיים הזה לאדם, בעוד הטקסט העוסק בלעיסת מסטיק, הנמצא בקבוצה הרביעית, הוא טקסט מדעי, בעל מבנה מורכב של טענות וביסוסן ואוצר מילים הכולל מילים שאינן שכיחות בשפת היום-יום.

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

12 יחידות הוראה-למידה

להלן החלוקה של הטקסטים על-פי רמות הקושי.

1. קבוצה ראשונה

קבוצה זו כוללת טקסטים הקרובים לעולמם של התלמידים מבחינת הנושא, המבנה ואוצר המילים.

א. הכלב – חברו הטוב של האדם

ב. משחק הכדורגל

ג. מי צריך פייסבוק?

2. קבוצה שנייה

קבוצה זו כוללת טקסטים הקרובים לעולמם של התלמידים, בסוגה המדעית-עיונית, המשלבת מאפיינים סיפוריים.

א. לא מוותרים על ארוחת בוקר

ב. ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים (מוחמד פאזלו)

ג. מכנסי הג'ינס

3. קבוצה שלישית

קבוצה זו כוללת טקסטים מדעיים מורכבים יותר מבחינת התוכן, המבנה ואוצר המילים.

א. קרקס

ב. פיטר פן

ג. המצאת הגלגל

4. קבוצה רביעית

קבוצה זו כוללת טקסטים מדעיים בעלי מבנים מורכבים, העוסקים בנושאים הרחוקים מעולמם של התלמידים.

א. פרס נובל

ב. מסטיק – מותר ללעוס?

ג. העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלבים ביחידות ההוראה-למידה

1. שלב הקריאה של הטקסט

בשלב הראשון על התלמידים לקרוא את הטקסט באופן עצמאי, ללא תיווך או סיוע. הטקסטים המוצעים לקריאה בערכה זו נבחרו בקפידה כדי שהתלמידים יפגשו טקסטים קצרים ואיכותיים. הכוונה היא שהתלמידים יקראו כמה שיותר טקסטים מסוג זה, כדי שבהמשך יוכלו להפיק בעצמם טקסטים איכותיים. ההתוודעות לטקסטים במגוון נושאים, במבנים מורכבים שונים והכוללים אוצר מילים עשיר, פותחת צוהר ליצירה עצמאית דומה בקרב התלמידים בעתיד. כמו כן, קריאה של טקסטים רבים מסוגה מסוימת תגביר את היכולת של התלמידים לצפות מראש את מבנה הטקסט, ותוביל להתמצאות קלה יותר בטקסט מסוגה דומה.

הטקסטים בערכה מסודרים על-פי רמת קושי עולה: בקבוצה הראשונה נכללים הטקסטים הקלים (חלקם מנוקדים) ובקבוצה הרביעית נכללים הטקסטים הקשים ביותר. כך מתאפשרת פעילות של תלמידים ברמות שונות. תלמידים שיתקשו בקריאת הטקסטים האלה ויזדקקו לתיווך של המורה (כלומר, להקראה של הטקסט) – מומלץ שיקבלו חיזוק בתחום מיומנויות הקריאה. מניסוי שערכנו הבנו שהטקסטים המוצעים בערכה מתאימים לרמות שונות של תלמידים בכיתה ד'.

2. שלב מיפוי הטקסט באמצעות תרשים

בשלב זה הטקסט עומד לרשות התלמידים ועליהם לכתוב בקצרה את הרעיונות המרכזיים שבו. המטרה של כתיבת התרשים של הטקסט היא לסייע לתלמידים לתהלך את הטקסט – להיות ערים ל"מפה המנטלית" של הטקסט, שתאפשר להם, כקוראים איכותיים, לזהות את הרעיונות המרכזיים בטקסט ולהבין את הקשרים ביניהם. קיימים מספר מודלים של תרשימים ביחידות השונות, ולכל טקסט מותאם מודל על-פי אופיו ומבנהו.

יש להיות ערים לכך שהמיומנות של מיפוי טקסט באמצעות תרשים היא מיומנות מורכבת, שלעתים אינה מוכרת בשכבת גיל זו. על כן, מוצע למורה לזמן לתלמידים עוד משימות של מיפוי טקסט, שבהן על התלמידים לקרוא טקסט ולהבין את הרעיונות המרכזיים שבו. אפשר, למשל, לעשות זאת בעת קריאת סיפורים בעברית, במולדת וכדומה. חשוב לזכור שהמיפוי הוא רק אבן דרך במימוש היצירה הסופית: שחזור הטקסט, והוא נועד לעזור לתלמידים באחזור המידע. משום כך יש להתייחס בסלחנות למידת הדיוק של החלוקה לרעיונות או לניסוח הרעיונות שבו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כל תרשים בנוי משלושה חלקים:

- **הנושא המרכזי –** על התלמידים לזהות את הנושא המרכזי בטקסט (התֶמָה). הם יכולים לנסח אותו בדרכים שונות, ובלבד שהניסוח יהיה נכון ורלוונטי. נוסף על כך, התלמידים יכולים לציין את הכותרת של הטקסט בתור הנושא המרכזי. לעתים זו בחירה נכונה, במקרה שהכותרת כוללת אינפורמציה מספקת על הנושא המרכזי, ולעתים כדאי להרחיב בכתיבה נוסף על הכותרת. על כל פנים, בשכבת גיל זו הכותרת יכולה להתקבל בתור הנושא המרכזי.

- **גוף התרשים –** על התלמידים לכתוב את הרעיונות המייצגים את הטקסט מבחינת התוכן. גוף התרשים שונה מטקסט לטקסט בהתאם לארגון המידע שבו: יש טקסטים המתארים אירועים בסדר כרונולוגי, ועל כן התלמידים מתבקשים לכתוב בנוגע אליהם את "האירועים החשובים בקטע לפי הסדר"; במקרים אחרים התלמידים מתבקשים לכתוב את "הדברים החשובים בקטע". כמו כן, בטקסטים שהם ברמה הגבוהה ביותר (הטקסט העוסק בלעיסת מסטיק, והטקסט העוסק בעופות הדורסים) ניתנים לתלמידים "קביים" המבנים עבורם את הקשרים בין הרעיונות. למשל: "השיטה הקיימת כיום", "הבעיה (החיסרון בשיטה הקיימת)", "טענות בעד", "טענות נגד" ועוד.

- **משפט אחרון לסיום –** על התלמידים לכתוב משפט שיהיה רלוונטי בדרך כלשהי לטקסט שקראו. המשפט יכול להיות אמירה אישית/דעה, או שהוא יכול לכלול מסקנה של התלמיד העולה מן הטקסט, או שהוא יכול אף לייצג את המשפט המופיע אחרון בטקסט ומתאים לשמש כסגיר.

3. שלב ההשלמות המצומצמות (השלמה של מילים בודדות)

בשלב זה מוצג לתלמידים הטקסט ובו חסרות מילים בודדות. המילים החסרות הן מילות מפתח בטקסט, והשלמתן על-ידי התלמידים תעודד התייחסות לתוכני הטקסט. על התלמידים להשלים בכתיבה את המילים החסרות בעוד הטקסט השלם נמצא מולם. אין אנו רוצים לבדוק זכירה, אלא לדאוג לכך שהתלמידים יקראו שוב את הטקסט השלם. התלמידים יכולים להיעזר בטקסט השלם כרצונם או ליצור פרפרזות של המילים בעצמם. כל תשובה יכולה להתקבל, ובלבד שהיא תשקף היטב את התוכן החסר. יש לשים לב לכך שהייצוג הגרפי של הטקסט שבו המילים החסרות, שונה מייצוגו הגרפי של הטקסט השלם. שבירת השורות שונה בין שני הטקסטים האלה, זאת כדי לגרום לקריאה מחודשת של הטקסט השלם ולהפנמה של התכנים שבו.

שלב זה משמש שלב מקדים לשלב האחרון, שלב השחזור הסופי של הטקסט. שלב ההשלמות המצומצמות הוא קל לביצוע בשל האפשרות לעיין שוב ושוב בטקסט השלם, ועל כן אם יש טעויות רבות בשלב זה, יש לאתר אצל כל תלמיד בנפרד את מהות הקושי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

4. שלב ההשלמות המורחבות

בשלב זה מוצג לתלמידים הטקסט ובו חסרים צירופים ארוכים וחלקי משפט שלמים. הצירופים החסרים הם צירופים החיוניים להבנת הטקסט. על התלמידים להשלים בכתיבה את החסר בעוד הטקסט השלם נמצא מולם. התלמידים יכולים להיעזר בטקסט השלם כרצונם או ליצור פרפרזות בעצמם. שלב ההשלמות המורחבות הוא גשר נוסף לקראת שחזור התכנים הסופי, והרצון הוא לעודד השלמות עצמאיות של התלמידים. בשלב זה תתקבל כל השלמה שתהיה נאמנה רעיונית למקור, ושתאפשר הבנה של הטקסט החדש. השלמה שגויה תיחשב השלמה שהתוכן שלה אינו קשור לתוכני הטקסט או השלמה היוצרת טקסט שאינו מובן עד כדי כך שאי אפשר לשחזרו בעזרת ההקשר.

המטרה של כל השלבים עד כה היא לסייע בהפנמה של מגוון הטקסטים שהתלמידים קוראים, להעשיר את אוצר המילים שלהם ולפתח הבנה למבני שיח ולמבני לשון ברמות מורכבות שונות. הגיוון וההעשרה יוצרים פלטפורמה שממנה יהיה לתלמידים, קודם כול, על מה לכתוב, וכן הם מספקים דוגמות למודלים שונים של כתיבה. בשלב הסופי על התלמידים לכתוב טקסט עצמאי משלהם, המבוסס על התכנים שקראו.

5. שלב הכתיבה – שחזור הטקסט

שלב זה הוא הליבה של ערכת המשימות, שמטרתה לקדם כתיבה בקרב תלמידים. השלבים הקודמים התמקדו בתהליך ובעיבוד המידע של התלמיד כדי לסייע לתלמידים להבין את הטקסט ולתהלך אותו, ואילו השלב הזה מתמקד בתוצר. בשלב זה על התלמידים לכתוב טקסט עצמאי המשחזר, עד כמה שאפשר, את הטקסט המקורי או את רובו. חשוב לציין שבשלב זה הטקסט המקורי **אינו** נמצא ברשות התלמידים. כלומר, כל מה שכתבו התלמידים עד שלב זה נלקח מהם, ועליהם לשחזר את הטקסט מזיכרונם.

טקסט ברמה טובה הוא טקסט המשקף את מרבית הרעיונות המוצגים בטקסט המקורי. הוא המקשר ביניהם היטב, כך שהקורא יכול להבינו וליצור "מפה מנטלית" שלו, הדומה לזו של הטקסט המקורי.

הבדיקה של רמת הטקסט מבחינה תוכנית ומבחינה מבנית נעשית באמצעות:

א. בדיקת מספר יחידות התוכן הקיימות בטקסט המשוחזר

ב. בדיקת מידת האוטונומיות של הטקסט

ג. בדיקת הפיסוק של הטקסט – כפי שיפורט בהמשך

יש לשים לב לכך שיכולים להיות מקרים שבהם הטקסטים שיכתבו התלמידים לא יהיו רלוונטיים מבחינת התוכן – כלומר, התלמידים ימציאו תוכן חדש ולא ישחזרו את הטקסט, או מבחינת הסוגה – למשל, במקרים שבהם התלמידים יכתבו סיפור במקום טקסט מידעי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

במקרים כאלה מומלץ להחזיר לתלמידים את הטקסט שכתבו ולמקד אותם בדרישה לשחזר את תוכן הטקסט שקראו ואת הסוגה שלו. יש לשים לב, כאמור, גם לסימני הפיסוק. אם התלמיד ישתמש נכון בסימני הפיסוק, הוא ייזום בעבור הקורא הפסקות מתאימות, שיסייעו לו לקרוא קריאה רציפה ולשחזר טוב יותר את הטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כיצד להפעיל את הערכה?

קיימת גמישות רבה בהפעלת הערכה. כל מורה יכולה להפעילה בהתאם לרמת הכיתה ובהתאם לצורכי התלמידים. בעיקרון, כל מי שיעבוד על כל 12 הטקסטים, ויבצע את הפעילויות שבעקבותיהם, יפיק תועלת מכך. ההערכה מסייעת ומעודדת לכתיבה של סוגות שונות ומגוונות, החל מסיפור קצר ועד לטקסט מידעי-שכנועי. [מידע-שכנוע]

המורה יכולה להקדיש שעת פעילות על טקסט אחד זהה לכל הכיתה במשך שלושה חודשים, אחת לשבוע. היא יכולה לפזר את העבודה לאורך כל השנה או לחלק את הכיתה לקבוצות, ולכל קבוצה לתת טקסט ייעודי אחר.

צוות הפיתוח ממליץ לכל התלמידים לעבוד במשך השנה על כל הטקסטים שבערכה (12 שעות), ונוסף על כך לערוך על כל טקסט שיעור שבו תלמיד אחד או קבוצה של תלמידים יכינו פעילות העשרה בעקבות נושא/ים שעלו בטקסט. הכוונה למידע נוסף על אחד הנושאים, להצגת עמדה, להמחשה באמצעים ויזואליים, לסיפור אישי, לסיפור אמנותי ועוד (12 שעות).

מחוונים למורה

הערכה כוללת מחוונים למורה לכל שלבי הביצוע של היחידות, לרבות דוגמות לתשובות תלמידים: בשלב מיפוי הטקסט באמצעות תרשים (שלב 2), ובשלב הכתיבה – שחזור הטקסט (שלב 5). בשלבים 3 ו-4 מוצגות ההשלמות שבטקסט המקור. פירוט לגבי העקרונות המנחים את ההערכה של איכות ההשלמה מוצג בסעיף שבו יש ההסבר למדדים של "טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה", עמודים 17–24.

כדי לסייע למורים לבדוק את התקדמות התלמידים, מצורפת "טבלת הערכה של ביצועי התלמיד/ה". הטבלה כוללת כמה מדדים שלפיהם מוערכת כל יחידה. מומלץ לבדוק את התקדמות התלמידים אחרי ביצוע של שלוש יחידות לפחות. אין צורך בהתערבות המורה במהלך הביצוע של שלוש היחידות האלה. התלמידים לומדים ומשתכללים מעצם התנסותם בעבודה על היחידות.

מצורפות לערכה 2 טבלאות המאורגנות לפי רמות הקושי של הטקסטים. טבלה ראשונה מכילה את ששת הטקסטים שבקבוצות 1 ו-2, והטבלה השנייה מכילה את ששת הטקסטים שבקבוצות 3 ו-4. לנוחות המורים צירפנו גם טבלה ריקה, המאפשרות למורה להתאים לכל תלמיד/ה את סדר העבודה על הטקסטים.

מומלץ שכל תלמידי הכיתה ישלימו את התהליך, כלומר יבצעו את כל 5 השלבים עבור 12 הטקסטים שבערכה. עצם העשייה תורמת ללמידה ולשיפור הביצועים שלהם מטקסט לטקסט. ככל שקוראים יותר טקסטים, כך מתגבשת תפיסה לגבי מהותו של הטקסט, ומתפתחת מודעות לעובדה שהטקסט הוא יחידה אוטונומית המורכבת מחלקי טקסט שונים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כל התלמידים יפיקו תועלת מהתהליך גם ללא התערבות אינטנסיבית מצד המורה. יחד עם זאת, במקביל להשלמת המשימות, מצופה מן המורה להתערב בצמתים מוגדרים מראש, לספק משוב לתלמידים ולקדמם בנקודות הקושי שלהם.

כדי שהתלמידים יפיקו תועלת רבה יותר מהערכה, מומלצת פעילות העשרה בכיתה בעקבות הנושאים השונים שהטקסטים מזמנים. הצעות לפעילויות העשרה מוצגות בעמוד 210.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה

סולם	שמות הטקסטים / מדדים	הכלב	משחק הכדורגל	מי צריך פייסבוק?	ארוחת בוקר	ילד בן 9	מכנסי הג'ינס
1 – יומיומי	יכולת קריאה עצמאית	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא
2 – מילוליות	מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט
3 – מיומנות מוגבלת	1. ניסיון התמודדות	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (11)	_____ השלמות (12)	_____ השלמות (10)	_____ השלמות (14)	_____ השלמות (11)
	2. מספר הטעויות... • שאינן פוגמות בתוכן • הפוגמות מהותית	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות
	3. סה"כ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות
4 – מיומנות גבוהה	1. ניסיון התמודדות	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (7)	_____ השלמות (8)	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (8)
	2. מספר הטעויות... • הפוגמות מעט • הפוגמות מהותית	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות
	3. סה"כ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות
5 – מקצועי	1. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?	(בטקסט 12 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 16 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 14 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 9 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 17 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 13 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור
	2. האם השחזור אוטונומי?	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא
	3. האם הפיסוק הולם?	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק

הערות: _____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה

שלבים	שמות הטקסטים / מדדים	קרקס	פיטר פן	המצאת הגלגל	פרס נובל	מסטיק	העופות הדורסים
1 – קריאה	יכולת קריאה עצמאית	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא
2 – מילוי תרשים	מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט
3 – השלמות מצומצמות	1. ניסיון התמודדות	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (11)	_____ השלמות (12)	_____ השלמות (10)	_____ השלמות (14)	_____ השלמות (11)
	2. מספר הטעויות... • שאינן פוגמות בתוכן • הפוגמות מהותית	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות
	3. סה"כ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות
4 – השלמות מורחבות	1. ניסיון התמודדות	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (7)	_____ השלמות (8)	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (8)
	2. מספר הטעויות... • הפוגמות מעט • הפוגמות מהותית	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות
	3. סה"כ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות
5 – כתיבת הקטע	1. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?	(בטקסט 12 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 16 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 14 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 9 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 17 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 13 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור
	2. האם השחזור אוטונומי?	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא
	3. האם הפיסוק הולם?	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק

הערות: _____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה

שלבים	שמות הטקסטים / מדדים						
1 – קריאה	יכולת קריאה עצמאית	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא	❑ כן ❑ בסיוע קל ❑ לא
2 – מילי תרשים	מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא ❑ לא נכתב טקסט
3 – השלמות מצומצמות	1. ניסיון התמודדות	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (11)	_____ השלמות (12)	_____ השלמות (10)	_____ השלמות (14)	_____ השלמות (11)
	2. מספר הטעויות... • שאינן פוגמות בתוכן • הפוגמות מהותית	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות
	3. סה"כ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות
4 – השלמות מורחבות	1. ניסיון התמודדות	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (7)	_____ השלמות (8)	_____ השלמות (9)	_____ השלמות (8)
	2. מספר הטעויות... • הפוגמות מעט • הפוגמות מהותית	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות	_____ טעויות _____ טעויות
	3. סה"כ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות	_____ טעויות
5 – כתיבת הקטע	1. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?	(בטקסט 12 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 16 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 14 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 9 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 17 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור	(בטקסט 13 יח' תוכן) ❑ במידה רבה מאוד ❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ אין שחזור
	2. האם השחזור אוטונומי?	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא	❑ במידה רבה ❑ במידה מעטה ❑ כלל לא
	3. האם הפיסוק הולם?	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק	❑ הולם במידה רבה ❑ הולם במידה מעטה ❑ אין פיסוק

הערות: _____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הסבר למדדים של "טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה"

"טבלת הערכה של ביצועי תלמיד/ה" היא טבלה אישית שמילוי שלה לאורך זמן ישקף התקדמות או חוסר התקדמות של כל תלמיד בביצוע היחידות. כל טבלה כוללת 6 יחידות (6 טקסטים) המסודרות על-פי רמת קושי עולה, מהיחידה הקלה ביותר, "הכלב – חברו הטוב של האדם" ליחידה הקשה ביותר, "העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות".

היחידות פרוסות על פני דף אחד כדי שיהיה למורה נוח לצפות בביצועי כל תלמיד לאורך זמן. כיוון שבערכה מוצעות 12 יחידות הוראה-למידה, מצורפות לה שתי טבלאות הערכה, אחת לכל 6 יחידות. בנוסף מצורפת טבלה נוספת, ריקה, שבה ניתן לתעד ביצועי תלמידים שלא על פי הסדר המוצע אלא על סמך היכרות עם כל תלמיד וצרכיו.

שלב 1 קריאת הטקסט

המדד: יכולת הקריאה העצמאית של התלמיד את הטקסט.

בשלב זה נבדק אם התלמיד קרא את הטקסט באופן עצמאי או שהיה צורך בתיווך של המורה. התיווך יכול לכלול קריאה של הטקסט או ביאור מילים שאינן מובנות לתלמיד.

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

- ☐ **כן –** קריאה עצמאית לחלוטין
- ☐ **בסיוע קל –** קריאה עצמאית ברובה, נדרש תיווך מזערי
- ☐ **לא –** קריאה לא עצמאית, נדרש סיוע רב

שלב 2 מילוי התרשים

המדד: מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות

בשלב זה נבדק אם תוכן התרשים שייך לנושא, עד כמה הוא שייך לנושא ועד כמה הוא מייצג את הרעיונות המרכזיים בטקסט ואת הקשרים ביניהם. הדגש בשלב זה הוא על התוכן ולא על הניסוח, וכל עוד ניתן להבין את כוונת הכתוב, הדברים יתקבלו.

התרשים מוערך כיחידה אחת, כיוון שהוא שלב אחד בלבד בדרך לשחזור הסופי. יש להעריך יחד את שלושת חלקי התרשים: "הנושא המרכזי", "גוף התרשים" ו"משפט לסיום", אך ל"גוף התרשים" יש לתת משקל רב יותר מאשר ל"נושא המרכזי" ול"משפט לסיום". לעתים "האירועים החשובים" יבואו לידי ביטוי גם בחלקים האחרים של התרשים, ולכן יש לבחון אותו כמכלול.

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

בגוף התרשים חשוב שיינתן ייצוג לשני רעיונות מן הטקסט לפחות. לרשותכם קיימים בכל טקסט פירוט של הרעיונות המרכזיים שבו וכן פירוט של הרעיונות שנוכחותם בתרשים היא תנאי הכרחי להערכתם ברמה הגבוהה ביותר.

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

☐ **במידה רבה –**	התרשים רלוונטי לטקסט ומייצג את מרבית הרעיונות המרכזיים שבו
☐ **במידה מעטה –**	התרשים רלוונטי לטקסט ומייצג רק חלק קטן מהרעיונות המרכזיים שבו
☐ **כלל לא –**	התרשים אינו רלוונטי לטקסט כלל כיוון שאינו מציג את תכני הטקסט
☐ **לא נכתב טקסט –**	כפשוטו

דוגמות לתשובות תלמידים ברמות השונות מופיעות בהמשך הערכה, עבור כל יחידה בנפרד.

שלב 3 השלמות מצומצמות

1. המדד: ניסיון התמודדות

בשלב זה נבדקות מספר ההשלמות של התלמיד. יש לציין בטבלה את מספר ההשלמות שהושלמו מתוך סך כל ההשלמות הנדרשות (למשל, 5 השלמות מתוך 9), ללא התייחסות לאיכות ההשלמות. הניסיון מלמד שבשלב זה אחוז ההצלחה של התלמידים גבוה ביותר. לכן, אם קיימות בשלב זה טעויות רבות, על המורה לברר את מהות הקושי ואת מקורו.

חשוב לציין: השלמה באמצעות מילה נרדפת או באמצעות רעיון מקביל שיכול להיות תחליף לכתוב בטקסט המקורי, היא השלמה נכונה ורצויה.

2. המדד: מספר טעויות

בשלב זה נבדקות מספר הטעויות בהשלמות, תוך התייחסות למהותן:

- **טעויות שאינן פוגמות בתוכן**

הכוונה לטעויות שבשכבת גיל זו נחשבות קלות, כגון:

– השמטה או הוספה של אותיות "משה וכלב" למילה המקורית. לדוגמה, השלמה של המילה "כלב" במקום "**ה**כלב" או השלמת המילה "מזון" במקום "**ל**מזון".

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

– שגיאות כתיב באותיות אהוי+ע או שגיאות כתיב באותיות הומופוניות, למשל:
ח-כ, כ-ק, ט-ת. לדוגמה, כתיבת "לאטמצה" במקום "להתמצא".
– חוסר התאמה במין ובמספר. לדוגמה, השלמה שגויה של "חומרי הדברה **מזיקה** לחקלאות" במקום "חומרי הדברה מזיקים לחקלאות".
– השלמה נכונה בתוספת חזרה על מילה המופיעה לפני ההשלמה.

- **טעויות הפוגמות מהותית בתוכן**

הכוונה לטעויות הפוגמות מהותית בהבנת הכתוב.
אם הקורא אינו יכול לשחזר את הטקסט המקורי, סימן שזוהי טעות מהותית.
– חוסר התאמה בזמן הפועל תיחשב בשכבת גיל זו טעות הפוגעת מהותית בתוכן.
המלצה: כדאי לקרוא ברצף את ההשלמות של כל תלמיד ולסמן ב-X את הטעויות שלו. רק לאחר מכן יש לעמוד על טיבה של כל טעות: "פוגמת

3. המדד: סה"כ טעויות

כדי לקבוע מדד זה יש לבצע סכימה של כלל הטעויות שנספרו.

שלב 4 השלמות מורחבות

1. המדד: ניסיון התמודדות

בשלב זה נבדקות מספר ההשלמות המורחבות של התלמיד. יש לציין בטבלה את מספר ההשלמות שהושלמו מתוך סך כל ההשלמות הנדרשות (למשל, 5 השלמות מתוך 9), ללא התייחסות לאיכות ההשלמות.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

2. המדד: מספר טעויות

בשלב זה נבדקות מספר הטעויות בהשלמות, תוך התייחסות למהותן:

- **טעויות הפוגמות מעט בתוכן ו/או בתחביר**

הכוונה לטעויות האלה:

א. עודפות כלשהי בהשלמה, כלומר, כתיבה חוזרת של מילים שהופיעו לפני ההשמטה או לאחריה.

ב. השמטה של מילים או של צירופים שניתן לשחזר אותם על סמך ההקשר.

ג. השמטה של פריט מידע שהוא אינו גרעין ההשלמה.

הטקסט המקורי:	"מכנסי הג'ינס הם אופנתיים ונתפרים בגזרות, בצורות ובצבעים שונים."
ההשלמה הנדרשת:	"מכנסי הג'ינס הם אופנתיים _____."
השלמת התלמיד:	"מכנסי הג'ינס הם אופנתיים ***ונתפרים בגזרות ובצבעים שונים.*** "

הסבר: התלמיד השלים את גרעין הצירוף "ונתפרים", אך השמיט את המילה "בגזרות". זוהי טעות הפוגמת מעט בתוכן.

- **טעויות הפוגמות מהותית בתוכן ו/או בתחביר**

הכוונה לטעויות שבהן מושמט מידע חדש שאי אפשר לשחזרו מההקשר. כלומר, אם הקורא אינו יכול לשחזר את הטקסט המקורי, סימן שזוהי טעות מהותית.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

<u>דוגמות להשלמות מסוגים שונים מתוך</u> "הכלב – חברו הטוב של האדם"

בדוגמות שלפניכם התלמידים היו צריכים להשלים את החלק המסומן בקו. ההשלמות של התלמידים מופיעות בכתב יד.

השלמה 6

יֵשׁ אֲנָשִׁים הַנִּזְקָקִים לְכֶלֶב נְחִיָּה, כִּי **<u>הֵם מִתְקַשִּׁים לִרְאוֹת אוֹ אֵינָם רוֹאִים כְּלָל</u>**.

תלמיד השלים: *למסיע לעורים להתמצא בסביבתם* – טעות מהותית. פגיעה במידע החדש שלפיו עיוורים נזקקים לכלב בגלל קשיים בראייה. נוסף על כך, התלמיד פשוט העתיק את המשפט המופיע אחרי ההשלמה הזאת בטקסט המקורי.

תלמיד השלים: *הם מתקשים לראות* – טעות הפוגמת מעט בתוכן. השמטה של חלק מהמשפט הכולל שאינה גורעת מידע מהותי מן הטקסט.

תלמיד השלים: *נחיה כי הם מתקשים לראות או אנים רואים כלל* – טעות הפוגמת מעט בתוכן. יש עודפות: חזרה על המילים "נחייה" ו"כי".

השלמה 7

אֵין זֶה מְשֻׁנֶּה **<u>מַה הַסִּבָּה לְאַמּוּץ כֶּלֶב</u>**.

תלמיד השלים: *מה הסיבה לאימוץ* – השלמה מלאה. המילה החסרה "כלב" אינה הכרחית.

תלמיד השלים: *מה הסיבה* – טעות הפוגמת מעט בתוכן. נכתב "מה הסיבה" אך לא הסיבה **לְמה**. כיוון שיש קשר תמטי לנאמר קודם, אפשר להבין את הטקסט למרות ההשלמה החלקית.

השלמה 9

הַנָּאֲמָנוּת הַזֹּאת **<u>בָּאָה לִידֵי בִּטּוּי גַּם בְּשִׁירִים, בְּסִפּוּרִים וּבִסְרָטִים</u>** שֶׁבָּהֶם מֻצָּג הַקֶּשֶׁר הַמְיֻחָד בֵּין הָאָדָם לְבֵין הַכֶּלֶב.

תלמיד השלים: *באה לידי ביטוי בשירות ובסרטים* – טעות הפוגמת מעט בתוכן, בשל ההשלמה של גרעין הצירוף הפועלי בתוך המשפט הכולל. לא נתייחס כאן לטעות הריבוי.

תלמיד השלים: *באה לידי ביטוי גם השרירים* – טעות הפוגמת מהותית בתוכן ובתחביר. המילה "השרירים" אינה קשורה לטקסט ואנו לא מבינים למה הכוונה.

3. המדד: סה"כ טעויות

כדי לקבוע מדד זה לבצע סכימה של כלל הטעויות שנספרו.

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

שלב 5 כתיבת הקטע: שלב השחזור

הערכת הטקסט העצמאי שכתב התלמיד נעשית על-פי שלושה מדדים:

א. מידת השחזור של יחידות התוכן;

ב. מידת האוטונומיה של הטקסט המשוחזר;

ג. מידת השימוש בפיסוק הולם.

1. המדד: מידת שחזור יחידות התוכן

יש לספור את כל יחידות התוכן בטקסט שכתב התלמיד. ככל שמספר יחידות התוכן בטקסט זה יהיה קרוב יותר למספר יחידות התוכן בטקסט המקורי, כך המדד יהיה גבוה יותר. בכל טקסט מפורטות כל יחידות התוכן שלו.

יחידת תוכן מוגדרת כצירוף המביע רעיון חדש. היא יכולה להיות משפט שלם או חלק ממשפט, או כמה משפטים יחד העוסקים באותו הרעיון. אם בכותרת מובע רעיון חדש, גם הוא ייחשב ליחידת תוכן.

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

☐ **במידה רבה מאוד –**	שוחזרו כל יחידות התוכן שבטקסט המקורי או רובן (יותר מחצי).
☐ **במידה רבה –**	שוחזרו כמחצית יחידות התוכן שבטקסט המקורי. במקרים שבהם שוחזרו בדיוק מחצית יחידות התוכן, יש להפעיל שיקול דעת נוסף על הפן הכמותי. אם היחידות המשוחזרות משקפות את הרעיונות המרכזיים של הטקסט, יוערך הטקסט כמשוחזר "במידה רבה". אם היחידות המשוחזרות אינן משקפות ברובן את הרעיונות המרכזיים, יוערך הטקסט כמשוחזר "במידה מעטה".
☐ **במידה מעטה –**	שוחזרו פחות ממחצית יחידות התוכן שבטקסט המקורי.
☐ **אין שחזור –**	מצב שבו לא נכתב טקסט כלל או ששוחזרה יחידת תוכן אחת לכל היותר או שהכתיבה אינה קשורה לתכני הטקסט ומשום כך אינה שחזור שלו.

דוגמות לתשובות תלמידים ברמות השונות מופיעות בהמשך הערכה, עבור כל יחידה בנפרד.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

2. המדד: מידת האוטונומיות של הטקסט

טקסט אוטונומי הוא טקסט שלם המובן לקורא. הטקסט מהווה יחידה עצמאית מובנת ללא צורך בהכרת הטקסט המקורי, כך שלאחר קריאתו ניתן להבין היטב את מה שהיה כתוב בטקסט המקורי. כדי שהשחזור יהיה טקסט עצמאי הוא צריך לכלול את הרכיבים המרכזיים הבונים את הטקסט ברצף הגיוני והקושרים את המשפטים זה לזה.

טקסט לא אוטונומי הוא טקסט הנתפס כחלקי, כזה שאינו יכול לעמוד בזכות עצמו ללא הטקסט המקורי. בטקסט כזה חסרים פרטים חשובים, שבלעדיהם יתקשה הקורא לשחזר את הטקסט המקורי. לעתים ניתן למצוא קשר בין מספר יחידות התוכן המשוחזרות ובין האוטונומיות של הטקסט, מכיוון שאם חסרים רעיונות מרכזיים, האוטונומיות בהכרח נפגמת.

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

☐ **במידה רבה –**	הקורא יכול לשחזר בקלות את הרעיונות שבטקסט המקורי.
☐ **במידה מעטה –**	הקורא יכול לשחזר באופן חלקי את הרעיונות שבטקסט המקורי.
☐ **כלל לא –**	הקורא אינו יכול לשחזר את הרעיונות שבטקסט המקורי.

3. המדד: כמות הפיסוק וטיבו

הפיסוק הוא אמצעי תשתיתי המשרת את הטקסט כיחידה שלמה. הפיסוק מאפשר לקרוא את הטקסט בנוחות, ודרכו מתבצעת התכתבות של הכותב עם הקורא. חשוב שהתלמידים יבינו שכאשר הם כותבים טקסט המיועד לקריאה של אדם אחר, עליהם לתת את הדעת לפיסוק שיאפשר קריאה נוחה וזורמת. התייחסות לפיסוק היא דרישת יסוד בכתיבה. בשכבת גיל זו הדרישה היא לפיסוק בסיסי, ולכן שימוש רק בנקודות ובפסיקים במקומות המתאימים ייחשב פיסוק הולם במידה רבה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג המופיע בטבלה:

☐ **הולם במידה רבה –**	שימוש בסימני פיסוק לאורך הטקסט. ברוב הטקסט נעשה שימוש בסימני פיסוק מתאימים במקומות הנכונים, והקורא יכול לקרוא את הטקסט בצורה נוחה וזורמת [אין לשפוט בחומרה חילוף בין נקודה לפסיק.]
☐ **הולם במידה מעטה –**	יש פיסוק, אך הוא חלקי, אינו עקבי ולעתים שגוי: הפיסוק אינו מופיע תמיד במקום המתאים, או שהוא שגוי, למשל, יש שימוש בנקודה במקום בסימן שאלה.
☐ **אין פיסוק –**	אין פיסוק כלל או שנעשה שימוש בסימן פיסוק אחד לאורך כל הטקסט (למשל, נקודה בסוף הטקסט).

הערכת הטקסט כמכלול

לטקסט השחזור של התלמיד יש "פנים רבות", וניתן להעריך אותו בהיבטים שונים, כפי שעשינו כאן (מבחינת הרעיונות והפיתוח שלהם, מבחינת הבהירות של הטקסט, התלויה ברצף ובקישוריות, ומבחינת הצורה, חלוקה לפסקות, שבירת שורות הגיונית ופיסוק). ערכה זו מתמקדת בהיבטים האלה ומבחינה ביניהם. עם זאת, חשוב ומומלץ להתבונן בטקסט גם ב"מבט-על", כלומר לבחון אותו כמכלול, את חוזקותיו ואת חולשותיו, ולתת לתלמיד משוב בונה בהתאם. כדי לעודד את הכתיבה, כדאי בכל פעם להבליט מרכיב אחד בכתיבה, אשר שיפור שלו יגרום לטקסט להיות איכותי יותר.

הערות כלליות
– יש לשים לב שההערכה של תלמיד מסוים יכולה להיות שונה בכל אחד מן המדדים. למשל, ייתכן מצב שבו הקטע המשוחזר של התלמיד יהיה אוטונומי במידה רבה, אך הוא יכיל רק את מחצית יחידות התוכן שבטקסט המקורי, והפיסוק יהיה "הולם במידה מעטה". – בתחתית טבלת ההערכה יש מקום לכתיבת "הערות כלליות". ההערות האלה יוכלו לסייע במעקב אחר ההתפתחות של כל תלמיד/ה.

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ניתוח היחידות למורה

קבוצה 1

יחידה 1: הכלב – חברו הטוב של האדם

כמה מילים על הקטע

הקטע הוא טקסט מידעי העוסק בנושא הקרוב לעולמם של התלמידים. הוא מותאם לשכבת הגיל מבחינת התוכן, המבנה ואוצר המילים. כמו כן הוא מנוקד, ועל כן מאפשר קריאה קלה ונוחה. הנושאים המרכזיים שבו הם: הידידות בין הכלב לאדם, הטיפול בכלב והסיבות לאימוץ כלב. כדאי שהתלמידים יתייחסו להיבטים אלה במילוי התרשים ובשחזור הטקסט.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים, אשר יזכו באותה ההערכה. כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים. כדי שהתרשים ייחשב לתרשים ברמה גבוהה, מצופה מן התלמידים להתייחס בגוף התרשים לשני רעיונות מרכזיים: האחד הוא הטיפול בכלב (לאו דווקא כהכללה), והאחר הוא הסיבות לאימוץ כלב (לאו דווקא כהכללה).

מהו הנוֹשֵא המֶרכָּזי של הקֶטע?

היחסים המיוחדים בין בני האדם לכלבים

כִּתבו אֶת הַדְבָרים החֲשוּבים בַקֶטע.

גוף התרשים

- הכלב הוא חיה ביתית נאמנה לבעליה.
- גידול כלב דורש השקעה וטיפול.
- קיימות סיבות שונות לאימוץ כלב.

כִּתבו מִשפָט לְסיום.

מכל החיות הכלב הוא ידידו הטוב של האדם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמות להערכת תרשימים של תלמידים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט. השלמות התלמידים, על שלל השגיאות שעשו, כתובות בכתב יד.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא הוא הכלב* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *הכלב הוא חברו הטוב ביותר של האדם* • *האדם מטפל בכלב והכלב עוזר לאדם* • *כלב נחייה מאוד עוזר לאנשים שלא רואים ואף פעם לא יתקוף את בעליו* **כתבו משפט לסיום.** *הכלב הוא באמת הכי טוב לאדם* הסבר: הנושא המרכזי אמנם אינו מיטבי ואינו מספק מידע (ניתן לכתוב על ה"כלב" בהיבטים שונים), אך מתאים ליכולות של שכבת הגיל. התוכן של שאר חלקי התרשים מתאים – גוף התרשים כולל רעיונות מרכזיים שעלו בטקסט המקורי (יחסי הגומלין בין הכלב לאדם, דוגמה לסיבה לאימוץ, נושא הנאמנות), ומשפט הסיום תקין ומביע אמירה אישית ברוח הטקסט.
	מהו הנושא המרכזי של הקטע? *כלבים* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *יש אנשים שאוהבים כלבים ומטפלים בהם.* • *יש אנשים הרוצים כלב כדי שתהיה להם חיה מחמד שיוכלו לשחק ולהשתעשע אתו, ויש אנשים שרוצים את הכלבים כדי שישמרו על הבית.* • *מה שבראשונה משפיע על האדם הוא העובדה שהכלב נחשב חיה נאמנה.* **כתבו משפט לסיום.** *הכלב עוזר לעיוורים.* הסבר: הנושא המרכזי כללי, אך מתאים. בגוף התרשים יש ייצוג לשני רעיונות מרכזיים – פירוט של שתי סיבות לאימוץ כלב וכן הכללה בנוגע לנאמנות. במשפט הסיום בחר התלמיד לציין עובדה המופיעה בטקסט כהמשך לדברים שכתב בגוף התרשים. בחירה של משפט מהטקסט כמשפט סיום יכולה להיות תקינה בהקשרים מסוימים, אך כאן היא הולמת פחות, משום שהמידע אינו מתאים לשמש משפט סיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הכלב – החבר הטוב של האדם* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *הכלב שומר על ביתם* • *עוזר לעיוורים* • *ולהישתעשע איתם* **כתבו משפט לסיום.** *הכלב הוא חבר טוב של האדם* <u>הסבר</u>: התוכן בכל חלקי התרשים הוא רלוונטי – הנושא המרכזי הולם, וכך גם משפט הסיום (אף שהוא חוזר על הנושא המרכזי). **עם זאת**, בגוף התרשים יש ייצוג רק לרעיון מרכזי אחד מתוך השניים המצופים. הרעיון היחיד המוצג הוא הסיבות לאימוץ כלב, ואין התייחסות לטיפול האדם בכלב. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *על הכלב* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *צריך לעשות חיסונים* • *צריך לאכיל אותו* • *צריך לתפל בו* **כתבו משפט לסיום.** *על הכלב* <u>הסבר</u>: התוכן **ברובו** אינו עונה על הנדרש בחלקים השונים של התרשים – הנושא המרכזי כללי מדי (אם שאר חלקי התרשים היו הולמים, היה אפשר לקבל זאת), גוף התרשים, הכולל שלושה משפטים, מתייחס רק לרעיון מרכזי אחד של הטקסט: הטיפול בכלב, ומשפט הסיום אינו כולל אמירה כלשהי.
כלל לא	**מהו הנושא המרכזי של הקטע? [לא נכתב]** **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *על הכלבים מה הם עושים* • *הכלב הוא בעל חיים* • *הכלב לטיול ולעשית* **כתבו משפט לסיום.** *כלב מסיבות שונות לדוגמה* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי חסר. ההיגדים בגוף התרשים אינם מספקים מידע על הרעיונות המרכזיים של הטקסט וכן קשה להבינם. משפט הסיום מנוסח באופן מעורפל וחלקי, כך שגם כאן לא ניתן להבין את כוונתו של התלמיד.
לא נכתב טקסט	

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

הַכֶּלֶב – חֲבֵרוֹ הַטּוֹב שֶׁל הָאָדָם

מִי אֵינוֹ מַכִּיר כְּלָבִים?

כֻּלָּנוּ מַכִּירִים אֶת הַחַיָּה הַיְדִידוּתִית לָאָדָם – הַכֶּלֶב.

הַכֶּלֶב הוּא בַּעַל חַיִּים הַחַי בְּקִרְבַת הָאָדָם. אֶפְשָׁר לִמְצֹא אוֹתוֹ בְּבָתִּים רַבִּים אוֹ בַּחֲצֵרוֹת שֶׁל בָּתִּים רַבִּים. הַגִּדּוּל וְהַהַחְזָקָה שֶׁל הַכֶּלֶב בַּבַּיִת דּוֹרְשִׁים טִפּוּל קָבוּעַ: הוֹצָאַת הַכֶּלֶב לְטִיּוּל וְלַעֲשׂוֹת צְרָכִים מִדֵּי יוֹם; דְּאָגָה לְמָזוֹן וּלְמַיִם נְקִיִּים; בִּקּוּר אֵצֶל הַוֶּטֶרִינָר בִּזְמַנִּים קְבוּעִים כְּדֵי לְחַסֵּן אֶת הַכֶּלֶב מִפְּנֵי מַחֲלוֹת; וּבְעִקָּר הַעֲנָקַת יַחַס חַם וּתְשׂוּמַת לֵב.

אֲנָשִׁים נוֹהֲגִים לְאַמֵּץ כֶּלֶב מִסִּבּוֹת שׁוֹנוֹת, לְדֻגְמָה: יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם חַיַּת מַחְמָד, שֶׁיּוּכְלוּ לְשַׂחֵק וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ אִתָּהּ. לְעֻמָּתָם יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמֹר עַל בֵּיתָם. יֵשׁ אֲנָשִׁים הַנִּזְקָקִים לְכֶלֶב נְחִיָּה, כִּי הֵם מִתְקַשִּׁים לִרְאוֹת אוֹ אֵינָם רוֹאִים כְּלָל. כֶּלֶב נְחִיָּה מְסַיֵּעַ לְעִוְרִים לְהִתְמַצֵּא בִּסְבִיבָתָם. הוּא מַנְחֶה אוֹתָם בְּעִקָּר מִחוּץ לְבֵיתָם, וְעוֹזֵר לָהֶם לְהַגִּיעַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּבִטְחָה.

אֵין זֶה מְשַׁנֶּה מָה הַסִּבָּה לְאִמּוּץ כֶּלֶב. מָה שֶׁבָּרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה מַשְׁפִּיעַ עַל הָאָדָם הוּא הָעֲבָדָה שֶׁהַכֶּלֶב נֶחְשָׁב חַיָּה נֶאֱמָנָה. בְּנִגּוּד לְחַיּוֹת אֲחֵרוֹת, כֶּלֶב כִּמְעַט לְעוֹלָם לֹא יִפְגַּע בָּאָדָם הַמְטַפֵּל בּוֹ לְלֹא סִבָּה מֻצְדֶּקֶת. הַנֶּאֱמָנוּת הַזֹּאת מִתֹּאֶרֶת גַּם בְּשִׁירִים, בְּסִפּוּרִים וּבִסְרָטִים שֶׁבָּהֶם מֻצָּג הַקֶּשֶׁר הַמְיֻחָד בֵּין הָאָדָם לְבֵין הַכֶּלֶב.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

הַכֶּלֶב – חֲבֵרוֹ הַטּוֹב שֶׁל הָאָדָם

מִי אֵינוֹ מַכִּיר כְּלָבִים?

כֻּלָּנוּ מַכִּירִים אֶת הַחַיָּה הַיְדִידוּתִית לָאָדָם – הַכֶּלֶב.

הַכֶּלֶב הוּא בַּעַל חַיִּים הַחַי בְּקִרְבַת הָאָדָם. אֶפְשָׁר לִמְצֹא אוֹתוֹ בְּבָתִּים רַבִּים אוֹ בַּחֲצֵרוֹת שֶׁל בָּתִּים רַבִּים. הַגִּדּוּל וְהַהַחְזָקָה שֶׁל הַכֶּלֶב בַּבַּיִת דּוֹרְשִׁים טִפּוּל קָבוּעַ: הוֹצָאַת הַכֶּלֶב לְטִיּוּל וְלַעֲשׂוֹת צְרָכִים מִדֵּי יוֹם; דְּאָגָה לְמָזוֹן וּלְמַיִם נְקִיִּים; בִּקּוּר אֵצֶל הַוֶּטֶרִינָר בִּזְמַנִּים קְבוּעִים כְּדֵי וּלְחַסֵּן אֶת הַכֶּלֶב מִפְּנֵי מַחֲלוֹת; וּבְעִקָּר הַעֲנָקַת יַחַס חַם וּתְשׂוּמַת לֵב.

אֲנָשִׁים נוֹהֲגִים לְאַמֵּץ כֶּלֶב מִסִּבּוֹת שׁוֹנוֹת, לְדֻגְמָה: יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם חַיַּת מַחְמָד, שֶׁיּוּכְלוּ לְשַׂחֵק וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ אִתָּהּ. לְעֻמָּתָם יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמֹר עַל בֵּיתָם. יֵשׁ אֲנָשִׁים הַנִּזְקָקִים לְכֶלֶב נְחִיָּה, כִּי הֵם מִתְקַשִּׁים לִרְאוֹת אוֹ אֵינָם רוֹאִים כְּלָל. כֶּלֶב נְחִיָּה מְסַיֵּעַ לְעִוְרִים לְהִתְמַצֵּא בִּסְבִיבָתָם. הוּא מַנְחֶה אוֹתָם בְּעִקָּר מִחוּץ לְבֵיתָם, וְעוֹזֵר לָהֶם לְהַגִּיעַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּבִטְחָה.

אֵין זֶה מְשֻׁנֶּה מָה הַסִּבָּה לְאִמּוּץ כֶּלֶב. מָה שֶׁבָּרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה מַשְׁפִּיעַ עַל הָאָדָם הוּא הָעֲבָדָה שֶׁהַכֶּלֶב נֶחְשָׁב חַיָּה נֶאֱמָנָה. בְּנִגּוּד לְחַיּוֹת אֲחֵרוֹת, כֶּלֶב כִּמְעַט לְעוֹלָם לֹא יִפְגַּע בָּאָדָם הַמְטַפֵּל בּוֹ לְלֹא סִבָּה מֻצְדֶּקֶת. הַנֶּאֱמָנוּת הַזֹּאת מִתְאָרֶת גַּם בְּשִׁירִים, בְּסִפּוּרִים וּבִסְרָטִים שֶׁבָּהֶם מֻצָּג הַקֶּשֶׁר הַמְיֻחָד בֵּין הָאָדָם לְבֵין הַכֶּלֶב.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-16 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות, המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. הכלב – חברו הטוב של האדם
2. מי אינו מכיר כלבים? כלנו מכירים את החיה הידידותית לאדם – הכלב.
3. הכלב הוא בעל חיים החי בקרבת האדם. אפשר למצא אותו בבתים רבים או בחצרות של בתים רבים.
4. הגדול וההחזקה של הכלב בבית דורשים טפול קבוע:
5. הוצאת הכלב לטיול ולעשית צרכים מדי יום;
6. דאגה למזון ולמים נקיים;
7. בקור אצל הוטרינר בזמנים קבועים כדי לחסן את הכלב מפני מחלות;
8. ובעקר הענקת יחס חם ותשומת לב.
9. אנשים נוהגים לאמץ כלב מסבות שונות,
10. לדגמה: יש אנשים הרוצים כלב, כדי שתהיה להם חית מחמד, שיוכלו לשחק ולהשתעשע אתה.
11. לעמתם יש אנשים הרוצים כלב, כדי שישמר על ביתם.
12. יש אנשים הנזקקים לכלב נחיה, כי הם מתקשים לראות או אינם רואים כלל. כלב נחיה מסיע לעורים להתמצא בסביבתם.
13. הוא מנחה אותם בעקר מחוץ לביתם, ועוזר להם להגיע ממקום למקום בבטחה.
14. אין זה משנה מה הסבה לאמוץ כלב. מה שבראש ובראשונה משפיע על האדם הוא העבדה שהכלב נחשב חיה נאמנה.
15. בנגוד לחיות אחרות, כלב כמעט לעולם לא יפגע באדם המטפל בו ללא סבה מצדקת.
16. הנאמנות הזאת מתארת גם בשירים, בספורים ובסרטים שבהם מצג הקשר המיחד בין האדם לבין הכלב.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	*הכלב הוא ידיד לאדם (1)* *הכלב הוא בעל חיים אמין וחברותי (15) החי בקרבה לאדם* *הוא גר בבתים של אנשים או בחצרות שלהם (3).* *הכלב הוא גם חייה שאנשים אוהבים אותה בגלל שהיא בעל חיים אמין וחברותי (11) ישנם אנשים אשר נזקקים לכלב למשל אנשים שהם עוורים (12) וכשהם הולכים ברחוב הם צריכים לדעת מתי* *הרמזור ירוק או מתי הרמזור אדום. גם בני האדם אוהבים לכלב אשר נמצה בביתם בני האדם צריכים לטפל בכלבם באופן כבוד (4) למשל לדאוג למיים נקיים ולמזון (6) וגם לדאוג להוצי את הכלב לטיולים (5) וגם לכחת את הכלב לוטרינר כדי לתת לו חיסונים (7)* *אבל הדבר החשוב ביותר הוא לתת לכלב יחס חם והרבה תשומת לב (8).* <u>הסבר:</u> בטקסט משוחזרות 10 יחידות תוכן מתוך 16 היחידות שבטקסט המקורי.יש לשים לב שגם אם התלמיד מביע את הרעיון של יחידת תוכן מסוימת במילים שלו, יש לקבל זאת כיחידת תוכן. לדוגמה, התלמיד כתב: "בעל חיים אמין וחברותי" – את הרעיון הזה שייכנו ליחידת תוכן מספר 15, משום שהיא מתייחסת לרעיון דומה: "חברותי" יכול להתפרש ככזה שלא יפגע באדם המטפל בו.
במידה מעטה	*<u>מי אינו מכיר כלב (2).</u>* *צריך ללכת לוטרינר לחסן את הכלב מפני מחלות (7) יש אנשים הרוצים כלבים שישמרו על הבית שלהם (11) ויש כלבים שמביאים* *אנשים ממקום למקום (13) ויש כאלה שרוצים כלבים בגלל שיהיה להם חית מחמד שיהיה להם כיף ולא להשתעמם וישחקו עם הכלב (10).* <u>הסבר</u>: בטקסט משוחזרות 5 יחידות תוכן, אך חלקן משוחזרות באופן חלקי בלבד, למשל: הכותרת אינה משחזרת במלואה את יחידת הפתיח, וחסר המידע החשוב שהכלב הוא חיה ידידותית לאדם. התלמיד כתב:"כלבים שמביאים אנשים ממקום למקום" – חסר המידע שהכלב עוזר **לעיוורים** להגיע ממקום למקום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	כלב *יש כולל מני סיוגי* (סוגי) *כלבים יש כלבים שהאנשים אוהבים אותם כדי שהילד* (שיהיה לו) *חיית מחמד לשחק ולטייל ועוד (10).* *יש אנשים שרצים שהכלב השמור על הבית (11) כדי שלא היגנבו הוא* (או) *יסימו בצבה. והמישטרה רוצה את כלב כדי שיראה איפו הדברים.* הסבר: מוזכרות כאן שתי יחידות תוכן בלבד מהטקסט המקורי. אזכור המשטרה הוא אמנם רעיון מקורי ומוסיף, אך אינו נספר כיחידה משוחזרת.
אין שחזור	*כלב זה בעל חיים (3) הוא מטייל עים החבר שלו כלב לטייל* הסבר: לא מוזכרת אף לא יחידת תוכן שלמה אחת מהטקסט המקורי.

ב. האם השחזור אוטונומי (יוצר טקסט עצמאי)?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- הכלב מוכר לכולם [יחידה 2]
- הוא חיית מחמד נפוצה [יחידה 3]
- הוא דורש טיפול (די בציון דבר אחד או שניים מהדברים המוזכרים) – התייחסות מכלילה לטיפול או כמה דוגמות. הכללה תיחשב רמה גבוהה יחסית [יחידות 4–8]
- סיבות שונות לאימוץ כלב/התועלות של הכלב (די בציון סיבה אחת או שתיים) [יחידות 5–11]
- הכלב הוא חיה נאמנה [יחידות 1, 14–16]

אין חובה שהרעיונות בטקסט של התלמידים יופיעו בסדר המוצע בתיאור של המפה המנטלית, ואף לא באותו האופן. הם יכולים להיות שזורים בטקסט וחלקם אף יכולים לא להופיע כלל, ובלבד שיהיה ניתן להבין מהטקסט מהו הנושא המרכזי: היחסים המיוחדים בין האדם לכלב.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	***<u>הכלב הוא יציר לאדם</u>*** ***הכלב הוא בעל חיים אמין החי בקרבה לאדם הוא גר בבתים של אנשים או בחצרות שלהם.*** ***הכלב הוא גם חייה שאנשים אוהבים אותה בגלל שהיא בעל חיים אמין וחברותי ישנם אנשים אשר נצקקים לכלב למשל אנשים שהם עוורים וכשהם הולכים ברחוב הם צריחים לדעת מתי הרמזור ירוק או מתי הרמזור אדום.*** ***גם בני האדם אוהבים לכלב אשר נמצה בביתם בני האדם צריכים לטפל בכלבם באופן כבוד למשל לדאוג למיים נקיים ולמזון וגם לדאוג להוצי את הכלב לטיולים וגם לכחת את הכלב לוטרינר כדי לתת לו חיסונים אבל הדבר החשוב ביותר הוא לתת לכלב יחס חם והרבה תשומת לב.*** <u>הסבר:</u> הטקסט בנוי באופן הממחיש את הנושא המרכזי – החלק הראשון מתאר את תרומתו של הכלב לאדם ובחלק השני, המתחיל במילים "גם בני האדם...", מתואר חלקו של האדם ביחסים שבין כלבים לאנשים. רוב הרעיונות הבונים את המפה המנטלית קיימים בטקסט. הכותרת בראש הטקסט תורמת אף היא להבנת הקטע ומספקת רקע.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	***<u>הכלב – חברו הטוב של האדם</u>*** ***הכלב הוא חבר טוב של האדם הוא עוזר לאנשים אחרים יש כאלה שרוצים כלבים לסיבה כי יש כאלה שרוצים לשחק ולהשתעשע איתם ויש כאלה שהם רוצים שישמרו על בתם וגם לאנשים עיוורים חייבים כלב שֶׁיְּלַוֶּה אותם לסביבתם וגם מפני המזון שלהם לדאוג למים נקיים לאוכל וגם מדי יום לחסן אותם הכלבים לא נעלבים אם עושים לאדם כלל והכי חשוב לתת לכלב יחס תשומת לב ואהבה*** <u>הסבר:</u> רמת הקריאות של הטקסט נמוכה, מאחר שיש כמה פגמים בקישורים התחביריים/הלוגיים בין המשפטים וחסר פיסוק, מה שפוגם בקוהרנטיות של הטקסט – החלק המתחיל במילים "וגם מפני המזון" אינו מקושר היטב לחלק שלפניו ולנושא המרכזי של הטקסט, ומפחית את מידת האוטונומיה של הטקסט ופוגם באיכותו. עם זאת, רוב הרעיונות המוזכרים בטקסט המקורי מופיעים בטקסט המשוחזר, וכן הטקסט המשוחזר כולל יחידת פתיח (הכלב – חברו הטוב של האדם; הכלב הוא חבר טוב של האדם) המשמשת ציר מרכזי של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה מעטה	***מי איננו מכיר כלב.*** ***צריך ללכת לוטרינר לחסן את הכלב מפני מחלות יש אנשים הרוצים כלבים שישארו על הבית שלהם ויש כלבים שמביאים אנשים מאקום למקום ויש כאלה שרוצים כלבים בגלל שיהיה להם חיה מחמד שיהיה להם כיף ולא להשתעמם וישחקו עם הכלב.*** הסבר: הטקסט אינו שלם וחסרים בו חלקים חשובים, למשל, רוב הפירוט של הטיפול בכלב. המעבר מתיאור הטיפול בכלב לתיאור הסיבות לאימוץ כלבים אינו מקושר כראוי, כך שקשה להבין שהנושא הוא היחסים המיוחדים בין האדם לכלב. ההתייחסות לפתיח דרך הכותרת, אף אם היא חלקית, יש לה תפקיד חשוב והיא מעלה מעט את איכות הטקסט ואת מידת האוטונומיות שלו.
	חברו הטוב של האדם- הכלב ***כאשה למצון ולמים נקיים וצריך לקבוץ מנים קבוצים לוטרינר לחיסונים והענקית יחס חם ותשומתלב*** הסבר: הקורא יתקשה לשחזר את המפה המנטלית של הטקסט המקורי בשל היעדרם של חלקים חשובים מתוכו.
הטקסט אינו אוטונומי	***הכלב*** ***שצריכים לחסן את הכלבה מפני מחלות*** הסבר: בטקסט מוזכר רק רעיון אחד (ואף הוא רק דוגמה מתוך הכללה). הקורא לא יכול לשחזר את הטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
פיסוק הולם במידה רבה	בכל הטקסט או ברובו מופיעים סימני פיסוק מתאימים במקומות הנכונים, כך שהקורא יכול לקרוא את הטקסט בצורה נוחה וזורמת. [המינימום הנדרש בכיתה ד' הוא שימוש בנקודות ו/או בפסיקים. אין לשפוט בחומרה חילוף ביניהם.]
פיסוק הולם במידה מעטה	***<u>הכלב הוא יציר לאדם</u>*** ***הכלב הוא בעל חיים אמין החי בקרבה לאדם הוא גר בבתים של אנשים או בחצרות שלהם.*** ***הכלב הוא גם חייה שאנשים אוהבים אותה בגלל שהיא בעל חיים אמין וחברותי ישנם אנשים אשר נצקקים לכלב למשל אנשים שהם עורים וכשהם הולכים ברחוב הם צריחים לדעת מתי הרמזור ירוק או מתי הרמזור אדום. גם בני האדם אוצרים לכלב אשר נמצה בביתם בני האדם צריכים לטפל בכלבם באופן כבוד למשל לדאוג למיים נקיים ולמזון וגם לדאוג להוצי את הכלב לטיולים וגם לכחת את הכלב לוטרינר כדי לתת לו חיסונים אבל הדבר החשוב ביותר הוא לתת לכלב יחס חם והרבה תשומת לב.*** <u>הסבר</u>: בטקסט נעשה שימוש נכון אך חלקי בסימן הפיסוק "נקודה". חסרים בו סימני פיסוק נוספים שהיו יכולים לאפשר קריאה נוחה וזורמת.
	<u>כלב</u> ***יש כול מני סיוגי*** (סוגי) ***כלבים יש כלבים שהאנשים אוהבים אותם כדי שהילא*** (שיהיה לו) ***חיית מחמד לשרוק ולטיול ועוד.*** ***יש אנשים שרצים שהכלב השמור על הבית כדי שלא היגנבו הוא יסימו בעצה. והמישטרה רוצה את כלב כדי שיראה איפו הדברים.*** <u>הסבר</u>: יש אמנם שימוש חלקי בנקודה, אך הוא אינו עקבי לאורך הטקסט (את הנקודה לפני ו' החיבור אין לשפוט בחומרה בגיל זה).

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
אין פיסוק	***הכלב– חברו הטוב של האדם*** ***הכלב הוא חבר טוב של האדם הוא עוזר לאנשים אחרים יש כאלה שרוצים כלבים לסיבה כי יש כאלה שרוצים לשחק ולהשתעשע איתם ויש כאלה שהם רוצים שישמרו על ביתם ושם לאנשים עיוורים חייבים כלב שֶׁיְּלַוֶּה אותם לסביבתם ושם מפני המעון שלהם לדאוג למים נקיים לאוכל ושם מדי יום לחסן אותם הכלבים לא נעלבים אם עושים לאדם כלל והכי חשוב לתת לכלב יחס תשומת לב ואהבה*** הסבר: אין סימני פיסוק בטקסט, ועל כן יש פגיעה ברמת הקריאות שלו.

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

הכלב הוא ידיד לאדם

הכלב הוא בעל חיים אמין החי בקרבה לאדם הוא גר בבתים של אנשים או בחצרות שלהם. הכלב הוא שם חייה שאנשים אוהבים אותה בגלל שהיא בעל חיים אמין וחברותי ישנם אנשים אשר נוקקים לכלב למשל אנשים שהם עוורים וכשהם הולכים ברחוב הם צריחים לדעת מתי הרמעור ירוק או מתי הרמעור אדום. שם בני האדם אוהבים לכלב אשר נמצה בביתם בני האדם צריכים לטפל בכלבם באופן כבוד למשל לדאוג למיים נקיים ולמעון ושם לדאוג להוצי את הכלב לטיולים ושם לכחת את הכלב לוטרינר כדי לתת לו חיסונים אבל הדבר החשוב ביותר הוא לתת לכלב יחס חם והרבה תשומת לב.

ניתוח דוגמה 1

הטקסט בנוי בצורה הממחישה את הנושא המרכזי – יש מעבר מקושר היטב בין תיאור תרומתו של הכלב לאדם ובין תיאור חלקו של האדם ביחסים שבין כלבים לאנשים. הכותרת בראש הטקסט תורמת אף היא ומספקת רקע להבנת הטקסט. רוב הרעיונות המרכזיים קיימים בטקסט ומאפשרים לקורא לשחזר את הטקסט המקורי.

רמת הפיסוק בטקסט אינה מיטבית. חסרים בו סימני פיסוק שיכלו לאפשר קריאה נוחה וזורמת יותר. כדאי לעבוד עם תלמיד זה על המודעות לפיסוק ולתפקידו בקשר שבין הכותב לקורא.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

הכלב- חברו הטוב של האדם

הכלב הוא חברו הטוב של האדם.

הוצאת הכלב לעשות את צרכיו. צריך לתת לכלב מזון ומים נקיים.יש שרוצים כלב בגלל שישחקו איתו ושישעשע אותם. ויש אנשים הקונים כלב בגלל שישמור להם על הבית.

ניתוח דוגמה 2

התלמיד מודע לפיסוק, ולאורך כל הטקסט נעשה שימוש בסימני פיסוק. עם זאת, הטקסט מוצג כרשימה, דבר הפוגע ברצף ובקוהרנטיות של הטקסט. הפתיח "הכלב הוא חברו הטוב של האדם" מאפשר להבין את הציר המרכזי של הטקסט, אך היעדר הקישוריות בין החלקים השונים פוגם באוטונומיה שלו. בנוסף קיים שחזור של יחידות תוכן מועטות.

כדאי לעבוד עם התלמיד על פיתוח של הרעיונות המרכזיים בטקסט באמצעות כתיבה של יחידות תוכן נוספות. כמו כן, כדאי לעבוד עמו על קישוריות טובה יותר בין המשפטים, אשר תתרום גם לאוטונומיה של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יחידה 2: משחק הכדורגל

כמה מילים על הקטע

טקסט קל, מאחר שהנושא המרכזי שלו לקוח מעולמם של התלמידים.
הוא כולל מידע על המאפיינים של משחק הכדורגל ועל כללי המשחק.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות טובות למילוי התרשים. כאמור, בעת ההערכה ניתן ל"גוף התרשים" משקל גדול יותר מאשר לשאר חלקיו. רוב הטקסט עוסק בכללי משחק הכדורגל, ומשום כך תרשים מיטבי הוא כזה שבו "גוף התרשים" מתייחס לכללי המשחק ולעובדה נוספת מתוך הטקסט: ספורט תחרותי, המאמץ הנדרש, קיומן של תחרויות ותחרות המונדיאל. לעתים האירועים החשובים בטקסט יבואו לידי ביטוי גם בחלקים האחרים של התרשים, ולכן יש להתבונן בו כמכלול. כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה.

מהו הנוֹשֵא המֶרכָּזי של הקֶטע?

מאפיינים של משחק כדורגל

כִּתבו אֶת הַדְבָרים החֲשוּבים בַקֶטע.

במשחק הכדורגל מתחרות זו בזו שתי קבוצות במשך 90 דקות.

למשחק הכדורגל כללים וחוקים שעל-פיהם יש לשחק:
10 שחקנים ושוער מנסים להבקיע כמה שיותר שערים לקבוצה שמולם.

לשחקנים אסור לגעת בכדור בידיים רק לשוער מותר לעשות זאת.

תחרויות כדורגל מתקיימות בעולם כולו, והחשובה שבהן היא המונדיאל.

כִּתבו מִשפָּט לְסיום.

משחק הכדורגל הוא משחק ידוע ואהוב בעולם

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *כדורגל וחוקיו* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *משחק הכדורגל נמשך כ-90 דקות.* • *לשחקנים אסור לגעת בכדור ביד.* • *השוערים צריכים לעצור את הכדור בידיהם* • *שחקן רגל כ-11-6 קילומטרים במאמץ ומאבד כשני קילוגרמים של נוזלים.* **כתבו משפט לסיום.** *הטקסט מגיע את חוקי הכדורגל ואת השפעתו לשחקנים.* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי, "כדורגל וחוקיו", מייצג את מהות התוכן של הטקסט. הפרטים בגוף התרשים כוללים שני רעיונות מרכזיים המופיעים בטקסט: כללים ומאמץ נדרש. משפט הסיום כולל אמירה מסכמת רלוונטית (אף-על-פי שהאמירה "השפעתו לשחקנים" אינה מדויקת. ייתכן שהכוונה ל"השפעתו על השחקנים". **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא המרכזי הוא כדורגל* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *1. שרק השוער נוגע בכדור ביד והשאר ברגל בעיקר* • *2. הקבוצה שמבקיעה הכי הרבה שערים היא מנצחת* • *3. כדורגל נחשב למשחק תחרותי מאוד* • *4. בתוך המשחק יש 90 דקות בכול מחצית 45 דקות* **כתבו משפט לסיום.** *אם אתם רוצים ללמוד לשחק כדורגל רק תקראו שוב את הקטע* <u>הסבר</u>: בנושא המרכזי חסר מידע (המונח "כדורגל" הוא כללי מדי וניתן לפרשו בכמה אופנים, ולאו דווקא בהקשר של הטקסט הנתון), אך למרות זאת ניתן לקבלו. הפרטים שכתב התלמיד בגוף התרשים רלוונטיים וכוללים כמה רעיונות מרכזיים המופיעים בטקסט: כללים ומשחק תחרותי. משפט הסיום כולל המלצה אישית המתייחסת לתוכן הטקסט. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *משחק כדורגל* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *אסור לכול השחקנים לגעת בכדור בידיים* • *לשתות הרבה במיקרה של טמפרטורה גבוהה* • *המשחק נמשך 90 דקות* • *שבכל קבוצה יש 11 שחקנים* **כתבו משפט לסיום.** *האונדיאל הוא המשחק החשוב ביותר*

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
	הסבר: הנושא המרכזי מתאים. הפרטים המופיעים בגוף התרשים רלוונטיים וכוללים מידע על כללים ומידע הקשור למאמץ הנדרש במשחק. אמנם המידע "אסור לשחקנים לגעת בידיים" חסר (במה לגעת?), אך אין להתייחס לכך בדקדקנות בחלק זה של התרשים. במשפט הסיום כתובה אמירה אישית המקושרת רעיונית לטקסט.
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *כדורגל* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *אסור לגעת ביד* • *לא להכניס שער לקבוצה שלי* • *לישתות הרבה מים* • *לרוץ הרבה* **כתבו משפט לסיום.** *אני אוהב כדורגל* הסבר: הנושא המרכזי אינו אינפורמטיבי די הצורך, אך מתאים לשכבת גיל זו. בגוף התרשים רוב הפרטים אינם מקושרים ואינם מייצגים את כללי המשחק משפט הסיום תקין. [יש לזכור כי לגוף התרשים משקל רב יותר מאשר לשאר חלקי התרשים.]
כלל לא	מילוי התרשים אינו מייצג תוכן מהותי ואין בו אף לא רעיון מרכזי אחד.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל שַׁיָּךְ לִקְבוּצַת מִשְׂחַקֵי הַכַּדּוּר הַכּוֹלֶלֶת גַּם כַּדּוּרְסַל, כַּדּוּרְעָף, טֶנִיס וְעוֹד. הַמִּשְׂחָק נֶחְשָׁב עֲנַף ___סְפּוֹרְט___ תַּחֲרוּתִי, וּמְשַׂחֲקוֹת בּוֹ שְׁתֵּי קְבוּצוֹת. הַקְּבוּצוֹת מִתְחָרוֹת זוֹ בָּזוֹ: כָּל קְבוּצָה מְנַסָּה לְהַכְנִיס אֶת הַכַּדּוּר לַשַּׁעַר שֶׁל הַקְּבוּצָה הַמִּתְחָרָה. ___בְּתֹם___ הַמִּשְׂחָק, הַקְּבוּצָה שֶׁהִבְקִיעָה אֶת מִסְפַּר הַשְּׁעָרִים הָרַב בְּיוֹתֵר הִיא הַמְנַצַּחַת. בְּכָל קְבוּצָה 11 שַׂחְקָנִים: שׁוֹעֵר וְ-10 שַׂחְקָנִים הָרָצִים לְאֹרֶךְ הַמִּגְרָשׁ. לַמִּשְׂחָק יֵשׁ כַּמָּה ___חֻקִּים___ שֶׁעַל-פִּיהֶם צָרִיךְ לְשַׂחֵק. לְדֻגְמָה, הַמִּשְׂחָק נִמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת וּמִתְחַלֵּק לִשְׁתֵּי מַחֲצִיּוֹת (45 ___דַּקּוֹת___ בְּכָל מַחֲצִית).
הַתַּפְקִיד הַמֻּרְכָּזִי שֶׁל הַשּׁוֹעֵר הוּא לִדְאֹג שֶׁהַכַּדּוּר לֹא יִכָּנֵס לַשַּׁעַר שֶׁל ___הַקְּבוּצָה___ שֶׁלּוֹ. רַק לַשּׁוֹעֲרִים מֻתָּר לָגַעַת בַּכַּדּוּר בַּיָּדַיִם – זֶהוּ חֹק חָשׁוּב מְאוֹד בַּמִּשְׂחָק. הַשַּׂחְקָנִים הָאֲחֵרִים נוֹגְעִים בַּכַּדּוּר בְּעִקָּר ___בָּרַגְלַיִם___.

בְּמִשְׂחַק כַּדּוּרֶגֶל מִקְצוֹעִי הַנִּמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת, שַׂחְקָן רָץ בֵּין 6 ל-11 קִילוֹמֶטְרִים בְּמֶמֶצַע וּמְאַבֵּד כִּשְׁנֵי ___קִילוֹגְרָמִים___ שֶׁל נוֹזְלִים. לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, כַּאֲשֶׁר ___הַטֶּמְפֶּרָטוּרָה___ גְּבוֹהָה בְּמְיֻחָד, הַשּׁוֹפֵט יָכֹל לַעֲצֹר אֶת הַמִּשְׂחָק וּלְאַפְשֵׁר לַשַּׂחְקָנִים לִשְׁתּוֹת ___כְּדֵי___ שֶׁלֹּא יִתְיַבְּשׁוּ.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל נֶחְשָׁב מִשְׂחָק אָהוּב בָּעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְקַיָּמוֹת תַּחֲרֻיּוֹת רַבּוֹת (טוּרְנִירִים) ___הַמַּפְגִּישׁוֹת___ בֵּין קְבוּצוֹת כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל רַחֲבֵי הָעוֹלָם. הַתַּחֲרוּת הַגְּדוֹלָה וְהַיְּדוּעָה בְּיוֹתֵר מִתְרַחֶשֶׁת פַּעַם בְּאַרְבַּע שָׁנִים בְּמֶשֶׁךְ חֹדֶשׁ שָׁלֵם – ___הַמּוּנְדִיָאל___. בְּתַחֲרוּת זוֹ נֶאֱבָקוֹת הַקְּבוּצוֹת עַל גְּבִיעַ הָעוֹלָם בְּכַדּוּרֶגֶל. הַמּוּנְדִיָאל הוּא אֵרוּעַ חֲגִיגִי וְיוֹצֵא דֹּפֶן עֲבוּר סְפּוֹרְטָאִים וְאוֹהֲדֵי כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל הָעוֹלָם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל שַׁיָּךְ לִקְבוּצַת מִשְׂחַקֵי הַכַּדּוּר הַכּוֹלֶלֶת גַּם כַּדּוּרְסַל, כַּדּוּרְעָף, טֶנִיס וְעוֹד. הַמִּשְׂחָק נֶחְשָׁב עֲנַף סְפּוֹרְט תַּחֲרוּתִי, וּמִשְׂתַּחֲקוֹת בּוֹ שְׁתֵּי קְבוּצוֹת. הַקְּבוּצוֹת מִתְחָרוֹת זוֹ בָּזוֹ: כָּל קְבוּצָה מְנַסָּה לְהַכְנִיס אֶת הַכַּדּוּר לַשַּׁעַר שֶׁל הַקְּבוּצָה הַמִּתְחָרָה. בְּתֹם הַמִּשְׂחָק, הַקְּבוּצָה שֶׁהִבְקִיעָה אֶת מִסְפַּר הַשְּׁעָרִים הָרַב בְּיוֹתֵר הִיא הַמְנַצַּחַת.

בְּכָל קְבוּצָה 11 שַׂחְקָנִים: שׁוֹעֵר וְ-10 שַׂחְקָנִים הָרָצִים לְאֹרֶךְ הַמִּגְרָשׁ. לַמִּשְׂחָק יֵשׁ כַּמָּה חֻקִּים שֶׁעַל-פִּיהֶם צָרִיךְ לְשַׂחֵק. לְדֻגְמָה, הַמִּשְׂחָק נִמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת וּמִתְחַלֵּק לִשְׁתֵּי מַחֲצִיּוֹת (45 דַּקּוֹת בְּכָל מַחֲצִית). הַתַּפְקִיד הַמֻּרְכָּזִי שֶׁל הַשּׁוֹעֵר הוּא לִדְאֹג שֶׁהַכַּדּוּר לֹא יִכָּנֵס לַשַּׁעַר שֶׁל הַקְּבוּצָה שֶׁלּוֹ. רַק לַשּׁוֹעֲרִים מֻתָּר לָגַעַת בַּכַּדּוּר בַּיָּדַיִם – זֶהוּ חֹק חָשׁוּב מְאוֹד בַּמִּשְׂחָק. הַשַּׂחְקָנִים הָאֲחֵרִים נוֹגְעִים בַּכַּדּוּר בְּעִקָּר בָּרַגְלַיִם.

בְּמִשְׂחַק כַּדּוּרֶגֶל מִקְצוֹעֵי הַנִּמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת, שַׂחְקָן רָץ בֵּין 6 ל-11 קִילוֹמֶטְרִים בְּמֶמֶצַע וּמְאַבֵּד כִּשְׁנֵי קִילוֹגְרָמִים שֶׁל נוֹזְלִים. לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, כַּאֲשֶׁר הַטֶּמְפֶּרָטוּרָה גְּבוֹהָה בִּמְיֻחָד, הַשּׁוֹפֵט יָכֹל לַעֲצֹר אֶת הַמִּשְׂחָק וּלְאַפְשֵׁר לַשַּׂחְקָנִים לִשְׁתּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְיַבְּשׁוּ.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל נֶחְשָׁב מִשְׂחָק אָהוּב בָּעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְקַיָּמוֹת תַּחֲרֻיּוֹת רַבּוֹת (טוּרְנִירִים) הַמַּפְגִּישׁוֹת בֵּין קְבוּצוֹת כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל רַחֲבֵי הָעוֹלָם. הַתַּחֲרוּת הַגְּדוֹלָה וְהַיְּדוּעָה בְּיוֹתֵר מִתְרַחֶשֶׁת פַּעַם בְּאַרְבַּע שָׁנִים בְּמֶשֶׁךְ חֹדֶשׁ שָׁלֵם – הַמּוּנְדִיָאל. בְּתַחֲרוּת זוֹ נֶאֱבָקוֹת הַקְּבוּצוֹת עַל גְּבִיעַ הָעוֹלָם בְּכַדּוּרֶגֶל. הַמּוּנְדִיָאל הוּא אֵרוּעַ חֲגִיגִי וְיוֹצֵא דֹּפֶן עֲבוּר סְפּוֹרְטָאִים וְאוֹהֲדֵי כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל הָעוֹלָם.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-16 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

משחק הכדורגל

1. משחק הכדורגל שיך לקבוצת משחקי הכדור הכוללת גם כדורסל, כדורעף, טניס ועוד.
2. המשחק נחשב ענף ספורט תחרותי,
3. ומשחקות בו שתי קבוצות. הקבוצות מתחרות זו בזו:
4. כל קבוצה מנסה להכניס את הכדור לשער של הקבוצה המתחרה.
5. בתם המשחק, הקבוצה שהבקיעה את מספר השערים הרב ביותר היא המנצחת.
6. בכל קבוצה 11 שחקנים: שוער ו-10 שחקנים הרצים לארך המגרש.
7. למשחק יש כמה חקים שעל-פיהם צריך לשחק.
8. לדגמה, המשחק נמשך 90 דקות ומתחלק לשתי מחציות (45 דקות בכל מחצית).
9. התפקיד המרכזי של השוער הוא לדאג שהכדור לא יכנס לשער של הקבוצה שלו.
10. רק לשוערים מתר לגעת בכדור בידים – זהו חק חשוב מאוד במשחק. השחקנים האחרים נוגעים בכדור בעקר ברגלים.
11. במשחק כדורגל מקצועי הנמשך 90 דקות, שחקן רץ בין 6 ל-11 קילומטרים בממצע ומאבד כשני קילוגרמים של נוזלים.
12. לעתים רחוקות, כאשר הטמפרטורה גבוהה במיחד, השופט יכל לעצר את המשחק ולאפשר לשחקנים לשתות כדי שלא יתיבשו.
13. משחק הכדורגל נחשב משחק אהוב בעולם כלו,
14. וקימות תחריות רבות (טורנירים) המפגישות בין קבוצות כדורגל מכל רחבי העולם.
15. התחרות הגדולה והידועה ביותר מתרחשת פעם בארבע שנים במשך חדש שלם – המונדיאל. בתחרות זו נאבקות הקבוצות על גביע העולם בכדורגל.
16. המונדיאל הוא ארוע חגיגי ויוצא דפן עבור ספורטאים ואוהדי כדורגל מכל העולם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם דירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	ייצוג של כל יחידות התוכן בטקסט המקורי או של רובן (9 יחידות ומעלה).
במידה רבה	*<u>משחק הכדורגל</u>* *יש הרבה משחקי כדור כמו כדורגל כדורסל* *טניס ועוד (1) במשחק הכדורגל יש 11 שחקנים* *שער ו 10 שחקנים השחקנים רצים 6 קילומטרים* *ל11 (6). במשחק הכדורגל יש חוקים (7) למשל:* *אותר רק לשער לגעת בידיים אבל השחקנים* *נוגעים ברוב הרגליים (10). אם השחקנים מבקיעים* *הרבה גולים אז הם מנצחים (5). ויש גם* *משחק כדורגל חשוב מאוד "האונדיאל"- חודש שלם* *ושם משחקים על גביעה העולם (15).* *השחקנים מוריד (כשני קילומרים נוגלים) (11)* *וכשיש מגע אוויר חם מאוד אז השופט עוצר* *את המשחק כדי שישתו מים כדי שלא יתייבשו (12).* <u>הסבר:</u> הטקסט כולל 8 יחידות תוכן מתוך 16 היחידות שבטקסט המקורי. מאחר שיחידות התוכן האלה כוללות את הרעיונות המרכזיים של הטקסט, הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה".
במידה מעטה	*<u>כדורגל</u>* *המשחק כדורגל נחשב לעניין ספורט תחרותי מאוד (2)* *בכל קבוצת כדורגל משחקים 11 שחקנים שער אחד* *ו-10 שחקנים שתוקפים (6) במשחקים כמה חוקים חשובים* *מאוד (7) למשל: לשער אותר לגעת בכדור וכל שאר השחקנים* *צריכים לגעת ברגל בעיקר (10) לכל קבוצה יש שער* *הקבוצה שמבקיעה הכי הרבה שערים מנצח במשחק (5)* *יש משחק אחד שהוא הכי חשוב בכדורגל שמו* *האונדיאל האונדיאל מתקיים פעם ב-4 שנים (15)* <u>הסבר:</u> הטקסט כולל 6 יחידות תוכן מתוך 16 היחידות שבטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
	משחק הכדורגל כדורגל יש 12 שחקנים קולגל אשאר (השוער) (6) ואמישחק נימשח 90 דקות ומחצית קולג מחצית 45 דקות (8) ולשאור מותר לגאת ביד ולשחקנים אסור ביד (10) בקולג 4 שנים יש מונדיאל (15) מונדיאל הוא ארוא חגיגי (16) שמיתחרים בו קבוצות כדורגל הסבר: הטקסט כולל 5 יחידות תוכן בלבד מתוך 16 היחידות שבטקסט המקורי.
אין שחזור	הכדורגל במשחק 45 דקות משחקים במשחק מונדיאל שם 90 דקות צריכים לשחק 6–11 דקות המונדיאל הסבר: אמנם מוזכרים נתונים מסוימים מן הטקסט המקורי ("45 דקות", "90 דקות", "6–11 דקות"), אך הם אינם כתובים כיחידות תוכן המביעות רעיון, ולכן לא ניתן להתייחס אליהן כשחזור של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם המפה המנטלית של הטקסט המקורי.

כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- משחק הכדורגל הוא משחק כדור [יחידה 1]
- ענף ספורט תחרותי/קבוצתי [יחידה 2]
- למשחק הכדורגל כמה חוקים/כללים/מאפיינים חשובים. הכללים המוזכרים בפסקה הראשונה: שתי קבוצות, זמן, משתתפים, אופן המשחק (הבקעה לשער, השחקנים נוגעים בכדור רק ברגליים, לעומת השוער, שלו מותר לגעת גם בידיים) [יחידות 3–10]
- לא הכרחי: אנקדוטות על המשחק המקצועי – ריצה, איבוד נוזלים, התייבשות [יחידות 11–12]
- משחק הכדורגל נחשב למשחק אהוב [יחידה 13]
- יש תחרויות רבות בעולם, והידועה שבהן היא המונדיאל: משחק כדורגל הנחשב לאירוע חגיגי בעולם כולו [יחידות 14–16]

אין חובה שהרעיונות בטקסט של התלמידים יופיעו בסדר המוצע בתיאור של המפה המנטלית, ואף לא באותו האופן. הם יכולים להיות שזורים בטקסט וחלקם אף יכולים לא להופיע כלל, ובלבד שיהיה ניתן להקיש על אופיו המידעי של הטקסט ולהבין מהו הנושא המרכזי שלו: מאפיינים של משחק הכדורגל.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם דירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*כדורגל* *המשחק כדורגל נחשב לענף ספורט תחרותי מאוד* *בכל קבוצת כדורגל משחקים 11 שחקנים שוער אחד* *ו-10 שחקנים שתוקפים במשחקים כמה חוקים חשובים* *מאוד למשל: לשוער מותר לגעת בכדור וכל שאר השחקנים* *צריכים לגעת ברגל בעיקר לכל קבוצה יש שער* *הקבוצה שמבקיעה הכי הרבה שערים מנצח במשחק* *יש משחק אחד שהוא הכי חשוב בכדורגל שמו* *המונדיאל המונדיאל מתקיים פעם ב-4 שנים* הסבר: הטקסט כולל את הרעיונות המרכזיים, המבנים עבור הקורא את המפה המנטלית של הטקסט – המשחק נחשב לענף ספורט: היחידה הזו משמשת פתיח ובכך תורמת לאיכות הטקסט ולהיותו יחידה אחת שלמה; למשחק יש חוקים: ההכללה הזו תורמת למידת האוטונומיות מאחר שהיא ציר נושאי מרכזי בטקסט המקורי (מאפייניו של משחק הכדורגל); יש תחרויות שהחשובה שבהן היא המונדיאל. היעדר פיסוק כמעט לחלוטין פוגע ברמת הקריאות של הטקסט, ולפיכך האוטונומיה נפגעת במידה מסוימת.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*משחק הקדורגל* *משחק הקדורגל דומה ל: כדורסל , תנים, כדורגל* *ואלה. במשחק הכדורגל יש קמה חוקים: 90 דקות* *לחלק ל2 (45 דקות מחצית אחת). במשחק הקדורגל* *יש שתה* (שתי) *קבוצות. קבוצה צריכה ליות* (להיות) *מ-11 אנשים* *לא יותר. איש אחד אומד בשער. רק לא (לו) מותר* *לגע (לגעת) בקדור בידים.* *והים* (ואם) *יש טאפרטורה גבוהה* (גבוהה) *אנ נותנים להם* *לישתות מים כדי לא יתיבשו.* הסבר: באופן כללי ניתן לשחזר את הנושא המרכזי של הטקסט המקורי, גם אם חסר רעיון התחרויות, ובכלל זה תחרות המונדיאל. הקוהרנטיות ושלמות הטקסט נשמרות באמצעות השימוש בהכללה בדבר קיומם של חוקים במשחק. **עם זאת**, יש מקרים שבהם האוטונומיות של הטקסט נפגעת. למשל, כאשר יחידות תוכן נכתבות באופן חלקי ומקוטע ועל הקורא להשלים את הפערים. "90 דקות לחלק ל-2 (45 דקות מחצית אחת)"; "קבוצה צריכה ליות (להיות) מ-11 אנשים לא יותר" – הניסוחים הלקויים האלה פוגמים בשלמותו של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
הטקסט אינו אוטונומי	***הכדורגל*** ***במשחק 45 דקות*** ***משחקים במשחק מונדיאל*** ***שם 90 דקות צריכים*** ***לשחק 6-11 דקות*** ***המונדיאל*** <u>הסבר:</u> מהקטע של התלמיד, קשה לשחזר את הנושא של הטקסט המקורי. יש פיסות של נתונים אשר אינן מחוברות ביניהן, ואינן יוצרות טקסט שלם. ***כל מי ששותה מים כדי שלא יתיבש*** ***יש קבוצה שניצחה את הקבוצה השניה*** ***משחק כדורגל הכי יפה בעולם ואוהב*** <u>הסבר</u>: הטקסט כולל שלושה משפטים, והשניים הראשונים אינם מרמזים בהכרח על משחק הכדורגל. כמו כן, לא נעשה בין המשפטים כל קישור. לקורא חסר המידע הנדרש להבנת הטקסט או הנושא המרכזי שלו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם דירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	<u>משחק הקדורגל</u> משחק הקדורגל דומה ל: כדורסל , תנים, כדורגל ואלה. במשחק הכדורגל יש קאה חוקים: 90 דקות לחלק ל2 (45 דקות מחצית אחת). במשחק הקדורגל יש שתה (שתי) קבוצות. קבוצה צריכה ליות (להיות) מ-11 אנשים לא יותר. איש אחד אומד בשער. רק לא (לו) מותר לגע (לגעת) בקדור בידיים. והים (ואם) יש טאפרטורה גבוהה (גבוהה) אל נותנים להם לישתות מים כדי לא יתיבשו. <u>הסבר:</u> ברוב הטקסט נעשה שימוש נכון ומגוון בסימני הפיסוק. אמצעי זה שומר על הקוהרנטיות של הטקסט ועל היותו יחידה אחת שלמה המגוללת "סיפור" אחד ולא אוסף של פריטים שאינם מחוברים ביניהם. <u>משחק הכדורגל</u> יש הרבה משחקי כדור כמו כדורגל כדורסל טניס ועוד במשחק הכדורגל יש 11 שחקנים שער ו 10 שחקנים השחקנים רצים 6 קילומטרים ל11. במשחק הכדורגל יש חוקים למשל: מותר רק לשוער לגעת בידיים אבל השחקנים נוגעים ברוב הרגליים. אם השחקנים מבקיעים הרבה גולים אז הם מנצחים. ויש גם משחק כדורגל חשוב מאוד "האונדיאל"- חודש שלם ושם משחקים על גביעה העולם. השחקנים מורידים (כשני קילומרים נוגלים) וכשיש מגן אוויר חם מאוד אז השופט עוצר את המשחק כדי שישתו מים כדי שלא יתייבשו. <u>הסבר:</u> ברוב הטקסט נעשה שימוש נכון ומגוון בסימני הפיסוק. יש רק שני מקומות מהותיים שבהם חסרים סימני פיסוק – בשורה השנייה חסרה נקודה לאחר המילה "ועוד", ובשורה השלישית חסרה נקודה לאחר "10 שחקנים". אך באופן כללי סימני הפיסוק בטקסט מסייעים לו להיות קריא.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
הולם במידה מעטה	*<u>כדורגל</u>* *המשחק כדורגל נחשב לענף ספורט תחרותי מאוד* *בכל קבוצת כדורגל משחקים 11 שחקנים שוער אחד* *ו-10 שחקנים שתוקפים במשחקים כמה חוקים חשובים* *מאוד למשל: לשוער מותר לגעת בכדור וכל שאר השחקנים* *צריכים לגעת ברגל בעיקר לכל קבוצה יש שער* *הקבוצה שמבקיעה הכי הרבה שערים מנצח במשחק* *יש משחק אחד שהוא הכי חשוב בכדורגל שמו* *המונדיאל המונדיאל מתקיים פעם ב-4 שנים* <u>הסבר:</u> יש שימוש מזערי בסימני פיסוק – שני מקפים ונקודתיים (גם אם הנקודתיים לא אמורות להופיע אחרי המילה "למשל", השימוש בהן לפני פירוט הוא נכון מבחינה רעיונית).
אין פיסוק	*<u>משחק הכדורגל</u>* *בכל משחקי הספורט יש שתי קבוצות* *11 שחקנים שוער 101 שחקנים שרצים לאורך* *המגרש המשחק נמשך 90 דקות ויש מחצית* *45 דקות בכל מחצית התפקיד העיקרי של השוער* *הוא לדאוג שהכדור לא יקנס לשאר של הקבוצה שלו* *שחקן רץ בין 6 ל-11 קילומטרים ומאבד כשני קילוגרמים* *של נוזלים כל 4 שנים יש מונדיאל שנמשך כחודש שלם* <u>הסבר:</u> אין סימני פיסוק בטקסט כלל (למעט מקף אחד) – דבר הפוגע בקריאות של הטקסט ומצריך מהקורא להשקיע מאמץ כדי להבינו.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

כדורגל

המשחק כדורגל נחשב לענף ספורט תחרותי מאוד
בכל קבוצת כדורגל משחקים 11 שחקנים שוער אחד
ו-10 שחקנים שתוקפים במשחקים כמה חוקים חשובים
מאוד למשל: לשוער מותר לגעת בכדור וכל שאר השחקנים
צריכים לגעת ברגל בעיקר לכל קבוצה יש שער
הקבוצה שמבקיעה הכי הרבה שערים מנצח במשחק
יש משחק אחד שהוא הכי חשוב בכדורגל שמו
המונדיאל המונדיאל מתקיים פעם ב-4 שנים

ניתוח

מבחינה כמותית השחזור הוא דל: הטקסט כולל פחות ממחצית יחידות התוכן המרכיבות את הטקסט המקורי. למרות זאת, הטקסט נחשב לאוטונומי במידה רבה, מאחר שהוא כולל את הרעיונות המרכזיים של הטקסט. נוסף על כך, יש יחידה המשמשת פתיח, מה שתורם לאיכות הטקסט ולהיותו יחידה אחת עצמאית ושלמה. כמו כן, השימוש בהכללה "למשחק יש חוקים" תורמת למידת האוטונומיות מאחר שהיא ציר נושאי מרכזי בטקסט המקורי (מאפייניו של משחק הכדורגל). היעדר פיסוק כמעט לחלוטין פוגע בקוהרנטיות של הטקסט ובקריאה נוחה שלו.
כדאי לעבוד על נושא הפיסוק. העלאה למודעות של חשיבות הפיסוק תוכל להעלות את איכותו של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

משחק הכדורגל

כדורגל יש 12 שחקנים קולע אשאר (השוער)

ואמישחק נימשח 90 דקות ומחצית

קולע מחצית 45 דקות ולשאור מותר

לגעת ביד ולשחקנים אסור ביד

בקולע 4 שנים יש מונדיאל מונדיאל

הוא ארוא חגיגי שמיתחרים בו

קבוצות כדורגל

ניתוח

מידת השחזור של יחידות התוכן היא מועטת, וכך גם מידת האוטונומיות של הטקסט: הטקסט מציג כללים הקשורים למשחק, אך חסרים בו פרטי מידע מרכזיים רבים. הטקסט **אינו** כולל את הפתיח ("משחק הכדורגל נמנה עם ענפי הספורט התחרותי") וגם לא הכללות ("למשחק יש כמה חוקים שעל-פיהם צריך לשחק"). בלי הפתיח וההכללה קשה לקורא לבנות את המפה המנטלית של הטקסט.

הטקסט אינו כולל סימני פיסוק, ולפיכך הקורא נאלץ להשקיע מאמץ רב בהבנת הטקסט. עבודה על יצירת הכללות, על פיתוח רעיונות ועל הפיסוק והמודעות לקשר בין הכותב לקורא תוכל לשפר את איכות הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יחידה 3: מי צריך פייסבוק?

כמה מילים על הקטע

הטקסט העוסק בפייסבוק הוא טקסט טיעוני המציג טיעון אישי בנוגע לשימוש באתר פייסבוק. הטקסט נחשב לטקסט קל, בין היתר מאחר שהנושא מוכר לתלמידים ונוכח בעולם התוכן הקרוב להם, וכן הוא כתוב מנקודת מבטה של ילדה ולא של אדם מבוגר.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה (מידה רבה של ייצוג תוכני ורלוונטיות). כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים. תרשים מיטבי הוא כזה שבו גוף התרשים מתייחס לשני רעיונות מרכזיים אשר אחד מהם חייב להיות נושא החסרונות שבשימוש בפייסבוק (שהרי הוא לב הטיעון של הטקסט). לעתים האירועים החשובים בטקסט יבואו לידי ביטוי גם בחלקים האחרים של התרשים, ולכן יש להתבונן בו כמכלול. כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה. חשוב לציין כי בתרשים יתקבלו גם אמירות כלליות וגם אמירות אישיות (ולא רק כאלה שנכתבו על ידי הכותבת), כל עוד הן לקוחות מתוך הטקסט.

מהו הנוֹשֵא המֶרכָּזי של הקֶטע?

התנגדות לשימוש בפייסבוק

כִּתבו אֶת הַדְבָרים החֲשוּבים בַקֶטע.

פייסבוק הוא אתר פופולרי.

מאפייני הפייסבוק

התנגדות הכותבת לשימוש בפייסבוק בשל חסרונותיו

פתרונות חלופיים של הכותבת ליצירת קשר עם חברים

כִּתבו מִשפָּט לְסיום.

לדעתי, בידי כל אחד הבחירה אם להירשם לפייסבוק אם לאו.

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם דירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *השפעת הפייסבוק* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *לא מעוניינים שאנשים זרים יראו עליהם בפייסבוק.* • *לא בטוחים שאת כל מי שמתקשר איתם הם מכירים.* • *לא רוצים שיכתבו דברי שטנה על כל מה שמפרסמים.* • *אפשר להפגש עם חברים, להתקשר אליהם או באמצעות אימייל.* **כתבו משפט לסיום.** *דברים אילו נכונים וקרו כבר מקרים כאילו שדיברו עם אנשים זרים וזה הגיע לתוצאות לא כל-כך טובות.* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי רלוונטי לתוכן הטקסט. בגוף התרשים מיוצגים שני רעיונות מרכזיים – החסרונות שבשימוש בפייסבוק והחלופה המוצעת לשימוש בפייסבוק. משפט הסיום רלוונטי ומתכתב עם הטקסט, גם אם המשפט אינו עצמאי די הצורך ("דברים אילו"). **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מי צריך פייסבוק* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *שיש רשת שנקראת "פייסבוק".* • *ויש ילדה שלא מתחברת לרשת זו.* • *כי עם היא תפרסם משהו ורק יפגעו בה.* • *וגם היא לא רוצה שיראו עליה פרטים אישיים* **כתבו משפט לסיום.** *שהיא מדברת עם חברות רק עם טלפון ואי-מייל.* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי הוא ציטוט של כותרת הטקסט והוא מתאים. בגוף התרשים יש ייצוג תוכני לרוב הרעיונות המרכזיים של הטקסט. משפט הסיום מציין עובדה מתוך הטקסט, המתאימה לשמש סגיר ואף מתכתבת עם הנאמר בגוף התרשים (היא המשך של הנאמר בגוף התרשים).

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא הוא שלא צריכים פייסבוק* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *שלא היראו פרטים אישיים* • *שלו צריך פייסבוק* • *שלא הפצעו בי* • *שאנשים אחרים לא יצרו אתי קשר* **כתבו משפט לסיום.** *שלא צריך לדבר את אנשים אחרים כי זה יכול לגרום להרבה דברים* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי רלוונטי. גוף התרשים דל מאוד וכולל רק רעיון מרכזי אחד, שהוא החסרונות של הפייסבוק. משפט הסיום כולל אמירה אישית, אך היא אינה מקושרת לנושא הפייסבוק. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *למה צריך פיסבוק ומי צריך* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *הרשת החברתית נותנת להיות בקשר את מי שרוצים* • *הרבה חברים רשומים* • *החברים מעלים תמונות* • *מבלים שעות רבות* **כתבו משפט לסיום.** *מפרסמים קשורים לאתרים.* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי רלוונטי. גוף התרשים (והתרשים כולו) אינו כולל פירוט בנוגע לרעיון המרכזי, שהוא החסרונות של הפייסבוק (ההערכה "במידה רבה" דורשת שני רעיונות מרכזיים שאחד מהם חייב להיות נושא החסרונות של הפייסבוק). משפט הסיום כולל עובדה שאינה ראויה לשמש סגיר או אמירה אישית. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מי צריך פסבוק* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *לא צריך פיסבוק מפני* • *לא רוצים שיצלו פרטים אישיים* • *שיקללו שיבברו* • *שלא יצבו טוב* **כתבו משפט לסיום.** *פיסבוק זה רע* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי מתאים. גוף התרשים כולל רק רעיון מרכזי אחד (טענות נגד הרישום לפייסבוק). משפט הסיום רלוונטי.
כלל לא	מילוי התרשים אינו מייצג תוכן מהותי ואין בו אף לא רעיון מרכזי אחד.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

מִי צָרִיךְ פֶּיְסְבּוּק?

הַרְבֵּה חֲבֵרִים שֶׁלִּי רְשׁוּמִים לָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית "פֶּיְסְבּוּק". הָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית הַזֹּאת מְאַפְשֶׁרֶת לִהְיוֹת __בְּקֶשֶׁר__ עִם כָּל מִי שֶׁרוֹצִים - עִם חֲבֵרִים, עִם קְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה __וַאֲפִלּוּ__ עִם מוֹרִים! הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי מַעֲלִים לַפֶּיְסְבּוּק תְּמוּנוֹת שֶׁלָּהֶם, מְסַפְּרִים עַל דְּבָרִים שֶׁקָּרוּ לָהֶם, מְפַרְסְמִים קִשּׁוּרִים לַאֲתָרִים אוֹ לְסִרְטוֹנִים מְעַנְיְנִים - וּבִכְלָל, מְבַלִּים שָׁעוֹת רַבּוֹת __בַּפֶּיְסְבּוּק__.

אֲנִי לֹא רְשׁוּמָה לַפֶּיְסְבּוּק.

לָמָה?

יֵשׁ לְכָךְ כַּמָּה סִבּוֹת...

קֹדֶם כֹּל, אֲנִי קַנָּאִית לַפְּרָטִיּוּת שֶׁלִּי. אֲנִי לֹא __מְעֻנְיֶנֶת__ שֶׁאֲנָשִׁים זָרִים, שֶׁלֹּא מַכִּירִים אוֹתִי, יוּכְלוּ לָדַעַת עָלַי __פְּרָטִים__ אִישִׁיִּים כְּמוֹ אֵיפֹה אֲנִי גָּרָה, בַּת כַּמָּה אֲנִי, מִי הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי וּמָה __אֲנִי__ אוֹהֶבֶת לַעֲשׂוֹת. אֲנִי גַּם לֹא בְּטוּחָה שֶׁאֲנִי רוֹצָה לְאַפְשֵׁר לְכָל אֶחָד לִיצֹר אִתִּי קֶשֶׁר בְּכָזֹאת קַלּוּת...

__בְּנוֹסָף__, מַרְתִּיעָה אוֹתִי הַמַּחְשָׁבָה שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל __לְהַגִּיב__ בָּאֲתָר לִדְבָרִים שֶׁאֲחֵרִים כָּתְבוּ אוֹ פִּרְסְמוּ. וּמָה אִם אֲפַרְסֵם בָּאֲתָר מַחְשָׁבוֹת שֶׁלִּי אוֹ תְּמוּנוֹת אִישִׁיּוֹת וַאֲקַבֵּל __תְּגוּבוֹת__ לֹא נֶחְמָדוֹת אוֹ אֲפִלּוּ פּוֹגְעוֹת מִצַּד יְלָדִים מְסֻיָּמִים? אֲנִי אַרְגִּישׁ רַע מְאוֹד __וְאֶתְחָרֵט__ שֶׁפִּרְסַמְתִּי אֶת דְּבָרַי.

אַז בֵּינְתַּיִם הֶחְלַטְתִּי לֹא לְהִרָּשֵׁם לַפֶּיְסְבּוּק. וְאִם אֲנִי רוֹצָה לוֹמַר מַשֶּׁהוּ לַחֲבֵרוֹת שֶׁלִּי, אֲנִי יְכוֹלָה פָּשׁוּט __לְהִפָּגֵשׁ__ אִתָּן אוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּאֶמְצָעוּת הַטֶּלֶפוֹן אוֹ __הַדֹּאַר__ הָאֶלֶקְטְרוֹנִי, בְּאֹפֶן אִישִׁי וּפְרָטִי בְּהֶחְלֵט!

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

מִי צָרִיךְ פֶּיְסְבּוּק?

הַרְבֵּה חֲבֵרִים שֶׁלִּי רְשׁוּמִים לָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית "פֶּיְסְבּוּק". הָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית הַזֹּאת מְאַפְשֶׁרֶת לִהְיוֹת בְּקֶשֶׁר עִם כָּל מִי שֶׁרוֹצִים - עִם חֲבֵרִים, עִם קְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה וַאֲפִלּוּ עִם מוֹרִים! הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי מַעֲלִים לַפֶּיְסְבּוּק תְּמוּנוֹת שֶׁלָּהֶם, מְסַפְּרִים עַל דְּבָרִים שֶׁקָּרוּ לָהֶם, מְפַרְסְמִים קִשּׁוּרִים לַאֲתָרִים אוֹ לְסִרְטוֹנִים מְעַנְיְנִים - וּבִכְלָל, מְבַלִּים שָׁעוֹת רַבּוֹת בַּפֶּיְסְבּוּק.

אֲנִי לֹא רְשׁוּמָה לַפֶּיְסְבּוּק.

לָמָה?

יֵשׁ לְכָךְ כַּמָּה סִבּוֹת...

קֹדֶם כֹּל, אֲנִי קַנָּאִית לַפְּרָטִיּוּת שֶׁלִּי. אֲנִי לֹא מְעֻנְיֶנֶת שֶׁאֲנָשִׁים זָרִים, שֶׁלֹּא מַכִּירִים אוֹתִי, יוּכְלוּ לָדַעַת עָלַי פְּרָטִים אִישִׁיִּים כְּמוֹ אֵיפֹה אֲנִי גָּרָה, בַּת כַּמָּה אֲנִי, מִי הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי וּמָה אֲנִי אוֹהֶבֶת לַעֲשׂוֹת.

אֲנִי גַּם לֹא בְּטוּחָה שֶׁאֲנִי רוֹצָה לְאַפְשֵׁר לְכָל אֶחָד לִיצֹר אִתִּי קֶשֶׁר בְּכָזֹאת קַלּוּת... בְּנוֹסָף, מַרְתִּיעָה אוֹתִי הַמַּחְשָׁבָה שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל לְהַגִּיב בָּאֲתָר לִדְבָרִים שֶׁאֲחֵרִים כָּתְבוּ אוֹ פִּרְסְמוּ. וּמָה אִם אֲפַרְסֵם בָּאֲתָר מַחְשָׁבוֹת שֶׁלִּי אוֹ תְּמוּנוֹת אִישִׁיּוֹת וַאֲקַבֵּל תְּגוּבוֹת לֹא נֶחְמָדוֹת אוֹ אֲפִלּוּ פּוֹגְעוֹת מִצַּד יְלָדִים מְסֻיָּמִים? אֲנִי אַרְגִּישׁ רַע מְאוֹד וְאֶתְחָרֵט שֶׁפִּרְסַמְתִּי אֶת דְּבָרַי. אַז בֵּינְתַּיִם הֶחְלַטְתִּי לֹא לְהַרְשֵׁם לַפֶּיְסְבּוּק. וְאִם אֲנִי רוֹצָה לוֹמַר מַשֶּׁהוּ לַחֲבֵרוֹת שֶׁלִּי, אֲנִי יְכוֹלָה פָּשׁוּט לְהִפָּגֵשׁ אִתָּן אוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּאֶמְצָעוּת הַטֶּלֶפוֹן אוֹ הַדֹּאַר הָאֶלֶקְטְרוֹנִי, בְּאֹפֶן אִישִׁי וּפְרָטִי בְּהֶחְלֵט!

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

בשחזור טקסט זה קיימת אצל התלמידים הנטייה להתייחסות אישית, והדבר נורמלי. במקרים כאלה, יש להסביר לתלמידים מה נדרש מהם, להחזיר להם את הטקסט שכתבו ולבקש מהם לשחזר גם את הטקסט המקורי, כלומר, את נקודת מבטה של הילדה (בגוף ראשון או שלישי: "אני חושבת; "היא חושבת"). רצויה נקודת מבט תיאורית, ולא הבעת דעה אישית, המלווה לעתים בסיפור אישי מעניין (התלמידים יכולים להוסיף שיפוט משל עצמם, אך קודם כול עליהם לשחזר במדויק את הטקסט המקורי). יחד עם זאת, חשוב שהתלמידים לא יבינו שכתיבת דעה אישית אינה דבר טוב. הגישה צריכה להיות חיובית – אנו רוצים לעודד את הכתיבה.

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-14 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. מי צריך פיסבוק?
2. הרבה חברים שלי רשומים לרשת החברתית "פיסבוק".
3. הרשת החברתית הזאת מאפשרת להיות בקשר עם כל מי שרוצים - עם חברים, עם קרובי משפחה ואפלו עם מורים!
4. החברים שלי מעלים לפיסבוק תמונות שלהם, מספרים על דברים שקרו להם, מפרסמים קשורים לאתרים או לסרטונים מענינים -
5. ובכלל, מבלים שעות רבות בפיסבוק.
6. אני לא רשומה לפיסבוק.
7. למה? יש לכך כמה סבות...
8. קדם כל, אני קנאית לפרטיות שלי.
9. אני לא מענינת שאנשים זרים, שלא מכירים אותי, יוכלו לדעת עלי פרטים אישיים כמו איפה אני גרה, בת כמה אני, מי החברים שלי ומה אני אוהבת לעשות.
10. אני גם לא בטוחה שאני רוצה לאפשר לכל אחד ליצר אתי קשר בכזאת קלות...
11. בנוסף, מרתיעה אותי המחשבה שכל אחד יכול להגיב באתר לדברים שאחרים כתבו או פרסמו.
12. ומה אם אפרסם באתר מחשבות שלי או תמונות אישיות ואקבל תגובות לא נחמדות או אפלו פוגעות מצד ילדים מסימים?
13. אני ארגיש רע מאוד ואתחרט שפרסמתי את דברי. אז בינתים החלטתי לא להרשם לפיסבוק. [חוזר על הנאמר ביחידה 6]

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

14. ואם אני רוצה לומר משהו לחברות שלי, אני יכולה פשוט להפגש אתן או לעשות זאת באמצעות הטלפון או הדאר האלקטרוני, באפן אישי ופרטי בהחלט!

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם דירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	מי צריך "פייסבוק?" (1) האון חברים שלי מחוברים לרשת החברתית "פייסבוק" (2) שם אפשר להיות בקשר עם כולם. עם חברים, קרובי משפחה, ואפילו מורים! (3) אני לא מחוברת לרשת החברתית פייסבוק (6). למה? יש לזה כמה סיבות... (7) קודם כל, אני לא רוצה שיבדאו עלי דברים: מי אני, בת כמה אני, מיהם החברים שלי ומה אני אוהבת לעשות (9). ושם. אני לא בטוחה שאני רוצה שכל אחד יוכל לדבר איתי מתי שהוא רוצה (10). בנוסף עוברת עלי המחשבה שכל אחד יכול להגיב לדברים שאנשים פרסמו (11), אם אני אפרסם משהו ואנשים יכתבו דברים לא נעימים ואפילו פוגעים אלי (12) אני אצטער ואתחרט מיד על מה שכתבתי (13). כך שאם ארצה לדבר עם חברות אוכל להיפגש איתם ואם לא אפשר בטלפון או בדואר אלקטרוני, באופן פרטי ביותר! (14) <u>הסבר:</u> בטקסט משוחזרות רוב יחידות התוכן – 11 יחידות תוכן מתוך 14 היחידות בטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
במידה רבה	*מי צריך פייסבוק! (1)* *אני נכרתי שיש ילדה שלא אוהבת פייסבוק* *והיא לא רשומה לפייסבוק (6) ובפייסבוק אפשר לדבר* *עם כל מי שרוצים אפילו עם מורים (3) ושם מפרסמים* *לאחרים- על סרטים מעניינים (4) היא לא רוצה גם פייס* *בגלל שגם היא לא אוהבת לספר לאנשים נרים על חייה* *על הפרטים שלה למשל: איפה היא גרה, איך שמה, בת כמה* *היא, מי החברים שלה... (9) ואם היא רוצה להגיב לחברותיה* *משהו היא יכולה להיכנס אתה או בדואר האלקטרוני. (14)* הסבר: בטקסט משוחזרות 6 יחידות תוכן מתוך 14 היחידות בטקסט המקורי. מאחר שיחידות התוכן המשוחזרות משקפות את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי – הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה" ולא "במידה מעטה".
במידה מעטה	*מי צריך פייסבוק? (1)* *לפי דעתי כן צריך כי מתכתבים עם חברים מורים דודים* *וכ"ד (3) אני יכולה להגיב לפי הילדה שהיא לא רוצה* *שאחרים ידעו אליה (9) ושיכתבו דברים לא נעימים (12) וגם* *שהיא לא רוצה פייסבוק לפי דעתה.* הסבר: הטקסט מתחיל באמירה אישית, אך לא ניתן להחשיב אותה כיחידת תוכן כי על התלמידים לשחזר את הטקסט המקורי מזיכרונם. בנוסף, 4 יחידות התוכן מנוסחות באופן אישי: הכותרת, שיש בה רמז לטיעון; סיבה לאי-רישום – לא רוצה שידעו עליה פרטים; סיבה לאי-רישום – קבלת תגובות לא נעימות; הכותבת אינה מחוברת לרשת הזאת. *מי צריך פייסבוק (1)* *אני נוכרת בסיפור אני צריך פייסבוק שילדה אחת לא רצתה* *פייסבוק בגלל שהיא אומרת שהיא לא רוצה שידעו מי היא* *מי החברים שלה ואיך היא נראת (9) היא יכלה להתקשר בטלפון* *או בדואר אלקטרוני (14) וגם היא לא רוצה להוסיף אנשים* *נרים לה מה שאני נוכרת.* הסבר: משוחזרות 3 יחידות תוכן בלבד, וגם הן משוחזרות באופן חלקי.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
אין שחזור	***<u>תקשורת בפייסבוק</u>*** ***יש סיבות רבות למה לא צריך פייסבוק אבל*** ***הסיבה העיקרית היא: זה קרה יום אחד שחזרתי מבית*** ***הספר רצתי למחשב כדי להיכנס לפיסבוק, באתי*** ***נכנסתי ולפתע ראיתי בקשת חברות אישרתי ואפילו*** ***לא היכרתי ענה לי מישהו מה מצב? מה קורה! אנתי*** ***הכול בסדר ואז פתחנו שיחה פתאום הוא שאל אותי*** ***אבה אתה זר, באיזו עיר מיאד לא הנתי*** ***ולא כתבתי מילה למה אתם יודעים פרטים*** ***אישיים אל תתנו לאנשים שאתם לא מכרים*** ***אז אל תפלו ברשת.*** <u>הסבר:</u> הטקסט של התלמיד כולל הבעת דעה אישית המלווה בסיפור אישי מעניין, אך שאינו קשור לשחזור הנדרש מבחינת הסוגה. במצב כזה יש לבקש מן התלמיד לנסות ולשחזר שוב, תוך נאמנות לטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- מי צריך פייסבוק? – תהייה על הצורך בפייסבוק [יחידה 1]
- האפשרויות הגלומות בפייסבוק [יחידות 3–5]
- הרבה חברים של הכותבת רשומים לפייסבוק, והיא לא [יחידות 2 ו-6]
- סיבות נגד הרישום לפייסבוק (רצוי טיעון אחד לפחות) [יחידות 7–13]
- הצעות לחלופות לתקשורת (מתקשר לפתיח) [יחידה 14]

אין חובה שהרעיונות בטקסט של התלמידים יופיעו בסדר המוצע בתיאור של המפה המנטלית, ואף לא באותו האופן. הם יכולים להיות שזורים בטקסט וחלקם אף יכולים לא להופיע כלל, ובלבד שיהיה ניתן להבין את עיקרו של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם דירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*מי צריך פייסבוק?* *הרבה אנשים משתמשים בפייסבוק: ילדים, נערים, ואפילו מבוגרים. הרבה אנשים מפרסמים דברים אישיים שלהם ועל דברים שקרו להם. לי אין פייסבוק.* *למה? יש כמה סיבות לכך... אני מאוד קנאית לפרטיות שלי, אני לא רוצה שמישהו לא יודע מי אני, מת כמה אני ואיפה אני גרה.* *אנשים מפרסמים תמונות שלהם, קישורים ועוד. אבל הם לא יכולים לדעת איך יגיבו להם. יש אנשים שפוגעים במי שהעלה בצורה מסויימת בתגובה ויכולים לפגוע בהם. וזה יכול להעליב בצורה אישית מאוד. ובשביל שזה לא יקרה. אני בשום מדברת בטלפון או שולחת דואר אלקטרוני כדי שלא יפגעו בי. אל אם יש חברים שאפשר לדבר איתם פנים אל פנים ולא ברשת.* <u>הסבר</u>: כל הרעיונות המרכזיים משוחזרים ויש ביניהם קישורים נושאיים ולוגיים נכונים. הרעיונות אינם מוצגים תמיד על-פי הרצף שבו הם מופיעים בטקסט המקורי, אך דבר זה טוב דווקא: הוא מעיד על עצמאות ועל יכולת עיבוד של הטקסט. כמו כן, הקישורים של הכותבת נכונים והפרשנות שלה אינה חורגת מן התוכן, וכן הנושא המרכזי מובן ונוכח לאורך כל הטקסט. *מי צריך פייסבוק?* *הרבה חברים שלי רשומים לרשת החברתית פייסבוק הם יכולים לדבר עם כל מי שרוצים, חברים קרובי משפחה, ואפילו מורים!* *אני לא רשומה לפייסבוק.* *למה?* *יש כמה סיבות...*

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
	אני לא מעוניינת שאנשים זרים יבאו *עליי פרטים כמו: איפה אני גרה, בת* *כמה אני ומה אני אוהבת לעשות, ומי* *החברים שלי אם אני רוצה לדבר* *עם החברות שלי אני יכולה לדבר* *איתם בפלאפון או בדואר אלקטרוני.* הסבר: הטקסט מוצג כיחידה אחת שלמה ועצמאית. כל הרעיונות המרכזיים משוחזרים וההקשרים בין חלקי הטקסט השונים נשמרים.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*פייסבוק* *מסופר לילדים שיש להם* *פייסבוק ילדים, חברים, דודים,* *קרובי משפחה, הורים, ואפילו* *מורים, ולילדה אחת אין* *פייסבוק ושאפשר להיפגש לדבר* *בטלפון או בדואר האלקטרוני.* הסבר: הטקסט אינו יכול לעמוד בזכות עצמו – הוא אינו מציג את הטיעון של הכותבת, אלא רק מתאר מצב שבו יש אנשים ש"יש להם פייסבוק" ויש ילדה ש"אין לה". נוסף על כך, האפשרות לדבר בטלפון או בדואר האלקטרוני אינה מוצגת כאפשרות אחרת לתקשורת במקום הפייסבוק, כפי שמציגה זאת הכותבת. *מי צריך פייסבוק* *שלא כדי להירשם לפייסבוק* *ולא בא לילדה לתת פרטים ויש לחברות* *שלה פייסבוק ולה לו* (לא). הסבר: בטקסט מוצגים הכותרת המקורית וגם הטיעון המרכזי של הכותבת, המתנגדת לרישום לפייסבוק. יחד עם זאת, הטקסט אינו יכול לעמוד בזכות עצמו – חסרים בו רעיונות היכולים להסביר את הרצון של הכותבת שלא להירשם, ואת הטיעונים שלה. בטקסט אין פתיח – הוא מתחיל באמצע משפט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
הטקסט אינו אוטונומי	***מי צריך פייסבוק?*** ***שאסור להיתכתב או לאשר את בוצרים/ילדים שאני לא מקיבה אפשר להתכתב את חברים וקרבבי משפחה ואסור לשלוח פרטים.*** הסבר: אין שחזור של הרעיונות המרכזיים. הטקסט מביע טיעון אישי ואינו משחזר את נקודת מבטה של הכותבת. אמנם הכותרת זהה לזו של הטקסט המקורי והטקסט הוא ברוח דבריה של הכותבת, אך התלמידים נדרשו לשחזר את דבריה של הכותבת כדי שנבין את הרעיונות המרכזיים שבו. ***הפייסבוק*** ***אני מאוד קנאית לפרטיות שלי אני לא רוצה שיראו איפה אני גרה בת כמה אני מי החברים, בנוסף מרתיאה*** (מרתיעה) ***אותי המחשבה שילדים יכולים להביא את דעתם על מה שאני כותבת.*** הסבר: אין שחזור של הרעיונות המרכזיים, והטיעון נגד השימוש בפייסבוק אינו מופיע בטקסט כלל. מלבד הכותרת, הטקסט הוא חסר הקשר, אף שהוא מציין עובדות המופיעות בטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם דירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	*מי צריך פייסבוק?* *הרבה חברים שלי רשומים לרשת החברתית פייסבוק* *הם יכולים לדבר עם כל מי שרוצים, חברים* *קרובי משפחה, ואפילו מורים!* *אני לא רשומה לפייסבוק.* *למה?* *יש כמה סיבות...* *אני לא מעוניינת שאנשים צרים יידעו* *עליי פרטים כמו: איפה אני גרה, בת* *כמה אני ומה אני אוהבת לעשות, ומי* *החברים שלי אם אני רוצה לדבר* *עם החברות שלי אני יכולה לדבר* *איתם בפלאפון או בדואר אלקטרוני.* הסבר: ברוב הטקסט נעשה שימוש בסימני פיסוק מתאימים במקומות הנכונים, מה שמאפשר לקורא לקרוא את הטקסט בצורה נוחה וזורמת.
הולם במידה מעטה	*מי צריך פייסבוק!* *אני נכרתי שיש ילדה שלא אוהבת פייסבוק* *והיא לא רשומה לפייסבוק ובפייסבוק אפשר לדבר* *עם כל מי שרוצים אפילו עם מורים ושם מפרסמים* *לאחרים- על סרטים מעניינים היא לא רוצה שם פייס* *בגלל שגם היא לא אוהבת לספר לאנשים צרים על חייה* *על הפרטים שלה למשל: איפה היא גרה, איך שמה, בת כמה* *היא, מי החברים שלה... ואם היא רוצה להגיב לחברותיה* *משהו היא יכולה להיפגש איתה או בדואר האלקטרוני.* הסבר: בחלק השני של הטקסט הפיסוק נוכח ומגוון, אך בחלקו הראשון חסרים סימני פיסוק.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
אין פיסוק	*<u>מי צריך פייסבוק</u>* *אני נוכרת בסיפור אני צריך פייסבוק שילדה אחת לא רצתה פייסבוק בגלל שהיא אומרת שהיא לא רוצה שידעו מי היא מי החברים שלה ואיך היא נראת היא יכלה להתקשר בטלפון או בדואר אלקטרוני וגם היא לא רוצה להוסיף אנשים צרים לה מה שאני נוכרת.* <u>הסבר:</u> אין פיסוק בטקסט כלל, למעט נקודה אחת בסופו. היעדר פיסוק פוגע ברמת הקריאות של הטקסט ומצריך מהקורא להשקיע מאמץ כדי להבינו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

מי צריך פייסבוק!

אני זכרתי שיש ילדה שלא אוהבת פייסבוק
והיא לא רשומה לפייסבוק ובפייסבוק אפשר לדבר
עם כל מי שרוצים אפילו עם מורים ושם מפרסמים
לאחרים- על סרטים מעניינים היא לא רוצה עם פייס
בגלל שגם היא לא אוהבת לספר לאנשים גרים על חייה
על הפרטים שלה למשל: איפה היא גרה, איך שמה, בת כמה
היא, מי החברים שלה... ואם היא רוצה להגיב לחברותיה
משהו היא יכולה להיכנס אותה או בדואר האלקטרוני.

ניתוח

הטקסט כולל את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי, אך היכולת של הקורא להבין את כוונת הכותב נפגמת משתי סיבות:

(1) בגלל המעברים הלא-מקושרים בין הנושאים. מעברים אלה יוצרים טקסט לא אחיד שחסר בו ציר מקשר עבור הקורא (הטקסט מתחיל בילדה שלא רוצה פייסבוק, ממשיך באפשרויות הגלומות בפייסבוק, ושוב חוזר לסיבות להתנגדות של הילדה לשימוש בפייסבוק);

(2) היעדר פיסוק בחלקו הראשון של הטקסט פוגם מעט ברמת הקריאות שלו. כדאי לעבוד עם התלמיד על קישוריות ועל פיסוק.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

הקטע על הפייסבוק

אני זוכר שאפשר להיות בקשר עם מי שרוצים
לפרסם תמונות לעלות קישורים. אפשר
גם לפרסם משהו ולקבל תגובה לא נעימה.
ועם רוצים לצור עם חברים קשר אפשר בדואר
אלקטרוני או בטלפון.

ניתוח

משוחזרות מעט מאוד יחידות תוכן והטקסט אינו כולל את הטיעון המרכזי – ההתנגדות לשימוש בפייסבוק. לפיכך, הכתוב אינו מאפשר לשחזר את הטקסט המקורי, ולא ניתן להבין את עיקרו של הטקסט. נוסף על כך, הכותרת של הטקסט אינה ממקדת את הקורא בנושא המרכזי. שתי השורות האחרונות אינן מקושרות לנכתב קודם, ולכן הן תלושות ולא מובן כי בטקסט המקורי הן מוצגות כחלופה לפייסבוק. כל אלה, בהתחשב בשחזור הדל, פוגמים בהבנת הקורא את כוונת הכותב (אוטונומיות). לעומת זאת, קיימת מודעות לפיסוק נכון, מה שמקל את הקריאה.
כדאי לעבוד עם התלמיד על איתור הרעיונות המרכזיים בטקסט ועל פיתוחם וקישורם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

קבוצה 2

יחידה 1: לא מוותרים על ארוחת בוקר

כמה מילים על הקטע

הקטע שלפניכם הוא טקסט טיעוני המעודד לאכול ארוחת בוקר מזינה. הטקסט נכלל בקבוצת הטקסטים המתקדמים, מאחר שהטיעון בו מבוסס על המדע. מכך נגזרים כמה קשיים אפשריים של תלמידים בעת ההתמודדות עם הטקסט. הקושי הראשון נוגע לאוצר המילים שבטקסט. קיימים בטקסט מילים וביטויים השאובים מתחום המדע, כגון: "פעילות המוח", "רכיבי תזונה", "פעילות תקינה של הגוף" ו"האנרגיה הדרושה לפעילותו...". ייתכן שמילים וביטויים אלה אינם מוכרים לתלמידים, והם יהיו מכשול בדרכם להבנת הטקסט. הקושי השני נוגע למבנה הטקסט. המבנה נשען על הצגת טענות וביסוסן על ידי מחקרים. מבנה זה אינו מוכר לרוב התלמידים. נוסף על כך, הטקסט פותח במשל המשווה בין גוף האדם למכונית. ייתכן שמשל זה לא יהיה מובן לחלק מן התלמידים. על אף הקשיים האלה, יש חשיבות לכך שהתלמידים יכירו טקסטים מסוג זה, משום שהם עשויים לפגוש טקסטים כאלה בספרי לימוד או בספרי עיון אחרים הנדרשים ללמידה הבית-ספרית.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה (מידה רבה של ייצוג תוכני ורלוונטיות). כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים. **תרשים מיטבי** הוא כזה שמתוארים בו נכון הפרטים האלה:

(1) הצהרה על חשיבות ארוחת הבוקר; (2) סיבה אחת לפחות לחשיבות זו; (3) התייחסות למרכיב כלשהו בארוחת בוקר מזינה.

פרטים אלה יכולים להופיע כחלק מהנושא המרכזי, בגוף התרשים או במשפט הסיום.

כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

החשיבות של ארוחת בוקר מזינה

כתבו את הדברים החשובים בקטע.

ארוחת בוקר מספקת אנרגיה לגוף.

ארוחת בוקר משפרת את פעילות המוח (על-פי מחקרים).

חשוב לאכול סוגי מזון התורמים לבריאות הגוף (על-פי מחקרים).

כתבו משפט אחרון לסיום.

כדאי להקפיד על ארוחת בוקר מזינה בכל יום!

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

<u>הערה:</u> בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם דירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *צריך לאכול ארוחת בוקר* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *מי שלא נוהג לאכול ארוחת בוקר צריך להתחיל לאכול* • *מחקרים מראים שארוחת בוקר מיינה משפרת את המוח שלנו.* • *המחקרים מראים גם שצריך לאכול בארוחת הבוקר מוצר חלב* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *מוצרי חלב מוסיפים ויטמינים סידן וחלבון.* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי מציג את הטיעון המרכזי בקטע. גוף התרשים מתייחס לחשיבות ארוחת הבוקר ("צריך להתחיל לאכול..") ומפרט אותה, וכן מתייחס לחלק של הטקסט המתאר רכיבים חשובים בארוחת הבוקר. משפט הסיום אינו מיטבי, מאחר שהוא מציג עובדה הלקוחה מהחלק השני של הטקסט ולא היגד מכליל או אמירה אישית. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *ארוחת בוקר* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *שכדאי לאכול ארוחת בוקר* • *להקפיד על תזונה נכונה* • *שכדאי לאכול בעיקר מוצרי חלב* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *כדאי לשמור ולאכול בתזורה נכונה* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי כללי מדי ואינו משקף את המהות של הטקסט, אך מתאים ליכולות של שכבת הגיל. גוף התרשים כולל את הרעיונות המרכזיים בטקסט – חשיבות ארוחת הבוקר והמרכיבים הרצויים בה. משפט הסיום הוא מעין משפט מסכם של הטקסט, אך יש מקום לעבוד על מסר מדויק יותר.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם דירוג	דוגמה
	מהו הנושא המרכזי של הקטע? *צריך לאכול ארוחת בוקר* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *מי שלא אוכל בבוקר זה כאילו מכונית בלי דלק* • *צריך לאכול ארוחת בוקר מגינה עם פרי או ירק ליד* • *מחקרים הראו שההגנה מפעילה את המוח* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *מחקרים מראים שצריך עם לאכול בגינה שמכילה ויטמינים וסיבן* הסבר: הנושא המרכזי מציג את הטיעון המרכזי בקטע. גוף התרשים כולל את הרעיונות המרכזיים. הרעיונות אמנם לא כתובים על-פי סדר הופעתם בטקסט, אך אין לכך חשיבות במשימה זו. משפט הסיום מציג עובדה נוספת מן הטקסט המתאימה להיות חלק מגוף התרשים.
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *שצריכים לאכול ארוחת בוקר* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *שצריך לאכול ארוחת בוקר* • *שארוחת בוקר משפרת את מוחנו* • *מגיעים להישגים טובים יותר מחברים* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *שצריך לאכול ארוחת בוקר* הסבר: הנושא המרכזי מציג את הטיעון המרכזי בקטע. בגוף התרשים מתוארות חשיבות ארוחת הבוקר והסיבות לה, אך אין התייחסות כלל לחלק השני של הטקסט, המפרט מרכיבים בריאים שיש לאכול בארוחת הבוקר, ועל כן התרשים חסר. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *שצריך לאכול ארוחת בוקר* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *ארוחת בוקר גורמת לאוח שלנו* • *לתפקל יותר מחברו* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *לאכול ארוחת בוקר* הסבר: הנושא המרכזי מציג את הטיעון המרכזי בקטע. גוף התרשים חסר מאוד ומתייחס רק לחשיבות ארוחת הבוקר. משפט הסיום אינו בהיר ולא ניתן להבין אם מדובר בהמלצה לאכול ארוחת בוקר או שהמשפט חסר.
כלל לא	מילוי התרשים אינו מייצג תוכן מהותי ואין בו אף לא רעיון מרכזי אחד.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

לא מוותרים על ארוחת בוקר

כמה מכם מקפידים לאכול ארוחת בוקר קלה לפני היציאה לבית-הספר? מי שלא נוהג כך, כדאי לו להתחיל, אחרת הוא מָשוּל __לנהג__ היוצא לנסיעה בלי שמילא את מיכל __הדלק__ במכוניתו...

מחקרים מראים שארוחת בוקר מזינה __משפרת__ את פעילות המוח שלנו. כך, לדוגמה, חוקרים מצאו שתלמידים הנוהגים לאכול ארוחת בוקר __לפני__ היציאה לבית-הספר, מגיעים להישגים __טובים__ יותר מחבריהם שלא נוהגים לעשות זאת.

המחקרים גם מציינים __שכדאי__ לשתות חלב בארוחת הבוקר או לאכול מוצר חלב כלשהו, __כמו__ גבינה או יוגורט. מוצרי החלב __מכילים__ רכיבי תזונה כגון סידן, חלבון וויטמינים. רכיבים אלה חיוניים לפעילות תקינה של הגוף ולבריאות __טובה__ שלו. אפשר להוסיף לארוחת הבוקר גם פרי או ירק או דגני בוקר, וכך לספק לגוף את האנרגיה __הדרושה__ לפעילותו על ידי צריכת רכיבים בריאים ותזונה נכונה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

לא מוותרים על ארוחת בוקר

כמה מכם מקפידים לאכול ארוחת בוקר קלה לפני היציאה לבית-הספר? מי שלא נוהג כך, כדאי לו להתחיל, אחרת הוא מָשוּל לנהג היוצא לנסיעה בלי שמילא את מיכל הדלק במכוניתו ...

מחקרים מראים שארוחת בוקר מזינה משפרת את פעילות המוח שלנו. כך, לדוגמה, חוקרים מצאו שתלמידים הנוהגים לאכול ארוחת בוקר לפני היציאה לבית-הספר, מגיעים להישגים טובים יותר מחבריהם שלא נוהגים לעשות זאת.

המחקרים גם מציינים שכדאי לשתות חלב בארוחת הבוקר או לאכול מוצר חלב כלשהו, כמו גבינה או יוגורט . מוצרי החלב מכילים רכיבי תזונה כגון סידן, חלבון וויטמינים. רכיבים אלה חיוניים לפעילות תקינה של הגוף ולבריאות טובה שלו. אפשר להוסיף לארוחת הבוקר גם פרי או ירק או דגני בוקר, וכך לספק לגוף את האנרגיה הדרושה לפעילותו על ידי צריכת רכיבים בריאים ותזונה נכונה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות.

לפניכם חלוקת הטקסט ל-9 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. לא מוותרים על ארוחת בוקר
2. כמה מכם מקפידים לאכול ארוחת בוקר קלה לפני היציאה לבית-הספר? מי שלא נוהג כך, כדאי לו להתחיל,
3. אחרת הוא מָשוּל לנהג היוצא לנסיעה בלי שמילא את מיכל הדלק במכוניתו...
4. מחקרים מראים שארוחת בוקר מזינה משפרת את פעילות המוח שלנו.
5. כך, לדוגמה, חוקרים מצאו שתלמידים הנוהגים לאכול ארוחת בוקר לפני היציאה לבית-הספר, מגיעים להישגים טובים יותר מחבריהם שלא נוהגים לעשות זאת.
6. המחקרים גם מציינים שכדאי לשתות חלב בארוחת הבוקר או לאכול מוצר חלב כלשהו, כמו גבינה או יוגורט. [תתקבל כאן רק ההכללה: מוצר חלב, או הפירוט: חלב, גבינה או יוגורט.]
7. מוצרי החלב מכילים רכיבי תזונה כגון סידן, חלבון וויטמינים.
8. רכיבים אלה חיוניים לפעילות תקינה של הגוף ולבריאות טובה שלו.
9. אפשר להוסיף לארוחת הבוקר גם פרי או ירק או דגני בוקר, וכך לספק לגוף את האנרגיה הדרושה לפעילותו על-ידי צריכת רכיבים בריאים ותזונה נכונה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	לא לוותר על ארוחת בוקר (1) ילדים רבים נוהגים לא לאכול לפני יציאתם לביה"ס וזה לא טוב בכלל. כדאי להם שיתחילו (2). כאשר אוכלים ארוחת בוקר לפני היציאה לביה"ס מגינה ומשפרת את המוח (4). וכך מגיעים להשגים גבוהים יותר מחבריהם (5) מחקרים אומרים שצריך להוסיף עם גבינות כגון גבינה צהובה (6), ועוד אשר מכילות סידן, חילבונים וויטמינים (7). אז כדאי לאכול ארוחת בוקר כדי להגין את הגוף ואת המוח (8). אין כזה דבר שיוצאים בלי ארוחת בוקר לביה"ס. הסבר: משוחזרות 7 יחידות תוכן מתוך 9 היחידות בטקסט המקורי.
במידה רבה	לא מוותרים על ארוחת בוקר (1) צריך לאכול ארוחת בוקר לפני שיוצאים לבי"ס (2). ארוחת בוקר חשובה היא משפרת את פעילות המוח שלנו (4). חוקרים מציינים שכדאי לאכול מוצר חלב כמו גבינה או לשתות יוגורט או חלב (6). מוצרי החלב וארוחת הבוקר מספקים את האנרגיה הדרושה לנו (9). הסבר: משוחזרות 5 יחידות תוכן מתוך 9 היחידות בטקסט המקורי. הערה בנוגע יחידה 9 – התלמיד מתייחס לנקודה מרכזית ביחידת התוכן: אספקת האנרגיה לגוף. השחזור של יחידת התוכן מתקבל, אף שההתייחסות אינה מדויקת – אספקת האנרגיה אינה מיוחסת למוצרי החלב בטקסט, אלא למרכיבים אחרים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	*אסור לוותר על ארוחת בוקר (1)* • *שאם לא אוכלים ארוחת בוקר זה כמו מכונית בלי* • *מיכל דלק. (3)* • *אם אוכלים ארוחת בוקר מגיעים לאשנים יותר* • *תובים משל חברים. (5)* • *ושחשוב לאכול מוצרי חלב בארוחת הבוקר. (6)* הסבר: משוחזרות 4 יחידות תוכן, שהן מחצית יחידות התוכן הקיימות בטקסט המקורי. מאחר שיש התייחסות לרעיונות המרכזיים – חשיבות ארוחת הבוקר והסיבה לה וכן המרכיבים הבריאים בארוחת הבוקר, הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה".
במידה מעטה	*לא לוותר* *לפי דעתי לא צריך לוותר על* *ארוחת בוקר (1) כי זה נותן משפר את המוח* *מזינה גם את המוח (4)* הסבר: משוחזרות שתי יחידות תוכן בלבד. המשפט הראשון מסביר את הכותרת, ולכן המשפט הראשון והכותרת מתייחסים לאותה יחידת תוכן (1) והם נספרו כיחידת תוכן אחת. גם המשפטים המופיעים אחריו ("כי זה נותן משפר את המוח", "מזינה גם את המוח") מתייחסים לאותה יחידת תוכן, ולכן גם הם נספרו כיחידת תוכן אחת. *ארוחת-בוקר* *צריך לאכול ארוחת בוקר (2) המספקת את האנרגיה הדרושה (9)* *ושהיא נותנת לאוח פעילות (4)* הסבר: שוחזרו 3 יחידות תוכן. הכותרת אינה מציגה את הטיעון שבכותרת המקורית, ועל כן אינה משקפת את יחידת התוכן הראשונה.
אין שחזור	*להיות אותש* *בוקר אחד קמתי באיחור לבית הספר, מהר היתקלתי* *ולא אכלתי ארוחת בוקר, אמא אמרה שנאוכל* *ארוחת 10, מהר רצתי לבית ספר, בארוחת 10* *לפתע אין כריך אחר כך הייתי אותש כול היום* *חגרתי הבייתה אכלתי והלכתי לישון* הסבר: הטקסט הוא טקסט עצמאי של התלמיד ואינו שחזור של הטקסט המקורי – לא מבחינת התוכן ולא מבחינת הסוגה (סיפור במקום טקסט עיוני).

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי.

כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- חשוב לאכול ארוחת בוקר [יחידות 1–3]
- ארוחת בוקר משפרת את פעילות המוח/ההישגים [יחידות 4–5]
- חשוב לכלול רכיבים בריאים בארוחת הבוקר [יחידות 6–7]
- התרומה של הרכיבים הבריאים לפעילות הגוף [יחידות 8–9]

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*לא לוותר על ארוחת בוקר* *ילדים רבים נוהגים לא לאכול לפני יציאתם לביה"ס וזה לא טוב בכלל. כדאי להם שיתחילו. כאשר אוכלים ארוחת בוקר לפני היציאה לביה"ס היא מזינה ומשפרת את המוח. וכך מגיעים להשגים גבוהים יותר מחבריהם מחקרים אומרים שצריך להוסיף גם גבינות כגון גבינה צהובה, וגוד אשר מכילות סידן, חילבונים וויטמינים. אל כדאי לאכול ארוחת בוקר כדי להגין את הגוף ואת המוח. אין כזה דבר שיוצאים בלי ארוחת בוקר לביה"ס.* הסבר: הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי מופיעים ומקושרים היטב, כך שניתן להבין את המהות של הטקסט המקורי. קיימים מעט ליקויים בניסוח ("כאשר אוכלים... מזינה ומשפרת את המוח. וכך מגיעים..."), אך הליקויים האלה אינם פוגמים בהבנה של הקורא את הטקסט.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*לא מוותרים על ארוחת בוקר* *כדי לכם לאכול ארוחת בוקר במשהו חלבי בגלל שזה נותן לכם גם סידן חשוב לאכול סידן. או מילקי או דברים או לשתות שוקו דבירים כהילו הם מגיכים לגוף.* הסבר: קיימת התייחסות רק לעובדה אחת מתוך הטקסט – החשיבות שיש לאכילת מוצרי חלב בארוחת הבוקר. הכותרת אמנם מרמזת על הטיעון המוצג בטקסט המקורי, אך אין פיתוח שלו בגוף הטקסט.
הטקסט אינו אוטונומי	*ארוחת-בוקר* *צריך לאכול ארוחת בוקר המספקת את האנרגיה הדרושה ושהיא נותנת למוח פעילות* הסבר: הטקסט דל מאוד ומציג בתמציתיות שני רעיונות בלבד המופיעים בטקסט המקורי. כמו כן, קיימים ליקויים ברמת המשפט, המקשים על הקורא את הבנת הטקסט ("ושהיא נותנת למוח פעילות").

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	*לא לוותר על ארוחת בוקר* *ילדים רבים נוהגים לא לאכול לפני יציאתם לביה"ס וזה לא טוב בכלל. כדאי להם שיתחילו. כאשר אוכלים ארוחת בוקר לפני היציאה לביה"ס מגינה ומשפרת את המוח. וכך מגיעים להשגים גבוהים יותר מחבריו מחקרים אומרים שצריך להוסיף גם גבינות כגון גבינה צהובה, ועוד אשר מכילות סידן, חילבונים וויטמינים. אל כדאי לאכול ארוחת בוקר כדי להגין את הגוף ואת המוח. אין כזה דבר שיוצאים בלי ארוחת בוקר לביה"ס.* הסבר: רוב הטקסט כולל פסיקים ונקודות במקומות המתאימים.
הולם במידה מעטה	יש פיסוק, אך הוא אינו עקבי ולעתים שגוי: הפיסוק אינו נמצא תמיד במקום הנכון או שנעשה שימוש בנקודה במקום בסימן שאלה וכדומה.
אין פיסוק	*ארוחת בוקר* *שלא מוותרים על ארוחת בוקר כי מי שאכל ארוחת בוקר טוב יותר מחבריו ושהגהם צריך למלות את מיכל הדלק ושהילדים שלא הוכלים ארוחת בוקר הם לא חושבים מהר מהחברים שלהם שהחלו ארוחת בוקר* הסבר: אין בטקסט סימני פיסוק כלל.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

לא מוותרים על ארוחת בוקר

צריך לאכול ארוחת בוקר לפני שיוצאים
לבי"ס. ארוחת בוקר חשובה היא משפרת את פעילות
המוח שלנו. חוקרים מציינים שכדאי לאכול מוצר
חלב כמו גבינה או לשתות יוגורט או חלב.
מוצרי החלב וארוחת הבוקר מספקים את
האנרגיה הדרושה לנו.

ניתוח

הטקסט כתוב בבהירות וקיימים בו כל הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי. הקורא יכול ליצור לעצמו בקלות את המפה המנטלית הדרושה לו, הן בזכות ייצוג התוכן של הטקסט והן בזכות המבנה והכתיב ההולמים. עם זאת, כדאי לעבוד עם התלמיד על הפיתוח של הרעיונות המרכזיים, זאת באמצעות כתיבה של יחידות תוכן נוספות הנעדרות מן הטקסט. בטקסט זה משוחזרות 5 יחידות תוכן בלבד מתוך 9 היחידות בטקסט המקורי.

דוגמה 2

אסור לוותר על ארוחת בוקר

- ***שאם לא אוכלים ארוחת בוקר זה כמו מכונית בלי מיכל דלק.***
- ***אם אוכלים ארוחת בוקר מגיעים לאשגים יותר תובים משל חברים.***
- ***ושחשוב לאכול מוצרי חלב בארוחת הבוקר.***

ניתוח

הטקסט מציג את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי, ונראה כי התלמיד מבין את המסר. עם זאת, הטקסט דל וכולל מעט יחידות תוכן (4 יחידות מתוך ה-9). נוסף על כך, קיימת פגיעה באוטונומיה של הטקסט מאחר שהתלמיד אינו מציג את הקישור בין הרעיונות, אלא הם כתובים כרשימה. מכאן שיש לעבוד עם התלמיד על פיתוח רעיונות ועל כתיבה של טקסט שלם ומקושר, ההולם את הסוגה. יש לציין שסימני הפיסוק תקינים: נקודה בסוף כל משפט וחלוקה של הרעיונות באמצעות סימן מוסכם, ועל כך ניתן לתת לתלמיד משוב חיובי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יחידה 2: ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים

כמה מילים על הקטע

הטקסט הוא כתבה עיתונאית אשר במרכזה סיפור אירוע הכולל עלילה מותחת – מה שעושה אותו מושך עבור התלמידים. כמו כן, גיבור הכתבה הוא ילד בן 9 – מאפיין אשר תורם אף הוא לקירוב התוכן לעולמם של תלמידי שכבת כיתות ד'.
מומלץ שהטקסט יהיה הטקסט השני שיועבר בקבוצת הטקסטים שברמה השנייה.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה (מידה רבה של ייצוג תוכני ורלוונטיות). כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים. **תרשים מיטבי** הוא כזה שבו יש אזכור לדברים האלה: ההסתבכות, דרך הפתרון שהובילה להתרה וההתרה.

כמו כן, הדברים צריכים להיות רשומים בסדר כרונולוגי נכון, כפי שמתבקש בהוראות. לעתים האירועים החשובים בטקסט יבואו לידי ביטוי גם בחלקים האחרים של התרשים, ולכן יש להתבונן בו כמכלול. כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה.

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

משחק בכדור שגרם לילד בן 9 ללכת לאיבוד

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.

הכדור של פאזלו עף לרכבת.

↓

פאזלו עלה לרכבת והתרחק מאוד מביתו.

↓

פאזלו התגלה על-ידי שוטרים שלא הבינו את שפתו, ועל כן נשלח למוסד לילדים.

↓

פאזלו הופיע בטלוויזיה.

כתבו משפט לסיום.

פאזלו חזר הביתה לאחר זיהויו בטלוויזיה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *באגלו אבוד* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *באגלו שיחק ליד פסי הרכבת והכדור עף לתוך רכבת משא* • *באגלו עלה על הרכבת בעקבות הכדור* • *באגלו התגלה כשהוא היה במרחק של כ–1300 ק"מ ונשלח למוסד של ילדים שנמלטו מביתם* • *באגלו הופיע בטלוויזיה, הוריו ראו אותו והוא שב לביתו* **כתבו משפט לסיום.** *לא צריך לשחק ליד פסי רכבת* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי רלוונטי ונעשה בו ניסיון להכללה. בגוף התרשים מקובצים הרעיונות המרכזיים המבנים את השתלשלות העניינים. במשפט הסיום מתואר הלקח שלמד התלמיד מן הטקסט – והדבר מתקבל בהחלט.
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הילד שנאבד* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *שהילד בעט את הכדור לרכבת המשא* • *הילד עלה אל רכבת המשא כדי להוריד את הכדור* • *ואז הוא לא היספיק להוריד את הכדור והוא נישאר בתוכה* • *שהמישטרה ביתה את מוחאד* **כתבו משפט לסיום.** *והילד חזר לביתו בשלום* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי רלוונטי ונעשה בו ניסיון להכללה. גוף התרשים חסר וכולל רק את תחילתה של השתלשלות האירועים. משפט הסיום כולל את הסגיר של הטקסט המקורי – והדבר מתקבל בהחלט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
כלל לא	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא הוא שילד בן תשע רדף אחרי כדור* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *שלא צריך לרדוף אחרי כדור* • *שלא צריך לשחק ליד פסי רכבת* • *הוא לו צריך היה לחלום על רכבת* • *הוא היה צריך להזיז לנהג שיהצור* **כתבו משפט לסיום.** *שלא צריך פעם הבא לעלות על רכבת* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי חסר – הרדיפה אחרי הכדור היא רק חלק מן המתואר בטקסט. בגוף התרשים יש רשימת המלצות של התלמיד, כך שלמעשה אין שיקוף של **האירועים החשובים בטקסט**, כפי שנדרש. גם משפט הסיום אינו מתאים – אמנם הוא מהווה אמירה אישית, אך היא אינה בהירה (באיזה הקשר אין לעלות על רכבת?).

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים

מוחמד פאזלו, ילד הודי בן תשע, הוחזר למשפחתו ארבעה חודשים לאחר שנקלע למסע של יותר מ-1,000 ק"מ ברכבת משא.

פאזלו ___שיחק___ כדורגל ליד מסילת רכבת, והכדור שבו בעט עף אל תוך ___רכבת___ משא שניצבה על הפסים. הילד עלה על הרכבת כדי להוריד את ___הכדור___ , אך זו החלה לנסוע והוא נאלץ להישאר ___בתוכה___ .

פאזלו ___התגלה___ על-ידי המשטרה בתחנת רכבת שבמדינת המחוז טמיל נאדו, שבע שעות נסיעה ומרחק של ___כ- 1,300___ ק"מ מביתו שבבנגלור. הוא ידע לומר לשוטרים את שמות הוריו, ___אך___ מכיוון שדיבר הינדית ולא טמילית, ___שפת___ המקום, הם לא הצליחו להבין מהיכן הגיע. פאזלו נשלח ___למוסד___ לילדים שנמלטו מביתם, והשלטונות החלו ___לחפש___ את הוריו – ללא הצלחה.

לבסוף הוחלט לפנות לתקשורת. פאזלו הופיע ___בטלוויזיה___ וסיפר עד כמה הוא רוצה להתאחד עם משפחתו בקרוב. למרבה המזל, ___אחיו___ בן ה-3 ראה אותו בטלוויזיה, קרא ___להוריו___ ואמר להם שמוחמד אחיו "בתוך הטלוויזיה ומדבר מתוכה". ההורים רצו למכשיר, ראו את בנם והתקשרו מיד ___למשטרה___ . בתוך זמן קצר הושב פאזלו לחיק משפחתו.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים

מוחמד פאזלו, ילד הודי בן תשע, הוחזר למשפחתו ארבעה חודשים לאחר שנקלע למסע של יותר מ-1,000 ק"מ ברכבת משא.

פאזלו שיחק כדורגל ליד מסילת רכבת, והכדור שבו בעט עף אל תוך רכבת משא שניצבה על הפסים. הילד עלה על הרכבת כדי להוריד את הכדור, אך זו החלה לנסוע והוא נאלץ להישאר בתוכה.

פאזלו התגלה על-ידי המשטרה בתחנת רכבת שבמדינת המחוז טמיל נאדו, שבע שעות נסיעה ומרחק של כ-1,300 ק"מ מביתו שבבנגלור. הוא ידע לומר לשוטרים את שמות הוריו, אך מכיוון שדיבר הינדית ולא טמילית, שפת המקום, הם לא הצליחו להבין מהיכן הגיע. פאזלו נשלח למוסד לילדים שנמלטו מביתם, והשלטונות החלו לחפש את הוריו – ללא הצלחה.

לבסוף הוחלט לפנות לתקשורת. פאזלו הופיע בטלוויזיה וסיפר עד כמה הוא רוצה להתאחד עם משפחתו בקרוב. למרבה המזל, אחיו בן ה-3 ראה אותו בטלוויזיה, קרא להוריו ואמר להם שמוחמד אחיו "בתוך הטלוויזיה ומדבר מתוכה". ההורים רצו למכשיר, ראו את בנם והתקשרו מיד למשטרה. בתוך זמן קצר הושב פאזלו לחיק משפחתו.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-20 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. ילד בן 9 רדף אחרי כדור,
2. ושב הביתה אחרי 4 חודשים [מוחמד פאזלו, ילד הודי בן תשע, הוחזר למשפחתו ארבעה חודשים – חזרה על הנאמר ביחידות 1 ו-2]
3. לאחר שנקלע למסע של יותר מ-1,000 ק"מ ברכבת משא.
4. פאזלו שיחק כדורגל ליד מסילת רכבת,
5. והכדור שבו בעט עף אל תוך רכבת משא שניצבה על הפסים.
6. הילד עלה על הרכבת כדי להוריד את הכדור,
7. אך זו החלה לנסוע והוא נאלץ להישאר בתוכה.
8. פאזלו התגלה על-ידי המשטרה בתחנת רכבת שבמדינת המחוז טמיל נאדו, שבע שעות נסיעה [ומרחק של כ-1,300 ק"מ מביתו שבבנגלור. – חזרה על הנאמר ביחידה 3]
9. הוא ידע לומר לשוטרים את שמות הוריו,
10. אך מכיוון שדיבר הינדית ולא טמילית, שפת המקום,
11. הם לא הצליחו להבין מהיכן הגיע.
12. פאזלו נשלח למוסד לילדים שנמלטו מביתם,
13. והשלטונות החלו לחפש את הוריו – ללא הצלחה.
14. לבסוף הוחלט לפנות לתקשורת. פאזלו הופיע בטלוויזיה
15. וסיפר עד כמה הוא רוצה להתאחד עם משפחתו בקרוב.
16. למרבה המזל, אחיו בן ה-3 ראה אותו בטלוויזיה,
17. קרא להוריו ואמר להם שמוחמד אחיו "בתוך הטלוויזיה ומדבר מתוכה".
18. ההורים רצו למכשיר, ראו את בנם
19. והתקשרו מיד למשטרה.
20. בתוך זמן קצר הושב פאזלו לחיק משפחתו.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	*פעלו בן 9 רגל אחרי כדור (1)* *פעלו שיחק כדורגל בתחנת רכבת (4) והכדור עף* *לרכבת (5) הוא הלך לקחת את הכדור מהרכבת (6)* *הרכבת נסע שהוא רצה לרדת מהרכבת (7) פעלו גילה* *איפה הוא נסע 1300 ק"מ, והוא הגיע* *תפסה אותו המשטרה (8+3) והם לא הבינו אותו (11). המשטרה שלח אותו* *למוסד ילדים שברחו מביתם (12). אחר כך פעלו* *הלך לטלוויזיה (14) וסיפר שהוא מתגעגע מאוד הביתה (15)* *ואחיו ראה אותו (16) והתקשר להוריו (17)* *והוריו התקשר למשטרה (19). בסוף* *הוא פגש את הוריו (20).* <u>הסבר:</u> יש שחזור של מרבית יחידות התוכן (15 יחידות מתוך 20 היחידות בטקסט המקורי). לעתים השחזור אינו מדויק, אך הוא עדיין ברוח הטקסט (למשל, "... והתקשר להוריו..." – האח לא התקשר להוריו, אלא קרא להם).

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	*לא 3ריך לרדוף אחרי כדור* *ילד בן 9 רדף אחרי כדור שניתקע* *ברכבת (1+5) הילד עלה על הרכבת כדי להוריד את הכדור (6)* *4 חודשים נעלם (2) הוא הלך למשטרה והמשטרה שאלו* *אותו איך קורים להוריו והשוטרים לא הבינו* *אז שפה הוא מדבר (10+11) ואז המשטרה* *הלך להתוועות (לעיתונאות) לפרסם על הילד (14) ואז אחיו* *של הילד ראה אותו בטלוויזיה (16) ואז קרה (קרא)* *להורו (להוריו) ואמר להם שמוחמד בטלוויזיה (17) ובסוף באלו חזר למשפחתו. (20)* <u>הסבר:</u> בטקסט משוחזרות 10 יחידות תוכן. מאחר שהשחזור הוא של היחידות המשקפות את הרעיונות המרכזיים של הטקסט, הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה" ולא "במידה מעטה". את המשפט "... לא הבינו אזו שפה הוא מדבר..." ניתן לפרש כמשחזר גם את יחידה 10 וגם את יחידה 11, אף שלא נכתב במפורש שהשוטרים **לא הבינו מהיכן** הילד הגיע. הכותרת של הטקסט מקורית ומציגה את הלקח שהפיק התלמיד מן הטקסט, אך היא אינה נספרת כיחידת תוכן משום שהיא אינה שחזור של הטקסט.
במידה מעטה	*<u>מוחמד באלו</u>* *מוחמד באלו ילד הודי הוא שיחק כדורגל ליד הרכבת (4) הכדור* *על לרכבת (5) מוחמד רץ להביא את הכדור (6) הרכבת החלה* *לנסוע ומוחמד באלו נלכד להאשאר בתוחה (בתוכה) (7)* <u>הסבר:</u> שחזור יחידות התוכן דל מאוד – רק 4 יחידות תוכן מתוך 20 היחידות בטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
אין שחזור	***<u>הכדור המסוכן</u>*** ***ביום בהיר רון ותמי שיחקו בכדור. בעטו אחד לשני ומסרו בכדור. לפתע רון מעד והכדור עף לכביש. רון קם מהר ורץ אחרי הכדור, פתאום ראה מכונית מתקרבת וניבהל, המכונית נסרה כדי שרון יצוץ המכונית שמה ברקס, רון נעמד עם הכדור בכביש המכונית עצרה, עוד שניה הייתה דורסת את רון, רון ניבהל וחזר להוריו בוכה, רון סיפר להוריו את כל מה שקרה, הוריו של רון אמרו לו בפעם הבאה אל תרוץ אחרי כדור*** <u>הסבר:</u> הטקסט אינו משחזר כלל את סיפור האירוע המתואר בטקסט המקורי. התלמיד "המציא" סיפור משל עצמו אשר הקו היחיד המחבר בינו ובין הטקסט המקורי הוא המשחק בכדור המוביל לסכנה. במצב כזה יש להסביר לתלמיד שנדרש ממנו לשחזר את הטקסט במלואו, על כל פרטיו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי.

כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- פרטים ביוגרפיים על הגיבור של הכתבה (גיל, מוצא) [יחידות 1–2]
- משחק בכדור מוביל ילד בן 9 למסע ארוך ברכבת [3–7]
- פאזלו מתגלה על-ידי המשטרה הרחק מהבית [יחידה 8]
- קשיים בתקשורת מעכבים את חזרתו הביתה [יחידות 9–13]
  - פאזלו נשלח למוסד לילדים שנמלטו מביתם
  - השלטונות אינם מוצאים את הוריו
- פנייה לתקשורת בנושא מוחמד פאזלו [יחידות 14–15]
- שיבתו על פאזלו הביתה לאחר זיהויו בטלוויזיה על-ידי אחיו [יחידות 16–20]

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*מוחמד פאזלו הילד ההודי!!!* *פאזלו שיחק בכדורגל ליד פסי הרכבת, הוא בעט את הכדור והוא נחת על הרכבת שעמדה על הפסים. פאזלו עלה על הרכבת כדי להביא את הכדור אך הרכבת החלה לנסוע. פאזלו הגיע למדינה זרה, הוא התגלה על ידי המשטרה פאזלו ידע להגיד את שם הוריו אך פאזלו דיבר הינדית ולא שפת המקום.* *המשטרה שלחה את פאזלו למוסד ילדים שברחו מבית והשלטונות החלו לחפש את הוריו ללא הצלחה. פאזלו הופיע בטלוויזיה ואמר שהוא רוצה להתאחד עם משפחתו, למרבה המזל אחיו בן ה-3 ראה אותו וקרא להוריו ואמר להוריו: "אחי בתוך המכשיר ומדבר מאנה". הוריו רצו מיד אל המכשיר והתקשרו למשטרה. ופאזלו חזר למשפחתו.* <u>הסבר:</u> בטקסט מתואר רצף אירועים תקין מבחינה לוגית. נוסף על כך, יש קישורים המאגדים אותו ליחידה שלמה: (1) מופיעים אזכורים נכונים היוצרים אצל הקורא שרשרת (פאזלו... הוא...; אחיו... ראה... וקרא... ואמר...); (2) נעשה שימוש בחיבורים נכונים בין הרעיונות – "אך", "למרבה המזל..." <u>משק ברכבת המשק</u> *ילד בשם מוחמד פאזלו, ילד הודי בן 9. ששיחק בכדור ליד תחנת הרכבת שליד ביתו. מוחמד בעט בכדור והכדור עף אל תוך רכבת משא. הוא עלה לרכבת רצה לרדת אך הרכבת החלה לנסוע מוחמד בילה שעות רבות ברכבת ונמצא ע"י המשטרה.* *מוחמד סיפר למשטרה את שמות הוריו אבל הוא לא דיבר בשפת המקום. הוא נשלח למוסד של ילדים שנמלטו מבית.* *המשטרה החליטה לעלות אותו לרשת הטלוויזיה ושהוא ידבר. למרבה המזל אחיו בן ה-3 ראה טלוויזיה וקרה להוריו ואמר להם שאחיו בתוך הטלוויזיה ומדבר מאנה. ההורים התקשרו במהירות למשטרה והילד חזר הביתה.* <u>הסבר:</u> הטקסט מוצג כיחידה שלמה שניתן לשחזר באמצעותה את הטקסט המקורי. קיימים קישורים נכונים בין הרעיונות השונים כך שסיפור המעשה מובן לקורא.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*מוחמד פאצלו הילך היהודי* *מוחמד יצה לשחק בחוץ אים* *הכדור והוא בעת את הכדור לרכבת* *המשה והוא עלא לרכבת המשא* *להביא את הכדור והוא לא יכל* *לרדת כי הרכבת כבר נשאה והמישטרה* *ויהתה את מוחמד פצלו והוא הלך* *למקום של הילדים והם היקיו* *את התיקשורת ואחיו בן ה-3* *ראה את אחיו בטלוויה וקרה להוריו* *והוריו היתקשרו למישטרה* <u>הסבר:</u> קיים תיאור של האירוע המופיע בטקסט המקורי, אך חסרים בו פרטים ויש "חורים" המקשים על הקורא להבין את הטקסט במלואו (לא נאמר דבר על הגעת פאזלו למדינה זרה – "... והוא הלך למקום של הילדים...", באיזה מקום מדובר?). *אני זוכר שמוחמד פאצלו בעט* *לתוך רכבת עלה הלאה* (עליה) *והרכבת* *נסאה והוא לא ראה את הוריו 4* *חודשים עד שמצו אותו* <u>הסבר:</u> הטקסט מציג את תחילת ההתרחשות של הסיפור ואת הסוף שלה, ובכך רומז על הנושא המרכזי – משחק המוביל להיעדרות. עם זאת, הטקסט חסר ואינו בהיר דיו, כך שלא ניתן להרכיב ממנו את סיפור האירוע כולו (למשל, לא נאמר דבר על הקשיים בתקשורת, שמנעו את חזרתו המהירה של פאזלו הביתה). בזכות הסוף של הסיפור, טקסט זה מוערך כבעל אוטונומיה מעטה ולא כטקסט שאינו אוטונומי כלל.
הטקסט אינו אוטונומי	*מוחמד פאצלו* *מוחמד פאצלו ילך הודי הוא שיחק כדורגל ליד הרכבת הכדור* *עף לרכבת מוחמד רץ להביא את הכדור הרכבת החלה* *לנסוע ומוחמד פאצלו נאלץ להאשאר בתוחה* <u>הסבר:</u> הטקסט אמנם רלוונטי, אך השחזור הדל מביא לכך שהוא אינו אוטונומי. לא ניתן לשחזר את הנושא המרכזי ואת סיפור המעשה. הסוף של הסיפור חסר, ולכן קשה להבין את הסיפור.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	מוחמד פאצלו הילד ההודי!!! פאצלו שיחק בכדורגל ליד פסי הרכבת, הוא בעט את הכדור והוא נחת על הרכבת שעמדה על הפסים. פאצלו עלה על הרכבת כדי להביא את הכדור אך הרכבת החלה לנסוע. פאצלו הגיע למדינה זרה, הוא התגלה על ידי המשטרה פאצלו ידע להגיד את שם הוריו אך פאצלו דיבר הינדית ולא שפת המקום. המשטרה שלחה את פאצלו למוסד ילדים שברחו מבית והשלטונות החלו לחפש את הוריו ללא הצלחה. פאצלו הופיע בטלוויזיה ואמר שהוא רוצה להתאחד עם משפחתו, למרבה המזל אחיו בן ה-3 ראה אותו וקרא להוריו ואמר להוריו: "אחי בתוך המכשיר ומדבר ממנה". הוריו רצו מיד אל המכשיר והתקשרו למשטרה. ופאצלו חזר למשפחתו. הסבר: לאורך רוב הטקסט הפיסוק נכון, מגוון ובמקום המתאים, למעט סימני הקריאה בכותרת.
הולם במידה מעטה	פאצלו בן 9 רגל אחרי כדור פאצלו שיחק כדורגל בתחנת רכבת והכדור על לרכבת הוא הלך לקחת את הכדור מהרכבת הרכבת נסע שהוא רצה לרדת מהרכבת פאצלו גילה איפה הוא נסע 1300 ק"מ, והוא הגיע תפסה אותו המשטרה והם לא הבינו אותו. המשטרה שלח אותו למוסד ילדים שברחו מבית. אחר כך פאצלו הלך לטלוויזיה וסיפר שהוא מתגעגע מאוד הביתה ואחיו ראה אותו והתקשר להוריו והוריו התקשר למשטרה. בסוף הוא פגש את הוריו. הסבר: הפיסוק חלקי, מה שמקשה את הקריאה הרציפה של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
אין פיסוק	*<u>ילד בן התשע</u>* *מסופר על ילד ששחק כדור רגל* *ליד תחנת הרכבת פאגלו בעט* *בכדור הכדור עף אל הרכבת ופאגלו* *נתקע ברכבת הוא יתגלה על-ידי המשטרה* *פאגלו אמר את שמות הוריו אבל השוטרים* *לא הבינו את השפה שלו אז הוא נשלח* *למוסד לילדים שברחו מביתהם המשטרה* *החלו לחפש את הוריו ולבסוף החליטו* *שפאגלו ידבר בתקשורת ואחיו בן ה-3* *ראה אותו וקרא להוריו הוא אמר* *שפאגלו נמצא בתוך הטלוויזיה* *הוריו ראו אותו יתקשרו למשטרה* *ופאגלו נשלח לביתו* <u>הסבר:</u> אין בטקסט פיסוק, מלבד הקווים המחברים – "על-ידי", "ה-3", מה שמקשה את הקריאה הזורמת והרציפה של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

לא צריך לרדוף אחרי כבוד

ילד בן 9 רדף אחרי כבוד שניתקע

ברכבת הילד עלה על הרכבת כדי להוריד את הכבוד

4 חודשים נעלם הוא הלך למשטרה והמשטרה שאלו

אותו איך קורים להוריו והשוטרים לא הבינו

אנו שפה הוא מדבר ואנ המשטרה

הלך להתוונעות (לעיתונאות) *לפרסם על הילד ואנ אחיו*

של הילד ראה אותו בטלוויזיה ואנ קרה (קרא)

להורו (להוריו) *ואמר להם שאוחאד בטלוויזיה ופסוף באנלו חנר למשפחתו.*

ניתוח

התלמיד שִחזר את הרעיונות המרכזיים של הטקסט וסיפר את סיפור ההתרחשות.
יחד עם זאת, יש כמה פרטים חסרים (למשל, ההגעה למדינה זרה) וכמעט לא נעשו קישורים בין הרעיונות השונים בטקסט, מה שמקשה על הקורא את הבנת הכוונה של הכותב ואת שחזור הטקסט. היעדרות הפיסוק "תורמת" אף היא לקושי של הקורא בהבנה ובשחזור. ניתן לעבוד עם התלמיד בעיקר על גיוון הקישוריות ועל פיתוח של פרטי הסיפור.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

ילד בן התשע

מסופר על ילד ששחק כדור רגל
ליד תחנת הרכבת פאגלו בעט
בכדור הכדור עף אל הרכבת ופאגלו
נתקע ברכבת הוא יתגלה על-ידי המשטרה
פאגלו אמר את שמות הוריו אבל השוטרים
לא הבינו את השפה שלו אך הוא נשלח
למוסד לילדים שברחו מביתהם המשטרה
החלו לחפש את הוריו ולבסוף החליטו
שפאגלו ידבר בתקשורת ואחיו בן ה-3
ראה אותו וקרא להוריו הוא אמר
שפאגלו נמצא בתוך הטלוויזיה
הוריו ראו אותו יתקשרו למשטרה
ופאגלו נשלח לביתו

ניתוח

הטקסט עשיר בתוכן ושלם: ניתן להבין את סיפור האירוע מקריאתו. יש שימוש מועט במילות קישור ("אבל", "אז"," ולבסוף"), המחברות בין הרעיונות. בטקסט לא נעשה שימוש בסימני פיסוק כלל, והדבר מקשה את הקריאה הזורמת והנוחה. כדאי להעלות את המודעות לפיסוק ולתפקידו בקשר שבין הכותב לקורא.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יחידה 3: מכנסי ג'ינס

כמה מילים על הקטע

הטקסט עוסק בנושא הקרוב לעולמם של התלמידים ומספר על המצאת הג'ינס, אך הוא כתוב כטקסט מדעי-עיוני, מה שמעלה את רמת הקושי שלו. על כן, הוא נכלל בקבוצת הטקסטים השנייה. הטקסט כולל פרטים רבים, כמו: מקום ההמצאה והזמן שבו היא הומצאה, הצורך שקדם להמצאה ופרטים על האדם הממציא. לכל הפרטים האלה יצטרכו התלמידים להתייחס בעבודתם על הטקסט. כמו כן, הטקסט מחולק לשני חלקים מרכזיים המתארים שתי נקודות זמן שונות: המצאת הג'ינס והג'ינס היום. התלמידים יצטרכו להיות ערים לקיומם של שני החלקים האלה ולהתייחס אליהם.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה. בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים. **תרשים מיטבי** הוא כזה שבו גוף התרשים מתייחס לשלושה רעיונות מרכזיים: המצאת הג'ינס, גילוי הזהב, והג'ינס היום. כמו כן, המידע צריך להופיע בסדר כרונולוגי נכון, כפי שנדרש. כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה.

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

המצאת מכנסי הג'ינס ומעמדם היום

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.

לפני כ-180 שנה התגלה זהב בקליפורניה.

↓

אנשים רבים נהרו לאזור כדי לכרות זהב.

↓

לוי-שטראוס הגיע לאזור ובידו בד אוהלים חזק שסיפק פתרון לבעיית התבלות המכנסיים של הכורים.

↓

מכנסי הג'ינס הפכו לפופולריים עם השנים.

כתבו משפט לסיום.

הג'ינס שימושי ואהוב עד עצם היום הזה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מכנסי הג'ינס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *נתגלה בקליפורניה בהב ואלפי מחפשים הגיעו לשם.* • *הגיעה סוחר יהודי ששמו לוי שטראוס והבחין שמכנסי הקורים מתבלים במהירות* • *לוי שטראוס שפר את הג'ינס "ליוווי" הראשון שנקרא על שמו.* • *הג'ינס הפך לאמצ פופולרי אבל אינו התאים לאמקומות חשובים* **כתבו משפט לסיום.** *הג'ינס הוא המצא* (המצאה) *חשובה* הסבר: הנושא המרכזי של הטקסט אינו מפורט וברור דיו, אך עדיין נחשב לרלוונטי בשכבת הגיל. גוף התרשים הולם – התוכן רלוונטי ומפורט, ומתאר את הג'ינס בעבר ובהווה. משפט הסיום הוא אמירה אישית מסכמת המתאימה לרוח הטקסט. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא המרכזי של הקטע הוא מכנסי ג'ינס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *"אלפי אנשים נהרו לאזור וחיפשו בנחלים גרגרי זהב."* • *"לקליפורניה הגיע סוכן יהודי ושמו לוי שטראוס".* • *"הוא החליט לתפור להם מכנסיים מן הבד שהביא".* • *"במשך השנים מכנסי ג'ינס לפופולאריים בקרב בני-נוער."* **כתבו משפט לסיום.** *עכשיו המון-המון אנשים הולכים עם מכנסיי ג'ינס.* הסבר: הנושא המרכזי של הטקסט אינו מפורט וברור דיו, אך עדיין נחשב לרלוונטי בשכבת הגיל. גוף התרשים מייצג ברובו את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי ובסדר כרונולוגי נכון, אף שאין קישור בין התבלות המכנסיים להמצאת הג'ינס. יש לזכור כי כל רמה כוללת טווח של אפשרויות קבילות בהתאם לשכבת הגיל. משפט הסיום כולל אמירה המתאימה לשמש סגיר.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *ג'ינס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות הברית לפני כ–180* • *במדינת קליפורניה ואלפי אנשים נהרו לאזור וחפשו בנחלים ערערי זהב* • *במשך השנים מכנסי הג'ינס נהפכו לפופולאריים בקרב בני הנוער* • *יחד אם זאת הם נחשבים עדיתים לבגד שאינו ראוי למקומות מכובדים* **כתבו משפט לסיום.** *לסיכום ניתן לומר ש"ליוויס" הוא בן אדם חכם וטוב שעזר להם שאביה מטען של בד אוהלים וכך נולד הג'ינס.* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי אינו מפורט דיו, אך מתאים. התוכן של יתר חלקי התרשים רלוונטי ומייצג במידה רבה את הרעיונות המרכזיים של הטקסט – המצאת הג'ינס, גילוי הזהב, והג'ינס היום. כמו כן, הרעיונות מתוארים בסדר כרונולוגי נכון. חסר קישור בין חיפוש הזהב להמצאת הג'ינס, אך הקישוריות נבדקת פחות בשלב זה. משפט הסיום הולם וכולל אמירה אישית על הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מכנסי הג'ינס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *לפני 180 שנה המצאו את הג'ינס* • *חיפש בנחלים זהב* • *שתראוס תפר מחנסים* • *אוהבים את המחנסים* **כתבו משפט לסיום.** *הג'ינס לא היה תוב* הסבר: הנושא המרכזי אינו מפורט דיו, אך מתאים. התוכן בגוף התרשים אינו מפותח והוא מתואר בצורה מעורפלת מאוד ("חיפש בנחלים זהב" – מי חיפש?), כך שלא ניתן להבין מהו התוכן של הטקסט המקורי. זוהי דוגמה לדרך שבה הניסוח משפיע על התוכן ולהפך. נוסף על כך, אין התייחסות לג'ינס היום – פרט הנחוץ כדי שההערכה של התרשים תהיה "במידה רבה". משפט הסיום הוא אמירה אישית שאינה מתאימה לרוח הטקסט. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מכנסי ג'ינס.* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *שמכנסי הג'ינס נוצר לפני 180 שנה.* • *שהוא נוצר מי בד דק מאוד.* • *יש מלה (מלא) סוגי ג'ינס קטסר (קצר), ארוק.* • *יש מלה (מלא) בגצי ג'ינס* **כתבו משפט לסיום.** [לא נכתב] הסבר: הנושא המרכזי אינו מפורט דיו, אך מתאים. רוב הפרטים בגוף התרשים רלוונטיים, אך חסרים הרעיונות המרכזיים המרכיבים את הטקסט. נוסף על כך, מצוינת עובדה שגויה – "שהוא נוצר מי בד דק מאוד". לא נכתב משפט סיום.
כלל לא	מילוי התרשים אינו מייצג תוכן מהותי ואין בו אף לא רעיון מרכזי אחד.

© כל הזכויות שמורות לרא"מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

מכנסי ג'ינס

מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות-הברית לפני כ-180 שנה. בתקופה זו התגלה זהב במדינת קליפורניה, ואלפי אנשים נהרו __לאזור__ וחיפשו בנחלים גרגירי __זהב__ לקליפורניה הגיע גם סוחר יהודי ושמו לוי שטראוס, ועמו מִטְעָן של __בד__ אוהלים עבה וחזק. כשהבחין כי __מכנסיהם__ של כּוֹרֵי-הזהב מִתְבַּלִים __במהירות__ , החליט לתפור להם מכנסיים מן הבד שהביא. כך נוצרו מכנסי ג'ינס "ליווייס" הראשונים בעולם, הנקראים על __שמו__ (פירוש השם "ליווייס" באנגלית הוא "של לוי").

במשך השנים מכנסי הג'ינס הפכו __לפופולריים__ בְּקֶרֶב בני הנוער, וכיום הם משמשים כלבוש יום-יומי בכל רחבי העולם. מכנסי הג'ינס הם __אופנתיים__ ונתפרים בגזרות, בצורות ובצבעים שונים. יחד עם זאת, הם __נחשבים__ לעתים לבגדים שאינם ראויים למקומות מכובדים. כך, למשל, לפני שנים אחדות הוחלט __בכנסת__ שלא לאפשר לעיתונאים להיכנס לאולם הכנסת כשהם לבושים במכנסי __ג'ינס__.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

מכנסי ג'ינס

מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות-הברית לפני כ-180 שנה. בתקופה זו התגלה זהב במדינת קליפורניה, ואלפי אנשים נהרו לאזור וחיפשו בנחלים גרגירי זהב. לקליפורניה הגיע גם סוחר יהודי ושמו לוי שטראוס, ועמו מִטְעָן של בד אוהלים עבה וחזק. כשהבחין כי מכנסיהם של כּוֹרֵי-הזהב מִתְבַּלים במהירות, החליט לתפור להם מכנסיים מן הבד שהביא. כך נוצרו מכנסי ג'ינס "ליווייס" הראשונים בעולם, הנקראים על שמו (פירוש השם "ליווייס" באנגלית הוא "של לוי").

במשך השנים מכנסי הג'ינס הפכו לפופולריים בְּקֶרֶב בני הנוער, וכיום הם משמשים כלבוש יום-יומי בכל רחבי העולם. מכנסי הג'ינס הם אופנתיים ונתפרים בגזרות, בצורות ובצבעים שונים. יחד עם זאת, הם נחשבים לעתים לבגדים שאינם ראויים למקומות מכובדים. כך, למשל, לפני שנים אחדות הוחלט בכנסת שלא לאפשר לעיתונאים להיכנס לאולם הכנסת כשהם לבושים במכנסי ג'ינס.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-13 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות-הברית לפני כ-180 שנה.
2. בתקופה זו התגלה זהב במדינת קליפורניה,
3. ואלפי אנשים נהרו לאזור וחיפשו בנחלים גרגירי זהב.
4. לקליפורניה הגיע גם סוחר יהודי ושמו לוי שטראוס,
5. ועמו מִטְעָן של בד אוהלים עבה וחזק.
6. כשהבחין כי מכנסיהם של כּוֹרֵי-הזהב מִתְבַּלִים במהירות,
7. החליט לתפור להם מכנסיים מן הבד שהביא.
8. כך נוצרו מכנסי ג'ינס "ליווייס" הראשונים בעולם, הנקראים על שמו (פירוש השם "ליווייס" באנגלית הוא "של לוי").
9. במשך השנים מכנסי הג'ינס הפכו לפופולריים בְּקֶרֶב בני הנוער,
10. וכיום הם משמשים כלבוש יום-יומי בכל רחבי העולם.
11. מכנסי הג'ינס הם אופנתיים ונתפרים בגזרות, בצורות ובצבעים שונים.
12. יחד עם זאת, הם נחשבים לעתים לבגדים שאינם ראויים למקומות מכובדים.
13. כך, למשל, לפני שנים אחדות הוחלט בכנסת שלא לאפשר לעיתונאים להיכנס לאולם הכנסת כשהם לבושים במכנסי ג'ינס.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	<u>מכנסי ג'ינס</u> מכנסי ג'ינס הומצאו בארה"ב (1). באותו הזמן מצאו בקליפורניה זהב (2), ואלפי מחפשים יצאו לשם (3). סוחר יהודי בשם לבי שטראוס הגיע לשם (4) עם שבמטענו בד אוהלים חזק (5). לבי (לוי) ראה שהמכנסיים של הכורים מתבלים במהירות (6) ורעיון עלה במוחו לתפור להם מכנסיים מהבד שלו (7). כך נתפרו מכנסי הג'ינס הראשונים (8). אחרי כמה שנים הפחו מכנסי הג'ינס פופולריים בקרב בני-הנוער (9) אך נחשבו לעיתים כלבוש לא הולם למקומות מכובדים (12). לכן, בכנסת נקבע חוק שאומר שאסור לעיתונאים עם ג'ינס להיכנס לאולם הכנסת (13). <u>הסבר:</u> משוחזרות 11 יחידות תוכן מתוך 13 היחידות בטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	***<u>מכנסי ג'ינס</u>*** ***מכנסי ג'ינס הוכאו (הוקאו) לפני כ180 שנה (1) כל האנשים*** ***נהרו לחפש ברגריי נהב (3) הגיע סוחר לקלפורנייה*** ***ששאו לואי שטראוס (4) הוא הציע אוהלים ובד*** ***חזק (5), הסוחר החליט לטפור ג'ינס כדי לתת*** ***לאנשים לעבוד (7), הג'ינסים היו בצורות שונות*** ***וביבצעים שונים (11) אבל לא הורשו*** ***להביא ג'ינסים לכנסת (13)*** ***וגם למקוואות אסורים.*** <u>הסבר:</u> משוחזרות 7 יחידות תוכן מתוך 13 היחידות בטקסט המקורי. היחידות המשוחזרות משקפות את הרעיונות המרכזיים של הטקסט, מה שמטה את הכף לטובת הערכת הטקסט כמשוחזר "במידה רבה" ולא "במידה מעטה". שימו לב, אם התלמיד היה כותב בשורה האחרונה "מקומות מכובדים" במקום "מקומות אסורים" – היה ניתן להחשיב זאת כיחידת תוכן נוספת (יחידה מספר 12). ***<u>מכנסי ג'ינס</u>*** ***לפני כ-180 שנה הומצאו מכנסי הג'ינס בארצות הברית(1).*** ***בני אדם נהרו לאזור כדי למצוא ברגרי נהב (3).*** ***איש אחד בשם "ולליסיוו" (4) אביה אותו בד אוהלים עבה*** ***וקשה (5). כשרה במכנסיו (6) התחיל ליתפור מבד האוהלים העבה*** ***והקשה, וכך קראו על שמו (שמו "ולליסיוו" ובאנגלית:*** ***לוי יהודה) (8). כך הג'ינס ניהיה יותר פופולארי. (9)*** ***וכיום יש בבגדים שונים בגזירות שונות. (11)*** ***אבל יש מקוואות שאסור להיות עים ג'ינס (12) כמו*** ***בתי הכנסת. הם הורו לבלמים לא לבוא*** ***בג'ינס (13).*** <u>הסבר:</u> משוחזרות 10 יחידות תוכן מתוך 13 היחידות בטקסט המקורי. הטקסט אינו מוערך כמשוחזר "במידה רבה מאוד", מכיוון שבחלק מן היחידות **התוכן הוא חלקי מאוד** ובחלקן יש אי-דיוקים. למשל, לא מצוינת המדינה קליפורניה, שם הממציא שגוי, "כשרה במכנסיו" – לא מצוין נושא ההתבלות של המכנסיים, כתיבת "בתי כנסת" במקום "בכנסת".

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	מכנסי ג'ינס מכנסי הוקמו בארצות-הברית לפני כ-180 שנה (1). במדינת קליפורניה (2) ואנשים החליטו לחצור לאצור והם חיפשו שם בנחלים ברזיבי זהב (3). לקליפורניה הגיע לוי שטראוס (4) והוא הבין שתופרים מיכנסיים במיהירות והוא החליט לתפור מכנסי ג'ינס מהבד שהביא (7). מכנסיי ג'ינס הפכו לפופולאריים בקרב בני נוער (9). הסבר: משוחזרות 6 יחידות תוכן מתוך 13 היחידות בטקסט המקורי.
במידה מעטה	מכנסי ג'ינס מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות הברית ליפני כ-180 שנה (1). בתקופה זאת התגלה זהב במדינת קליפורניה (2) ואלפי אנשים נהרו לאצור וחיפשו בנחלים ברזיבי זהב (3) לקליפורניה הגיע סוחר יהודי ושמו ליו שטראוס (4), ורימו בד אוהלים (5). הסבר: משוחזרות 5 יחידות תוכן מתוך 13 היחידות בטקסט המקורי. ג'ינס מכנסי הג'ינס הומציאו לפני 180 שנה (1) בקליפורניה מצוה זהב (2) הגיה סוחר יהודי (4) ורימו מטאן בד אוהלים עבה וחזק (5) הסבר: משוחזרות 4 יחידות תוכן מתוך 13 היחידות בטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
אין שחזור	***מכנסי ג'ינס*** ***מכנסי ג'ינס הם נולדו*** ***לפני כ-180 שנה (1) לפחות ותופרים*** ***את הג'ינס.*** ***הג'ינס הוא דבר שלובשים אותו*** ***והעיתונאים פרסמו את זה*** ***בכל העולם.*** <u>הסבר:</u> משוחזרת יחידת תוכן אחת בלבד מתוך הטקסט המקורי. שאר היחידות אינן מופיעות בטקסט המקורי, ולפיכך אינן נספרות. ***<u>מכנסי ג'ינס</u>*** ***מכנסי הג'ינס עוד בשנות 180 שנה*** <u>הסבר:</u> יש ניסיון לשחזר את יחידת התוכן הראשונה, אך ללא הצלחה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- הזמן והמקום של המצאת הג'ינס – תקופת גילוי הזהב בקליפורניה [יחידות1–2]
- אנשים רבים נהרו לאזור כדי לחפש אחר הזהב [יחידה 3]
- לאזור מגיע גם סוחר יהודי בשם לוי שטראוס [יחידה 4]
- בעיה: המכנסיים של הכורים התבלו במהירות [יחידה 6]
- הפתרון: לוי-שטראוס הגה רעיון לתפור מכנסיים מבד אוהלים עבה וחזק [יחידות 5 ו-7]
- וכך נוצרו ג'ינס הליווייס הראשונים [יחידה 8]
- הג'ינס הפך לפופולרי בקרב בני הנוער [יחידה 9]
- כיום הג'ינס משמש בעולם כלבוש יום-יומי והוא קיים במגוון צורות וצבעים [יחידות 10–11]
- לבישת ג'ינס נחשבת לעתים ללא מכובדת (ציון עניין איסור לבישת ג'ינס בכנסת חשוב פחות) [יחידות 12–13]

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	<u>מכנסי הג'ינס</u> מכנסי הג'ינס הומצאו בארה"ב. באותו הזמן מצאו בקליפורניה זהב, ואלפי מחפשים יצאו לשם. סוחר יהודי בשם לבי שטראוס הגיע לשם עם שבמטענו בד אוהלים חזק. לבי ראה שהמכנסיים של הכורים מתבלים במהירות ורעיון ץ'ץ במוחו לתפור להם מכנסיים מהבד שלו. כך נתפרו מכנסי הג'ינס הראשונים. אחרי כמה שנים הפחו מכנסי הג'ינס פופולריים בקרב בני-הנוער אך נחשבו לעיתים כלבוש לא הולם למקומות מכובדים. לכן, בכנסת נקבע חוק שאומר שאסור לעיתונאים עם ג'ינס להיכנס לאולם הכנסת. <u>הסבר:</u> הטקסט כתוב כיחידה אחת שלמה והוא כולל מילות קישור וצירופים התורמים לרצף שלו ולשלמותו – "באותו הזמן", "גם", ו' החיבור, "כך", "אחרי כמה שנים", "אך", "לכן". מילות קישור וצירופים אלה הופכים את הטקסט לטקסט קוהרנטי אשר כל החלקים שבו מתחברים לשני החלקים המרכיבים את הנושא המרכזי של הטקסט – נסיבות המצאת הג'ינס ומעמדו של הג'ינס. <u>מכנסי ג'ינס</u> לפני כ-180 שנה אומצאו מכנסי הג'ינס בארץ קליפורניה היה זהב ואלפי אנשים באו לנהרות לקחת חרצי זהב ושם יהודי בשם לאי שטראוס הגיע לקליפורניה ועמו בד אוהלים שהיה חזק כאשר ראה ש מכנסי הזהב היו מתפרקים מהר תפר מהבד מכנסים וקח יומצאו מכנסי שטראוס על שמו מכנסי הג'ינס הפכו לפופולאריים על בני הנוער וכהיום מכנסי הג'ינס הפכו לבגד יום יומי בכול רבי העולם להיתים מכנסי הג'ינס נכשבים

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*לבגד שלא נכנסים איתו למקוואות* *חשובים למשל בכנסת לפני שנים* *אחדות הוכלס שעתנים שלבושים* *במכנסי ג'ינס לא יכולים להכנס* *לאולם הכנסת.* <u>הסבר:</u> הטקסט כולל את רוב הרעיונות הבונים את המפה המנטלית (המצאת הג'ינס, חיפוש אחר הזהב, שטראוס מגיע לאזור ובידו בד חזק והוגה רעיון הפותר בעיה, המכנסיים הופכים לפופולריים וללבוש יום-יומי, ג'ינס נחשב במקומות מסוימים לבגד לא הולם), ולכן הקורא יכול לשחזר את הנושא המרכזי של הטקסט המקורי. הפתיחה של הטקסט מספקת רקע לקורא, ובכך תורמת לעצמאותו של הטקסט. תוספת של פיסוק הייתה יכולה להעלות את רמת האוטונומיה של הטקסט, אך עדיין הטקסט מוצג כיחידה אחת שלמה שיש קשר בין חלקיה. <u>*מכנסי הג'ינס*</u> *מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות הברית לפני כ180 שנה* *בקליפורניה כורי הזהב הגו אל הנחלים לחפש גרגירי זהב* *לוי שטראוס הביא עימו בד אוהלים ענק וחזק כשהבחין* *במכנסיהם של כורי הזהב ראה כי מתבלים במהירות* *והחליט לתפור להם מכנסיים וכך הומצאו מכנסי* *הג'ינס הראשונים מכנסי ליוויס על שמו* *(ליוויס זה לוי)* *מכנסי הג'ינס נהפכו לפופולאריים בכל רחבי העולם* *הם הפכו לאופנתיים את הג'ינסים יש בכל מיני* *צבעים שונים והכנסת החלטה שמכנסי הג'ינס לא* *מכובדים ואיתוקאים לא יוכלו להיכנס אל הכנסת* *בג'ינסים* <u>הסבר:</u> הטקסט כולל פתיח המציג רקע, וכן את שני החלקים המרכיבים את הנושא המרכזי של הטקסט המקורי. כמו כן, קיימת בטקסט חלוקה צורנית המפרידה בין שתי פסקות – האחת עוסקת בחלק הראשון של הנושא המרכזי ומסבירה על המצאת הג'ינס, והאחרת עוסקת בג'ינס היום. חוסר הפיסוק פוגם מעט בקוהרנטיות של הטקסט, אך מופיעים בו רוב הרעיונות המוזכרים בטקסט המקורי וניתן להבין מהו הנושא המרכזי של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה מעטה	***<u>מכנסי ג'ינס</u>*** ***מכנסי הוקמו בארצות-הברית לפני*** ***כ-180 שנה. במדינת קליפורניה ואנשים*** ***החליטו לחצור לאצור והם חיפשו שם*** ***בנחלים ערערי זהב. לקליפורניה*** ***הגיע לוי שטראוס והוא הבין שתופרים*** ***מיכנסיים במיהירות והוא החליט*** ***לתפור מכנסי ג'ינס מהבד שהביא.*** ***מכנסיי ג'ינס הפכו לפופולאריים*** ***בקרב בני נוער.*** <u>הסבר:</u> בטקסט חסרים פרטים שיאפשרו לקבל תמונה מלאה על החלק הראשון המרכיב את הנושא המרכזי בטקסט המקורי (החלק העוסק בקשר שבין החיפוש אחר הזהב ובין המצאת הג'ינס). החלק השני המרכיב את הנושא המרכזי (הג'ינס היום), מוזכר באופן חלקי. עם זאת, עדיין הג'ינס הוא מוטיב עיקרי בטקסט, ולפיכך קיימת תחושה שהטקסט הוא יחידה שלמה אחת. ואולם, חשוב לזכור כי הטקסט אינו יחידה שלמה היכולה לעמוד בזכות עצמה ללא הטקסט המקורי. ***<u>מכנסי ג'ינס</u>*** ***מכנסי ג'ינס הוכמו לפני כ180 שנה כל האנשים*** ***נהרו לחפש ערערי זהב הגיע סוחר לקליפורנייה*** ***ששמו לואי שטראוס הוא הצים אוהלים ובד*** ***חזק, הסוחר החליט לטפור ג'ינס כדי לתת*** ***לאנשים לעבוד, הג'ינסים היו בצורות שונות*** ***וביצבעים שונים אבל לא הורשו*** ***להביא ג'ינסים לכנסת*** ***וגם למקומות אסורים.*** <u>הסבר:</u> הטקסט כתוב בצורה המקשה על הקורא את הבנת הנושא המרכזי. חסרים בו פרטים שיאפשרו לקורא להבין שחלק אחד של הנושא המרכזי עוסק בקשר שבין המצאת הג'ינס ובין בעיה שהייתה קיימת. כמו כן, חסר החלק האחר של הנושא המרכזי, העוסק בנוכחות הג'ינס לאורך זמן. הטקסט כולו מנוסח בזמן עבר, וניסוח זה פוגם ברעיון של "אז והיום". כך, למעשה, הנושא המרכזי של הטקסט המקורי מובלע.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
הטקסט אינו אוטונומי	***<u>מכנסי ג'ינס</u>*** ***מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות הברית*** ***ליפני כ-180 שנה. בתקופה זאת התגלהה זהב*** ***במדינת קליפוניה ואלפי אנשים נהרו לאזור*** ***וחיפשו בנחלים ברזיבי זהב לקליפוניה*** ***הגיע סוחר יהודי ושאו ליו שטראוס, ורימו*** ***בד אוהלים.*** <u>הסבר:</u> הטקסט פותח אמנם ברקע הולם, אך רוב הרעיונות המופיעים בטקסט המקורי חסרים, ולפיכך לא ניתן כלל ליצור מפה מנטלית או לדעת שהנושא של הטקסט המקורי הוא המצאת מכנסי הג'ינס ומעמדם היום. ***<u>ג'ינס</u>*** ***מכנסי הג'ינס הומציאו לפני 180 שנה*** ***בקליפוניה מצוה זהב הגיה סוחר*** ***יהודי ורימו מטאן בד אוהלים*** ***עבה וחזק*** <u>הסבר:</u> הטקסט כתוב בצורה המקשה על הקורא את הקריאה הזורמת והנוחה. רוב הרעיונות המופיעים בטקסט המקורי חסרים, ולפיכך לא ניתן כלל ליצור מפה מנטלית ולשער מהו הנושא המרכזי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	*מכנסי הג'ינס* *מכנסי הג'ינס הומצאו בארה"ב. באותו הזמן מצאו בקליפורניה זהב, ואלפי מחפשים יצאו לשם.* *סוחר יהודי בשם לבי שטראוס הגיע לשם* *עם שבמטענו בד אוהלים חזק.* *לבי (לוי) ראה שהמכנסיים של הכורים* *מתבלים במהירות ורצון 93 במוחו* *לתפור להם מכנסיים מהבד שלו. כך* *נתפרו מכנסי הג'ינס הראשונים.* *אחרי כמה שנים הפחו מכנסי הג'ינס* *פופולריים בקרב בני-הנוער אך נחשבו* *לעיתים כלבוש לא הולם למקומות מכובדים.* *לכן, בכנסת נקבע חוק שאומר שאסור* *לעיתונאים עם ג'ינס להיכנס לאולם הכנסת.* <u>הסבר:</u> נעשה שימוש נכון והולם בסימני פיסוק (למעט הפסיק שאחרי "לכן" בשורה 12). השימוש הנכון בפיסוק מסייע לקורא לבנות צעד אחר צעד את המפה המנטלית של הטקסט.
הולם במידה מעטה	*מכנסי ג'ינס* *מכנסי ג'ינס הוכנו לפני כ1800 שנה כל האנשים* *נהרו לחפש זרזרי זהב הגיע סוחר לקליפורנייה* *ששמו לוי שטראוס הוא הזיע אוהלים ובד* *חזק, הסוחר החליט לטפור ג'ינס כדי לתת* *לאנשים לעבוד, הג'ינסים היו בצורות שונות* *וביצבעים שונים אבל לא הורשו* *להביא ג'ינסים לכנסת* *וגם למקומות אסורים.* <u>הסבר:</u> נעשה שימוש מועט ולא עקבי בסימני פיסוק (רק במחצית השנייה של הטקסט). הדבר דורש מן הקורא לעשות בעצמו את ההפסקות הנדרשות בקריאה, כדי לקרוא את הטקסט בצורה נכונה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
אין פיסוק	<u>מכנסי ג'ינס</u> לפני כ-180 שנה אומצאו מכנסי הג'ינס בארץ קליפורניה היה נהב ואלפי אנשים באו לנהרות לקחת חרטי נהב ומם יהודי בשם לאי שטראוס הינץ לקליפורניה ורמו בך אלוהים שהיה חזק כאשר ראה ש מכנסי הנהב היו מתפרקים מהר תפר מהבך מכנסים וקח ימצאו מכנסי שטראוס צל שמו מכנסי הג'ינס הפכו לפופולארים צל בני הנוער וכהיום מכנסי הג'ינס הפרו לבגך יום יומי בכול רכבי העולם להיתים מכנסי הגינס נכשבים לבגך שלא נכנסים איתו למקומות חשובים למשל הכנסת לפני שנים אחדות הוכלט שתנים שלבושים במכנסי ג'ינס לא יכולים להכנס לאולם הכנסת. <u>הסבר:</u> אין פיסוק כלל, למעט הנקודה בסוף הטקסט. היעדר הפיסוק פוגע בקריאות של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לרא"מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

מכנסי ג'ינס

לפני כ-180 שנה אומצאו מכנסי
הג'ינס בארץ קליפורניה היה זהב
ואלפי אנשים באו לנהרות לקחת
חרצרי זהב וגם יהודי בשם לאי שטראוס
היגר לקליפורניה ורצו בך אלוהים
שהיה חזק כאשר ראה ש מכנסי
הזהב היו מתפרקים מהר תפר
מהבד מכנסים וקח יומצאו מכנסי
שטראוס על שמו מכנסי הג'ינס הפכו
לפופולארים על בני הנוער וכהיום
מכנסי הג'ינס הפכו לבגד יום יומי
בכול רכבי העולם
להיתים מכנסי הגינס נכשבים
לבגד שלא נכנסים איתו למקומות
חשובים למשל בכנסת לפני שנים
אחדות הוכלט שמתנים שלבושים
במכנסי ג'ינס לא יכולים להכנס
לאולם הכנסת.

ניתוח

רוב יחידות התוכן משוחזרות, ובכללן הנושאים המרכזיים, ולפיכך ניתן לומר כי יחידות התוכן משוחזרות במידה רבה מאוד. הרעיונות המרכזיים מקושרים ביניהם היטב, ולפיכך הקורא יכול ליצור מפה מנטלית של הטקסט. הפתיחה מספקת רקע לקורא, ובכך תורמת לעצמאותו של הטקסט. מכאן ש**הטקסט אוטונומי במידה רבה**. עם זאת, **הטקסט אינו מפוסק כלל**, למעט הנקודה בסופו. תוספת של פיסוק הייתה יכולה להעלות את רמת האוטונומיה של הטקסט, אך עדיין הטקסט מוצג כיחידה אחת שלמה שיש קשר בין חלקיה.

טקסט זה הוא דוגמה לטקסט המוערך בשני אופנים: מצד אחד הטקסט נחשב לטקסט המשוחזר ברמה גבוהה – הוא כולל את מרבית יחידות התוכן ונתפס כטקסט אוטונומי במידה רבה; ומן המצד האחר, היעדר הפיסוק פוגם באיכותו. על כן, חשוב להעלות את המודעות של התלמיד לפיסוק ולתפקידו בקשר שבין הכותב לקורא.

© כל הזכויות שמורות לרא"מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

מכנסי ג'ינס

לפני כ-180 שנה הומצאו מכנסי הג'ינס בארצות הברית.
בני אדם נהרו לאצור כדי למצוא זרזרי זהב.
איש אחד בשם "וולסיוו" אביה איתו בך אוהלים עבה
וקשה. כשרה במכנסיו התחיל ליתפור מבד האוהלים העבה
והקשה, וכך קראו על שמו (שמו "וולסיוו" ובאנגלית:
לוי יהודה). כך הג'ינס ניהיה יותר פופולארי.
וכיום יש בגבעים שונים בגזירות שונות.
אבל יש מקומות שאסור להיות עים ג'ינס כמו
בתי הכנסת. הם הורו לגלמים לא לבוא
בג'ינס.

ניתוח

כפי שניתן לראות, לרוב נעשה שימוש רב, מגוון ונכון בסימני הפיסוק. לפיכך, ניתן לקבוע כי **הפיסוק הולם במידה רבה.** בטקסט משוחזרות **10 יחידות תוכן** מתוך 13 היחידות בטקסט המקורי, וזהו מספר גבוה יחסית של יחידות תוכן. אך מכיוון שבחלק מהיחידות התוכן הוא חלקי מאוד ובחלקן יש אי-דיוקים (למשל, לא מצוינת המדינה קליפורניה, שם הממציא שגוי, "כשרה במכנסיו" – לא מצוין נושא ההתבלות של המכנסיים, כתיבת "בתי כנסת" במקום "בכנסת"), הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה" ולא "במידה רבה מאוד".

מאותה הסיבה נפגעת גם **האוטונומיה של הטקסט**. מאחר שחסרים פרטים חשובים בטקסט (גם בתוך יחידות התוכן), ההבנה נפגעת. נוסף על כך, חסרות מילים המקשרות בין יחידות התוכן השונות (למשל, "וכך קראו על שמו" – לא נאמר במפורש שהמכנסיים נקראו על שמו). ה"חורים" הללו פוגמים בקריאה הזורמת ומקשים על הקורא את בניית המפה המנטלית של הטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לרא"מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

קבוצה 3

יחידה 1: קרקס

כמה מילים על הקטע

הטקסט הוא מידעי-נרטיבי, והוא מציג רצף כרונולוגי של התפתחות הקרקס מאז המצאתו ועד היום. הטקסט מתייחס לשלוש נקודות זמן שונות בהתפתחות הקרקס: ראשיתו ברומא העתיקה, קבלת צביון חדש באנגליה של המאה ה-18, ואופיו כיום. בטקסט אמנם קיימים פרטי מידע רבים על הקרקס, שהתלמידים צריכים לזכור ולשחזר, אך אופיו הנרטיבי מקל את הבנתו ואת זכירתו.

מילוי תרשים

תרשים מיטבי הוא כזה הכולל התייחסות לקיומו של הקרקס בשתי תקופות שונות לפחות מתוך השלוש המוזכרות בטקסט המקורי: (1) רומא העתיקה; (2) אנגליה במאה ה-18; (3) כיום

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

התפתחות הקרקס לאורך השנים

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר:

המאפיינים של הקרקס ברומא העתיקה

⇩

המאפיינים של הקרקס באנגליה במאה ה-18

⇩

הקרקס כמקור לבידור ולהנאה לאורך התקופות

⇩

צמצום הופעתם של בעלי-חיים בקרקס כיום

כתבו משפט אחרון לסיום:

הקרקס כיום הוא מקום בילוי נפוץ בכל רחבי העולם.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הקרקס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר:** • *תחילת הקרקס ברומא העתיקה* • *הקרקס במתכונת כיום, נוצר באנגליה* • *הקרקס מהווה עד היום מקור בידור* • *הפחתת הופעות בעלי-החיים* **כתבו משפט אחרון לסיום:** *לקרקס הסטוריה ארוכה ולכל אורכה היה מקור בידור* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי זהה לכותרת של הטקסט המקורי, ומשום כך הוא מתאים. עם זאת, טוב היה אילו בנושא המרכזי הייתה התייחסות להתפתחות/להיסטוריה של הקרקס. גוף התרשים מתייחס לעוגני הזמן בטקסט ומציין את קיומו של הקרקס בשלוש התקופות, ברומא, באנגליה וכיום, וכמו כן הוא מציין את העובדה האחרונה בטקסט, הקשורה לצמצום הופעות של בעלי-חיים בקרקס. משפט הסיום הולם מאוד ומשקף ראייה "מטה-טקסטואלית", כלומר מספק מעין מבט-על על הטקסט. הוא מציג שני רעיונות חשובים הכלולים בטקסט המקורי: התפתחותו של הקרקס והיותו אמצעי בידור לאורך התקופות. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הקרקס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר:** • *תחילתו של הקרקס היה ברומה העתיקה לפני 2000 שנה* • *הקרקס נוצר באנגליה במאה ה-18* • *הקרקס מהווה עד היום מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים* • *בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי-חיים בקרקס כאן דובים מרקדים משיקולים של פגיעה* **כתבו משפט אחרון לסיום:** *הקרקס התפתח מאז רומא העתיקה ועד היום.* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי, "הקרקס", מתאים. גוף התרשים כולל התייחסות לקרקס בתקופות השונות, לעובדת היותו של הקרקס מקור לבידור ולהנאה וכן לצמצום הופעתם של בעלי-חיים בקרקס. משפט הסיום הולם, ומספק נקודת הסתכלות כללית על הנאמר בטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא המרכזי של הקטע הוא קרקס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר:** • *תחילתו של הקרקס ברומא העתיקה.* • *כל אלו נערכו בעיר* • *הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום* • *הוא היה מופע בידור שהתקיים* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *אך אופיו של הקרקס השתנה. בשנים האחרונות זומזמה הופעתם של בעלי חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה בזכויות בעלי-חיים.* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי, "הקרקס", מתאים. גוף התרשים כולל אמירות שאינן שלמות, ומשום כך אינן מובנות. רק האמירה הראשונה מובנת ("תחילתו של הקרקס ברומא העתיקה"). משפט הסיום יכול להתקבל, משום שהוא כולל את הרעיון האחרון הקשור לקרקס בימינו. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הקרקס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר:** • *ברומא נהגו לערוך מרוצי מרכבות תחריות הספורט השונות* • *קרבות אכזריים בין אדם לחיות טרף* • *להקה של לוליינים, ליצנים, ובעלי חיים מאולפים כמו דובים מרקדים, משיקולים של הפגיעה בזכויות בעלי החיים* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *אני מסכמת שהקירקס היה כיף מאוד אם הרבה חיות וליצנים וכ"ו ואני מכווה* [מקווה] *שהילדים בסיפור נהנים מאוד* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי, "הקרקס", מתאים. גוף התרשים אינו כולל התייחסות לתקופות השונות בהתפתחות הקרקס, וכן מערבב בין הרעיונות ("להקה של לוליינים... משיקולים של הפגיעה בזכויות בעלי החיים"). משפט הסיום מציג אמירה אישית שבהחלט יש לה מקום, אך הסוף שלו אינו קשור לטקסט ומעיד על חוסר הבנה ("אני מקווה שהילדים בסיפור נהנים מאוד" – על אילו ילדים ועל איזה סיפור מדובר?).

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
כלל לא	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *קרקס* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר:** • *תחילת הקרקס ברומא* • *לערוך תחרויות* • *קרבות אכזריות* • *נדידת הקרקס* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *בסופו של דבר הקרקס הצליח* הסבר: גוף התרשים אינו משקף רעיונות מתוך הטקסט, אלא מילים בודדות, מלבד המשפט הראשון – "תחילת הקרקס ברומא". משפט הסיום כולל אמירה שאינה מתאימה לסכם את הטקסט, מכיוון שהטקסט אינו עוסק בניסיונות של הקרקס להצליח.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

קרקס

תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ-2000 שנה. ברומא נהגו לערוך __מרוצי__ מרכבות, תחרויות ספורט שונות וכן __קרבות__ אכזריים בין בני אדם לחיות טֶרֶף. כל אלה נערכו בזירה __עגולה__ שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן נוצרה המילה __קרקס__. משחקי הקרקס היו אמצעי __הבידור__ העיקרי של אנשי רומא.

הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום, נוצר באנגליה במאה ה-18. הוא היה מופע בידור שהתקיים __באוהל__ ענק על-ידי להקה של לוליינים, ליצנים ובעלי-חיים מאולפים, __ונדד__ בין כפרים ועיירות נידחים. מאחר שעדיין לא הומצאו בתקופה זו __הקולנוע__ והטלוויזיה, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור __מרכזי__, והגעתו למקומות אלה לוותה בהתרגשות רבה. עד היום הקרקס הוא מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים, אך אופיו __השתנה__: בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי-חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה __בזכויות__ בעלי-חיים.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

קרקס

תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ-2000 שנה. ברומא נהגו לערוך מֵרוֹצֵי מרכבות, תחרויות ספורט שונות וכן קרבות אכזריים בין בני אדם לחיות טֶרֶף. כל אלה נערכו בזירה עגולה שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן נוצרה המילה קרקס. משחקי הקרקס היו אמצעי הבידור העיקרי של אנשי רומא.

הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום, נוצר באנגליה במאה ה-18. הוא היה מופע בידור שהתקיים באוהל ענק על-ידי להקה של לוליינים, ליצנים ובעלי-חיים מאולפים, ונדד בין כפרים ועיירות נידחים. מאחר שעדיין לא הומצאו בתקופה זו הקולנוע והטלוויזיה, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור מרכזי, והגעתו למקומות אלה לוותה בהתרגשות רבה. עד היום הקרקס הוא מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים, אך אופיו השתנה: בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי-חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה בזכויות בעלי-חיים.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-15 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ-2,000 שנה.
2. ברומא נהגו לערוך מֵרוֹצֵי מרכבות,
3. תחרויות ספורט שונות,
4. וכן קרבות אכזריים בין בני אדם לחיות טָרֶף.
5. כל אלה נערכו בזירה עגולה
6. שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן נוצרה המילה קרקס.
7. משחקי הקרקס היו אמצעי הבידור העיקרי של אנשי רומא.
8. הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום, נוצר באנגליה במאה ה-18.
9. הוא היה מופע בידור שהתקיים באוהל ענק על-ידי להקה של לולייינים, ליצנים ובעלי-חיים מאולפים,
10. ונדד בין כפרים ועיירות נידחים.
11. מאחר שעדיין לא הומצאו בתקופה זו הקולנוע והטלוויזיה, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור מרכזי,
12. והגעתו למקומות אלה לוותה בהתרגשות רבה.
13. עד היום הקרקס הוא מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים,
14. אך אופיו השתנה:
15. בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי-חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה בזכויות בעלי-חיים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	<u>*הקרקס*</u> *הקרקס נוצר ברומה לפני כ 2000 שנה (1)* *הקרקס היה בעיקר העשלה (5) ושם היה כרכרות (2) ותחרויות* *ספורט שונות (3) וקרבות אכזריים בין בני האדם לחיות טרף (4).* *הקרקס היה אמצעי הבידור של רומא (7).* *באנגליה במאה ה 18 הוקם הקרקס (8) הוא היה מופע* *בידור ההתקים באוהל ענק (9) הקרקס היה מופע הבידור שלהם* *כי עדין לא הומצאו הקולנוע והטלוויזיה (11).* *הקרקס השתנה (14) כיום כבר לא משתמשים בחיות* *כדי לשמור על זכויות בעלי החיים (15).* <u>הסבר</u>: משוחזרות 11 יחידות תוכן מתוך 15 היחידות בטקסט המקורי.
במידה רבה	<u>*הקרקס*</u> *הקרקס היה קים ברומא עוד* *מלפני 2,000 שנה (1). ערכו שמה* *תחרויות ספורט (3). בגלל שזה נערך* *בעיקר עשלה (5), קראו לזה קרקס (6).* *אז שלא היה קולנוע וטלוויזיה* *הקרקס היה בידור מרכזי עד אז (7).* *הוא נדד בכל אנגליה (10) וכהיום בכל העולם.* *אבל אין בו בעלי חיים כי שומרים על הזכות שלהם (15).* <u>הסבר</u>: משוחזרות 7 יחידות תוכן, שהן כמחצית יחידות התוכן בטקסט המקורי (15 יחידות). מכיוון שמוזכרים הרעיונות המרכזיים בטקסט המקורי, הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה". יחידה 6 היא חלקית מאוד, אך מכיוון שיש בה התייחסות למקור השם, היא נספרת. כמו כן, חל בלבול ביחידה 7, מכיוון שהיעדר הקולנוע והטלוויזיה מצוין בטקסט המקורי בהקשר למעמדו של הקרקס באנגליה. אך מכיוון שסיבה זו עשויה להיות קשורה גם למעמדו של הקרקס ברומא, היחידה נספרת.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	*הקרקס* *קרקס הוא דבר שנוצר לפני כ-2000 שנה (1) ולקרקס יש גם בידור מרכזי לילדים ולהנאה (13) אפשר לקרוא לקרקס בעברית מעגל (6).* הסבר: הטקסט דל. משוחזרות באופן חלקי 3 יחידות תוכן בלבד.
אין שחזור	הטקסט אינו מייצג את התוכן של הטקסט המקורי.

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- תחילתו של הקרקס ברומא העתיקה לפני כ-2000 שנה [יחידות 1–4 ו-7]
  - הקרקס בראשיתו כלל מרוצי מרכבות, תחרויות ספורט שונות וקרבות אכזריים בין בני אדם לחיות טרף, והיה אמצעי בידור מרכזי
- מקור השם קרקס [יחידות 5–6]
- מאפייני הקרקס במתכונת המוכרת לנו מאז המאה ה-18 באנגליה [יחידות 8–12]:
  - הקרקס כלל ליצנים ומופע של בעלי-חיים מאולפים
  - הקרקס היה מופע נודד
  - הקרקס היה אמצעי בידור מרכזי
- עד היום משמש הקרקס מקור לבידור ולהנאה, אך אופיו השתנה בגלל התחשבות בבעלי-החיים [יחידות 13–15]

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*הקרקס נוצר ברומא העתיקה, לפני כ 2000 שנה* *ערכו אנשים מרוצי כרכרות, תחרויות ספורט שונות וכן* *קרבות אכזריים בין חיות טרף לבני אדם, את כל* *קרבות אלו ערכו בזירה עגולה בשם "סירקוס" (בעברית עיגול)* *וכך נוצרה המילה קרקס.* *לפי המתכונת המוכרת הקרקס נוצר באנגליה לפני כ-180 שנה בתוך אוהל ענק* *על-ידי להקת להטוטנים, ליצנים ובעלי חיים מאולפים.* *עד היום אופיו של הקרקס השתנה: משום שבעלי* *חיים מאולפים פוגע בזכויות של בעלי החיים.* *לדוגמא: דוב מרקד, פוגע בזכויות של בעלי החיים.* <u>הסבר:</u> הטקסט כולל את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי – הקרקס ברומא, מקור השם "קרקס", הקרקס באנגליה, אופיו של הקרקס והשינויים שחלו בו. החלוקה לפסקות תורמת לארגון של הטקסט ולהיותו טקסט אוטונומי. יש אמנם "מעידות" קלות בטקסט (למשל, "הקרקס נוצר באנגליה לפני כ-180 שנה בתוך אוהל", "משום שבעלי חיים מאולפים פוגע בזכויות של בעלי החיים), אבל הן אינן פוגמות משמעותית בהבנה.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*הקרקס התקיים ברומא העתיקה לפני כ-2000 שנה. הקרקס* *התקיים בשולחן העגול שבלטינית ניקראה סירקוס שבעיברית קרקס, היה קרקס* *שהיה בו ליצנים לוליינים וחיות מאולפות. אל בסוף הבינו שזה עינעלות בחיות.* <u>הסבר:</u> הטקסט מספק מידע על הקרקס ברומא ועל מקור השם "קרקס". כמו כן, הוא מתייחס לאופיו של הקרקס כפי שהוא מוכר בימינו. עם זאת, היעדרם של פרטי מידע חשובים וכן חוסר דיוק במונחים ובניסוח ("הקרקס התקיים בשולחן עגול", "שבעיברית קרקס") אינם מאפשרים לקורא להבין לחלוטין את מהות הטקסט המקורי, וכתוצאה מכך נפגמת מידת האוטונומיות של הטקסט.
הטקסט אינו אוטונומי	*הקרקס המוצא לפני כ-2,000 שנה* *הקרקס מצב והוא פוגע בזכויות* *של בעלי החים אנשים נולדים* *האוהבים את הקרקס* <u>הסבר:</u> השחזור דל מאוד ואינו מובן.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	<u>הקרקס</u> הקרקס הומצא ברומא העתיקה לפני כ–2,000 שנה. הרומאים נהנו להרוק מרוצי מרכבות, תחרויות ספורט שונות, וכן קרבות אכזריים בין בני–אדם לחיות טרף. כל זה נארך בעירה עגולה הנקראת "סירקוס" מכאן נוצרה המילה קרקס. במתכונת היום הומצא הקרקס באנגליה במאה ה–18. <u>הסבר:</u> יש מודעות לסימני הפיסוק, ונעשה בהם שימוש מגוון. הטקסט כולל פסיקים, נקודות, מירכאות וקווים מפרידים במקומות המתאימים.
הולם במידה מעטה	הקרקס הראשון נוצר ברומה העתיקה לפני כ–2,000 שנה באוהלים ענקים הקרקס היה כאמצעי בידור לפני אמצעת הטלויזיה והקונצרט הקרקס הנודד היה כראמצאי בידור היחדים בארץ בגלל זה כול פעם הקרקס בא בהתרגשות גדולה הקרקס שאני מכרים כהיום השתנה: אין יותר פעלולים עם חיות כי זה פוגע בזכותיהם. <u>הסבר:</u> החלק הראשון של הטקסט אינו מפוסק, והיעדר הפיסוק פוגע בקריאותו. רק לקראת סוף הטקסט נעשה שימוש בפיסוק – נקודתיים ונקודה בסופו.
אין פיסוק	אין בטקסט סימני פיסוק כלל.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

הקרקס הראשון הוקם ברומא בעתיקה לפני כ-2,00 שנה. עשו שם מרוצי מרכבות, תחרויות ספורט שונות וקרבות אכזריים בין-אדם נגד בעלי-חיים טורפים. בקרקס עשו בידור והנאה לילדים ומבוגרים. בשפה לטינית 'סירקס' (בעיברית: מעגל) ומהמילה הנאת הגיע המילה קרקס.

הקרקס הוקם כשעוד לא היה בית-קולנוע וטלוויזיה. בקרקס היו ליצנים וחיות מאולפים. אבל אופיו בקרקס השתנתה. האנשים היו פוגעים בזכויות של בעלי-חיים.

ניתוח

השחזור עשיר בפרטים, וכולל פיסוק הולם המאפשר קריאה נוחה של הטקסט. האוטונומיות של הטקסט נפגמת לעתים בשל היעדר קישור מתאים בין הרעיונות. למשל, מקור השם "קרקס" מתואר, אך הוא אינו מקושר לעובדה (החסרה) שהפעילויות ברומא נערכו בזירה עגולה. מכאן שהקורא יתקשה להבין מדוע הקרקס נקרא כך. כמו כן, האוטונומיות נפגעת גם כאשר יחידות התוכן אינן מפותחות די הצורך או שיש בהן חוסר דיוק. למשל, התלמיד מציין ש"הקרקס הוקם כשעוד לא היה בית-קולנוע וטלוויזיה", אך הוא אינו מציין את הקשר בין עובדה זו ובין היותו של הקרקס אמצעי בידור מרכזי. כמו כן, התלמיד כותב: "האנשים היו פוגעים בזכויות של בעלי-חיים", אך הוא אינו מדייק באמירה זו ובכך אינו מוסר מסר חשוב – שכיום הופעתם של בעלי-חיים בקרקס הצטמצמה בשל פגיעה זו. מכאן שיש מקום לעבוד עם התלמיד על קישוריות טובה יותר בין הרעיונות, וכן על שימוש בלשון מדויקת יותר שתתרום להבנה של הרעיונות האלה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

הקרקס התקיים ברומא העתיקה לפני כ-2000 שנה. הקרקס
התקיים בשולחן העגול שבלטינית ניקראה סירקוס
שבעיברית קרקס, היה קרקס שהיה בו לייצנים לוליינים וחיות מאולפות.
אל בסוף הבינו שזה עיתעללות בחיות.

ניתוח

תחילת השחזור טובה וכוללת פרטים על הקרקס ברומא ועל מקור השם "קרקס". בהמשך יש גם התייחסות לאופיו של הקרקס. עם זאת, הטקסט קצר ודל, וכולל מעט יחידות תוכן. פרטי מידע חשובים המופיעים בטקסט המקורי נעדרים מן הטקסט המשוחזר, ועל כן היכולת של הקורא להבין את מהות הטקסט המקורי נפגעת. כמו כן, לא ברור מן השחזור אם בטקסט המקורי יש התייחסות לתקופות שונות בהתפתחותו של הקרקס: רומא-אנגליה-היום. על כן, מבחינת התוכן מומלץ לעבוד עם התלמיד על העשרת הטקסט בפרטי מידע נוספים, תוך התייחסות לנקודות הזמן בהתפתחותו של הקרקס. מבחינת הניסוח, יש חוסר דיוק במונחים וכן ליקויים ברמת המשפט ("הקרקס התקיים בשולחן עגול", "שבעיברית קרקס"), וגם על כך יש לעבוד עם התלמיד.
נראה שקיימת מודעות לסימני הפיסוק, ויש להוסיף ולפתחה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יחידה 2: פיטר פן

כמה מילים על הקטע

הטקסט שלפניכם הוא ייחודי, משום שיש לו שני חלקים השזורים זה בזה: האחד הוא סיפור המסגרת, הכולל את נסיבות כתיבת הסיפור "פיטר פן" – פרטים ביוגרפיים של הסופר, שם הגיבור של הסיפור, המטרה של כתיבת הסיפור. כמו כן, מצוין בחלק זה המאפיין הייחודי של גיבור הסיפור, שבזכותו וסביבו נרקמת העלילה: עובדת היותו ילד שאינו גדל לעולם. ולבסוף, סיפור המסגרת מסתיים באמירה עכשווית על כך שכיום מוצב פסל לזכרו של פיטר פן בלונדון.
החלק האחר של הטקסט הוא תיאור עלילת הסיפור "פיטר פן", המתרחשת ב"ארץ לעולם לא". חשוב לוודא שהתלמידים ערים לקיומם של שני החלקים האלה ומתייחסים אליהם הן בתרשים והן בשחזור הטקסט. כמו כן, יש לשים לב שהטקסט כולו מתאפיין בפרטים רבים, ובתרשים על התלמידים לברור מתוכם את החשובים ביותר, ואין זו מלאכה פשוטה.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה (מידה רבה של ייצוג תוכני ורלוונטיות). כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים.

תרשים מיטבי הוא כזה שבו מתוארים נכון הפרטים האלה: (1) פרט כלשהו הקשור לסיפור המסגרת: שם הסופר/פרטים ביוגרפיים של הסופר (היכן נולד ובאילו שנים חי)/ עבור מי נכתב הסיפור/הפסל לזכרו של פיטר פן; (2) עובדת היותו של פיטר פן ילד שאינו גדל לעולם; (3) פרט כלשהו הקשור לעלילת הסיפור "פיטר פן".

כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

פיטר פן – הסיפור על הילד שאינו גדל לעולם

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.

הסופר ג'יימס ברי כתב את הסיפור "פיטר פן" למען בני משפחת דארלינג.

⇩

פיטר פן היה ילד שסירב לגדול ולהתבגר.

⇩

פיטר פן לוקח את ילדי משפחת דרלינג להרפתקה ב"ארץ לעולם לא".

⇩

לבסוף ילדי משפחת דרלינג חוזרים הביתה, כי הגיע הזמן להתבגר

כתבו משפט אחרון לסיום.

באחד הגנים בלונדון הוצב למזכרת פסלו של פיטר פן – הילד שאינו גדל לעולם!

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *פיטר פן שנמצא "בארץ לעולם לא".* **כתבו את האירועים החשובים בקטע.** • *פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי הוא ילד נצחי המסרב לגדול להיתגבר ונשאר כל הזמן בין אותו גיל.* • *העלילה מתרחשת בארץ לעולם לא שהוא ארץ ילדות נצחית.* • *פיטר פן לוקח את ילדי משפחת דארלינג, וביחד הם חוברים להרפתקה ונלחמים בשודדי ים, ובראשם קפטן הוק.* • *בגני קנסינגטון שם נרקמה לראשונה עלילת הסיפור הוצב למצכרת פסלו של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *פיטר פן, הוא ילד גיבור על פי הטקסט שאינו גדל לעולם.* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי הוא הצגת הגיבור והמקום שבו מתרחשת העלילה, ועל כן הוא מתאים. גוף התרשים מספק מידע הן על סיפור המסגרת והן על עלילת הסיפור "פיטר פן". אפשר לבקש מן התלמיד לצמצם מעט את המידע בגוף התרשים. משפט הסיום הולם ומציג את המאפיין הייחודי של הגיבור.
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא המרכזי בקטע הוא על פיטר פן.* **כתבו את האירועים החשובים בקטע.** *הדברים החשובים עלפי הקטע הם:* • *פיטר פן הוא גיבור הספר בשם של ג'יימס ברי.* • *שחי באנגליה בשנים- 1860 עד – 1937* • *חיבר סיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידון.* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *המישפט האחרון שלי לסיום הוא: שפיטר פן גיבור* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי כללי מדי ומציג רק את שם הגיבור, אך הוא מתאים לשכבת הגיל. גוף התרשים מתייחס רק לפרטים מתוך סיפור המסגרת (שם הסופר, פרטים ביוגרפיים שלו, מטרת הכתיבה של הסיפור), ואינו מתייחס כלל לעלילת הסיפור "פיטר פן" או לעובדת היותו של פיטר פן הילד שאינו גדל לעולם – ועל כן הוא חסר. התוכן של משפט הסיום הולם ומציג אמירה אישית על גיבור העלילה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
כלל לא	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *פיטר פן* **כתבו את האירועים החשובים בקטע.** • *פיטר פן* • *ג'יימס ברי* • *הצלילה* • *ארץ לעולם לא* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *הנושא המרכזי הוא פיטר פן* הסבר: התרשים אינו מייצג את התוכן של הטקסט, אלא כולל בעיקר שמות ללא הקשר.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

פיטר פן

פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי, הוא ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר ונשאר כל הזמן בן אותו ___גיל___. הסופר ברי, שחי באנגליה בשנים 1860–1937, ___חיבר___ את הסיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידיו. עלילתו הדמיונית של הספר ___מתרחשת___ באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא ארץ הַיַלְדוּת ___הנצחית___. לארץ זו לוקח ___פיטר פן___ את ילדי משפחת דארלינג, וביחד הם חוברים ___להרפתקה___ ונלחמים בשודדי הים, ובראשם קפטן הוק. אך לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על ___הילדים___ לעזוב את עולם הילדות, לחזור לביתם ולהתבגר.

בגני קנזינגטון בלונדון, המקום שבו נרקמה לראשונה עלילת הסיפור, הוצב למזכרת ___פסלו___ של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

פיטר פן

פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי, הוא ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר ונשאר כל הזמן בן אותו גיל. הסופר ברי, שחי באנגליה בשנים 1860–1937, חיבר את הסיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידיו. עלילתו הדמיונית של הספר מתרחשת באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא ארץ הילדות הנצחית. לארץ זו לוקח פיטר פן את ילדי משפחת דארלינג, וביחד הם חוברים להרפתקה ונלחמים בשודדי הים, ובראשם קפטן הוק. אך לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על הילדים לעזוב את עולם הילדות, לחזור לביתם ולהתבגר.

בגני קנזינגטון בלונדון, המקום שבו נרקמה לראשונה עלילת הסיפור, הוצב למזכרת פסלו של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-10 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

פיטר פן

1. פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי,
2. הוא ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר ונשאר כל הזמן בן אותו גיל.
3. הסופר ברי, שחי באנגליה בשנים 1860–1937,
4. חיבר את הסיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידיו.
5. עלילתו הדמיונית של הספר מתרחשת באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא ארץ הילדות הנצחית.
6. לארץ זו לוקח פיטר פן את ילדי משפחת דארלינג,
7. וביחד הם חוברים להרפתקה ונלחמים בשודדי הים, ובראשם קפטן הוק.
8. אך לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על הילדים לעזוב את עולם הילדות, לחזור לביתם ולהתבגר.
9. בגני קנזינגטון בלונדון, המקום שבו נרקמה לראשונה עלילת הסיפור,
10. הוצב למזכרת פסלו של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	*פיטר פן* *פיטר פן הוא ילד ניצחי שלא רוצה לגדול לעולם (2)* *ברי הסופר שחי באנגליה בשנים 1860- כתב את הסיפור (3)* *פיטר פן הביא את ילדי מישפחת דארלינג (6) לאי קסום שקוראים לו לעולם לא (5) שם הם חוברים הרפתקה והם נלחמים בשודדי ים (7) ובסוף הבלתי נימנע שהילדים צריכים לעזוב ולהיתגבר (8) והובב פיסלו של פיטר פן הילד שלא רוצה לגדול לעולם (10)* <u>הסבר:</u> משוחזרות 7 יחידות תוכן מתוך 10 היחידות בטקסט המקורי. יש לציין שלעתים חסרים פרטים ביחידות התוכן, למשל – שנת הלידה בחיי ג'יימס ברי, חסרונו של קפטן הוק והמקום שבו הוצב פסלו של פיטר פן. אך בסך הכול יש התייחסות בשחזור לרוב הפרטים החשובים ביחידות התוכן.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	***פיטר פן*** ***פיטר פן הוא סיפורו של ג'יימס ברי, שחיבר את הספר*** ***על עלילתו הדימיונית (1), פיטר פן הוא ילד שסירב לגדול*** ***וחי באותו הגיל (2),*** ***ג'יימס ברי כתב את הסיפור לאמן חמישה אחים במשפחת ידידיו (4), פיטר פן לקח*** ***את הילדים ממשפחת דרלינג אותו להרפתקאה (6) ונלחמו בשודדי ים ובראשם*** ***קפטן הוק (7), אבל היו צריכים לחזור הביתה (8).*** הסבר: משוחזרות 6 יחידות תוכן מתוך 10 היחידות בטקסט המקורי. ***פיטר פן*** ***פיטר פן הוא ילד שלא רוצה לגדול ולהתפתח (2) הוא חי באי קסום ושמו "ארץ*** ***לעולם לא" בארץ הזאת אי אפשר להתבגר (5). הוא לוקח את ילדי דארלינג*** ***להלחם בשודדי ים , ובראשם קפטן הוק (7). לבסוף מגיע הרגע שבו הילדים*** ***צריכים לעזוב את "ארץ לעולם לא" ולחזור לבית (8).ולבסוף הקימו זכרון*** ***לפיטר פן שזה פסל בדמותו (10).*** הסבר: משוחזרות מחצית יחידות התוכן (5 מתוך 10). הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה", משום שהוא מתאר בפירוט את הסיפור על הילד פיטר פן וגם מתייחס בסופו למסגרת של הסיפור (הפסל). עם זאת, חסרות נסיבות כתיבת הסיפור, המופיעות בטקסט המקורי.
במידה מעטה	***פיתר פן*** ***הסרט פיתר פן נוצר על-ידי ג'יימס ברי (1) בשביל חמישה אחים (4)*** ***סרט זה נוצר בישנת 1860–1937 (3) מסופר בו על ילד שלעולם לא*** ***גודל (2) בארץ לעולם לא (5)*** הסבר: גם כאן משוחזרות 5 יחידות תוכן, אך השחזור פחות טוב מקודמו, משום שיחידות התוכן המרכזיות חסרות, אין פיתוח של הרעיונות, וכן יש אי דיוקים ("סרט זה נוצר בישנת...").
אין שחזור	***פיטר פן מסרב*** ***לגדול ולהתבגר ונישאר כול הזמן באותו גיל (2).*** הסבר: יש התייחסות ליחידת תוכן אחת בלבד, ועל כן לא ניתן לומר שהטקסט משחזר את התוכן של הטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי.

כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

<u>סיפור המסגרת [יחידות 1–4]</u>

- פרטים ביוגרפיים על הסופר ג'יימס ברי (היכן נולד ובאילו שנים חי) ומטרת הכתיבה
- פיטר פן – ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר

<u>עלילת הסיפור [יחידות 5–8]</u>

- פיטר פן לוקח את ילדי משפחת דארלינג אל "ארץ לעולם לא" – ארץ הילדות הנצחית
- שם הם נלחמים נגד שודדי הים ובראשם קפטן הוק
- לבסוף הם נאלצים לעזוב את ארץ הילדות הנצחית ולהתבגר

<u>סיפור המסגרת [יחידות 9–10]</u>

- בלונדון, במקום שבו נרקמה עלילת הסיפור, הוצב למזכרת פסלו של פיטר פן.

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*<u>פיטר פן</u>* *את הסיפור חיבר הסופר ברי שחי בשנים 1860–1937. הסיפור* *מספר על פיטר פן ילד שלא רוצה לגדול.* *הוא לוקח את* *משפחת דרלינג ל"ארץ לעולם* *לא" והם חוברים הרפתקאות* *ונלחמים בפראתים ובראשם* *קפטן הוק. לבסוף הילדים מתגעגעים* *דרלינג צריכים לחזור הביתה ולהתבגר.* *בלונדון שם נרקמה* *הסיפור "פיטר פן" הוקמה מצבה* *לכבוד פיטר-פן הילד שלעולם לא רוצה לגדול.* <u>הסבר:</u> סיפור המסגרת וסיפור העלילה מפורטים ומקושרים היטב, כך שניתן להבין את המהות ואת התוכן של הטקסט המקורי. יש מעט ליקויים בניסוח ("חוברים הרפתקאות", "שם נרקמה הסיפור"), אך הם אינם פוגמים בהבנה של הקורא את הטקסט.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*<u>פיטר פן</u>* *פיטר פן היה גיבור שלא רצה לגדול העולם.* *פיטר פן חיי באנגלה ב1860 עד 1937.* *הוא היה לוקח ילדים לארץ "עולם לא"* *הילדים נענים ופיטר פן היה מספר להם* *על שודדים ועל בטלות ים.* *פיטר פן סיפר לילדים על זה שהוא היה* *נלחם בשודדי ים. אז יציר הרצע החי לא* *כיף הילדים היהו בכים לעזוב פיטר פן* *היחזיר אותם לביתם ונפרד מהם.* <u>הסבר:</u> על פניו נראה כי משוחזרים לא מעט פרטים, אך בקריאה מעמיקה נראה שהרבה פרטים אינם משקפים באופן מדויק את הכתוב בטקסט. כך, למשל, התלמיד כותב שפיטר פן חי באנגליה (ולא הסופר ג'יימס ברי), וכן שפיטר פן היה מספר על שודדי הים (ולא נלחם בהם). משום כך קורא, שאינו מכיר את תוכן העלילה של פיטר פן, יתקשה להבין על מה מדובר. כמו כן, אין התייחסות לסיפור המסגרת כלל, כך שהקורא אינו יכול לדעת על קיומו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
הטקסט אינו אוטונומי	*<u>פיטר פן</u>* *פיטר פן הוא המצא דמיונית מהספר טיפר* *פן המחבר שהמציא את הספר הוא דייב* *ברי והוא חיבר את סיפורי בשנת 1339–1860 באנגליה* *וסיפור משפרי לצך את משפחתי* *ואת ילדי להרפתקה "לעולם לא באי" ששם* *או נלחמו נגד שודדי ים ורושמהם של* *הקפטן ואז למצלם הם היוו* *ברכים לחגור לבתיתם.* <u>הסבר:</u> הרעיונות מוצגים בתמציתיות. כמו כן, יש בעיות בכתיב ובניסוח של הטקסט, ולכן חלקו הגדול אינו מובן.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	*פיטר פן* *פיטר פן הוא ילד שלא רוצה לגדול ולהתפתח* *הוא חי באי קסום ושמו "ארץ לעולם לא" בארץ* *הצאת אי אפשר להתבגר. הוא לוקח את ילדי דארלינג* *להלחם בשודדי ים, ובראשם קפטן הוק. לבסוף* *מגיע הרגע שבו הילדים צריכים לעזוב את* *"ארץ לעולם לא" ולחזור לביתם. ולבסוף הקימו* *זכרון לפיטר פן שזה פסל בדמותו.* הסבר: רוב הטקסט כולל פסיקים ונקודות במקומות המתאימים. כמו כן, השמות מופרדים באמצעות מירכאות, כיאות.
הולם במידה מעטה	*פיטר פן* *פיתרפן הנקרה ג'יימס הוא סחקן* *ומסחק את פיתר פן – ולוקח את הילדם* *האבודים לארץ לעולם לא והם* *נלחמים בשודדי ים, שנקראת ארץ* *לאלם לא ופיתר–פן מחזיר אותם* *לבתם להתבגר וקולם סמו פסל* *של פיתר פן הילד שלו גדל לעולם.* הסבר: יש שימוש בפסיק ובנקודה, אך הטקסט ברובו אינו מפוסק. כמו כן, הקו המפריד בטקסט אינו במקומו.
אין פיסוק	*פיטר פן הוא ילד גיבור* *על על ספר של ילדים* *ושמו של הספר הוא ג'יימס ברי* *ויש איתו אחים והעיר* *שפיטר פן גר הוא מקום* *קסום ופטר פן לא גדל* *הוא לא יכול לגדול והוא* *לא רוצה* הסבר: אין בטקסט סימני פיסוק כלל, ועל כן נפגמת הקריאות שלו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

פיטר פן

פיטר פן הוא סיפורו של ג'יימס ברי, שחיבר את הספר
על עלילתו הדימיונית, פיטר פן הוא ילד שסירב לגדול
וחי בן אותו הגיל, ג'יימס ברי כתב את הסיפור לאחר חמישה
אחים במשפחת ידידיו, פיטר פן לקח את הילדים ממשפחת
דרלינג איתו להרפתקאה ונלחמו בשודדי ים ובראשם
קפטן הוק, אבל היו צריכים לחזור הביתה.

ניתוח

הטקסט כולל לא מעט פרטים מיחידות התוכן המקוריות, וכן כולל את סיפור המסגרת ואת סיפור העלילה. עם זאת, יש פגיעה באוטונומיות של הטקסט משום שאין הפרדה ברורה בין סיפור המסגרת לסיפור העלילה. על כן, ניתן לעבוד עם התלמיד על הקישוריות ועל חיבור טוב יותר בין החלקים. נוסף על כך, התלמיד הוסיף פסיקים במקומות מתאימים, ועל כך יש לחזקו, אך במקרים מסוימים יש בלבול בין פסיק לנקודה, ולכן יש לעבוד עם התלמיד על התאמה מדויקת יותר של סימני הפיסוק לטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

פיטר פן הוא ילד שלא רוצה לגדול ולהתפתח
הוא חי באי קסום ושמו "ארץ לעולם לא" בארץ
הנאת אי אפשר להתבגר. הוא לוקח את ילדי דארלינג
להלחם בשודדי ים , ובראשם קפטן הוק. לבסוף
מגיע הרגע שבו הילדים צריכים לעזוב את
"ארץ לעולם לא" ולחזור לביתם. ולבסוף הקימו
זכרון לפיטר פן שזה פסל בדמותו.

ניתוח

הטקסט כתוב היטב וניכרת בו שפה עשירה ("לגדול ולהתפתח", "בארץ הזאת אי אפשר להתבגר", "פסל בדמותו"). סימני הפיסוק מגוונים וכוללים פסיקים, מירכאות ונקודות. חסר פיסוק בחלק הראשון של הטקסט ("פיטר פן... להתבגר"), ויש להפנות לכך את תשומת לבו של התלמיד.

מבחינת התוכן, הטקסט מציג את עיקרי סיפור העלילה וגם חלק מסיפור המסגרת (ציון הפסל). מומלץ לעבוד עם התלמיד על הפיתוח של סיפור המסגרת (מידע על הסופר ועל נסיבות כתיבת הסיפור), מה שישפר את האוטונומיות של הטקסט. כמו כן, כדאי לחשוב על ניסוח טוב יותר למשפט האחרון בטקסט, כך שהקורא יבין שזהו חלק מסיפור המסגרת ולא חלק מסיפור העלילה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יחידה 3: המצאת הגלגל

כמה מילים על הקטע

הטקסט מתאר את המצאת הגלגל ואת תרומתו להתפתחות האנושית. הטקסט הוא מידעי וכולל רעיונות מורכבים ומופשטים, הרחוקים מעולמם של התלמידים מבחינת התוכן ועולם המושגים (למשל, תרומתו של הגלגל להתפתחותם של החקלאות, של קשרי המסחר ושל היישובים העירוניים). על כן, הטקסט נכלל בקבוצת הטקסטים השלישית.

הטקסט מחולק לשלושה חלקים מרכזיים: ציון חשיבותה של המצאת הגלגל, זמן המצאתו של הגלגל והתפתחותו במהלך הזמן, ותרומתו של הגלגל בתחומים שונים.

חשוב שכל שלושת החלקים יבואו לידי ביטוי בתרשים ובשחזור של הטקסט.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה (מידה רבה של ייצוג תוכני ורלוונטיות). כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים.

תרשים מיטבי הוא כזה שבו מתוארים נכון הפרטים האלה: (1) פרט כלשהו שקשור לתקופת המצאת הגלגל (ציון הזמן, תיאור הגלגלים הראשונים); (2) שני תחומים לפחות שבהם הייתה לגלגל תרומה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

תרומתו של הגלגל להתפתחות האנושית

כתבו את הדברים החשובים בקטע.

הגלגל הומצא לפני אלפי שנים ומאז התפתח.

↓

הגלגל תרם להתפתחות החקלאות ולקשרי המסחר.

↓

הגלגל תרם להתפתחות של יישובים עירוניים.

↓

הגלגל תרם להתפתחות כלים טכנולוגיים.

כתבו משפט אחרון לסיום.

הגלגל – המצאה חשובה מאין כמוה!

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *המצאת הגלגל* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *הגלגל הוא המצאה הכי חשובה ביותר שאדם אי פעם. הוא הומצא לפני כ–6000 שנה* • *הגלגל חולל מהפכות בחקלאות מכיון שהוא אפשר ליחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאים משוכללים יותר* • *המצאת הגלגל הובילה גם להיתפתחות יישובים עירוניים גדולים* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *היכולת לנוע ממקום למקום במהירות אפשרה עברת מידע יעילה ובכך תרמה להיתפתחות של חידושים טכנולוגיים נוספים כמו שעון במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.* הסבר: הנושא המרכזי הוא הכותרת של הטקסט המקורי ואין בו מידע הקשור לחשיבות המצאת הגלגל, אך הוא מתאים ליכולות של שכבת הגיל. בגוף התרשים יש התייחסות לעיקרי הדברים בטקסט – חשיבותו של הגלגל לאדם וזמן המצאתו, וכן תרומתו של הגלגל בתחומים השונים (חקלאות, יישובים עירוניים). האמירה המסכמת במשפט הסיום סבירה, וכוללת תרומה נוספת של הגלגל המתוארת במשפט האחרון בטקסט המקורי. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *המצאת הגלגל* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *הגלגל נוצר לפני 6000 שנה* • *האדם המציא את הגלגל לפני שנים רבות* • *הגלגל משמש אותנו לחקלאות* • *הגלגל עוזר לאסחר ולטכנולוגיה* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *הגלגל הוא הדבר הטוב ביותר בטכנולוגיה.* הסבר: הנושא המרכזי כללי, אך מתאים. בגוף התרשים מוצגים היטב ובתמציתיות הרעיונות המרכזיים בטקסט: זמן המצאת הגלגל (אמנם יש התייחסות לזמן ההמצאה בשני חלקים שונים בתרשים, אך הדבר אינו פוגם משמעותית בתרשים) ותרומתו של הגלגל בתחומים שונים. משפט הסיום הולם ומציג אמירה אישית הנוגעת לנאמר בטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא שמסופר בקטע הוא על המצאת הגלגל* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** **הדברים החשובים בקטע על פי הסדר הם:** *1. יש תוארים כי הגלגל הוא ממצא החשובה ביותר באדם. המציא הוא פעם* *2. הסיבה לכך, היא שהגלגל תורם רבים לפחות בטחנולוגיה.* *3. הגלגל מיציא לפיני כ-6000 שנה.* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *הגלגל נותן לנו הרבעה תחוונות לפי מה שאנו צריכים בעולם.* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי הוא כללי, אך מתאים. גוף התרשים כולל את תיאור הגלגל כהמצאה חשובה ואת זמן המצאתו, אך הוא אינו מתאר את התרומה של הגלגל לתחומי החקלאות והמסחר או להתפתחותם של יישובים עירוניים. במשפט הסיום נדמה שיש ניסיון לתאר את תרומתו של הגלגל לאדם, אך התיאור אינו הולם (הגלגל אינו תורם לנו תכונות לגוף). **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *על המצאת הגלגלים* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *ההמצאה הגלגלים היא חשובה ביותר* • *הגלגל תרם רבות להתפתחות תכנולוגי* **כתבו משפט אחרון לסיום. [לא נכתב משפט סיום.]** <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי הוא כללי, בגוף התרשים אין פירוט על תרומתו של הגלגל בתחומים נוספים פרט להתפתחות הטכנולוגית, והאמירה המסכמת חסרה.
כלל לא	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הגלגל* **כתבו את הדברים החשובים בקטע.** • *הגלגלים עטומים* • *היו גלגלים מיא עץ* • *לא היו זמיגים* • *חקלאות* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *הגלגל המצאה טובה* <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי כולל פחות מידע מאשר הכותרת של הטקסט המקורי. גוף התרשים כולל היגדים חלקיים שאינם מוסרים מידע מהותי על התוכן של הטקסט. משפט הסיום הולם וכולל אמירה אישית על הנאמר בטקסט, אך משום שהנושא המרכזי כללי מדי, משפט הסיום לבדו אינו יכול להעלות את רמת הטקסט לטקסט הרלוונטי "במידה מעטה".

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

המצאת הגלגל

יש הטוענים כי הגלגל הוא ___ההמצאה___ החשובה ביותר שהאדם המציא אי פעם. הסיבה לכך היא שהגלגל ___תרם___ רבות להתפתחות הטכנולוגיה במהלך השנים.

הגלגל הומצא לפני כ-6,000 שנה. הגלגלים ___הראשונים___ היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים, ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים. הגלגל חולל ___מהפכה___ בחקלאות, מכיוון שהוא אִפשֵר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר ___ולהגדיל___ את היבול. כמו כן החקלאים יכלו למכור את ___התוצרת___ שלהם גם מחוץ למקום מגוריהם, וכך התפתחו קשרי ___מסחר___ ענֵפים בין יישובים.

המצאת ___הגלגל___ הובילה גם להתפתחות יישובים עירוניים גדולים. ___תושבי___ הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית ___בעצמם___ , אלא קנו אותה מידי החקלאים. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים. היכולת ___לנוע___ ממקום למקום במהירות אפשרה העברת ___מידע___ יעילה, ובכך תרמה להתפתחות של ___חידושים___ טכנולוגיים נוספים, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

המצאת הגלגל

יש הטוענים כי הגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא אי פעם. הסיבה לכך היא שהגלגל תרם רבות להתפתחות הטכנולוגיה במהלך השנים.

הגלגל הומצא לפני כ-6,000 שנה. הגלגלים הראשונים היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים, ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים.
הגלגל חולל מהפכה בחקלאות, מכיוון שהוא אִפשֵר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר ולהגדיל את היבול.
כמו כן החקלאים יכלו למכור את התוצרת שלהם גם מחוץ למקום מגוריהם, וכך התפתחו קשרי מסחר ענֵפים בין יישובים.

המצאת הגלגל הובילה גם להתפתחות יישובים עירוניים גדולים.
תושבי הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית בעצמם, אלא קנו אותה מידי החקלאים. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים.

היכולת לנוע ממקום למקום במהירות אפשרה העברת מידע יעילה, ובכך תרמה להתפתחות של חידושים טכנולוגיים נוספים, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-15 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. יש הטוענים כי הגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא אי פעם.
2. הסיבה לכך היא שהגלגל תרם רבות להתפתחות הטכנולוגיה במהלך השנים.
3. הגלגל הומצא לפני כ-6,000 שנה.
4. הגלגלים הראשונים היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים,
5. ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים.
6. הגלגל חולל מהפכה בחקלאות,
7. מכיוון שהוא אִפשֵר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר ולהגדיל את היבול.
8. כמו כן החקלאים יכלו למכור את התוצרת שלהם גם מחוץ למקום מגוריהם,
9. וכך התפתחו קשרי מסחר ענֵפים בין יישובים.
10. המצאת הגלגל הובילה גם להתפתחות יישובים עירוניים גדולים.
11. תושבי הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית בעצמם,
12. אלא קנו אותה מידי החקלאים.
13. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים.
14. היכולת לנוע ממקום למקום במהירות אפשרה העברת מידע יעילה,
15. ובכך תרמה להתפתחות של חידושים טכנולוגיים נוספים, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	*המצאת הגלגל* *יש אנשים הטוענים שהגלגל הוא ההמצאה* *החשובה ביותר לאנשים (1), מפני שהוא תרם* *לטכנולוגיה (2).* *הגלגל הומצא לפני כ-6000 שנה (3).* *בהתחלה היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים (4),* *לאחר מכן הופיעו גלגלי חישור* *מעץ (5). הגלגל תרם רבות לחקלאות (6) מכיוון שהוא* *עזר להם לחרוש את האדמה בכלים משוכללים* *יותר, וכך היבול גדל (7). הגלגל גם תרם* *לתקשר בין אנשים כך שהם יכלו לתקשר בעזרת* *הגלגל מאקומות שנים על מנת להעביר* *מסרים (14). בזכות הגלגל המציאו עוד מכשירים (15).* הסבר: משוחזרות 9 יחידות תוכן מתוך 15 היחידות בטקסט המקורי.
במידה רבה	*המצאת הגלגל* *יש הטוענים שהגלגל היא המצאה הכי חשובה* *שהאדם המציא מאי פעם (1) הגלגל נוצר* *לפני כ-6000 שנה (3) והגלגלים הריאשונים* *היו גלגלי אבן עץ וגלגלי עץ אטומים (4) הגלגל* *תרם רבות לאהפכה חקלאית (6) יכלו ליחרוש* *את השדות ולדגל את היבול (7) הגלגל* *גם יכל בזכותו לעשות יישובים עירוניים* *גדולים (10) היכולת לנוע מאקום לאקום* *עזרת רבות (14)* הסבר: משוחזרות 7 יחידות תוכן מתוך 15 היחידות בטקסט המקורי, כלומר – כמחצית יחידות התוכן. עם זאת, הרעיונות המרכזיים של הטקסט קיימים, ועל כן הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה".

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	*יש תוצרים החושבים שגלגל היא ההמצאה החשובה ביותר (1), הגלגל מאוד חשוב לטכנולוגיה (2). הגלגלים הראשונים נבנו מאבן ואכר כך מעץ (4) ואז עץ חרשנים.* *הגלגלים שימשו גם כמנוע מאוד עצרו.* *הם עצרו בעבודה החקלאית (6) ובכל מיני מקומות.* הסבר: משוחזרות 4 יחידות תוכן בלבד. *<u>המצאת הגלגל</u>* *הרבה אנשים חושבים שהגלגל היא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא (1) בגלל שהיא עוזרת לחקלאות וכל האנשים אוהבים את ההמצאה הזאת היא עוזרת לחקלאות בגידול של הצמחים ועוד (6).* הסבר: משוחזרות שתי יחידות תוכן בלבד.
אין שחזור	*המצאת הגלגל נותנת לאדום יותר מקומות הדברים שיש לו.* *הוא נוצרה לפיני כ-6,000 שנה.* הסבר: המשפט הראשון אינו ברור, והמשפט השני אינו מייצג את התוכן המרכזי בטקסט המקורי – תרומת הגלגל לאדם. על כן, ניתן לומר שהטקסט אינו משחזר את הטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- חשיבותו של הגלגל [יחידות 1–2]
- זמן המצאתו של הגלגל [יחידה 3]
- שלבי התפתחות הגלגל משלב האבן לשלב העץ [יחידות 4–5]
- הסיבות לחשיבות של המצאת הגלגל [יחידות 6–15]:
  - מאפשר גידול בתוצרת החקלאית
  - מאפשר ניידות גבוהה של אנשים ושל סחורה
  - מאפשר התפתחות של יישובים עירוניים גדולים
  - מאפשר לאנשים לעסוק במקצועות נוספים מלבד חקלאות
  - מאפשר פיתוח של אמצעים טכנולוגיים נוספים המסייעים לאדם

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*<u>המצאת הגלגל</u>* *יש טוענים כי הגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר מכוון שהגלגל עשה מהפכה בחקלאות. הגלגל הומצה לפני 6,000 שנה. הגלגלים הראשונים היו מאבן ואחריהם בא גלגל מעץ עים חישורים.* *הגלגל עזר לחקלאים לגדל את היבול וכך היבול גדל.* *האנשים בערים הגדולות סוף סוף לא הכינו דברים מתוצרת עצמם אלא קנו מחקלאים.* *הגלגל גם עזר לפתח עוד המצאות כמו שעונים.* <u>הסבר:</u> הטקסט מספק מידע רב יחסית על התפתחות הגלגל ותרומתו לאדם, והקורא יכול להבין ממנו את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*<u>הגלגל</u>* *יש אומרים שהמצאת הגלגל היא ההמצאה הגדולה ביותר שהאדם יצר. הגלגלים הראשונים היו עשועים מאבן ומעצים אטומים הגלגל נוצר לפני כ 6000 שנה ועזר לטכנולוגיה. הוא עזר גם למאסחר של החקלאים לגדול. הוא אפשר להעביר מידע ממקום למקום.* <u>הסבר:</u> בטקסט מתוארים זמן המצאת הגלגל והתפתחותו, וכמו כן מצוינת החשיבות של המצאת הגלגל. עם זאת, קשה להבין מן הטקסט את אופן תרומתו של הגלגל בתחומים השונים, מאחר שהתיאור אינו בהיר ואינו מפורט – "ועזר לטכנולוגיה", "הוא עזר גם למסחר של החקלאים לגדול: באיזה אופן הוא עזר? כמו כן, חסר מידע – אין התייחסות להתפתחות היישובים העירוניים או להתפתחותם של חידושים טכנולוגיים נוספים בשל העברת המידע ממקום למקום.
הטקסט אינו אוטונומי	*הרבה אנשים חושבים שהגלגל היא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא בגלל שהיא עוזרת לחקלאות וכל האנשים אוהבים את ההמצאה הזאת היא עוזרת לחקלאות בגידול של הצמחים ועוד.* <u>הסבר:</u> התכנים בטקסט מצומצמים, ומוצגים בו שני רעיונות בלבד בתמציתיות – חשיבות ההמצאה והתרומה לחקלאות. בשל היעדר המידע, הקורא אינו יכול ליצור לעצמו מפה מנטלית של הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	*<u>המצאת הגלגל</u>* *הגלגל הומצא לפני כ–6000 שנה והיו גלגלי אבן ועץ. אנשים אומרים שהגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר: הגלגל גידל את החלקאות והיבול, הגלגל גם עזר לטכנולוגיה. הוא עזר להעביר מידע ממקום למקום וכך היו ישובים עירוניים.* <u>הסבר:</u> הטקסט כולל נקודתיים, פסיקים, נקודות וקו מפריד במקומות המתאימים. פיסוק זה מאפשר לקרוא את הטקסט ברציפות ובנוחות.
הולם במידה מעטה	*יש אומרים שהמצאת הגלגל היא ההמצאה הגדולה* *ביותר שהאדם יצר. הגלגלים הראשונים היו עשויים מאבן* *ומעצים אטומים הגלגל נוצר לפני כ 6000 שנה ועזר* *לטכנולוגיה. הוא עזר גם למסחר של החקלאים לגדול. הוא אפשר להעביר מידע ממקום למקום.* <u>הסבר:</u> נעשה שימוש בפיסוק בסיסי – נקודות בלבד, ולעתים אף פיסוק זה חסר.
אין פיסוק	*<u>המצאת הגלגל</u>* *יש הטוענים שהגלגל היא המצאה הכי חשובה* *שהאדם המציא מאי פעם הגלגל נוצר* *לפני כ–6000 שנה והגלגלים הריאשונים* *היו גלגלי אבן עץ וגלגלי עץ אטומים הגלגל* *תרם רבות למהפכה חקלאית יכלו ליחרוש* *את השדות ולדגל את היבול הגלגל* *גם יכל בעזרתו לעשות יישובים עירוניים* *גדולים היכולת לנוע ממקום למקום* *עזרת רבות* <u>הסבר:</u> אין בטקסט סימני פיסוק כלל. לעתים שבירת השורות אינה במקומות המתאימים, ועל כן קריאות הטקסט נפגמת מאוד.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

<u>המצאת הגלגל</u>

יש אנשים הטוענים שהגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר לאנשים, מפני שהוא תרם לטכנולוגיה.

הגלגל הומצא לפני כ–6000 שנה. בהתחלה היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים,

לאחר מכן הופיעו גלגלי חישור מעץ.

הגלגל תרם רבות לחקלאות מכיוון שהוא עזר להם לחרוש את האדמה בכלים משוכללים יותר, וככה היבול גדל. הגלגל גם תרם לתקשר בין אנשים ככה שהם יכלו לתקשר בעזרת הגלגל מאקומות שונים על מנת להעביר

מסרים. בעזרת הגלגל המציאו עוד מכשירים.

ניתוח

הטקסט כולל יחידות תוכן רבות המופיעות בטקסט המקורי, והוא כתוב היטב. נעשה בו שימוש במילות קישור המחברות היטב בין הרעיונות השונים ("מפני שהוא תרם...", "לאחר מכן הופיעו...", "וככה היבול גדל."). סימני הפיסוק שזורים היטב בטקסט ומאפשרים קריאה נוחה שלו. הרעיון של התרומה לחקלאות מפותח היטב, אך נעדרים מן הטקסט רעיונות נוספים, כמו התפתחות היישובים העירוניים ופיתוח קשרי המסחר. רעיון התקשורת הנוחה בין האנשים מוזכר, אך הוא אינו מפותח ואינו מסביר את תרומתו של הגלגל בהקשר זה. על כן, כדאי לעבוד עם התלמיד על התייחסות לרעיונות נוספים המופיעים בטקסט המקורי, וכן על פיתוח של הרעיונות שהוא העלה בטקסט המשוחזר.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

גלגל

יש אנשים שאומרים שהמצאת הגלגל חשובה. המציאו אתה לפני 6,000 שנה בהתחלה היו גלגלי אבן ואז היו גלגלי עץ אטומים ולאחר מכן גלגלי ברזל. זה עזר גם בחקלאות בלהגדיל יבול וככה במקום ללכת לחקלאים אפשר להעביר בעזרת הגלגלים וככה יהיה עיסוקים אחרים. והמצאת הגלגל תרמה רבות לטכנולוגיה האנושית כמו משאונים ועוד...

ניתוח

הטקסט מתייחס להמצאת הגלגל ולהתפתחותו במהלך הזמן. כמו כן, הוא מפרט את התרומה של הגלגל לחקלאות ולהתפתחות הטכנולוגיה האנושית. הטקסט כולל סימני פיסוק ברמה סבירה. עם זאת, הקישוריות בין המשפטים פגומה, ולעתים גם הניסוח של המשפטים, מה שפוגם בהבנה של הקורא את הטקסט. לדוגמה, התלמיד כתב: "זה עזר גם בחקלאות". כאן המקום לשאול את התלמיד מה עזר בחקלאות, וכיצד ניתן להבין זאת מן הטקסט שכתב. דוגמה נוספת: "... אפשר להעביר בעזרת הגלגלים וככה יהיה עיסוקים אחרים" – לא ברור מה אפשר להעביר בעזרת הגלגלים, ומדוע יש קשר בין העברה זו לבין האפשרות ליצור עיסוקים אחרים. על כן, מומלץ לעבוד עם התלמיד על הקשרים בין הרעיונות ועל הביטוי של הקשרים האלה בטקסט.

נוסף על כך, כדאי לתת לתלמיד לקרוא את הטקסט שכתב ולבחון אותו כקורא.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

קבוצה 4

יחידה 1: פרס נובל

כמה מילים על הקטע

הטקסט העוסק בפרס נובל, הוא טקסט מידעי. הטקסט מתאר את הנסיבות שהובילו להענקת "פרס נובל", פרס מכובד, שכל מדען משתוקק לקבלו. הנושא אמנם רחוק מעט מעולם התוכן של תלמידים בכיתה ד', אך עדיין הוא חלק מן השיח שאליו הם נחשפים – במישרין או בעקיפין – במיוחד משום שבמדינת ישראל זכו בפרס עשרה אנשים עד עתה (מספר גדול יחסית לגודל האוכלוסייה בארץ).

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט.
תרשים מיטבי הוא כזה שבו מצוינים שלושת הפרטים האלה: המצאת הדינמיט על-ידי נובל, השימוש הרע שנעשה בדינמיט, והקמת הקרן המיוחדת שממנה מעניקים את פרסי הנובל.

מהו הנושא המרכזי של הקטע? הנסיבות שהובילו לייסוד קרן מיוחדת לפרס נובל

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.

אלפרד ברנהרד נובל המציא את הדינמיט בשנת 1866.

↓

הדינמיט הומצא למטרות חיוביות – פיצוץ סלעים בדרך בטוחה.

↓

נובל גילה כי המצאתו משמשת בעיקר למטרות מלחמה ולהרג.

↓

נובל החליט להוריש את כל הונו לקרן מיוחדת שממנה מעניקים את "פרס נובל" לאנשים התורמים לאנושות.

כתבו משפט לסיום.

בסופו של דבר צמח משהו טוב מן התוצאות השליליות של המצאת הדינמיט.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *פרס הנובל* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *"פרס הנובל" קרואי* (קרוי) *על שמו של אלפרד ברהרד נובל- כימאי, מהנדס ותשיין* (ותעשיין) *שוודי.* • *נובל המציא את חומר הנפץ "דינמיט" בשנת 1866.* • *מאוחר יותר, הבין נובל, בצער, שהמצאתו משמשת בעיקר לטרות מלחמה והרס.* • *הוא היחליט להוריש את כל הונו לקרן מיוחדת, שמענה מעניקים מדי שנה את פרס הנובל לאנשי מדע לסופרים מיצטיינים ולאישים שפעלו לקידום השלום בעולם.* **כתבו משפט לסיום.** *עד כה לכו עשרה ישראליים בפרס הנובל.* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי כללי מדי, אך מתאים ליכולות של שכבת הגיל. גוף התרשים כולל את כל השתלשלות האירועים שהובילה להענקת "פרס נובל" (אף שלא כתוב במפורש שמטרת ההמצאה הייתה חיובית, אפשר להבין זאת מן המשפט "מאוחר יותר, הבין נובל, בצער..."). משפט הסיום מתאים כיוון שהוא מציג עובדה מתוך הטקסט הראויה להופיע בסיומו. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *פרס נובל* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *פרס נובל קרוי על שמו של אלפרד ברנהרד נובל* • *המציא את חומר הנפץ דינמיט* • *המצאתו משמשת למלחמות והרס* • *הוא הוריש את כול הונו לקרן מיוחדת שמענה מעניקים מדי שנה לאנשים שיועילו לשלום בעולם* **כתבו משפט לסיום.** *פרס נובל הוא פרס שאניקים (שמעניקים) לאנשים שעושים שלום ולא במלחמות* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי כללי מדי, אך מתאים ליכולות של שכבת הגיל. גוף התרשים כולל את מרבית האירועים – המצאת הדינמיט על-ידי אלפרד נובל, השימוש הרע שנעשה בדינמיט והקמת הקרן המיוחדת (אמנם חסרה בטקסט המטרה החיובית של ההמצאה ולא ניתן להבינה מן הכתוב, אך התשובה מספקת). משפט הסיום כולל אמירה מסכמת מתאימה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *על פרס נובל* **כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.** • *אלפרד ברנהרד נובל* • *המצ'יא חומר נפץ* • *כדי לכרות מנהרות וכבישים* • *פרס על שמו* **כתבו משפט לסיום.** *הפרס הוא למען השלום* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי כללי מדי, אך מתאים בהתאם ליכולות של שכבת הגיל. גוף התרשים חסר מאוד – אין התייחסות לשימוש הרע שנעשה בדינמיט ואין אזכור להקמת הקרן המיוחדת, שהם פרטים מרכזיים שאנו מצפים שיופיעו בתרשים. משפט הסיום מתאים ומתמקד בעיקר – עידוד השלום בין בני האדם.
כלל לא	מילוי התרשים אינו מייצג תוכן מהותי ואין בו אף לא רעיון מרכזי אחד.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

פרס נובל

'פרס נובל' קרוי על שמו של אלפרד ברנהרד נובל – כימאי, מהנדס ותעשיין שוודי. נובל המציא את __חומר הנפץ__ 'דינמיט' בשנת 1866, במטרה __לפוצץ__ סלעים בדרך בטוחה. את הסלעים היה צריך לפוצץ כדי לכרות מנהרות או לפלס __דרכים__ מאוחר יותר הבין נובל בצער שהמצאתו משמשת בעיקר למטרות מלחמה ולהרג. לכן __הוא__ החליט להוריש את כל __הונו__ לקרן מיוחדת, שממנה מעניקים מדי שנה את '__פרס__ נובל' לאנשי מדע, לסופרים מצטיינים ולאישים שפעלו לקידום השלום בעולם.

עד כה __זכו__ עשרה ישראלים בפרס נובל. הראשון שבהם היה __הסופר__ ש"י עגנון, אשר קיבל את הפרס בשנת 1966. המנהיגים יצחק רבין ושמעון פרס קיבלו את הפרס בשנת 1994, על מאמצם לכונן __שלום__ במזרח התיכון. לאחרונה קיבלה את הפרס גם המדענית עדה יונת, __שחקרה__ את המבנה והתפקיד של הריבוזום – מרכיב חשוב הנמצא בתאים של גוף האדם.

נראה, אם כן, שמעז יצא גם __מתוק__. מן התוצאות השליליות של המצאת הדינמיט צמח משהו __טוב__ – פרס נובל, המעודד אנשים מצוינים בתחומם להמשיך __ולתרום__ למען האנושות.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

פרס נובל

'פרס נובל' קרוי על שמו של אלפרד ברנהרד נובל – כימאי, מהנדס ותעשיין שוודי. נובל המציא את חומר הנפץ 'דינמיט' בשנת 1866, במטרה לפוצץ סלעים בדרך בטוחה. את הסלעים היה צריך לפוצץ כדי לכרות מנהרות או לפלס דרכים. מאוחר יותר הבין נובל בצער ש המצאתו משמשת בעיקר למטרות מלחמה ולהרג. לכן הוא החליט להוריש את כל הונו לקרן מיוחדת, שממנה מעניקים מדי שנה את 'פרס נובל' לאנשי מדע, לסופרים מצטיינים ולאישים שפעלו לקידום השלום בעולם.

עד כה זכו עשרה ישראלים בפרס נובל. הראשון שבהם היה הסופר ש"י עגנון, אשר קיבל את הפרס בשנת 1966. המנהיגים יצחק רבין ושמעון פרס קיבלו את הפרס בשנת 1994, על מאמצם לכונן שלום במזרח התיכון. לאחרונה קיבלה את הפרס גם המדענית עדה יונת, שחקרה את המבנה והתפקיד של הריבוזום – מרכיב חשוב הנמצא בתאים של גוף האדם.

נראה, אם כן, שמעז יצא גם מתוק. מן התוצאות השליליות של המצאת הדינמיט צמח משהו טוב – פרס נובל, המעודד אנשים מצוינים בתחומם להמשיך ולתרום למען האנושות.

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-14 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

פרס נובל

1. 'פרס נובל' קרוי על שמו של אלפרד ברנהרד נובל – כימאי, מהנדס ותעשיין שוודי.
2. נובל המציא את חומר הנפץ 'דינמיט' בשנת 1866,
3. במטרה לפוצץ סלעים בדרך בטוחה.
4. את הסלעים היה צריך לפוצץ כדי לכרות מנהרות או לפלס דרכים.
5. מאוחר יותר הבין נובל בצער שהמצאתו משמשת בעיקר למטרות מלחמה ולהרג.
6. לכן הוא החליט להוריש את כל הונו לקרן מיוחדת,
7. שממנה מעניקים מדי שנה את 'פרס נובל' לאנשי מדע, לסופרים מצטיינים ולאישים שפעלו לקידום השלום בעולם.
8. עד כה זכו עשרה ישראלים בפרס נובל.
9. הראשון שבהם היה הסופר ש"י עגנון, אשר קיבל את הפרס בשנת 1966.
10. המנהיגים יצחק רבין ושמעון פרס קיבלו את הפרס בשנת 1994, על מאמצם לכונן שלום במזרח התיכון.
11. לאחרונה קיבלה את הפרס גם המדענית עדה יונת,
12. שחקרה את המבנה והתפקיד של הריבוזום – מרכיב חשוב הנמצא בתאים של גוף האדם.
13. נראה, אם כן, שמעז יצא גם מתוק. מן התוצאות השליליות של המצאת הדינמיט צמח משהו טוב – פרס נובל,
14. המעודד אנשים מצוינים בתחומם להמשיך ולתרום למען האנושות.

© כל הזכויות שמורות לרא"מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	<u>פרס נובל</u> אלפרד נובל היה כימאי ומהנדס שוודי. (1) בשנת 1866 נובל הימצ'יא את הדינמיט (2) על-מנת לפוצץ סלעים בדרך בטוחה. (3) כדי לעשות מנהרות ולפלס דרכים. (4) אך לרוע מזלו היבין שהדינמיט משמש למלחמה ולהרס. (5) ואל -כן היחליט להוריש את כל הונו לקרן מיוחדת (6) הנותנת פרס הקרוי יעל שמו פרס נובל. (7+1) עד-כו (עד כה) זכו עשרה ישראלים בפרס נובל (8) הראשון היה שי ע"גנון. אשר קיבל פרס נובל לספרות. (9) גם שמעון פרס קיבל לאחרונה נכתה גם מדענית ישראלית בפרס נובל (11) על חקר ארוק של חלק חשוב מאוד בגוף האדם (12) <u>הסבר:</u> בטקסט משוחזרות 11 יחידות תוכן, ועוד יחידת תוכן אחת משוחזרת באופן חלקי ("גם שמעון פרס קיבל" – חסר המידע על כך שהפרס ניתן עבור מאמצים לכונן שלום).
במידה רבה	<u>"פרס נובל"</u> פרס נובל קרוי על שמו של ברנהד נובל (1) הוא המצ'יא את הדינמית בשנת 1,966 (2) כדי לפלס דרכים (4) והמצאתו היתה גם למלחמה והרס (5) הוא תרם את כול הונו לקרן (6) עד כו זכו עשר ישראלים בפרס נובל (8) שמעון פרס בשנת 1994. וגם מהרוע משהו מתוק שהדנמיט יזכר את "פרס הנובל" (13) <u>הסבר:</u> בטקסט משוחזרות 7 יחידות תוכן, שהן מחצית יחידות התוכן בטקסט המקורי. נוסף על כך, בשחזור מופיעים מרבית הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	*פרס נובל* *פרס נובל ניקרא על שמו של אלפרד* *נובל (1) בשנת 1866 המציא נובל את חומר* *הנפץ דינמיט (2) בשנת 1966 לכו עשרה ישראלים* *בפרס נובל (8) הריאשון היה ש"י עגנון (9) אחרכך* *לכתה מדענית ואל לכה יצחק רבין על שלום* *במיגרח התיכון (10) עד כו* (עד כה) *נוצר משהו טוב מחומר* *הדינמיט פרס נובל (13) מאודד* (מעודד) *אנשים להמשיק בתרומתם (14)* הסבר: בטקסט משוחזרות 7 יחידות תוכן, שהן מחצית יחידות התוכן בטקסט המקורי. הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה מעטה" כי חסרים בו רעיונות מרכזיים, שבלעדיהם לא ניתן להבין שהמצאת הדינמיט הובילה לשימושים הרסניים. נוסף על כך, לא מובנת גם הסיבה להיווסדות הקרן המיוחדת.
אין שחזור	*פרס נובל* *עשרה ישראלים לכו בפרס נובל (8) מוענק* *למדען בשם ש"י עגנון שזכה בשנת 1966* הסבר: בטקסט משוחזרת יחידת תוכן אחת באופן חלקי – אזכור של ש"י עגנון ללא התייחסות לכך שהוא הישראלי הראשון שזכה בפרס או שהוא זכה בפרס הספרות.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- "פרס נובל" קרוי על שם אלפרד ברנהרד נובל, שהיה כימאי, מהנדס ותעשיין שוודי [יחידה 1]
- נובל המציא את הדינמיט למטרה חיובית (פיצוץ סלעים בדרך בטוחה) [יחידות 3–4]
- הוא הבין כי הדינמיט משמש בסופו של דבר בעיקר להרג [יחידה 5]
- לכן החליט נובל להוריש את כל הונו לחלוקת פרסים על שמו לאנשים מצטיינים התורמים לאנושות [יחידות 6–7]
- עשרה ישראלים זכו עד כה בפרס נובל (ציון של אישיות אחת לפחות) [יחידות 8–12]
- מן התוצאות השליליות של המצאת הדינמיט צמח משהו טוב – פרס נובל [יחידות 13–14]

אין חובה שהרעיונות בטקסט של התלמידים יופיעו בסדר המוצע בתיאור של המפה המנטלית, ואף לא באותו האופן. הם יכולים להיות שזורים בטקסט וחלקם אף יכולים לא להופיע כלל, ובלבד שיהיה ניתן להבין שהטקסט עוסק בנסיבות שהובילו לייסוד קרן מיוחדת להענקת פרס נובל.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*"פרס נובל"* *פרס נובל קרוא על שמו של אלפרד ברנרד נובל-כימאי.* *הוא המציא את חומר הנפץ "דינמיט" בשנת 1866,* *לאחר מכן, נודע לנובל, בצער, שהמצאתו משמשת למלחמות והרס.* *לכן הוא היחליט לעיס את כל הונו לטען קרן מיוחדת, אשר מדי שנה תעניק לאנשים מצוינים בתכומם* (בתחומם) *להמשיק ולתרום.* *כיום לכו 10 ישראליים בפרס נובל. הסופר ש"י עגנון לכה בשנת 1966.* *לאחר מכן, לכה מנהגנו שימעון פרס בשנת 1994 לטעמף השלום במערח התיכון.* *אפשר להגיד שמעל יכא מתוק, לבסוף מדבר רע יוכא משהו טוב- פרס לאנשים מצטיינים.* הסבר: הטקסט כולל את הרעיונות המרכזיים ואת השתלשלות העלילה המתארת את הנסיבות שהובילו להענקת פרס נובל. הרעיונות מקושרים היטב – "לאחר מכן", "לכן", "כיום" – ואפשר להבינם. הקריאה של הטקסט קולחת.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*פרס נובל* *פרס נובל המציא את חומר נפץ 'דינמיט' בשנת 1866. למטרת לפוצף סלעים. את הסלעים היה צריק לפוצף כדי לפסל דרכים. מאוחר יותר, לצער, פרס נובל שמה שהמצעתו משמשת בעיקר* *במלחמות והרס. ולכן החליט פרס נובל להוריש את הכל לקרן מיוחדת, שמדי שנה מקבלים מדענים סופרים מיכטינים, ואנשים* *המנשים לעשות שלום בעולם. כעשרה ישראלים* *קיבלו את הפרס. לראשונה קיבל הסופר ש"י שמעון בשנת 1966. ומנהיגים יכחק רבין ושמעון פרס על מאמצם לעשות שלום במערח התיחון.* הסבר: הטקסט אמנם כולל את רוב הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי, אך תיאור הרצף של הדברים והצגת "פרס נובל" כשמו של הממציא מבלבלים את הקורא שאינו מכיר את הטקסט המקורי, פוגמים בהבנתו ומקשים את השחזור. נוסף על כך, יש חלקי משפטים המקשים את ההבנה, למשל – "מאוחר יותר, לצער, פרס נובל שמה שהמצעתו...".

© כל הזכויות שמורות לרא"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*<u>פרס הנובל</u>* *הקטע היה מדבר על פרס הנובל ומדבר* *על מי שלקח את פרס הנובל כאילו דוגמה:* *יצחק רבין ושמעון פרס קיבלו בשנת 1994* <u>הסבר:</u> בטקסט לא משוחזרות כלל הנסיבות לחלוקת פרס נובל, אף-על-פי שזהו הנושא המרכזי של הטקסט המקורי. עם זאת, מצוין כי הקטע "מדבר" על פרס נובל, והדבר נכון, אך זו הגדרה כללית ולא ניתן לומר כי עיקרו של הטקסט המקורי בפרס עצמו ובמי שקיבל אותו – זהו רק פן אחד בטקסט, ואף הוא חסר.
הטקסט אינו אוטונומי	*<u>פרס נובל</u>* *פרס נובל שימש למוצרים של מלחמה וכהרס הראשונים שזכו הם יצחק רבין ושמעון פרס בשנת 1994 על מאמצם ומם הסופר ש"י. ומדענית שחקרה את פרס נובל היה גם מתוק* <u>הסבר:</u> אין שחזור נכון של העובדות המוזכרות בטקסט המקורי (יש אזכור של פרטים, אך הם אינם כתובים בהקשר הנכון, למשל – "ומדענית שחקרה את פרס נובל"). לפיכך לא ניתן לשחזר מן הטקסט הזה את הטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	*פרס נובל* *בשנת 1866 המציא נובל את ה"דינמיט"* *למטרת פצוץ מנהרות ולפלוס דרכים. נובל, בצער ראה* *שהמצאתו שהייתה למטרת מלחמות והרס, לכן* *שם את כל הונו בקרן. ויאמין כי כמה שנים מי שיהיה* *טוב ומצטיין יקבל פרס נובל. כבר 4 ישראלים* *זכו בפרס נובל: ש"י עגנון אשר תרם ללא מלחמות* *לבסוף מדבר רע יוצא משהו מתוק- פרס נובל מקבלים* *רק כשמצטיינים.* הסבר: לאורך כל הטקסט נעשה שימוש נכון ומגוון בסימני הפיסוק. אמצעי זה שומר על שלמות הטקסט ומציג אותו כיחידה אחת המוסרת "סיפור" אחד, ולא כאוסף של פריטים שאין ביניהם קשר.
הולם במידה מעטה	*פרס נובל* *נובל עסה את הדינומיט. אל והו* *את הפר יצחק רבין ואוך* (ועוד) *משיהוא נובל אמר* *שהוא צריק לפוצף את סלאים* (סלעים) *כדי לעבור שם.* הסבר: נעשה שימוש בפיסוק בסיסי – נקודות בלבד, ויש מקום שאף פיסוק זה חסר.
אין פיסוק	*פרס נובל* *פרס נובל ניקרא על שמו של אלפרד* *נובל בשנת 1866 המציא נובל את חומר* *הנפץ דינמיט בשנת 1966 זכו עשרה ישראלים* *בפרס נובל הריאשון היה ש"י עינון אחרכך* *זכתה מדענית ואל זכה יצחק רבין על שלום* *במיצרח התיכון עדכו* (עד כה) *נוצר שהו טוב מחומר* *הדינמיט פרס נובל מאודד* (מעודד) *אנשים להמשיק בתרומתם* הסבר: בטקסט אין פיסוק כלל (למעט המירכאות במילה ש"י), דבר הפוגע בקריאות שלו ומצריך מן הקורא להשקיע מאמץ רב כדי להבין את הטקסט כטקסט שלם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

פרס נובל

אלפרד נובל היה כימאי ומהנדס שוודי. בשנת 1866 נובל הימציא את הדינמיט על-מנת לפוצץ סלעים בדרך בטוחה. כדי לעשות מנהרות ולפלס דרכים. אך לרוע מזלו היבין שהדינמיט משמש למלחמה ולהרג. ואל -כן היחליט להורישׁ את כל הונו לקרן מיוחדת הנותנת פרס הקרוי יעל שמו פרס נובל. עד -כו (עד כה) *מכו עשרה ישראלים בפרס נובל הראשון היה שי ע"מנון. אשר קיבל פרס נובל לספרות. גם שמעון פרס קיבל לאחרונה מכתה גם מדענית ישראלית בפרס נובל על חקר ארוך של חלק חשוב מאוד בגוף האדם.*

ניתוח

בטקסט משוחזרות יחידות תוכן רבות המבהירות היטב את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי. הרעיונות מקושרים ביניהם באמצעות מילות קישור מגוונות. התוכן והקישוריות תורמים לזרימה של הטקסט ולאפשרות לשחזר את הטקסט המקורי בקלות. נוסף על כך, ניכר כי לתלמיד יש מודעות רבה לפיסוק, אם כי הוא אינו תמיד ממוקם במקומות המתאימים. ניתן לעבוד עם התלמיד על פיסוק מדויק יותר וכן על פיתוח של הרעיונות המוזכרים (למשל, עבור מה קיבל שמעון פרס את פרס נובל ואילו אנשים נוספים קיבלו את הפרס יחד אתו).

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

פרס נובל

פרס נובל ניקרא על שמו של אלפרד נובל בשנת 1866 המציא נובל את חומר
הנפץ דינמיט בשנת 1966 לכו עשרה ישראלים
בפרס נובל הריאשון היה ש"י עינון אחרכך
לכתה מדענית ואז לכה יצחק רבין על שלום
במיערח התיכון עדכו (עד כה) ***נוצר משהו טוב מחומר***
הדינמיט פרס נובל מאודך (מעודד) ***אנשים להמשיק בתרומתם***

ניתוח

בטקסט משוחזרים הרעיונות המרכזיים, אך הם אינם מקושרים ביניהם היטב. כך, למשל, התלמיד מזכיר שהפרס נקרא על שמו של אלפרד נובל וכן מציין את העובדה שנובל המציא את הדינמיט, אך הוא אינו מקשר בין הדברים ואינו מתייחס לקשר שבין ההמצאה להענקת הפרס. החלק האחרון (הסגיר) של הטקסט הולם ומעיד על הבנה. היעדר סימני הפיסוק מקשה את הקריאה, ועל כן יש להעלות את מודעות התלמיד לחשיבותם של הסימנים האלה. כמו כן, יש לעבוד עם התלמיד על פיתוח הרעיונות ועל שחזור מלא יותר של הטקסט. שני אלה יתרמו רבות לקשר בין הכותב (התלמיד) לקורא הטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יחידה 2: מסטיק – מותר ללעוס?

כמה מילים על הקטע

הטקסט הוא טקסט מידעי, הכולל טיעונים בעד ונגד לעיסת מסטיק. הטקסט הוא במבנה של טענות וביסוסן, והביסוס נשען על מחקרים ועל עמדות מקצועיות. מבנה זה אינו שכיח בטקסטים המיועדים לכיתה ד', ועל כן ייתכן שהעיבוד והשחזור של הטקסט יהיה מעט קשה עבור התלמידים.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה. כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים.

תרשים מיטבי הוא כזה שבו בגוף התרשים מתוארים הפרטים האלה: שתי טענות בעד לעיסת מסטיק (שתי הטענות יכולות להיות קשורות לבריאות **או** להישגים, או שטענה אחת יכולה להיות כללית, "להיטיב עם בריאותנו", והאחרת יכולה לכלול דוגמות), הבעייתיות בנוגע למחקרים התומכים בלעיסת מסטיק וטענה אחת נגד לעיסת מסטיק.

כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה.

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

טיעונים בעד ונגד לעיסת מסטיק

כתבו את הדברים החשובים בקטע.

טענות **<u>בעד</u>** לעיסת מסטיק:

א לעיסת מסטיק תורמת לבריאות השן.

ב לעיסת מסטיק מסייעת לשיפור הזיכרון, ובכך לשיפור ההישגים.

הבעיה הנוגעת למחקרים האלה:

מרבית המחקרים התומכים בלעיסת מסטיק ממומנים על-ידי חברות המייצרות מסטיקים. חברות אלה נהנות מן הרווחים של מכירת המוצרים שלהן.

טענה **<u>נגד</u>** לעיסת מסטיק:

ייתכן נזק למפרק הלסת בלעיסה מופרזת.

כתבו משפט לסיום.

כדאי לקרוא מחקרים נוספים כדי להחליט מי צודק.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מסטיק – מותר לעשות?* **טענות בעד לעיסת מסטיק:** *א יש טוענים כי לעיסת מסטיק יכולה להיטיב עם בריאותנו ואפילו לשפר את הישגינו.* *ב באחד המחקרים נמצא שלעיסת מסטיק בתום הארוחה מסייעת במלחמה בחורים בשן.* *הבעיה הנוגעת למחקרים האלה:* *שארבית המחקרים ממומנים על-ידי חברות המייצרות מסטיקים. שאטרתן למכור עוד את המוצרים שלהן. כלומר, אם נלעס יותר מסטיקים, החברות האלה ירוויחו יותר כסף.* *טענה **נגד** לעיסת מסטיק:* *בין המתנגדים ללעיסה מופרזת של מסטיק נמצאים רופאי-שיניים, הטוענים שהם עלולים להגיק למפרק הלסת* **כתבו משפט לסיום.** *אני למדתי שלא לועסים יותר מידי מסטיקים.* הסבר: הכותרת מייצגת את הרעיון המרכזי של הטקסט. גוף התרשים הולם. משפט הסיום הוא מסקנה אישית הרלוונטית לטקסט. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מסטיק – מותר לעשות?* טענות **בעד** לעיסת מסטיק: *א מחקר יפני הראה שלעיסת מסטיק מאריכה את צריאת הדם לאות.* *ב מחקרים אחרים מצאו שלעיסת מסטיק מסייעת לשיפור הזיכרון.* *הבעיה הנוגעת למחקרים האלה:* *החברות המייצרות מסטיקים שאתרתן למכור את המוצרים שלהן. כלומר, אם נלעס יותר מסטיקים החברות האלה יקבלו יותר כסף* *טענה **נגד** לעיסת מסטיק:* *המתנגדים ללעיסה מופרזת של מסטיק נמצאים רופאי השינים, הטוענים שהיא עלולה להגיק למפרק הלסת.* **כתבו משפט לסיום.** *מה שלמדנו מהסיפור הוא שמסטיקים יכולים לעזור לבני האדם וגם מזיקים.* הסבר: הנושא המרכזי מתאים. גוף התרשים כולל תוכן הולם. משפט הסיום הוא מסקנה רלוונטית לטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *לעיסת מסתיקים.* *טענות **בעד** לעיסת מסטיק:* א *שוטף את החיידקים מהפה.* ב *משפר את הזיכרון.* *הבעיה הנוגעת למחקרים האלה:* *באחד המחקרים נימצא המסתיק במלחמה על הרשת.* טענה נגד לעיסת מסטיק: *זה עלול להזיק למיפרק הלסת.* כתבו משפט לסיום. *אפל כדי* (כדאי) *ליקנות מסתיק.* הסבר: הנושא המרכזי "לעיסת מסתיקים" אינו מספק מידע על הרעיון המרכזי של הטקסט, אך מתאים ליכולות של שכבת הגיל. גוף התרשים כולל טענות "בעד" ו"נגד" מתאימות, אך הסעיף "הבעיה הנוגעת למחקרים האלה" אינו כולל תוכן מתאים. משפט הסיום הוא המלצה אישית שאינה עומדת כמשפט עצמאי, ולכן אינה בהירה די הצורך. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מסטיק.* *טענות **בעד** לעיסת מסטיק:* א *משפר את השיניו.* ב *המסטיק מעורר יצירת רוק והרוק עוזר לנו לשטוף את החיידקים.* **הבעיה הנוגעת למחקרים האלה:** *מאריך את צריאת הדם למות.* *טענה **נגד** לעיסת מסטיק:* *עים לעוסים יותר מידי מסטיק זה יזיק למפרק הלסת.* **כתבו משפט לסיום.** *כדי לכם עם בחרתם לילעוס מסטיק לא יותר מ 20 דקות.* הסבר: הנושא המרכזי כללי מדי. גוף התרשים כולל טענות "בעד" ו"נגד" מתאימות, אך הסעיף "הבעיה הנוגעת למחקרים האלה" כולל תוכן שגוי (המרצת הדם למוח נחשבת ליתרון של לעיסת מסטיק דווקא). משפט הסיום כולל אמירה אישית רלוונטית.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
כלל לא	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *מסטיק מותר ללאוס* *טענות* ***בעד*** *לעיסת מסטיק:* א *חברות המסטיקים הגדולות והקטנות* ב *המסטיק מנקה את שאריות האוכל ואוזר לסטימות* **הבעיה הנוגעת למחקרים האלה: [חסר]** *טענה נגד לעיסת מסטיק:* *המסטיקים מריצים את הדם והדם אולה לאות* **כתבו משפט לסיום. [חסר]** <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי הוא הכותרת של הטקסט ללא סימן השאלה, והוא מתאים לשכבת הגיל. בגוף התרשים יש טענת "בעד" אחת נכונה ואחת שאינה מובנת (טענה א). טענת ה"נגד" שגויה. התרשים אינו שלם וחסרים בו רכיבים משמעותיים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

מסטיק – מותר ללעוס?

לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת.

יש הטוענים כי לעיסת מסטיק יכולה להיטיב עם בריאותנו, ואפילו לשפר את הישגינו. באחד המחקרים נמצא שלעיסת מסטיק בתום הארוחה מסייעת למלחמה בַּחוֹרים בשן. המסטיק מעורר יצירת רוק, ורוק עוזר לשטוף את החיידקים המזיקים לשיניים שלנו. לעיסת מסטיק יכולה להיטיב גם עם המוח שלנו. מחקר יָפָּני הראה שלעיסת מסטיק ממריצה את זרימת הדם למוח. מחקרים אחרים מצאו שלעיסת מסטיק מסייעת לשיפור הזיכרון.

עם זאת חשוב להדגיש שמַרבִּית המחקרים התומכים בלעיסת מסטיק, ממומנים (משולמים) על-ידי חברות המייצרות מסטיקים, שמטרתן למכור לנו את המוצרים שלהן. כלומר, אם נלעס יותר מסטיקים, החברות האלה ירוויחו יותר כסף. בין המתנגדים ללעיסה מופרזת של מסטיק נמצאים רופאי השיניים, הטוענים שהיא עלולה להזיק למִפרק הלֶסֶת.

אנחנו משאירים בידיכם את ההחלטה אם כדאי ללעוס מסטיק אם לאו.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

מסטיק – מותר ללעוס?

לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת.

יש הטוענים כי לעיסת מסטיק יכולה להיטיב עם בריאותנו, ואפילו לשפר את הישגינו. באחד המחקרים נמצא שלעיסת מסטיק בתום הארוחה מסייעת למלחמה בַּחוֹרים בשן . המסטיק מעורר יצירת רוק, ורוק עוזר לשטוף את החיידקים המזיקים לשיניים שלנו.

לעיסת מסטיק יכולה להיטיב גם עם המוח שלנו . מחקר יָפָּני הראה שלעיסת מסטיק ממריצה את זרימת הדם למוח. מחקרים אחרים מצאו שלעיסת מסטיק מסייעת לשיפור הזיכרון.

עם זאת חשוב להדגיש שמַרבִּית המחקרים התומכים בלעיסת מסטיק, ממוּמָנים (משולמים) על-ידי חברות המייצרות מסטיקים, שמטרתן למכור לנו את המוצרים שלהן כלומר, אם נלעס יותר מסטיקים, החברות האלה ירוויחו יותר כסף . בין המתנגדים ללעיסה מופרזת של מסטיק נמצאים רופאי השיניים, הטוענים שהיא עלולה להזיק למפרק הלסת .

אנחנו משאירים בידיכם את ההחלטה אם כדאי ללעוס מסטיק אם לאו.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-13 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. מסטיק – מותר ללעוס?
2. לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת.
3. יש הטוענים כי לעיסת מסטיק יכולה להיטיב עם בריאותנו,
4. ואפילו לשפר את הישגינו.
5. באחד המחקרים נמצא שלעיסת מסטיק בתום הארוחה מסייעת למלחמה בַּחוֹרים בשן.
6. המסטיק מעורר יצירת רוק, ורוק עוזר לשטוף את החיידקים המזיקים לשיניים שלנו.
7. לעיסת מסטיק יכולה להיטיב גם עם המוח שלנו.
8. מחקר יָפָני הראה שלעיסת מסטיק ממריצה את זרימת הדם למוח.
9. מחקרים אחרים מצאו שלעיסת מסטיק מסייעת לשיפור הזיכרון.
10. עם זאת חשוב להדגיש שמַרבִּית המחקרים התומכים בלעיסת מסטיק, ממוּמָנים (משולמים) על-ידי חברות המייצרות מסטיקים,
11. שמטרתן למכור לנו את המוצרים שלהן. כלומר, אם נלעס יותר מסטיקים, החברות האלה ירוויחו יותר כסף.
12. בין המתנגדים ללעיסה מופרזת של מסטיק נמצאים רופאי השיניים, הטוענים שהיא עלולה להזיק למִפרק הלֶסֶת.
13. אנחנו משאירים בידיכם את ההחלטה אם כדאי ללעוס מסטיק אם לאו.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	***לעשות מסטיק, כדאי? (1)*** ***יש האומרים בנוגע למסטיק שהוא טוב לשיניים.*** ***מחקרים מלמים, כי אם אוכלים מסטיק בתום הארוחה הוא*** ***עוזר למלחמה בחורים (5), המסטיק יוצר רוק השוטף*** ***את החיידקים (6). המסטיק גם עוזר לאוח שלנו. (7)*** ***מחקר יפני מלמה שהמסטיק מגרים דם לאוח, (8) ומחקר אחר מלמה שהוא משפר*** ***את הזיכרון. (9)*** ***אך חשוב לציין שהמחקרים נעשו בידיחברות מסטיק, (10) במטרה למכור מוצריהם.*** ***כך שכבל שנקנה יותר מסטיקים כך הם יקבלו יותר כסף. (11) בין המתנגדים*** ***ללעיסת מסטיק נמצאו רופאי שיניים, האומרים שלעיסה מופרזת של מסטיק תפגע*** ***בלסת התחתונה. (12) אנו משאירים את האפשרות בידיכם,*** ***אם כדאי או לא. (13)*** <u>הסבר:</u> בטקסט משוחזרות 10 יחידות תוכן מתוך 13 היחידות בטקסט המקורי. במשפט "מחקר יפני מגלה שהמסטיק מזרים דם למוח" יש חוסר דיוק, שהרי המסטיק אינו מזרים דם למוח אלא רק ממריץ את זרימת הדם, אך יחידת התוכן נספרת לטובת התלמיד למרות חוסר הדיוק שבה.
במידה רבה	***מסטיק- מותר ללעוס? (1)*** ***לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת (2) יש הטוענים*** ***כי לעיסת מסטיק יכולה להיטב עם בריאותנו (3)*** ***ואפילו לשפר את הישגינו (4) באחד המחקרים*** ***נמצו שלעיסת מסטיק גוראת לחורים בשיניים ויכולה לעורר רק ורק וכחה מסיעת*** ***לחיידקים לאות (6)*** ***יש הרופאים שטוענים שהיא עלולה לפרק את הלסת (12) וכה ההחירה בידיכם אם*** ***מותר ללעוס מסטיק או לא (13)*** <u>הסבר:</u> בטקסט משוחזרות כמחצית יחידות התוכן. היחידות המשוחזרות כוללות את הרעיונות המרכזיים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	***מסטיק? מותר ללעוס (1)*** ***לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת (2) יש הטוענים כי לעיסת מסטיק*** ***להיטב עם בריאותנו (3) ואפילו לשפר את הישגנו (4) באחד*** ***המחקרים נמצא שלעיסת מסטיק בתום הארוחה מסייעת*** ***למלחמה בחורים בפן (5) המסטיק מעורר יצירת רוק*** ***ורוק עוזר לשטוף את החיידקים המזיקים לשיניים שלנו. (6)*** הסבר: בטקסט משוחזרות 6 יחידות תוכן. היחידות המשוחזרות כוללות רק חלק מן הרעיונות המרכזיים, וחסרים הרעיונות האלה – (א) הבעייתיות במחקרים המציגים את היתרונות שבלעיסת מסטיק; (ב) הטיעון נגד לעיסת מסטיק. לפיכך, הטקסט מוערך כמשוחזר במידה מעטה. ***מסטיק*** ***מסטיק יכול גם להזיק וגם לעזור יש כאלה*** ***שאומרים שמסטיק מזיק לשיניים ולמפרקת הלסת (12) ויש כאלה*** ***שאומרים לפי המחקרים שמסטיק עוזר לחורים בפן הוא*** ***מנקה את החיידקים מהפן (5+6)*** הסבר: קיים שחזור דל של שלוש יחידות תוכן בלבד. בפתיח יש הכללה יפה בנוגע לתוכן הטקסט – "מסטיק יכול גם להזיק וגם לעזור", אך היא אינה מהווה יחידת תוכן בטקסט המקורי, ועל כן אינה נספרת.
אין שחזור	***המסטיק*** ***ביום אחד שהיה פירסומת בטלוויזיה ראיתי את*** ***הטעמים שכתוב: אפרסק, תות, ענבים, אבטיח.*** ***קניתי ואהבתי.*** הסבר: הטקסט אינו מתייחס לטקסט המקורי כלל ואינו כתוב בסוגה המתאימה (הסוגה המידעית).

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי.

כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת – הבנה ברמה גבוהה (הכללה) [יחידות 13+2+1+]
- טיעונים מחקריים בעד לעיסת מסטיק/יתרונות בלעיסת מסטיק (ציון טיעון אחד לפחות) [יחידות 3 - 9]
- הבעייתיות במחקרים התומכים בלעיסת מסטיק [יחידות 11+10]
- טיעון נגד לעיסת מסטיק [יחידה 12]
- השארת הבחירה ביד הקורא אם ללעוס מסטיק אם לאו [יחידה 13]

אין חובה שהרעיונות בטקסט של התלמידים יופיעו בסדר המוצע בתיאור של המפה המנטלית, ואף לא באותו האופן. הם יכולים להיות שזורים בטקסט וחלקם אף יכולים לא להופיע כלל, ובלבד שיהיה ניתן להבין מן הטקסט מהו הנושא המרכזי: טיעונים בעד ונגד לעיסת מסטיק.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	*לעיסת מסטיק, כדאי?* *יש האומרים בנוגע למסטיק שהוא טוב לשיניים.* *מחקרים מצלים, כי אם אוכלים מסטיק בתום הארוחה הוא עוזר למלחמה בחורים, המסטיק יוצר רוק השוטף את החיידקים. המסטיק גם עוזר לאוח שלנו.* *מחקר יפני מצלה שהמסטיק מגרים דם לאוח, ומחקר אחר מצלה שהוא משפר את הזיכרון. אך חשוב לציין שהמחקרים נעשו בידי חברות מסטיק, במטרה למכור מוצריהם. כך שככל שנקנה יותר מסטיקים כך הם יקבלו יותר כסף.* *בין המתנגדים ללעיסת מסטיק נמצאו רופאי שיניים, האומרים שלעיסה מופרזת של מסטיק תפגע בלסת התחתונה.* *אנו משאירים את האפשרות בידיכם,אם כדאי או לא.* <u>הסבר:</u> כותרת הטקסט מכניסה את הקורא מיד למסגרת הטקסט, העוסקת בהתלבטות בנוגע ללעיסת מסטיק. הטקסט מציג תחילה את הטיעונים בעד לעיסת מסטיק, ולאחר מכן את הבעייתיות הכרוכה בטיעונים האלה. בהמשך מוצג טיעון נגד לעיסת מסטיק, ובסוף הטקסט מוצג סגיר מתאים. הטקסט שלם ומשוחזר במידה רבה.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*מסטיק מותר ללעוס??* *אני זוכרת שיש הטוענים שרוצים ללעוס מסטיק ויש מתנגדים שהם לא רוצים בגלל שזה מזיק ללסת ויש האומרים שמסטיק מטיב באמצע מלחמה מסטיק ואני עוד זוכרת שיש חברת מסטיקים שאם אנחנו לועסים יותר מידי מסטיק אז החברה תקבל יותר כסף...* <u>הסבר:</u> הטקסט כולל את הרעיון המרכזי, שיש התומכים בלעיסת מסטיק ויש המתנגדים לה. יחד עם זאת, הרעיון אינו מפותח, ויש משפטים לא בהירים הפוגמים בהבנה – "ויש האומרים שמסטיק מטיב באמצע מלחמה מסטיק". נוסף על כך, בסיום הטקסט מוצג כביכול הרעיון שחברות המסטיקים רוצות להרוויח כסף, אך רעיון זה אינו מקושר למחקרים התומכים בלעיסת מסטיק. הטקסט כולל אוסף של רעיונות שאינם מוצגים ברצף, ועל כן נוצר קושי בשחזור הטקסט המקורי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה מעטה	*<u>מסטיק? מותר ללעוס</u>* *לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת יש הטוענים כי לעיסת מסטיק* *להיטב עם בריאותנו ואפילו לשפר את הישגנו באחד* *המחקרים נמצא שלעיסת מסטיק בתום הארוחה מסייעת* *למלחמה בחורים בשן המסטיק מעורר יצירת רוק* *ורוק עוזר לשטוף את החיידקים המזיקים לשיניים שלנו.* <u>הסבר:</u> הטקסט עוסק רק במחקרים המציגים טיעונים בעד לעיסת המסטיק. היעדר הבעייתיות שיש במחקרים האלה והיעדר טיעון הנגד פוגמים מהותית ביכולת לשחזר את הטקסט המקורי. יש לשים לב שהכותרת היא אמנם ציטוט מן הטקסט, אך היא מפוסקת אחרת, וגורמת בכך לשינוי המשמעות – במקום ההתלבטות המשתקפת בטקסט המקורי, הכותרת מציגה קביעה.
הטקסט אינו אוטונומי	*מה שאני חושבת על הקטע שלא צריך ללעוס יותר מדי גמן מסטיק בפה מכיון* *שזה עלול לעשות חורים בשן וגם חיידקים* *וגם צריאת הדם במוח עוצרת. כך אני נוכרת.* <u>הסבר:</u> הטקסט מציג את דעתו של התלמיד על לעיסת מסטיק, אך לא ניתן לשחזר מחוות הדעת הזאת את הטקסט המקורי. נוסף על כך, העובדות המוצגות כאן שגויות – נכתב ש"זרימת הדם במוח עוצרת", ובטקסט המקורי נאמר כי לעיסת מסטיק ממריצה את זרימת הדם למוח.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	*מסטיק- מותר ללעוס?* *יש הטוענים שלעיסת מסטיק יכולה להיטיב על המוח שלנו.* *אבל יש גם אנשים שמתנגדים. רופאי שיניים אומרים שזה עלול לגרום לפירוק הלסת. אז אתם כבר תחשבו אם כדי ללעוס מסטיקים אם לא.* הסבר: הטקסט מפוסק בצורה הולמת המאפשרת קריאה נוחה.
הולם במידה מעטה	*מסטיק- עם מותר* *אני נוכרת מניכרוני שמסטיק עוזר למוח. עוזר לניכרון* *ויש הטוענים שמסטיק לא טוב שיש חברות שרק רוצות שימכר מהר המסטיקים, ושזה עושה חורים בשיניים ואז צריך ללכת לרופא שיניים בגלל השיניים.* *ולכן הם רוצים שזה ימכר מהר ואז הם יקבלו כסף ואז משקינה* (מי שקנה) *אז צריך ללכת לרופא שיניים* *ומסטיק זה לבריאות זה לא טוב!* *הסוף!* הסבר: הטקסט מפוסק באופן חלקי ולא עקבי. היעדר סימני הפיסוק מקשה על הקריאה.
אין פיסוק	*אים מותר ללעוס מסטיק* *יש הטוענים שהמסטיק מניק ללסת והחוקרים בדקו את המסטיק ומצאו שהמסטיק מביאי רוק וזה טוב בגלל שהוא שוטף את החיידקים אחרי הארוחה ויש הטוענים שהמסטיק הוא מעקל למוח שלנו ויש האומרים שהמסטיק יכול להעורר אותנו תמיד.* הסבר: הטקסט כולל רק נקודה אחת בסופו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

לעיסת מסטיק, כדאי?

יש האומרים בגוסס למסטיק שהוא טוב לשיניים.

מחקרים מגלים, כי אם אוכלים מסטיק בתום הארוחה הואעזר למלחמה בחורים, המסטיק יוצר רוק השוטף את החיידקים. המסטיק גם עוזר למוח שלנו.

מחקר יפני מגלה שהמסטיק מגרים דם למוח, ומחקר אחר מגלה שהוא משפר את הזיכרון. אך חשוב לציין שהמחקרים נעשו בידי חברות מסטיק, במטרה למכור מוצריהם. כך שככל שנקנה יותר מסטיקים כך הם יקבלו יותר כסף. בין המתנגדים ללעיסת מסטיק נמצאו רופאי שיניים, האומרים שלעיסה מופרזת של מסטיק תפגע בלסת התחתונה. אנו משאירים את האפשרות בידיכם,אם כדאי או לא.

ניתוח

הטקסט כולל את הרעיונות המרכזיים כולל העובדה שקיימת התלבטות בנוגע ללעיסת מסטיק. השחזור ברור. הטקסט מפוסק בצורה הולמת המאפשרת קריאה נוחה. נוסף על כך, ראוי לציין כי קיימות פרפרזות מדויקות לכתוב בטקסט המקורי, לדוגמה: "אך חשוב לציין" לעומת "עם זאת, חשוב להדגיש" המופיע בטקסט המקורי.

השחזור מעיד על הבנה של הטקסט ועל יכולת כתיבה.

ניתן לעבוד על חלוקה לפסקות ועל ליטוש הארגון של הטקסט. למשל, במשפטים האלה – "המסטיק גם עוזר למוח שלנו. מחקר יפני מגלה שהמסטיק מזרים דם למוח, ומחקר אחר מגלה שהוא משפר את הזיכרון".

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

מסטיק- עם מותר

אני נוכרת מניכרוני שמסטיק עוזר למוח. עוזר לניכרון

ויש הטוענים שמסטיק לא טוב שיש חברות שרק רוצות שימכר מהר המסטיקים, ושזה עושה חורים בשיניים ואז צריך ללכת לרופא שיניים בגלל השיניים.

ולכן הם רוצים שזה ימכר מהר ואז הם יקבלו כסף ואז משקינה (מי שקנה) *אז צריך ללכת לרופא שיניים*

ומסטיק זה לבריאות זה לא טוב!

הסוף!

ניתוח

כותרת הטקסט, אף שהניסוח שלה לקוי, מרמזת לקורא על הנושא המרכזי. אך לאחר מכן יש אוסף מבולבל של אמירות, הפוגם בהבנה קורא ומקשה עליו להסיק על הנושא המרכזי. נוסף על כך, מופיעה פרשנות שגויה של הכתוב בטקסט המקורי – "ושזה עושה חורים בשיניים ואז צריך ללכת לרופא שיניים בגלל השיניים".

הטקסט כולל פיסוק חלקי, דבר המקל מעט את מידת הקריאות שלו.

כדאי לעבוד עם התלמיד על הרצף של הטקסט ועל פיתוח הרעיונות שבו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

יחידה 3: העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות

כמה מילים על הקטע

מומלץ שטקסט זה, העוסק בעופות הדורסים, יהיה הטקסט האחרון בקבוצה 4 (הקבוצה שהטקסטים בה הם ברמה הגבוהה ביותר). הטקסטים המשתייכים לקבוצה זו הם טקסטים מידעיים העוסקים ברובם בנושאים המרוחקים מעולם התוכן של התלמידים.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי **אפשרי** של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה. כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים.

תרשים מיטבי הוא כזה שבו מתוארים נכון הפרטים האלה: השיטה הקיימת כיום, הבעיה והפתרון. כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה.

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

תחליף ידידותי לסביבה להרחקת מזיקים לחקלאות

כתבו את הדברים החשובים בקטע.

השיטה הקיימת כיום:

פיזור חומרי הדברה רעילים

הבעיה (החיסרון בשיטה הקיימת):

חומרי ההדברה מזהמים את הסביבה ומסוכנים לבני האדם.

הפתרון:

שימוש בעופות דורסים להדברה

כתבו משפט לסיום.

הדברה ידידותית לסביבה – רווח לאדם ולתנשמות.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	**מה הנושא המרכזי של הקטע?** *הצופות הדורסים יצרו להבחית את הנקים לחקלאות.* השיטה הקיימת היום: *השיטה המקובלת כיום להרחקת בעלי חיים המזיקים לחקלאות בעיקר מכרסמים (כמו – למשל עכברים) היא באמצאות פיזור חומרי הדברה רעילים.* הבעיה (החיסרון בשיטה הקיימת): *הבעיה היא שחומרי ההדברה הללו מזהמים את הסביבה וגם מסוכנים לנו בני האדם האוכלים את היבולים החקליים. על כן יש לאמצוא תחילף לחומרי ההדברה!* הפתרון: *לתרום את הצופות הדורסים למלחמה במזיקים!* **כתבו משפט אחרון לסיום.** *בסוף צריך לתרום את כל הצופות. וזה הכל.* <u>הסבר:</u> ניתן לראות כי קיימת הבנה של הקטע וניתן ייצוג תכני מלא ורלוונטי לסעיפים בתרשים ובהקשר לרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי. הנושא המרכזי לא מייצג לגמרי את התמה המרכזית של הטקסט, אך בשכבת כיתות ד' זה מספק. יש צורך לעבוד עם התלמיד על מטרתו של משפט הסיום. **מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הצופות הדורסים יצרו להבחית את הנקים לחקלאות* השיטה הקיימת היום: *חומרי הדברה* הבעיה (החיסרון בשיטה הקיימת): *שחומרי הדברה יכולים להזיק לבני האדם* הפתרון: *שצופות דורסים יצרו להבחית את השימוש בחומרי הדברה תוך כדי אכילת מזיקים* **כתבו משפט לסיום.** *אני חושב שהפתרון הזה טוב לבני אדם.* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי אינו מייצג לגמרי את הנושא המרכזי של הטקסט המקורי, אך הוא כן משקף רעיון מרכזי בטקסט, ולכן הוא מתאים ליכולות של שכבת הגיל. התשובות לסעיפים בגוף התרשים רלוונטיות ומייצגות במידה רבה את התוכן של הטקסט המקורי ואת הרעיונות המרכזיים שלו. משפט הסיום מבטא אמירה אישית רלוונטית ומכלילה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	**מהו הנושא המרכזי של הקטע?** *הנושא המרכזי החקלאות* השיטה הקיימת היום: *כיום כארחקת בעלי החיים המגיקים לחקלאות.* הבעיה (החיסרון בשיטה הקיימת): *שחוארי ההדברה מגאאים את הסביבה* הפתרון: *סאים ריסוס שבעלי החיים לא אתקרבו.* **כתבו משפט לסיום.** *מאוד כך למשל גוב תנשואות יחול ליתרוף בשנה אחת כאלפים אחיות* <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי אמנם רלוונטי, אך אינו מתמקד בנושא המרכזי של הטקסט המקורי. תיאור "השיטה הקיימת כיום" שגוי, כי היום אין מרחיקים את המזיקים אלא מרעילים אותם. "הבעיה" מתוארת נכון, אך "הפתרון" מעיד על חוסר הבנה. משפט הסיום מנוסח באופן עצמאי די הצורך (נראה שהוא מתחיל באמצע). אך הוא מזכיר את משפט הסיום בטקסט המקורי. ניתן לעבוד עם התלמיד על מטרתו של משפט הסיום.
כלל לא	מילוי התרשים אינו מייצג תוכן מהותי ואין בו אף לא רעיון מרכזי אחד.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות

השבוע הכריזו החברה להגנת הטבע וגופים אחרים על תכנית ארצית שמטרתה להרחיק בעלי-חיים המזיקים ___לחקלאות___ בעזרת עופות דורסים כמו תנשמת ובז.

השיטה המקובלת כיום ___להרחקת___ בעלי חיים המזיקים לחקלאות, בעיקר מכרסמים (כמו למשל עכברים), היא פיזור חומרי הדברה ___רעילים___ הבעיה היא שחומרי ההדברה הללו מזהמים את הסביבה וגם ___מסוכנים___ לנו, בני האדם, האוכלים את היבולים החקלאיים. על כן, יש צורך למצוא ___תחליף___ לחומרי ההדברה.

מטרת התכנית המוצעת היא לרתום את העופות הדורסים למלחמה ___במזיקים___ : הכוונה היא שעופות כמו תנשמת ובז מצוי יחליפו את חומרי ההדברה הרעילים. במסגרת התכנית ___יפוזרו___ באזורים חקלאיים ברחבי הארץ תיבות קינון לעופות הדורסים, והעופות יגיעו אל תיבות הקינון האלה ויטרפו את המכרסמים. ___כך___ יפחת הצורך בשימוש בחומרי הדברה רעילים. לדברי מומחים, העופות הדורסים יכולים לבצע את העבודה הזו ___ביעילות___ רבה מאוד. כך, למשל, זוג תנשמות יכול לטרוף בשנה אחת כאלפיים מכרסמים!

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות

השבוע הכריזו החברה להגנת הטבע וגופים אחרים על תכנית ארצית שמטרתה להרחיק בעלי-חיים המזיקים לחקלאות בעזרת עופות דורסים כמו תנשמת ובז.

השיטה המקובלת כיום להרחקת בעלי חיים המזיקים לחקלאות, בעיקר מכרסמים (כמו למשל עכברים), היא פיזור חומרי הדברה רעילים. הבעיה היא שחומרי ההדברה הללו מזהמים את הסביבה וגם מסוכנים לנו, בני האדם, האוכלים את היבולים החקלאיים. על כן, יש צורך למצוא תחליף לחומרי ההדברה.

מטרת התכנית המוצעת היא לרתום את העופות הדורסים למלחמה במזיקים: הכוונה היא שעופות כמו תנשמת ובז מצוי יחליפו את חומרי ההדברה הרעילים. במסגרת התכנית יפוזרו באזורים חקלאיים ברחבי הארץ תיבות קינון לעופות הדורסים, והעופות יגיעו אל תיבות הקינון האלה ויטרפו את המכרסמים. כך יפחת הצורך בשימוש בחומרי הדברה רעילים. לדברי מומחים, העופות הדורסים יכולים לבצע את העבודה הזו ביעילות רבה מאוד כך, למשל, זוג תנשמות יכול לטרוף בשנה אחת כאלפיים מכרסמים!

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות.

לפניכם חלוקת הטקסט ל-13 יחידות התוכן המרכיבות אותו, ולאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות
2. השבוע הכריזו החברה להגנת הטבע וגופים אחרים על תכנית ארצית שמטרתה להרחיק בעלי-חיים המזיקים לחקלאות בעזרת עופות דורסים כמו תנשמת ובז.
3. השיטה המקובלת כיום להרחקת בעלי חיים המזיקים לחקלאות, בעיקר מכרסמים (כמו למשל עכברים), היא פיזור חומרי הדברה רעילים.
4. הבעיה היא שחומרי ההדברה הללו מזהמים את הסביבה
5. וגם מסוכנים לנו, בני האדם, האוכלים את היבולים החקלאיים.
6. על כן, יש צורך למצוא תחליף לחומרי ההדברה.
7. מטרת התכנית המוצעת היא לרתום את העופות הדורסים למלחמה במזיקים:
8. הכוונה היא שעופות כמו תנשמת ובז מצוי יחליפו את חומרי ההדברה הרעילים.
9. במסגרת התכנית יפוזרו באזורים חקלאיים ברחבי הארץ תיבות קינון לעופות הדורסים,
10. והעופות יגיעו אל תיבות הקינון האלה ויטרפו את המכרסמים.
11. כך יפחת הצורך בשימוש בחומרי הדברה רעילים.
12. לדברי מומחים, העופות הדורסים יכולים לבצע את העבודה הזו ביעילות רבה מאוד.
13. כך, למשל, זוג תנשמות יכול לטרוף בשנה אחת כאלפיים מכרסמים!

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	שחזור של רוב יחידות התוכן (7 ומעלה) המופיעות בטקסט המקורי.
במידה רבה	*<u>העופות הדורסים</u>* *יש מכרסמים האוכלים את היבול שלנו הדבר שיכול* *למנוע את דבר זה הוא ערלת (הרעלת) המכרסמים (3) אך הערלה* *מסוכנת גם לנו, לבני האדם (5). הפתרון הוא שיבנו בית* *קינון לטורפים (9) ברוב העולם במקומות החלקאות* *בישבול שהעופות הדורסים יוכלו את המכרסמים (10),* *גוש תנשמות יכול לאכול בשנה אחת כאלפיים מכרסמים (13).* <u>הסבר:</u> משוחזרות 5 יחידות תוכן, שהן פחות ממחצית יחידות התוכן בטקסט המקורי. עם זאת, מאחר שהיחידות המשוחזרות מציינות את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי, הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה".
במידה מעטה	*העופות וחומרי הדברה שמזיקים לטבע.* *חומרי הדברה שמישתמשים להם כדי* *להרוג מזיקים הורסים את הטבע (4)* *אז גילינו שאיפשר להישתמש בעופות* *נגד המזיקים כדי שעזור לטבע (7).* <u>הסבר:</u> משוחזרות שתי יחידות תוכן בלבד. אמנם אלה שתי יחידות מרכזיות בטקסט, אך יש להרחיב את השחזור ביחידות תוכן נוספות. *העופות הדורסים מזיקים לחקלאות.* *כך שהיום יש חומרי הדברה (3)* *הבעיה היא שחומרי ההדברה מזיקים לסביבתינו (4), ולנו, לבני האדם (5)* *אנחנו מנסים לאמצא תחליף לחומרי ההדברה (6).* *כיום כגוש עופות דורסים אוכלים כ-אלפיים (2,000) מכרסמים (13).* <u>הסבר:</u> משוחזרות 5 יחידות תוכן בלבד, וחלקן אינן משוחזרות במלואן. למשל, "כך שהיום יש חומרי הדברה" – לא נאמר למה משמשים חומרי ההדברה ושהם רעילים. כמו כן, משוחזרת יחידת תוכן אחת שגויה – "העופות הדורסים מזיקים לחקלאות".

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

		דוגמה
סולם הדירוג		
אין שר	**זור**	*שביום צריחים לארחיק את בעלי חיים* *ריססו קול מני חומרים של אדברה* *ושחקלים הרחיקו את בעלי חיים מהסביבה* הסבר: בטקסט יש שבבי מידע מן הטקסט המקורי, אך אף אחד מהם אינו מתכנס לכדי יחידת תוכן שלמה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- מוצעת תכנית ארצית הנעזרת בעופות דורסים להרחקת בעלי-חיים המזיקים לחקלאות [יחידות 1 - 2]
- השיטה המקובלת כיום להרחקת מזיקים היא הדברה באמצעות חומרים רעילים [יחידה 3]
- הבעיה: סכנה לבני האדם וזיהום הסביבה [יחידות 4 - 6]
- הפתרון המוצע למלחמה במזיקים: שימוש בעופות דורסים [יחידות 7 - 11]
- היתרונות: ידידותי לאדם ולסביבה [עולה מיחידות 1, 2, 12]

אין חובה שהרעיונות בטקסט של התלמידים יופיעו בסדר המוצע בתיאור של המפה המנטלית, ואף לא באותו האופן. הם יכולים להיות שזורים בטקסט וחלקם אף יכולים לא להופיע כלל, ובלבד שיהיה ניתן להבין מן הטקסט מהו הנושא המרכזי: תחליף ידידותי לסביבה להרחקת בעלי-חיים המזיקים לחקלאות.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	***הדורסים עוזרים לחקלאות*** ***הצכרושים והמכרסמים הורסים את החקלאות*** ***בהתחלה השתמשו בחומרי הדברה וזה מזיק לבני אדם אז מצאו פתרון חדש עופות דורסים הם אוכלים את הבעלי החיים שמחרסמים את הטבע.*** <u>הסבר:</u> הטקסט מאפשר לקורא להבין כי הנושא המרכזי של הטקסט המקורי הוא הבעייתיות שבשימוש בחומרי ההדברה והפתרון החלופי המוצע. הטקסט כולל פתיח המשמש רקע להבנת שאר הטקסט – ציון העובדה כי יש בעיה של מכרסמים המזיקים לחקלאות. לאחר מכן מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט – הבעיה בשיטת ההדברה והפתרון המוצע. עם זאת, ראוי לציין שני ליקויים בטקסט: (1) הזמנים אינם מדויקים – השימוש בעופות הדורסים הוא רעיון עתידי; (2) היה רצוי כי מלכתחילה ייעשה קישור בין המכרסמים לחומרי ההדברה ("בהתחלה השתמשו בחומרי הדברה"). ובכל זאת, הדבר מובן מן הפתיח ומן ההמשך, והקוהרנטיות נשמרת.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	***העופות וחומרי הדברה שמזיקים לטבע.*** ***חומרי הדברה שמישתמשים להם כדי להרוג מזיקים הורסים את הטבע אז גילינו שאיפשר להישתמש בעופות נגד המזיקים כדי שעזור לטבע.*** <u>הסבר:</u> הטקסט אמנם מציג שני רעיונות מרכזיים של הטקסט המקורי – הבעיה בשיטת ההדברה והרעיון החלופי של שימוש בעופות, אך למרות זאת יש כמה דברים מהותיים הפוגמים במידת האוטונומיות של הטקסט: (1) היעדר משפט רקע שלפיו מדובר בחקלאות; (2) הכותרת של הטקסט דו-משמעית ויכולה להתפרש גם כאילו העופות מזיקים לטבע, מה שסותר את הרעיון המרכזי של הטקסט המקורי, המציג את העופות באור חיובי; (3) יש שיבושי מילים הפוגמים בזרימת המידע, ולפיכך מגבירים את הקשיים בהבנת הכוונה של הכותב (לדוגמה: "חומרי העדברה **שמישתמשים להם**" במקום "שמשתמשים בהם").

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה מעטה	***<u>העופות הדורסים</u>*** ***השבוע החריגו*** (הכריזו) ***החברה להגנת הטבע תוכנית להוציא*** ***את המכרסמים מהחקלאות וצריכים עזרה מהעופות*** ***הדורסים לאכול את המכרסמים אך בשנה יכולים לאכול כאלפיים מכרסמים.*** <u>הסבר:</u> הטקסט כולל פתיח המספק לקורא רקע (ההכרזה של החברה להגנת הטבע על התכנית), אך הרעיונות המרכזיים של הטקסט חסרים – הבעיה בשיטה הקיימת היום להרחקת המזיקים; קישוריות לעופות הדורסים כפתרון חלופי. נוסף על כך, הטקסט מסתיים בעובדה מן הטקסט המקורי המוצגת באופן חלקי ואינה מקושרת היטב (עניין מספר המכרסמים שעופות דורסים יכולים לטרוף). ***<u>העופות הדורסים...</u>*** ***במשך שנים רבות כירסמו את היבול החלקאי. ואז חברות הדואגות לטבע האלו רעיון. הרעיון היה להכין תיבות קינון לעופות הדורסים (בז, תנשמת, נשר, נץ...)*** ***והעופות הדורסים יטרפו את המזיקים לחקלאות, בישבילם שישאר יבול ליאכור.*** ***העופות הטורפים יכולים ליטרוף כ 2000 מכרסמים בשנה.*** <u>הסבר:</u> הצמידות של הפתיח לכותרת "העופות הדורסים..." מבלבלת – האם העופות הדורסים הם אלה שכרסמו את היבול החקלאי במשך שנים? המשפט הפותח "סתום" ואינו מאפשר לקורא להבין במה מדובר, והדבר פוגם במידת העצמאות של הטקסט. בהמשך מתואר הרעיון של שימוש בעופות דורסים נגד בעלי-חיים המזיקים לחקלאות, אך הוא מוצג כמענה ישיר לבעיית המזיקים ולא כמענה חלופי לשיטת ההדברה. לפיכך, המפה המנטלית שיוצר הקורא היא אינה של שיטה קיימת, בעיה ופתרון.
הטקסט אינו אוטונומי	***<u>עופות דורסים</u>*** ***היו עופות דורסים שהיה משהו שהיתה לו בעיה*** ***בעיה ופתרון ואז היה כל מיני דברים*** ***שהיה צריכים לעשות העופות ואז*** ***היו חומרים והחומרים היו*** ***מרעילים ואסור אז איפשר היה ש*** ***החומרים היו רעילים ואסור להישתמש בהם אם הם רעילים.*** <u>הסבר:</u> בטקסט זה ניתן לראות כיצד בעיה בניסוח מקשה על הבעת התוכן, וכיצד נפגמת מאוד הבהירות של מה שרצה הכותב להביע. אמנם ניתן לאתר כאן מילים מתוך אוצר המילים המופיע בטקסט המקורי: "עופות דורסים", "בעיה", "חומרים", "מרעילים", אך הן משולבות בתוך חלקי משפטים וחלקי מידע ללא קישור ברור ביניהן.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

סולם הדירוג	דוגמה
הטקסט אינו אוטונומי	*<u>העופות הורסים המזיקים לחקלאות.</u>* *העופות הדורסים מזיקים לחקלאות.* *כך שהיום יש חומרי הדברה* *הבעיה היא שחומרי ההדברה מזיקים לסביבתינו, ולנו, לבני האדם* *אנחנו מנסים לאמצא תחליף לחומרי ההדברה.* *כיום כלוב עופות דורסים אוכלים כ-אלפיים (2,000) מכרסמים.* <u>הסבר:</u> הטקסט פותח במידע שגוי שלפיו העופות הדורסים מזיקים לחקלאות, ואילו לפי הטקסט המקורי העופות הדורסים מסייעים למלחמה בבעלי-חיים המזיקים לחקלאות. הפתיח הזה משפיע על הבנת כלל הטקסט ופוגם באוטונומיות שלו.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	***הצופות הדורסים...*** ***במשך שנים רבות כירסמו את היבול החלקאי. ואז חברות הדואגות לטבע האלו רעיון. הרעיון היה להכין תיבות קינון לצופות הדורסים (בז, תנשמת, נשר, נץ...) והצופות הדורסים יטרפו את המזיקים לחקלאות, בישבילן שישאר יבול ליאכור.*** ***הצופות הטורפים יכולים ליטרוף כ 2000 מכרסמים בשנה.*** הסבר: ברוב הטקסט נעשה שימוש הולם בסימני פיסוק מגוונים (נקודה, פסיק, סוגריים). סימני הפיסוק נמצאים לרוב במקומות הנכונים וניתן לקרוא את הטקסט בצורה נוחה. השימוש בשלוש נקודות ("...") בכותרת אינו מתאים לטקסט מידעי – הקורא אינו צריך לנחש מהו ההמשך.
הולם במידה מעטה	***הצופות הדורסים*** ***לפי דעתי אני רוצה להגיד מזיכרוני זה: שיש צופות דורסים והסביבה להגנת הטבע רוצה להביא כדי שהם לא יעשו דברים אל להביא חומרי הדברה רעילים ובכך לא היו צופות דורסים אבל החומרים מזיקים לסביבה אל הם רוצים לxxx.*** ***המוצה רוצה שהצופות ילכו למלחמה בכך שילכו לקנים של הצופות הדורסים ושם יהרגו אותם ויעשו עוד דברים וכ"ד.*** הסבר: בטקסט נעשה שימוש במעט מאוד סימני פיסוק, אך השימוש בסימני הפיסוק הולם. אף-על-פי שהטקסט כתוב בצורה סבוכה מאוד וחלק מן התוכן שגוי, הפיסוק מסייע מעט בכך שהוא מספק לקורא הפסקות יזומות המקלות מעט את הקריאה.
אין פיסוק	***הצופות הדורסים*** ***הצופות הדורסים הם למשל כמו בז ותנשמת ושמו רעלים לערבבים וצופות חושבות שזה אוכל אל הם פיגרו במקומות האחרות בחקלאים רעלים וגוז תנשמת יכול לאכול בשנה כאלף מכרסמים.*** הסבר: בטקסט אין פיסוק כלל (למעט הנקודה בסופו). היעדר הפיסוק פוגע בקריאות של הטקסט. לא ברור היכן מתחיל והיכן מסתיים רעיון.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

הצופות הדורסים

יש מכרסמים האוכלים את היבול שלנו הדבר שיכול
למנוע את דבר זה הוא ערלת (הרעלת) ***המכרסמים אך הערלה***
מסוכנת גם לנו, לבני האדם. הפתרון הוא שיבנו בית
קינון לטורפים ברוב הצולם במקומות החלקאות
בישבילי שהצופות הדורסים יוכלו את המכרסמים,
הוא זול תנשומת יכולה לאכול בשנה אחת כאלפיים מכרסמים.

ניתוח

בטקסט משוחזרות יחידות התוכן המשקפות את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי. הטקסט כולל פתיח, שהוא מרכיב חשוב ברצף הטקסט, המוביל לתיאור הבעיה והפתרון. עם זאת, ראוי לציין כמה ליקויים הפוגמים באוטונומיה: (1) לא ברור אם הכוונה במילה "הרעלה" היא לשיטה המקובלת כיום, וזהו מוטיב חשוב בטקסט – הקיים לעומת הצעה עתידית. עם זאת, ניתן להבין שיש שתי שיטות, והאחת היא חלופה לאחרת; (2) הסגיר של הטקסט (עובדה מתוך הטקסט על זוג התנשמות) אינו מקושר היטב לחלק שלפניו ונראה כאילו "תלוש"; (3) השימוש בפיסוק אינו עקבי וחסרבמספר מקומות.

אפשר לעבוד עם התלמיד על הצורך בעיבוי ובהרחבת הטקסט ועל המודעות לפיסוק.
התלמידים צריכים להיות מודעים לכך שיש מישהו שקורא את הטקסט שלהם, ושעליהם לדאוג לכך שיהיה ברור לקריאה.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 2

הצופות הדורסים

השבוע החריגו (הכריזו) ***החברה להגנת הטבע תוכנית להוציא***
את המכרסמים מהחקלאות וצריכים עזרה מהצופות
הדורסים לאכול את המכרסמים אבל בשנה יכולים לאכול
כאלפיים מכרסמים.

ניתוח

שחזור התוכן בטקסט הוא דל מאוד, וחסרים בו הרעיונות המרכזיים: לא נזכרה בטקסט השיטה הקיימת להרחקת מזיקים בחקלאות, ולא תוארה הבעיה הקשורה בשיטה זו.
הטקסט כולל פתיח המספק לקורא רקע (ההכרזה של החברה להגנת הטבע על התכנית), אך הוא אינו מקושר ואינו מוגדר כפתרון לבעיה הקיימת. כל אלה פוגמים באוטונומיות של הטקסט. כמו כן, בטקסט אין פיסוק, למעט הנקודה שבסופו, דבר המקשה את הקריאה הזורמת והנינוחה.

בדוגמה זו, שבה הרמה נמוכה בכל המדדים, מומלץ לבחור בנושא אחד לעבודה עם התלמיד.

אפשר לעבוד על עיבוי השחזור באמצעות הבנה שיש "חורים" בטקסט, כלומר,שחסרות בו חוליות בשרשרת התוכן (לדוגמה, מדוע צריך להיעזר בעופות דורסים?).
כדאי להסתייע לצורך העיבוי בשאלות מכוונות.

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

דוגמה 3

<u>הצופות הדורסים</u>

לפי דעתי אני רוצה להגיד מעיכרוני זה: שיש
צופות דורסים והסביבה להגנת הטבע רוצה להביא
כדי שהם לא יעשו דברים אל להביא חומרי הדברה
רעילים ובכך לא היו צופות דורסים אבל החומרים מעיקים
לסביבה אל הם רוצים לxxx.
המועצה רוצה שהצופות ילכו למלחמה בכך שילכו לקנים
של הצופות הדורסים ושם יהרגו אותם ויעשו עוד דברים וכ"ד.

ניתוח

כל הפרטים המצוינים בטקסט שגויים, למעט ציון החומרים המזיקים לסביבה. לפיכך ניתן לקבוע כי התלמיד לא שחזר את הטקסט המקורי כלל: נראה כי אין הבנה של הטקסט וכי ההבנה הבסיסית פגומה, וצריך לוודא שהתלמיד הבין את הטקסט. הטקסט, כמובן, אינו אוטונומי: אין שחזור של הנושא המרכזי או של המפה המנטלית, והוא כתוב בצורה מבולבלת מאוד ולא שלמה.

אף-על-פי שהטקסט כתוב בצורה סבוכה מאוד וחלק מן התוכן שגוי, הפיסוק המועט מסייע בכך שהוא מספק לקורא הפסקות יזומות המקלות מעט את הקריאה, ויש לראות בכך נקודת אור חיובית.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

המלצות דידקטיות

הערכה בנויה מ-12 טקסטים, ברמת קושי עולה. המשימה הראשונה היא הקלה ביותר והאחרונה הקשה ביותר. לכל טקסט 3 פעילויות מדורגות, המובילות את התלמידים, עקב בצד אגודל, אל עבר המטרה המרכזית, שהיא הפקת טקסט עצמאי. עם זאת, הערכה היא גם מודולרית, כלומר כזו שניתן לבחור מתוכה את הטקסטים המתאימים ואת המשימות המתאימות לכל כיתה ולכל תלמיד, בהתאם ליכולות ולצרכים הידועים למורה. אפשר לעבוד על המשימות עם כל הכיתה או רק עם התלמידים הזקוקים לחיזוק בכתיבה. שימוש שיטתי ביחידות הערכה מאפשרת להבחין עם הזמן בהתפתחות איכויות הביצוע של התלמידים.

על אף הגמישות שהערכה מאפשרת, מומלץ שהתלמידים הזקוקים לחיזוק יבצעו את כל חמשת השלבים בטקסט מסוים, וכן שיבצעו משימות בכמה טקסטים, ברמות קושי העולות בהדרגה. זאת משום שהעשייה החוזרת ונשנית וכן התיקון הם אלה שיקדמו את יכולת הקריאה והכתיבה שלהם. כמו כן, קריאה מרובה של טקסטים תגבש אצל התלמידים את התפיסה של מהות הטקסט, והם יהיו מודעים יותר לכך שהטקסט הוא יחידה אוטונומית המורכבת מחלקי טקסט שונים, המקושרים ביניהם בקשרים לוגיים.

התלמידים יכולים לבצע את המשימות שבערכה באופן עצמאי, והם יפיקו מכך תועלת גם ללא התערבות רבה של המורה. עם זאת, במקביל להשלמת המשימות, מומלץ למורה להתערב בצמתים מתוכננים ומוגדרים מראש, לספק משוב לתלמידים ולקדמם בנקודות הקושי שלהם.

מילוי התרשים

במילוי התרשים נדרשים התלמידים להגדיר מהו הנושא המרכזי של הטקסט. רוב התלמידים עשויים להציע נושא מרכזי כללי מדי או את הכותרת של הטקסט כנושא המרכזי. משום כך מומלץ לדון עם התלמידים כיצד מגדירים נושא מרכזי (תמה מרכזית) של טקסט. כדאי לחשוף בפני התלמידים את האפשרות שקיימים טקסטים שונים באותו הנושא, אך לכל אחד מהם נושא מרכזי שונה. כדאי להציע להם טקסטים נוספים לקריאה. לדוגמה, לצד הטקסט "פיטר פן" המופיע בערכה, אפשר להציג לתלמידים טקסטים נוספים בנושא "פיטר פן" שכל אחד מהם מציג פן אחר של הנושא: טקסט העוסק רק בעלילה של הספר, טקסט העוסק רק ברקע לכתיבת הסיפור, טקסט העוסק בסרטי פיטר פן לאורך השנים או טקסט המתמקד ברצון של בני האדם להיות כמו פיטר פן – ילד שאינו גדל לעולם. פעולה זו תבהיר טוב יותר לתלמידים מהי המשמעות של הנושא המרכזי.

במשימה שבה התלמידים נדרשים לכתוב את "הדברים החשובים בקטע", אפשר לדון אתם כיצד מחליטים אם נושא בטקסט הוא "חשוב", וכן על ההבדל בין מה שעשוי להיות חשוב בעיני התלמיד ובין מה שנחשב ל"חשוב" באופן אובייקטיבי. כך, לדוגמה, בטקסט העוסק בכדורגל ייתכן שהתלמידים יציינו רק את חוקי המשחק כדברים החשובים בקטע. זאת משום שמידע זה חשוב עבורם ורלוונטי

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

להם כילדים הנוהגים לשחק כדורגל וכן משחקים אחרים. עם זאת, כמעט מחצית הטקסט אינה נוגעת לחוקי הכדורגל דווקא, וכדאי להאיר את עיניהם של התלמידים בעניין זה.

בשלב מתקדם אפשר לשאול את התלמידים אם ניתן להציג את המידע שבטקסט באמצעות *תרשימים אחרים* שישקפו בדרך שונה את מבנה הטקסט. למשל, האם טקסט המוצג במבנה היררכי בתרשים יכול להיות מוצג גם ב"תרשים שמש" (תרשים שבו כל חלקי המידע קשורים לחלק מידע אחד מרכזי באופן ישיר, ללא סדר היררכי)? על התלמידים להגיע למסקנה שלעתים הדבר אפשרי ולעתים הוא אינו אפשרי, כמו במקרים שבהם סדר ההתרחשויות בטקסט הוא חשוב. באמצעות חשיבה על התרשימים יבינו התלמידים טוב יותר קשרים לוגיים בין חלקי טקסט, ובהמשך ידעו ליצור קשרים כאלה בטקסט שלהם עצמם.

עבור תלמידים מתקשים אפשר להכין תרשימים המפשטים את הטקסט ולמלא בהם חלקים שונים. לעתים אפשר למלא את ההכללה והתלמידים ישלימו את הפירוט, ולעתים אפשר למלא את הפירוט והתלמידים ישלימו את ההכללה. כך, למשל, בטקסט העוסק בכלב אפשר ליצור עבור התלמידים את ההכללה הזאת:

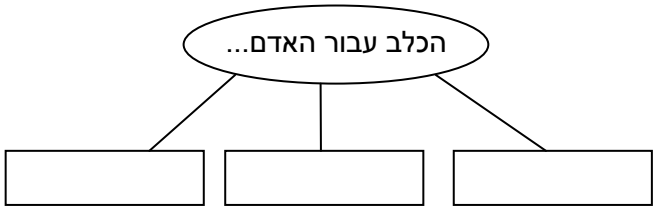

או ליצור את הפירוט:

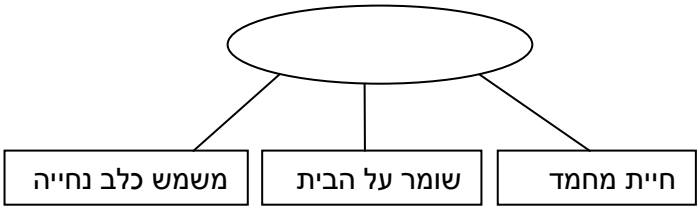

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

חלק מן הטקסטים הם בתחום המדעים, כמו הטקסט העוסק בלעיסת מסטיק והטקסט העוסק בחשיבות ארוחת הבוקר. הטקסטים האלה קשים יותר, אך נמצאים בטווח יכולת ההבנה של התלמידים. בטקסטים האלה כדאי לדון עם התלמידים על מבנה של טקסט המבוסס על מדע ומחקר. חשוב להפנות את תשומת לבם, למשל, לכך שכאשר מוצגות **טענות**, על פי רוב מוצג להן **ביסוס** מחקרי בטקסט שצריך להתייחס אליו, או לכך שלעתים מוצגות **טענות** מסוימות ולצדן **טענות נגד**, וחשוב שהתלמידים ייתנו את הדעת על נימוקי שני הצדדים.

אפשר לעבוד על טקסטים מסוג זה גם בשיתוף פעולה עם המורה למדעים ולהיעזר בטקסטים דומים מתוך ספרי הלימוד.

השלמות מצומצמות והשלמות מורחבות

במשימות שבהן התלמידים נדרשים להשלים את המילים החסרות בטקסט (השלמות מצומצמות/השלמות מורחבות), ההצגה של הטקסט שונה מן ההצגה של הטקסט המקורי מבחינת שבירת השורות. דבר זה מאלץ את התלמידים לחפש ולנבור בטקסט המקורי אחר המילים המתאימות. כך, למעשה, הם קוראים את הטקסט בשלישית, ואינם מעתיקים באופן אוטומטי את המילים מן הטקסט המקורי. עם זאת, יהיו תלמידים שלא יקראו את הטקסט באופן מדויק וישלימו מילים משלהם המתאימות מבחינת התוכן, אך הן ייכתבו בלשונם. אין בכך כל רע, נהפוך הוא. תלמיד שידע להשלים בצורה נכונה את הטקסט מבחינת התוכן בהסתמך על הזיכרון שלו, עבר תהליך קוגניטיבי בעל ערך, שיקדם אותו לקראת הכתיבה העצמאית בהמשך.

שחזור הקטע

בשלב זה על התלמיד ליצור טקסט עצמאי, מובן, המשחזר במידה רבה את הטקסט המקורי. טקסט משוחזר היטב הוא טקסט המאפשר לקורא להבינו וליצור ממנו מפה מנטלית של הטקסט המקורי, בלי להכיר טקסט זה.

בטקסט המשוחזר עלולים להיות ליקויים משלושה סוגים: (1) הטקסט כולל רק מספר מצומצם של יחידות תוכן, ועל כן הוא דל ולא מפותח; (2) הטקסט לא אוטונומי, כלומר אינו מובן בזכות עצמו ומנותק מהמקור; (3) הטקסט לא כולל סימני פיסוק מתאימים. ולכן הוא קשה לקריאה ולהבנה. יש לאתר את נקודות החולשה ואת נקודות החוזקה שבכל טקסט ולקדם את התלמידים מהשלב שבו הם נמצאים.

(1) תלמיד שיתקשה בשחזור של יחידות התוכן, יזדקק לשכלול יכולות הזכירה שלו של פרטי מידע רבים ככל האפשר מתוך הטקסט המקורי. אפשר להדגיש בפני התלמידים שמשימות השחזור הקודמות נועדו בין השאר, לסייע בהבנתם של מבנה הטקסט ומרכיביו. משום כך, כדאי להקדיש תשומת לב למילים החסרות בקטעי ההשלמות, הבונות סביבן את הרעיונות המופיעים בטקסט. מילים אלה יכולות לשמש "יתדות" בעת בניית השחזור. אפשר גם לקרוא לתלמיד טקסטים

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

משוחזרים של תלמידים אחרים שבהם משוחזרות יחידות תוכן רבות יותר משלהם. התלמידים יוכלו ללמוד מן ההשוואה הזאת, ולהפיק תועלת מכך.

(2) תלמידים המתקשים בכתיבה של טקסט אוטונומי, אינם מודעים לעיתים לקיומם של נמענים שאינם מכירים את טקסט המקור. אחת הדרכים להתגבר על בעיה זו היא לקיים בכיתה "משוב עמיתים": מחלקים את התלמידים לזוגות, וכל תלמיד קורא את הטקסט שכתב עמיתו. התלמיד מעיר בעל-פה על הטקסט של עמיתו: מה ברור בו ומה פחות ברור, היכן כדאי להרחיב את הרעיונות שעלו בטקסט וכדומה. לבסוף כל תלמיד מתקן את הטקסט שלו לפי ההערות שקיבל מעמיתו.

(3) תלמיד שלא יציב סימני פיסוק במקומות המתאימים יפגע, למעשה, בקריאות של הטקסט. יש לציין שוב שלא נדרש פיסוק לפי כללי האקדמיה, אלא פיסוק בסיסי שיאפשר קריאה נוחה וזורמת. אם הפיסוק נעדר או אינו הולם, אפשר לתת לתלמידים לקרוא את הטקסט שכתבו, ולבדוק היכן הם "נתקעים" בגלל היעדר פיסוק או בגלל הצבה של פיסוק שאינו מתאים. במקרים כאלה אפשר לנהל דיון על אמצעי פיסוק שיכולים לעזור לשיפור רמת הקריאות של הטקסט.

במקרים שבהם התלמידים יצרו טקסטים לא רלוונטיים, כלומר לטקסטים שנכתבו לא יהיה שום קשר לטקסט המקורי, יש להפנות את התלמידים לקרוא שוב את הטקסט המקורי, ולבקש מהם לשחזר את הטקסט שקראו בלי להמציא טקסט חדש.

הצעות לפעילות העשרה

המפגש של התלמידים עם מידע במסגרת היחידות השונות של הערכה מאפשר להם חשיפה לתכנים מגוונים שיוכלו לשמש בעתיד בסיס לכתיבה. לכן חשוב להרחיב את המידע המופיע בכל טקסט באמצעות מקורות נוספים שיאתגרו את התלמידים.

- התלמידים ישאלו שאלות המעניינות אותם בנושא הטקסט.
- התלמידים יחפשו מידע הקשור לתכני הטקסט בספרים (שירים, סיפורים), בעיתונים, בסרטונים מה-You Tube, ויציגו אותם בפני הכיתה.
- התלמידים ישתפו את הכיתה במידע שצברו מנסיונם ומחוויותיהם האישיות.
- הכיתה תערוך דיון סביב נושא מעניין שעולה מהטקסט.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

נספחים

12 המשימות

© כל הזכויות שמורות לרא״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קִרְאוּ אֶת הַקֶּטַע שֶׁלִּפְנֵיכֶם.

הַכֶּלֶב – חֲבֵרוֹ הַטּוֹב שֶׁל הָאָדָם

מִי אֵינוֹ מַכִּיר כְּלָבִים?
כֻּלָּנוּ מַכִּירִים אֶת הַחַיָּה הַיְּדִידוּתִית לָאָדָם – הַכֶּלֶב.

הַכֶּלֶב הוּא בַּעַל חַיִּים הַחַי בְּקִרְבַת הָאָדָם. אֶפְשָׁר לִמְצֹא אוֹתוֹ בְּבָתִּים רַבִּים אוֹ בַּחֲצֵרוֹת שֶׁל בָּתִּים רַבִּים. הַגִּדּוּל וְהַהַחְזָקָה שֶׁל הַכֶּלֶב בַּבַּיִת דּוֹרְשִׁים טִפּוּל קָבוּעַ: הוֹצָאַת הַכֶּלֶב לְטִיּוּל וְלַעֲשִׂיַּת צְרָכִים מִדֵּי יוֹם; דְּאָגָה לְמָזוֹן וּלְמַיִם נְקִיִּים; בִּקּוּר אֵצֶל הַוֶּטֶרִינָר בִּזְמַנִּים קְבוּעִים כְּדֵי לְחַסֵּן אֶת הַכֶּלֶב מִפְּנֵי מַחֲלוֹת; וּבְעִקָּר הַעֲנָקַת יַחַס חַם וּתְשׂוּמַת לֵב.

אֲנָשִׁים נוֹהֲגִים לְאַמֵּץ כֶּלֶב מִסִּבּוֹת שׁוֹנוֹת, לְדֻגְמָה: יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם חַיַּת מַחְמָד, שֶׁיּוּכְלוּ לְשַׂחֵק וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ אִתָּהּ. לְעֻמָּתָם יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמֹר עַל בֵּיתָם. יֵשׁ אֲנָשִׁים הַנִּזְקָקִים לְכֶלֶב נְחִיָּה, כִּי הֵם מִתְקַשִּׁים לִרְאוֹת אוֹ אֵינָם רוֹאִים כְּלָל. כֶּלֶב נְחִיָּה מְסַיֵּעַ לְעִוְרִים לְהִתְמַצֵּא בִּסְבִיבָתָם. הוּא מַנְחֶה אוֹתָם בְּעִקָּר מִחוּץ לְבֵיתָם, וְעוֹזֵר לָהֶם לְהַגִּיעַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּבִטְחָה.

אֵין זֶה מְשַׁנֶּה מָה הַסִּבָּה לְאִמּוּץ כֶּלֶב. מָה שֶׁבָּרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה מַשְׁפִּיעַ עַל הָאָדָם הוּא הָעֲבֹדָה שֶׁהַכֶּלֶב נֶחְשָׁב חַיָּה נֶאֱמָנָה. בְּנִגּוּד לְחַיּוֹת אֲחֵרוֹת, כֶּלֶב כִּמְעַט לְעוֹלָם לֹא יִפְגַּע בָּאָדָם הַמְטַפֵּל בּוֹ לְלֹא סִבָּה מֻצְדֶּקֶת. הַנֶּאֱמָנוּת הַזֹּאת מְתֹאָרֶת גַּם בְּשִׁירִים, בְּסִפּוּרִים וּבִסְרָטִים שֶׁבָּהֶם מֻצָּג הַקֶּשֶׁר הַמְיֻחָד בֵּין הָאָדָם לְבֵין הַכֶּלֶב.

© כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית.

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

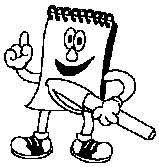

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

הַשְׁלִימוּ:

מַהוּ הַנּוֹשֵׂא הַמֶּרְכָּזִי שֶׁל הַקֶּטַע?

כִּתְבוּ אֶת הַדְּבָרִים הַחֲשׁוּבִים בַּקֶּטַע.

כִּתְבוּ מִשְׁפָּט לְסִיּוּם.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

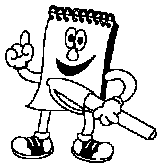

הַשְׁלִימוּ בַּקָּטַע אֶת מָה שֶׁחָסֵר, לְפִי מָה שֶׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים.

הַכֶּלֶב – חֲבֵרוֹ הַטּוֹב שֶׁל הָאָדָם

מִי אֵינוֹ מַכִּיר כְּלָבִים?
כֻּלָּנוּ מַכִּירִים אֶת הַחַיָּה הַיְּדִידוּתִית לָאָדָם – הַכֶּלֶב.

הַכֶּלֶב הוּא בַּעַל חַיִּים הַחַי בְּקִרְבַת הָאָדָם. אֶפְשָׁר לִמְצֹא אוֹתוֹ בְּבָתִּים רַבִּים אוֹ בַּחֲצֵרוֹת שֶׁל בָּתִּים רַבִּים. הַגִּדּוּל וְהַהַחְזָקָה שֶׁל _____ בַּבַּיִת דּוֹרְשִׁים טִפּוּל קָבוּעַ: הוֹצָאַת הַכֶּלֶב לְטִיּוּל וְלַעֲשׂוֹת צְרָכִים מִדֵּי יוֹם; דְּאָגָה _____ וּלְמַיִם נְקִיִּים; בִּקּוּר אֵצֶל הַוֶּטֶרִינָר בִּזְמַנִּים קְבוּעִים כְּדֵי לְחַסֵּן אֶת הַכֶּלֶב _____ מַחֲלוֹת; וּבְעִקָּר הַעֲנָקַת יַחַס חַם וּתְשׂוּמַת לֵב.

אֲנָשִׁים נוֹהֲגִים לְאַמֵּץ כֶּלֶב מִסִּבּוֹת שׁוֹנוֹת, _____: יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם חַיַּת מַחְמָד, שֶׁיּוּכְלוּ לְשַׂחֵק וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ אִתָּהּ. לְעֻמָּתָם יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי _____ עַל בֵּיתָם. יֵשׁ אֲנָשִׁים הַנִּזְקָקִים לְכֶלֶב נְחִיָּה, כִּי הֵם מִתְקַשִּׁים לִרְאוֹת אוֹ אֵינָם רוֹאִים כְּלָל. כֶּלֶב נְחִיָּה מְסַיֵּעַ לְעִוְרִים _____ בִּסְבִיבָתָם. הוּא מַנְחֶה אוֹתָם בְּעִקָּר מִחוּץ לְבֵיתָם, וְעוֹזֵר לָהֶם לְהַגִּיעַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּבִטְחָה.

אֵין זֶה מְשַׁנֶּה מָה _____ לְאִמּוּץ כֶּלֶב. מָה שֶׁבָּרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה מַשְׁפִּיעַ עַל הָאָדָם הוּא הָעֲבֹדָה שֶׁהַכֶּלֶב נֶחְשָׁב חַיָּה נֶאֱמָנָה. בְּנִגּוּד _____ אֲחֵרוֹת, כֶּלֶב כִּמְעַט לְעוֹלָם לֹא יִפְגַּע בָּאָדָם הַמְטַפֵּל בּוֹ לְלֹא סִבָּה מְצַדֶּקֶת. _____ הַזֹּאת מְתֹאֶרֶת גַּם בְּשִׁירִים, בְּסִפּוּרִים וּבִסְרָטִים שֶׁבָּהֶם מֻצָּג הַקֶּשֶׁר הַמְיֻחָד בֵּין הָאָדָם לְבֵין הַכֶּלֶב.

© כל הזכויות שמורות לרא״מ – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

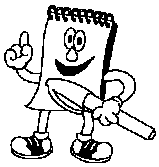

לתלמידים

הַשְׁלִימוּ בַּקְּטַע אֶת מָה שֶׁחָסֵר, לְפִי מָה שֶׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים.

הַכֶּלֶב – חֲבֵרוֹ הַטּוֹב שֶׁל הָאָדָם

מִי אֵינוֹ מַכִּיר כְּלָבִים?
כֻּלָּנוּ מַכִּירִים אֶת הַחַיָּה הַיְּדִידוּתִית לָאָדָם – הַכֶּלֶב.

הַכֶּלֶב הוּא _____ הַחַי בְּקִרְבַת הָאָדָם. אֶפְשָׁר לִמְצֹא אוֹתוֹ בְּבָתִּים רַבִּים אוֹ _____. הַגִּדּוּל וְהַהַחְזָקָה שֶׁל הַכֶּלֶב בַּבַּיִת דּוֹרְשִׁים טִפּוּל קָבוּעַ: הוֹצָאַת הַכֶּלֶב לְטִיּוּל וְלַעֲשִׂיַּת צְרָכִים מִדֵּי יוֹם; _____; בְּקוּר אֵצֶל הַוֶּטֶרִינָר בִּזְמַנִּים קְבוּעִים כְּדֵי לְחַסֵּן אֶת הַכֶּלֶב מִפְּנֵי מַחֲלוֹת; וּבְעִקָּר _____ _____.

אֲנָשִׁים נוֹהֲגִים לְאַמֵּץ כֶּלֶב מִסִּבּוֹת שׁוֹנוֹת, לְדֻגְמָה: יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם חַיַּת מַחְמָד, _____ לְעֻמָּתָם יֵשׁ אֲנָשִׁים הָרוֹצִים כֶּלֶב, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמֹר עַל בֵּיתָם. יֵשׁ אֲנָשִׁים הַנִּזְקָקִים לְכֶלֶב נָחִיָּה, כִּי _____.
כֶּלֶב נְחִיָּה מְסַיֵּעַ לְעִוְרִים לְהִתְמַצֵּא בִּסְבִיבָתָם. הוּא מַנְחֶה אוֹתָם בְּעִקָּר מִחוּץ לְבֵיתָם, וְעוֹזֵר לָהֶם לְהַגִּיעַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּבִטְחָה.

אֵין זֶה מְשֻׁנֶּה _____. מָה שֶׁבָּרֹאשׁ וּבָרֹאשׁוֹנָה מַשְׁפִּיעַ עַל הָאָדָם הוּא הָעֲבֹדָה שֶׁהַכֶּלֶב נֶחְשָׁב חַיָּה נֶאֱמָנָה. _____, כֶּלֶב כִּמְעַט לְעוֹלָם לֹא יִפְגַּע בָּאָדָם הַמְטַפֵּל בּוֹ לְלֹא סִבָּה מֻצְדֶּקֶת. הַנֶּאֱמָנוּת הַזֹּאת _____ _____ שֶׁבָּהֶם מֻצָּג הַקֶּשֶׁר הַמְיֻחָד בֵּין הָאָדָם לְבֵין הַכֶּלֶב.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

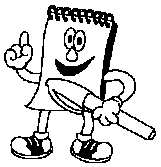

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כִּתְבוּ אֶת הַקָּטַע עַל הַכֶּלֶב מִזִּכְרוֹנְכֶם.
נַסּוּ לִכְתֹּב פְּרָטִים רַבִּים כְּכָל הָאֶפְשָׁר מֵהַטֶּקְסְט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קִרְאוּ אֶת הַקֶּטַע שֶׁלְּפְנֵיכֶם.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל שַׁיָּךְ לִקְבוּצַת מִשְׂחֲקֵי הַכַּדּוּר הַכּוֹלֶלֶת גַּם כַּדּוּרְסַל, כַּדּוּרְעָף, טֶנִיס וְעוֹד. הַמִּשְׂחָק נֶחְשָׁב עֲנַף סְפּוֹרְט תַּחֲרוּתִי, וּמְשַׂחֲקוֹת בּוֹ שְׁתֵּי קְבוּצוֹת. הַקְּבוּצוֹת מִתְחָרוֹת זוֹ בָּזוֹ: כָּל קְבוּצָה מְנַסָּה לְהַכְנִיס אֶת הַכַּדּוּר לַשַּׁעַר שֶׁל הַקְּבוּצָה הַמִּתְחָרָה. בְּתֹם הַמִּשְׂחָק, הַקְּבוּצָה שֶׁהִבְקִיעָה אֶת מִסְפַּר הַשְּׁעָרִים הָרַב בְּיוֹתֵר הִיא הַמְנַצַּחַת. בְּכָל קְבוּצָה 11 שַׂחְקָנִים: שׁוֹעֵר וְ־10 שַׂחְקָנִים הָרָצִים לְאֹרֶךְ הַמִּגְרָשׁ. לַמִּשְׂחָק יֵשׁ כַּמָּה חֻקִּים שֶׁעַל־פִּיהֶם צָרִיךְ לְשַׂחֵק. לְדֻגְמָה, הַמִּשְׂחָק נִמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת וּמִתְחַלֵּק לִשְׁתֵּי מַחֲצִיּוֹת (45 דַּקּוֹת בְּכָל מַחֲצִית). הַתַּפְקִיד הַמֶּרְכָּזִי שֶׁל הַשּׁוֹעֵר הוּא לִדְאֹג שֶׁהַכַּדּוּר לֹא יִכָּנֵס לַשַּׁעַר שֶׁל הַקְּבוּצָה שֶׁלּוֹ. רַק לַשּׁוֹעֲרִים מֻתָּר לָגַעַת בַּכַּדּוּר בַּיָּדַיִם – זֶהוּ חֹק חָשׁוּב מְאוֹד בַּמִּשְׂחָק. הַשַּׂחְקָנִים הָאֲחֵרִים נוֹגְעִים בַּכַּדּוּר בְּעִקָּר בָּרַגְלַיִם.

בְּמִשְׂחַק כַּדּוּרֶגֶל מִקְצוֹעִי הַנִּמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת, שַׂחְקָן רָץ בֵּין 6 ל־11 קִילוֹמֶטְרִים בִּמְמֶצַע וּמְאַבֵּד כִּשְׁנֵי קִילוֹגְרָמִים שֶׁל נוֹזְלִים. לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, כַּאֲשֶׁר הַטֶּמְפֶּרָטוּרָה גְּבוֹהָה בִּמְיֻחָד, הַשּׁוֹפֵט יָכֹל לַעֲצֹר אֶת הַמִּשְׂחָק וּלְאַפְשֵׁר לַשַּׂחְקָנִים לִשְׁתּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְיַבְּשׁוּ.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל נֶחְשָׁב מִשְׂחָק אָהוּב בָּעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְקַיָּמוֹת תַּחֲרֻיּוֹת רַבּוֹת (טוּרְנִירִים) הַמַּפְגִּישׁוֹת בֵּין קְבוּצוֹת כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל רַחֲבֵי הָעוֹלָם. הַתַּחֲרוּת הַגְּדוֹלָה וְהַיְּדוּעָה בְּיוֹתֵר מִתְרַחֶשֶׁת פַּעַם בְּאַרְבַּע שָׁנִים בְּמֶשֶׁךְ חֹדֶשׁ שָׁלֵם – הַמּוּנְדִיָאל. בְּתַחֲרוּת זוֹ נֶאֱבָקוֹת הַקְּבוּצוֹת עַל גְּבִיעַ הָעוֹלָם בְּכַדּוּרֶגֶל. הַמּוּנְדִיָאל הוּא אֵרוּעַ חֲגִיגִי וְיוֹצֵא דֹּפֶן עֲבוּר סְפּוֹרְטָאִים וְאוֹהֲדֵי כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל הָעוֹלָם.

© כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

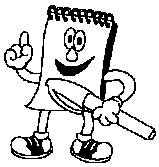

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

הַשְׁלִימוּ:

מַהוּ הַנּוֹשֵׂא הַמֶּרְכָּזִי שֶׁל הַקְּטַע?

כִּתְבוּ אֶת הַדְּבָרִים הַחֲשׁוּבִים בַּקְּטַע.

כִּתְבוּ מִשְׁפָּט לְסִיּוּם.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

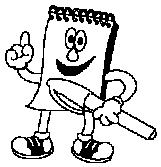

הַשְׁלִימוּ בַּקְטַע אֶת מָה שֶׁחָסֵר, לְפִי מָה שֶׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל שַׁיָּךְ לִקְבוּצַת מִשְׂחַקֵי הַכַּדּוּר הַכּוֹלֶלֶת גַּם כַּדּוּרְסַל, כַּדּוּרְעָף, טֶנִיס וְעוֹד. הַמִּשְׂחָק נֶחְשָׁב עֲנַף _____ תַּחֲרוּתִי, וּמְשַׂחֲקוֹת בּוֹ שְׁתֵּי קְבוּצוֹת. הַקְּבוּצוֹת מִתְחָרוֹת זוֹ בָּזוֹ: כָּל קְבוּצָה מְנַסָּה לְהַכְנִיס אֶת הַכַּדּוּר לַשַּׁעַר שֶׁל הַקְּבוּצָה הַמִּתְחָרָה. _____ הַמִּשְׂחָק, הַקְּבוּצָה שֶׁהִבְקִיעָה אֶת מִסְפַּר הַשְּׁעָרִים הָרַב בְּיוֹתֵר הִיא הַמְנַצַּחַת. בְּכָל קְבוּצָה 11 שַׂחְקָנִים: שוֹעֵר וְ–10 שַׂחְקָנִים הָרָצִים לְאֹרֶךְ הַמִּגְרָשׁ. לַמִּשְׂחָק יֵשׁ כַּמָּה _____ שֶׁעַל-פִּיהֶם צָרִיךְ לְשַׂחֵק. לְדֻגְמָה, הַמִּשְׂחָק נִמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת וּמִתְחַלֵּק לִשְׁתֵּי מַחֲצִיּוֹת (45 _____ בְּכָל מַחֲצִית). הַתַּפְקִיד הַמֻּרְכָּזִי שֶׁל הַשּׁוֹעֵר הוּא לִדְאֹג שֶׁהַכַּדּוּר לֹא יִכָּנֵס לַשַּׁעַר שֶׁל _____ שֶׁלּוֹ. רַק לַשּׁוֹעֲרִים מֻתָּר לָגַעַת בַּכַּדּוּר בַּיָּדַיִם - זֶהוּ חֹק חָשׁוּב מְאוֹד בַּמִּשְׂחָק. הַשַּׂחְקָנִים הָאֲחֵרִים נוֹגְעִים בַּכַּדּוּר בְּעִקָּר _____.

בְּמִשְׂחַק כַּדּוּרֶגֶל מִקְצוֹעִי הַנִּמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת, שַׂחְקָן רָץ בֵּין 6 לְ–11 קִילוֹמֶטְרִים בְּמְמֶצַע וּמְאַבֵּד כִּשְׁנֵי _____ שֶׁל נוֹזְלִים. לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, כַּאֲשֶׁר _____ גְּבוֹהָה בִּמְיֻחָד, הַשּׁוֹפֵט יָכֹל לַעֲצֹר אֶת הַמִּשְׂחָק וּלְאַפְשֵׁר לַשַּׂחְקָנִים לִשְׁתּוֹת _____ שֶׁלֹּא יִתְיַבְּשׁוּ.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל נֶחְשָׁב מִשְׂחָק אָהוּב בָּעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְקַיְּמוֹת תַּחֲרֻיּוֹת רַבּוֹת (טוּרְנִירִים) _____ בֵּין קְבוּצוֹת כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל רַחֲבֵי הָעוֹלָם. הַתַّחֲרוּת הַגְּדוֹלָה וְהַיְּדוּעָה בְּיוֹתֵר מִתְרַחֶשֶׁת פַּעַם בְּאַרְבַּע שָׁנִים בְּמֶשֶׁךְ חֹדֶשׁ שָׁלֵם - _____. בְּתַחֲרוּת זוֹ נֶאֱבָקוֹת הַקְּבוּצוֹת עַל גְּבִיעַ הָעוֹלָם בְּכַדּוּרֶגֶל. הַמּוֹנְדִיָאל הוּא אֵרוּעַ חֲגִיגִי וְיוֹצֵא דֹּפֶן עֲבוּר סְפּוֹרְטָאִים וְאוֹהֲדֵי כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל הָעוֹלָם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

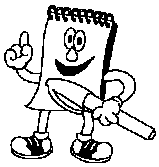

הַשְׁלִימוּ בַּקְּטַע אֶת מָה שֶׁחָסֵר, לְפִי מָה שֶׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל שַׁיָּךְ לִקְבוּצַת מִשְׂחַקֵי הַכַּדּוּר הַכּוֹלֶלֶת גַּם כַּדּוּרְסַל, כַּדּוּרְעָף, טֶנִיס וְעוֹד. הַמִּשְׂחָק נֶחְשָׁב _____, וּמְשַׂחֲקוֹת בּוֹ שְׁתֵּי קְבוּצוֹת. הַקְּבוּצוֹת מִתְחָרוֹת זוֹ בָּזוֹ: כָּל קְבוּצָה מְנַסָּה לְהַכְנִיס אֶת הַכַּדּוּר לַשַּׁעַר שֶׁל הַקְּבוּצָה הַמִּתְחָרָה. בְּתֹם הַמִּשְׂחָק, הַקְּבוּצָה _____ הִיא הַמְנַצַּחַת.

בְּכָל קְבוּצָה 11 שַׂחְקָנִים: שׁוֹעֵר וְ־10 שַׂחְקָנִים הָרָצִים לְאֹרֶךְ הַמִּגְרָשׁ. לַמִּשְׂחָק יֵשׁ כַּמָּה חֲקִיקִים _____. לְדֻגְמָה, הַמִּשְׂחָק נִמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת וּמִתְחַלֵּק לִשְׁתֵּי מַחֲצִיּוֹת (_____).

הַתַּפְקִיד הַמֻּרְכָּזִי שֶׁל הַשּׁוֹעֵר הוּא לִדְאֹג שֶׁהַכַּדּוּר לֹא יִכָּנֵס לַשַּׁעַר שֶׁל הַקְּבוּצָה שֶׁלּוֹ. רַק לַשּׁוֹעֲרִים מֻתָּר לָגַעַת בַּכַּדּוּר בַּיָּדַיִם – _____ _____. הַשַּׂחְקָנִים הָאֲחֵרִים נוֹגְעִים בַּכַּדּוּר בְּעִקָּר בְּרַגְלַיִם.

בְּמִשְׂחַק כַּדּוּרֶגֶל מִקְצוֹעִי הַנִּמְשָׁךְ 90 דַּקּוֹת, שַׂחְקָן רָץ בֵּין 6 לְ־11 קִילוֹמֶטְרִים בְּמֶמֶצַע וּמְאַבֵּד _____. לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, כַּאֲשֶׁר הַטֶּמְפֶּרָטוּרָה גְּבוֹהָה בִּמְיֻחָד, הַשּׁוֹפֵט יָכֹל לַעֲצֹר אֶת הַמִּשְׂחָק וּלְאַפְשֵׁר לַשַּׂחְקָנִים לִשְׁתּוֹת _____.

מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל נֶחְשָׁב מִשְׂחָק אָהוּב בָּעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְקַיָּמוֹת תַּחֲרֻיּוֹת רַבּוֹת (טוּרְנִירִים) הַמַּפְגִּישׁוֹת _____.

הַתַּחֲרוּת הַגְּדוֹלָה וְהַיְּדוּעָה בְּיוֹתֵר _____ בְּמֶשֶׁךְ חֹדֶשׁ שָׁלֵם – הַמּוּנְדְיָאל. בְּתַחֲרוּת זוֹ נֶאֱבָקוֹת הַקְּבוּצוֹת עַל גְּבִיעַ הָעוֹלָם בְּכַדּוּרֶגֶל. הַמּוּנְדְיָאל הוּא אֵרוּעַ חֲגִיגִי וְיוֹצֵא דֹּפֶן עֲבוּר סְפּוֹרְטָאִים וְאוֹהֲדֵי כַּדּוּרֶגֶל מִכָּל הָעוֹלָם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

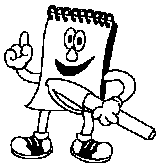

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כִּתְבוּ אֶת הַקֶּטַע עַל מִשְׂחַק הַפִּדוּרֶגֶל מִזִּכְרוֹנְכֶם.
נַסּוּ לִכְתֹּב פְּרָטִים רַבִּים כְּכָל הָאֶפְשָׁר מֵהַטֶּקְסְט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קִרְאוּ אֶת הַקֶּטַע שֶׁלִּפְנֵיכֶם.

מִי צָרִיךְ פֵּיסְבּוּק?

הַרְבֵּה חֲבֵרִים שֶׁלִּי רְשׁוּמִים לָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית "פֵּיסְבּוּק". הָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית הַזֹּאת מְאַפְשֶׁרֶת לִהְיוֹת בְּקֶשֶׁר עִם כָּל מִי שֶׁרוֹצִים - עִם חֲבֵרִים, עִם קְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה וַאֲפִלּוּ עִם מוֹרִים! הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי מַעֲלִים לַפֵּיסְבּוּק תְּמוּנוֹת שֶׁלָּהֶם, מְסַפְּרִים עַל דְּבָרִים שֶׁקָּרוּ לָהֶם, מְפַרְסְמִים קִשּׁוּרִים לַאֲתָרִים אוֹ לְסִרְטוֹנִים מְעַנְיְנִים - וּבִכְלָל, מְבַלִּים שָׁעוֹת רַבּוֹת בַּפֵּיסְבּוּק.

אֲנִי לֹא רְשׁוּמָה לַפֵּיסְבּוּק.

לָמָה?

יֵשׁ לְכָךְ כַּמָּה סִבּוֹת...

קֹדֶם כֹּל, אֲנִי קַנָּאִית לַפְּרָטִיּוּת שֶׁלִּי. אֲנִי לֹא מְעֻנְיֶנֶת שֶׁאֲנָשִׁים זָרִים, שֶׁלֹּא מַכִּירִים אוֹתִי, יוּכְלוּ לָדַעַת עָלַי פְּרָטִים אִישִׁיִּים כְּמוֹ אֵיפֹה אֲנִי גָּרָה, בַּת כַּמָּה אֲנִי, מִי הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי וּמָה אֲנִי אוֹהֶבֶת לַעֲשׂוֹת. אֲנִי גַּם לֹא בְּטוּחָה שֶׁאֲנִי רוֹצָה לְאַפְשֵׁר לְכָל אֶחָד לִיצֹר אִתִּי קֶשֶׁר בְּכָזֹאת קַלּוּת...

בְּנוֹסָף, מַרְתִּיעָה אוֹתִי הַמַּחְשָׁבָה שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל לְהַגִּיב בָּאַתָּר לִדְבָרִים שֶׁאֲחֵרִים כָּתְבוּ אוֹ פִּרְסְמוּ. וּמָה אִם אֲפַרְסֵם בָּאַתָּר מַחְשָׁבוֹת שֶׁלִּי אוֹ תְּמוּנוֹת אִישִׁיּוֹת וַאֲקַבֵּל תְּגוּבוֹת לֹא נֶחְמָדוֹת אוֹ אֲפִלּוּ פּוֹגְעוֹת מִצַּד יְלָדִים מְסֻיָּמִים? אֲנִי אַרְגִּישׁ רַע מְאוֹד וְאֶתְחָרֵט שֶׁפִּרְסַמְתִּי אֶת דְּבָרַי.

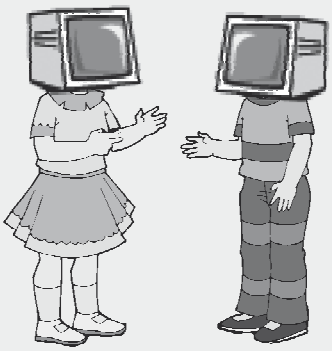

אַז בֵּינְתַּיִם הֶחְלַטְתִּי לֹא לְהֵרָשֵׁם לַפֵּיסְבּוּק. וְאִם אֲנִי רוֹצָה לוֹמַר מַשֶּׁהוּ לַחֲבֵרוֹת שֶׁלִּי, אֲנִי יְכוֹלָה פָּשׁוּט לְהִפָּגֵשׁ אִתָּן אוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּאֶמְצָעוּת הַטֶּלֶפוֹן אוֹ הַדֹּאַר הָאֶלֶקְטְרוֹנִי, בְּאֹפֶן אִישִׁי וּפְרָטִי בְּהֶחְלֵט!

© כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

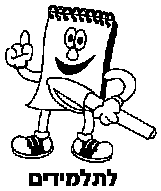

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

הַשְׁלִימוּ:

מַהוּ הַנוֹשֵׂא הַמֶּרְכָּזִי שֶׁל הַקֶּטַע?

כִּתְבוּ אֶת הַדְּבָרִים הַחֲשׁוּבִים בַּקֶּטַע.

כִּתְבוּ מִשְׁפָּט לְסִיּוּם.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

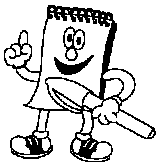

לתלמידים

הַשְׁלִימוּ בַּקְטַע אֶת מָה שֶׁחָסֵר, לְפִי מָה שֶׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים.

מִי צָרִיךְ פֵּיסְבּוּק?

הַרְבֵּה חֲבֵרִים שֶׁלִּי רְשׁוּמִים לָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית "פֵּיסְבּוּק". הָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית הַזֹּאת מְאַפְשֶׁרֶת לִהְיוֹת _____ עִם כָּל מִי שֶׁרוֹצִים - עִם חֲבֵרִים, עִם קְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה _____ עִם מוֹרִים! הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי מַעֲלִים לַפֵּיסְבּוּק תְּמוּנוֹת שֶׁלָּהֶם, מְסַפְּרִים עַל דְּבָרִים שֶׁקָּרוּ לָהֶם, מְפַרְסְמִים קִשּׁוּרִים לַאֲתָרִים אוֹ לְסִרְטוֹנִים מְעַנְיְנִים - וּבִכְלָל, מְבַלִּים שָׁעוֹת רַבּוֹת _____.

אֲנִי לֹא רְשׁוּמָה לַפֵּיסְבּוּק.

לָמָה?

יֵשׁ לְכָךְ כַּמָּה סִבּוֹת...

קֹדֶם כֹּל, אֲנִי קַנָּאִית לַפְּרָטִיּוּת שֶׁלִּי. אֲנִי לֹא _____ שֶׁאֲנָשִׁים זָרִים, שֶׁלֹּא מַכִּירִים אוֹתִי, יוּכְלוּ לָדַעַת עָלַי _____ אִישִׁיִּים כְּמוֹ אֵיפֹה אֲנִי גָּרָה, בַּת כַּמָּה אֲנִי, מִי הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי וּמָה _____ אוֹהֶבֶת לַעֲשׂוֹת. אֲנִי גַּם לֹא בְּטוּחָה שֶׁאֲנִי רוֹצָה לְאַפְשֵׁר לְכָל אֶחָד לִיצֹר אִתִּי קֶשֶׁר בְּכָזֹאת קַלּוּת...

_____, מַרְתִּיעָה אוֹתִי הַמַּחְשָׁבָה שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל _____ בָּאֲתָר לִדְבָרִים שֶׁאֲחֵרִים כָּתְבוּ אוֹ פִּרְסְמוּ. וּמָה אִם אֲפַרְסֵם בָּאֲתָר מַחְשָׁבוֹת שֶׁלִּי אוֹ תְּמוּנוֹת אִישִׁיּוֹת וַאֲקַבֵּל _____ לֹא נֶחְמָדוֹת אוֹ אֲפִלּוּ פּוֹגְעוֹת מִצַּד יְלָדִים מְסֻיָּמִים? אֲנִי אַרְגִּישׁ רַע מְאוֹד _____ שֶׁפִּרְסַמְתִּי אֶת דְּבָרַי.

אַז בֵּינְתַּיִם הֶחְלַטְתִּי לֹא לְהֵרָשֵׁם לַפֵּיסְבּוּק. וְאִם אֲנִי רוֹצָה לוֹמַר מַשֶּׁהוּ לַחֲבֵרוֹת שֶׁלִּי, אֲנִי יְכוֹלָה פָּשׁוּט _____ אִתָּן אוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּאֶמְצָעוּת הַטֶּלֶפוֹן אוֹ _____ הָאֶלֶקְטְרוֹנִי, בְּאֹפֶן אִישִׁי וּפְרָטִי בְּהֶחְלֵט!

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

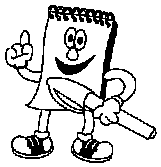

הַשְׁלִימוּ בַּקָּטַע אֶת מָה שֶׁחָסֵר, לְפִי מָה שֶׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים.

מִי צָרִיךְ פֵּיסְבּוּק?

הַרְבֵּה חֲבֵרִים שֶׁלִּי רְשׁוּמִים לָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית "פֵּיסְבּוּק". הָרֶשֶׁת הַחֶבְרָתִית הַזֹּאת מְאַפְשֶׁרֶת _____ - עִם חֲבֵרִים, עִם קְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה וַאֲפִלּוּ עִם מוֹרִים! הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי מַעֲלִים לַפֵּיסְבּוּק תְּמוּנוֹת שֶׁלָּהֶם, מְסַפְּרִים עַל דְּבָרִים שֶׁקָּרוּ לָהֶם, מְפַרְסְמִים קִשּׁוּרִים לַאֲתָרִים אוֹ לְסִרְטוֹנִים מְעַנְיְנִים - _____.

אֲנִי לֹא רְשׁוּמָה לַפֵּיסְבּוּק.

לָמָה?

_____

קֹדֶם כֹּל, אֲנִי קַנָּאִית לַפְּרָטִיּוּת שֶׁלִּי. אֲנִי לֹא מְעֻנְיֶנֶת שֶׁאֲנָשִׁים זָרִים, שֶׁלֹּא מַכִּירִים אוֹתִי, יוּכְלוּ לָדַעַת עָלַי פְּרָטִים אִישִׁיִּים כְּמוֹ אֵיפֹה אֲנִי גָּרָה, בַּת כַּמָּה אֲנִי, מִי הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי _____.

אֲנִי גַּם לֹא בְּטוּחָה שֶׁאֲנִי רוֹצָה לְאַפְשֵׁר לְכָל אֶחָד לִיצֹר אִתִּי קֶשֶׁר בְּכָזֹאת קַלּוּת... בְּנוֹסָף, מַרְתִּיעָה אוֹתִי הַמַּחְשָׁבָה שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל לְהַגִּיב בָּאָתָר _____. וּמָה אִם אֲפַרְסֵם בָּאָתָר מַחְשָׁבוֹת שֶׁלִּי אוֹ תְּמוּנוֹת אִישִׁיּוֹת וַאֲקַבֵּל _____ מִצַּד יְלָדִים מְסֻיָּמִים? אֲנִי אַרְגִּישׁ רַע מְאוֹד וְאֶתְחָרֵט שֶׁפִּרְסַמְתִּי אֶת דְּבָרַי. אַז בֵּינְתַּיִם הֶחְלַטְתִּי _____. וְאִם אֲנִי רוֹצָה לוֹמַר מַשֶּׁהוּ לַחֲבֵרוֹת שֶׁלִּי, אֲנִי יְכוֹלָה פָּשׁוּט לְהִפָּגֵשׁ אִתָּן אוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּאֶמְצָעוּת הַטֶּלֶפוֹן אוֹ הַדֹּאַר הָאֶלֶקְטְרוֹנִי, בְּאֹפֶן אִישִׁי וּפְרָטִי בְּהֶחְלֵט!

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

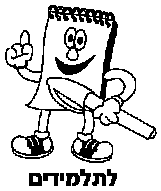

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כִּתְבוּ אֶת הַקָּטַע עַל הַפֶּיְסְבּוּק מִזִּכְרוֹנְכֶם.
נַסּוּ לִכְתֹּב פְּרָטִים רַבִּים כְּכָל הָאֶפְשָׁר מֵהַטֶּקְסְט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

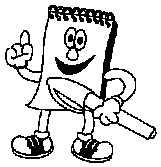

קראו את הקטע שלפניכם.

לא מוותרים על ארוחת בוקר

כמה מכם מקפידים לאכול ארוחת בוקר קלה לפני היציאה לבית-הספר? מי שלא נוהג כך, כדאי לו להתחיל, אחרת הוא מָשוּל לנהג היוצא לנסיעה בלי שמילא את מיכל הדלק במכוניתו...

מחקרים מראים שארוחת בוקר מזינה משפרת את פעילות המוח שלנו. כך, לדוגמה, חוקרים מצאו שתלמידים הנוהגים לאכול ארוחת בוקר לפני היציאה לבית-הספר, מגיעים להישגים טובים יותר מחבריהם שלא נוהגים לעשות זאת.

המחקרים גם מציינים שכדאי לשתות חלב בארוחת הבוקר או לאכול מוצר חלב כלשהו, כמו גבינה או יוגורט. מוצרי החלב מכילים רכיבי תזונה כגון סידן, חלבון וויטמינים. רכיבים אלה חיוניים לפעילות תקינה של הגוף ולבריאות טובה שלו. אפשר להוסיף לארוחת הבוקר גם פרי או ירק או דגני בוקר, וכך לספק לגוף את האנרגיה הדרושה לפעילותו על ידי צריכת רכיבים בריאים ותזונה נכונה.

מעובד על פי "לא מוותרים על ארוחת בוקר ומרוויחים בעירנות, בציונים ובהספק", **ראש גדול**, גיליון 58, אוקטובר 2005.

© כל הזכויות שמורות **לראש גדול**.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

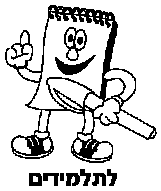

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את הדברים החשובים בקטע.

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

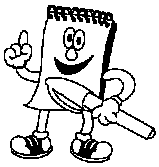

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

לא מוותרים על ארוחת בוקר

כמה מכם מקפידים לאכול ארוחת בוקר קלה לפני היציאה לבית הספר? מי שלא נוהג כך, כדאי לו להתחיל, אחרת הוא מָשוּל _____ היוצא לנסיעה בלי שמילא את מיכל _____ במכוניתו...

מחקרים מראים שארוחת בוקר מזינה _____ את פעילות המוח שלנו. כך, לדוגמה, חוקרים מצאו שתלמידים הנוהגים לאכול ארוחת בוקר _____ היציאה לבית-הספר, מגיעים להישגים _____ יותר מחבריהם שלא נוהגים לעשות זאת.

המחקרים גם מציינים _____ לשתות חלב בארוחת הבוקר או לאכול מוצר חלב כלשהו, _____ גבינה או יוגורט. מוצרי החלב _____ רכיבי תזונה כגון סידן, חלבון וויטמינים. רכיבים אלה חיוניים לפעילות תקינה של הגוף ולבריאות _____ שלו. אפשר להוסיף לארוחת הבוקר גם פרי או ירק או דגני בוקר, וכך לספק לגוף את האנרגיה _____ לפעילותו על ידי צריכת רכיבים בריאים ותזונה נכונה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

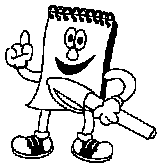

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

לא מוותרים על ארוחת בוקר

כמה מכם מקפידים לאכול ארוחת בוקר קלה לפני היציאה לבית-הספר? מי שלא נוהג כך, כדאי לו להתחיל, אחרת הוא מָשוּל לנהג היוצא לנסיעה _____...

מחקרים מראים שארוחת בוקר מזינה _____ _____. כך, לדוגמה, חוקרים מצאו שתלמידים הנוהגים לאכול _____ לפני היציאה לבית-הספר, מגיעים _____ _____ מחבריהם שלא נוהגים לעשות זאת.

המחקרים גם מציינים _____ בארוחת הבוקר או לאכול מוצר חלב כלשהו, _____. מוצרי החלב מכילים רכיבי תזונה כגון סידן, חלבון וויטמינים. רכיבים אלה חיוניים _____. אפשר להוסיף לארוחת הבוקר גם פרי או ירק או דגני בוקר, וכך לספק לגוף _____ _____ על ידי צריכת רכיבים בריאים ותזונה נכונה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

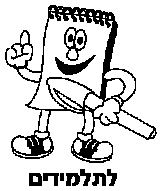

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע "לא מוותרים על ארוחת בוקר" מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קראו את הקטע שלפניכם.

ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים

מוחמד פאזלו, ילד הודי בן תשע, הוחזר למשפחתו ארבעה חודשים לאחר שנקלע למסע של יותר מ־1,000 ק"מ ברכבת משא.

פאזלו שיחק כדורגל ליד מסילת רכבת, והכדור שבו בעט עף אל תוך רכבת משא שניצבה על הפסים. הילד עלה על הרכבת כדי להוריד את הכדור, אך זו החלה לנסוע והוא נאלץ להישאר בתוכה.

פאזלו התגלה על־ידי המשטרה בתחנת רכבת שבמדינת המחוז טמיל נאדו, שבע שעות נסיעה ומרחק של כ־1,300 ק"מ מביתו שבבנגלור. הוא ידע לומר לשוטרים את שמות הוריו, אך מכיוון שדיבר הינדית ולא טמילית, שפת המקום, הם לא הצליחו להבין מהיכן הגיע. פאזלו נשלח למוסד לילדים שנמלטו מביתם, והשלטונות החלו לחפש את הוריו – ללא הצלחה.

לבסוף הוחלט לפנות לתקשורת. פאזלו הופיע בטלוויזיה וסיפר עד כמה הוא רוצה להתאחד עם משפחתו בקרוב. למרבה המזל, אחיו בן ה־3 ראה אותו בטלוויזיה, קרא להוריו ואמר להם שמוחמד אחיו "בתוך הטלוויזיה ומדבר מתוכה". ההורים רצו למכשיר, ראו את בנם והתקשרו מיד למשטרה. בתוך זמן קצר הושב פאזלו לחיק משפחתו.

מבוסס על עיתון הארץ: "ילד בן 9 רדף אחרי כדור אבוד ושב הביתה אחרי 4 חודשים", הארץ, 13.9.10. © כל הזכויות שמורות לעיתון "הארץ" בע"מ.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

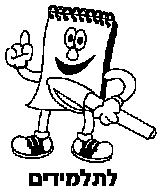

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

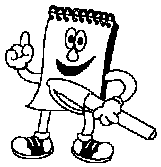

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים

מוחמד פאזלו, ילד הודי בן תשע, הוחזר למשפחתו ארבעה חודשים לאחר שנקלע למסע של יותר מ־1,000 ק"מ ברכבת משא.

פאזלו _____ כדורגל ליד מסילת רכבת, והכדור שבו בעט עף אל תוך _____ משא שניצבה על הפסים. הילד עלה על הרכבת כדי להוריד את _____, אך זו החלה לנסוע והוא נאלץ להישאר _____.

פאזלו _____ על־ידי המשטרה בתחנת רכבת שבמדינת המחוז טמיל נאדו, שבע שעות נסיעה ומרחק של _____ ק"מ מביתו שבבנגלור. הוא ידע לומר לשוטרים את שמות הוריו, _____ מכיוון שדיבר הינדית ולא טמילית, _____ המקום, הם לא הצליחו להבין מהיכן הגיע. פאזלו נשלח _____ לילדים שנמלטו מביתם, והשלטונות החלו _____ את הוריו – ללא הצלחה.

לבסוף הוחלט לפנות לתקשורת. פאזלו הופיע _____ וסיפר עד כמה הוא רוצה להתאחד עם משפחתו בקרוב. למרבה המזל, _____ בן ה־3 ראה אותו בטלוויזיה, קרא _____ ואמר להם שמוחמד אחיו "בתוך הטלוויזיה ומדבר מתוכה". ההורים רצו למכשיר, ראו את בנם והתקשרו מיד _____. בתוך זמן קצר הושב פאזלו לחיק משפחתו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

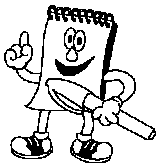

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

ילד בן 9 רדף אחרי כדור, ושב הביתה אחרי 4 חודשים

מוחמד פאזלו, ילד הודי בן תשע, הוחזר למשפחתו ארבעה חודשים לאחר _____ ברכבת משא.

פאזלו שיחק כדורגל ליד מסילת רכבת, והכדור שבו בעט _____ _____ שניצבה על הפסים. הילד עלה על הרכבת כדי_____ _____, אך זו החלה לנסוע והוא נאלץ להישאר בתוכה.

פאזלו _____ שבמדינת המחוז טמיל נאדו, שבע שעות נסיעה ומרחק של כ־1,300 ק"מ מביתו שבבנגלור. הוא ידע לומר לשוטרים את שמות הוריו, אך מכיוון שדיבר הינדית ולא טמילית, שפת המקום, _____.
פאזלו נשלח למוסד לילדים שנמלטו מביתם, _____ _____.

_____. פאזלו הופיע בטלוויזיה וסיפר עד כמה הוא רוצה להתאחד עם משפחתו בקרוב. למרבה המזל, _____ _____, קרא להוריו ואמר להם שמוחמד אחיו "בתוך הטלוויזיה ומדבר מתוכה". ההורים רצו למכשיר, ראו את בנם _____ _____. בתוך זמן קצר הושב פאזלו לחיק משפחתו.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

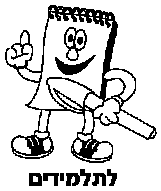

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע על מוחמד פאזלו, הילד ההודי, מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קראו את הקטע שלפניכם.

מכנסי ג'ינס

מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות-הברית לפני כ-180 שנה. בתקופה זו התגלה זהב במדינת קליפורניה, ואלפי אנשים נהרו לאזור וחיפשו בנחלים גרגירי זהב. לקליפורניה הגיע גם סוחר יהודי ושמו לוי שטראוס, ועמו מִטְעָן של בד אוהלים עבה וחזק. כשהבחין כי מכנסיהם של כּוֹרֵי-הזהב מִתְבַּלִים במהירות, החליט לתפור להם מכנסיים מן הבד שהביא. כך נוצרו מכנסי ג'ינס "ליווייס" הראשונים בעולם, הנקראים על שמו (פירוש השם "ליווייס" באנגלית הוא "של לוי").

במשך השנים מכנסי הג'ינס הפכו לפופולריים בְּקֶרֶב בני הנוער, וכיום הם משמשים כלבוש יום-יומי בכל רחבי העולם. מכנסי הג'ינס הם אופנתיים ונתפרים בגזרות, בצורות ובצבעים שונים. יחד עם זאת, הם נחשבים לעתים לבגדים שאינם ראויים למקומות מכובדים. כך, למשל, לפני שנים אחדות הוחלט בכנסת שלא לאפשר לעיתונאים להיכנס לאולם הכנסת כשהם לבושים במכנסי ג'ינס.

©istockphoto.com/William Wang

מעובד על-פי יעקב שויקה, **רב-מילים הצעיר**, 1996, עמ' 135.

© כל הזכויות שמורות למטח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית, למשכל (ידיעות אחרונות וספרי חמד) ולסטימצקי

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

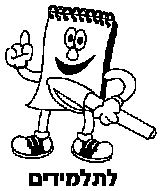

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

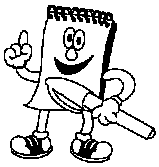

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

מכנסי ג'ינס

מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות-הברית לפני כ-180 שנה. בתקופה זו התגלה זהב במדינת קליפורניה, ואלפי אנשים נהרו _____ וחיפשו בנחלים גרגירי _____. לקליפורניה הגיע גם סוחר יהודי ושמו לוי שטראוס, ועמו מְטָעָן של _____ אוהלים עבה וחזק. כשהבחין כי _____ של כּוֹרֵי-הזהב מִתְבַּלִים _____, החליט לתפור להם מכנסיים מן הבד שהביא. כך נוצרו מכנסי ג'ינס "ליווייס" הראשונים בעולם, הנקראים על _____ (פירוש השם "ליווייס" באנגלית הוא "של לוי").

במשך השנים מכנסי הג'ינס הפכו _____ בְּקֶרֶב בני הנוער, וכיום הם משמשים כלבוש יום-יומי בכל רחבי העולם. מכנסי הג'ינס הם _____ ונתפרים בגזרות, בצורות ובצבעים שונים. יחד עם זאת, הם _____ לעתים לבגדים שאינם ראויים למקומות מכובדים. כך, למשל, לפני שנים אחדות הוחלט _____ שלא לאפשר לעיתונאים להיכנס לאולם הכנסת כשהם לבושים במכנסי _____.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

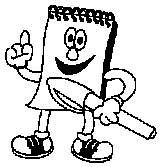

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

מכנסי ג'ינס

מכנסי הג'ינס הומצאו בארצות-הברית לפני כ-180 שנה. בתקופה זו התגלה זהב במדינת קליפורניה, ואלפי אנשים נהרו לאזור _____ _____. לקליפורניה הגיע גם סוחר יהודי ושמו לוי שטראוס, ועמו _____. כשהבחין כי מכנסיהם של כּוֹרֵי-הזהב _____, החליט לתפור להם מכנסיים מן הבד שהביא. כך נוצרו מכנסי ג'ינס "ליווייס" הראשונים בעולם, _____ (פירוש השם "ליווייס" באנגלית הוא "של לוי").

במשך השנים מכנסי הג'ינס הפכו _____, וכיום הם משמשים כלבוש יום־יומי בכל רחבי העולם. מכנסי הג'ינס הם אופנתיים ונתפרים _____. יחד עם זאת, הם נחשבים לעתים לבגדים שאינם ראויים _____ _____. כך, למשל, לפני שנים אחדות הוחלט בכנסת _____ _____ כשהם לבושים במכנסי ג'ינס.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

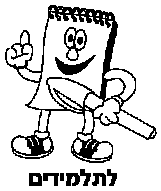

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע על מכנסי הג'ינס מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

1 2 3 4 5

קבוצה 2
יחידה 3

09:02,20/08/14

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קראו את הקטע שלפניכם.

קרקס

תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ־2,000 שנה. ברומא נהגו לערוך מֵרוֹצֵי מרכבות, תחרויות ספורט שונות וכן קרבות אכזריים בין בני אדם לחיות טֶרֶף. כל אלה נערכו בזירה עגולה שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן נוצרה המילה קרקס. משחקי הקרקס היו אמצעי הבידור העיקרי של אנשי רומא.

הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום, נוצר באנגליה במאה ה־18. הוא היה מופע בידור שהתקיים באוהל ענק על־ידי להקה של לוליינים, ליצנים ובעלי־חיים מאולפים, ונדד בין כפרים ועיירות נידחים. מאחר שעדיין לא הומצאו בתקופה זו הקולנוע והטלוויזיה, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור מרכזי, והגעתו למקומות אלה לוותה בהתרגשות רבה. עד היום הקרקס הוא מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים, אך אופיו השתנה: בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי־חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה בזכויות בעלי־חיים.

מעובד על־פי יעקב שויקה, **רב־מילים הצעיר**, 1996, עמ' 893, 895.

© כל הזכויות שמורות למטח – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, למשכל (ידיעות אחרונות וספרי חמד) ולסטימצקי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

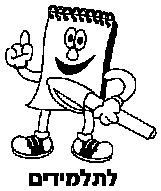

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

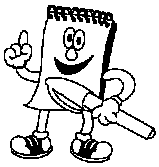

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

קרקס

תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ־2,000 שנה. ברומא נהגו לערוך _____ מרכבות, תחרויות ספורט שונות וכן _____ אכזריים בין בני אדם לחיות טָרֶף. כל אלה נערכו בזירה _____ שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן נוצרה המילה _____. משחקי הקרקס היו אמצעי _____ העיקרי של אנשי רומא.

הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום, נוצר באנגליה במאה ה־18. הוא היה מופע בידור שהתקיים _____ ענק על־ידי להקה של לוליינים, ליצנים ובעלי־חיים מאולפים, _____ בין כפרים ועיירות נידחים. מאחר שעדיין לא הומצאו בתקופה זו _____ והטלוויזיה, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור _____, והגעתו למקומות אלה לוותה בהתרגשות רבה. עד היום הקרקס הוא מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים, אך אופיו _____: בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי־חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה _____ בעלי־חיים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

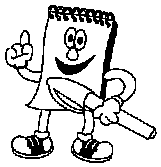

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

קרקס

תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ־2,000 שנה. ברומא נהגו לערוך _____ וכן קרבות אכזריים בין בני אדם לחיות טֶרֶף. כל אלה נערכו בזירה עגולה שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן נוצרה המילה קרקס. משחקי הקרקס היו _____.

הקרקס _____, נוצר באנגליה במאה ה־18. הוא היה מופע בידור שהתקיים באוהל ענק על־ידי להקה של _____ _____, ונדד בין כפרים ועיירות נידחים. מאחר שעדיין _____, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור מרכזי והגעתו למקומות אלה _____ _____. עד היום הקרקס הוא מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים, _____: בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי־חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה _____.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

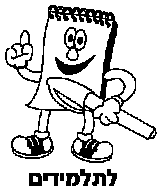

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע על הקרקס מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קראו את הקטע שלפניכם.

פיטר פן

פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי, הוא ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר ונשאר כל הזמן בן אותו גיל. הסופר ברי, שחי באנגליה בשנים 1860–1937, חיבר את הסיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידיו. עלילתו הדמיונית של הספר מתרחשת באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא ארץ הַיַלְדוּת הנצחית. לארץ זו לוקח פיטר פן את ילדי משפחת דארלינג, וביחד הם חוברים להרפתקה ונלחמים בשודדי הים, ובראשם קפטן הוק. אך לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על הילדים לעזוב את עולם הילדות, לחזור לביתם ולהתבגר.

פסל של פיטר פן ליד הגן הציבורי, לונדון

© Photo: Sebjarod (Wikipedia)

בגני קנזינגטון בלונדון, המקום שבו נרקמה לראשונה עלילת הסיפור, הוצב למזכרת פסלו של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.

מעובד על־פי יעקב שויקה, **רב־מילים הצעיר**, 1996, עמ' 413.

© כל הזכויות שמורות למטח – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, למשכל (ידיעות אחרונות וספרי חמד) ולסטימצקי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

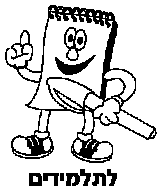

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את הדברים החשובים בקטע לפי הסדר.

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

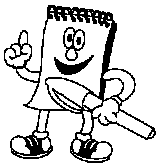

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

פיטר פן

פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי, הוא ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר ונשאר כל הזמן בן אותו _____. הסופר ברי, שחי באנגליה בשנים 1860–1937, _____ את הסיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידיו. עלילתו הדמיונית של הספר _____ באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא ארץ הילדות _____. לארץ זו לוקח _____ את ילדי משפחת דארלינג, וביחד הם חוברים _____ ונלחמים בשודדי הים, ובראשם קפטן הוק. אך לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על _____ לעזוב את עולם הילדות, לחזור לביתם ולהתבגר.

בגני קנזינגטון בלונדון, המקום שבו נרקמה לראשונה עלילת הסיפור, הוצב למזכרת _____ של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

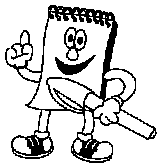

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

פיטר פן

פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי, הוא ילד נצחי
ה_____ ונשאר כל הזמן בן אותו גיל. הסופר ברי,
_____, חיבר את הסיפור למען
_____. עלילתו הדמיונית של הספר
מתרחשת באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא _____.
לארץ זו לוקח פיטר פן את _____, וביחד הם
חוברים להרפתקה _____, ובראשם קפטן הוק. אך
לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על הילדים _____,
לחזור לביתם ולהתבגר.

בגני קנזינגטון בלונדון, _____,
הוצב למזכרת _____, הילד שאינו גדל לעולם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

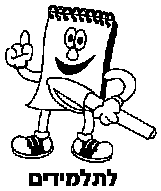

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע על פיטר פן מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קראו את הקטע שלפניכם.

המצאת הגלגל

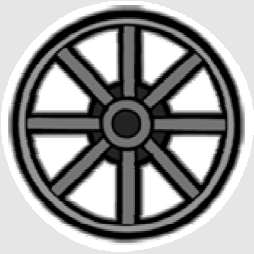

יש הטוענים כי הגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא אי פעם. הסיבה לכך היא שהגלגל תרם רבות להתפתחות הטכנולוגיה במהלך השנים.

הגלגל הומצא לפני כ־6,000 שנה. הגלגלים הראשונים היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים, ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים. הגלגל חולל מהפכה בחקלאות, מכיוון שהוא אִפשֵר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר ולהגדיל את היבול. כמו כן החקלאים יכלו למכור את התוצרת שלהם גם מחוץ למקום מגוריהם, וכך התפתחו קשרי מסחר ענֵפים בין יישובים.

המצאת הגלגל הובילה גם להתפתחות יישובים עירוניים גדולים. תושבי הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית בעצמם, אלא קנו אותה מידי החקלאים. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים. היכולת לנוע ממקום למקום במהירות אפשרה העברת מידע יעילה, ובכך תרמה להתפתחות של חידושים טכנולוגיים נוספים, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

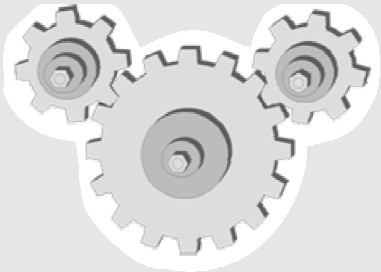

מעובד על־פי (א) יעקב שויקה, **רב־מילים הצעיר**, 1996, עמ' 137, (ב) "המצאת הגלגל, השפעותיה על האנושות ומדוע ליברה אין גלגלים", מאת אמנון ס־מל, 9 באוקטובר 2008. http://www.hayadan.org.il/wheels-history-0910086/

© כל הזכויות שמורות למטח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית, למשכל (ידיעות אחרונות וספרי חמד) ולסטימצקי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

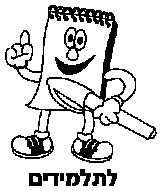

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את הדברים החשובים בקטע לפי הסדר.

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

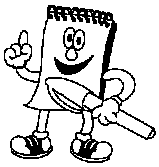

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

המצאת הגלגל

יש הטוענים כי הגלגל הוא _____ החשובה ביותר שהאדם המציא אי פעם. הסיבה לכך היא שהגלגל _____ רבות להתפתחות הטכנולוגיה במהלך השנים.

הגלגל הומצא לפני כ־6,000 שנה. הגלגלים _____ היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים, ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים. הגלגל חולל _____ בחקלאות, מכיוון שהוא אִפשֵר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר _____ את היבול. כמו כן החקלאים יכלו למכור את _____ שלהם גם מחוץ למקום מגוריהם, וכך התפתחו קשרי _____ ענֵפים בין יישובים.

המצאת _____ הובילה גם להתפתחות יישובים עירוניים גדולים. _____ הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית _____, אלא קנו אותה מידי החקלאים. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים. היכולת _____ ממקום למקום במהירות אפשרה העברת _____ יעילה, ובכך תרמה להתפתחות של _____ טכנולוגיים נוספים, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

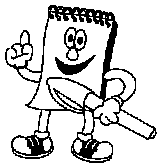

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

המצאת הגלגל

יש הטוענים כי הגלגל הוא _____ שהאדם המציא אי פעם. הסיבה לכך היא שהגלגל תרם רבות _____ במהלך השנים.

הגלגל הומצא לפני כ־6,000 שנה. הגלגלים הראשונים היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים, ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים.
הגלגל _____, מכיוון שהוא אִפשֵר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר _____.
כמו כן החקלאים יכלו למכור את התוצרת שלהם גם _____ _____, וכך התפתחו קשרי מסחר ענֵפים בין יישובים.

המצאת הגלגל הובילה גם _____.
תושבי הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית בעצמם, _____ _____. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים.

היכולת _____ אפשרה העברת מידע יעילה, ובכך תרמה להתפתחות של _____, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

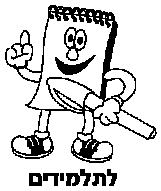

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע על המצאת הגלגל מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קראו את הקטע שלפניכם.

פרס נובל

'פרס נובל' קרוי על שמו של אלפרד ברנהרד נובל – כימאי, מהנדס ותעשיין שוודי. נובל המציא את חומר הנפץ 'דינמיט' בשנת 1866, במטרה לפוצץ סלעים בדרך בטוחה. את הסלעים היה צריך לפוצץ כדי לכרות מנהרות או לפלס דרכים. מאוחר יותר הבין נובל בצער שהמצאתו משמשת בעיקר למטרות מלחמה ולהרג. לכן הוא החליט להוריש את כל הונו לקרן מיוחדת, שממנה מעניקים מדי שנה את 'פרס נובל' לאנשי מדע, לסופרים מצטיינים ולאישים שפעלו לקידום השלום בעולם.

עד כה זכו עשרה ישראלים בפרס נובל. הראשון שבהם היה הסופר ש"י עגנון, אשר קיבל את הפרס בשנת 1966. המנהיגים יצחק רבין ושמעון פרס קיבלו את הפרס בשנת 1994, על מאמצם לכונן שלום במזרח התיכון. לאחרונה קיבלה את הפרס גם המדענית עדה יונת, שחקרה את המבנה והתפקיד של הריבוזום - מרכיב חשוב הנמצא בתאים של גוף האדם.

נראה, אם כן, שמעז יצא גם מתוק. מן התוצאות השליליות של המצאת הדינמיט צמח משהו טוב – פרס נובל, המעודד אנשים מצוינים בתחומם להמשיך ולתרום למען האנושות.

יצחק רבין ושמעון פרס בטקס קבלת פרס נובל לשלום לשנת 1994

© צילום: יעקב סער, לשכת העיתונות הממשלתית

מעובד על־פי יעקב שויקה, **רב־מילים הצעיר**, 1996, עמ' 825.

© כל הזכויות שמורות למטח – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, למשכל (ידיעות אחרונות וספרי חמד) ולסטימצקי.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

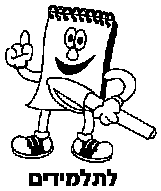

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את הדברים החשובים בקטע לפי הסדר.

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

פרס נובל

'פרס נובל' קרוי על שמו של אלפרד ברנהרד נובל – כימאי, מהנדס ותעשיין שוודי. נובל המציא את _____ 'דינמיט' בשנת 1866, במטרה _____ סלעים בדרך בטוחה. את הסלעים היה צריך לפוצץ כדי לכרות מנהרות או לפלס _____. מאוחר יותר הבין נובל בצער שהמצאתו משמשת בעיקר למטרות מלחמה ולהרג. לכן _____ החליט להוריש את כל _____ לקרן מיוחדת, שממנה מעניקים מדי שנה את '_____ נובל' לאנשי מדע, לסופרים מצטיינים ולאישים שפעלו לקידום השלום בעולם.

עד כה _____ עשרה ישראלים בפרס נובל. הראשון שבהם היה _____ ש"י עגנון, אשר קיבל את הפרס בשנת 1966. המנהיגים יצחק רבין ושמעון פרס קיבלו את הפרס בשנת 1994, על מאמצם לכונן _____ במזרח התיכון. לאחרונה קיבלה את הפרס גם המדענית עדה יונת, _____ את המבנה והתפקיד של הריבוזום – מרכיב חשוב הנמצא בתאים של גוף האדם.

נראה, אם כן, שמעז יצא גם _____. מן התוצאות השליליות של המצאת הדינמיט צמח משהו _____ – פרס נובל, המעודד אנשים מצוינים בתחומם להמשיך _____ למען האנושות.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

פרס נובל

'פרס נובל' קרוי על שמו של אלפרד ברנהרד נובל – כימאי, מהנדס ותעשיין שוודי. נובל המציא את _____ בשנת 1866, במטרה לפוצץ סלעים בדרך בטוחה. את הסלעים היה צריך לפוצץ כדי לכרות מנהרות או לפלס דרכים. מאוחר יותר הבין נובל בצער ש_____ _____. לכן הוא החליט להוריש את כל הונו לקרן מיוחדת, _____ _____ לאנשי המדע, לסופרים מצטיינים ולאישים שפעלו לקידום השלום בעולם.

עד כה _____ בפרס נובל. הראשון שבהם היה הסופר ש"י עגנון, אשר קיבל את הפרס בשנת 1966. המנהיגים יצחק רבין ושמעון פרס קיבלו את הפרס בשנת 1994, על _____ _____. לאחרונה קיבלה את הפרס גם המדענית עדה יונת, שחקרה את המבנה והתפקיד של הריבוזום – מרכיב חשוב הנמצא _____.

נראה, אם כן, שמעז יצא גם מתוק. מן התוצאות השליליות של המצאת הדינמיט צמח משהו טוב – פרס נובל, _____ להמשיך ולתרום למען האנושות.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

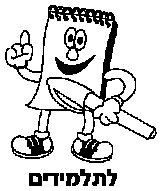

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע על פרס נובל מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

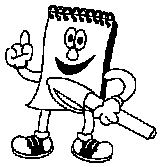

לתלמידים

קראו את הקטע שלפניכם.

מסטיק – מותר ללעוס?

לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת.

יש הטוענים כי לעיסת מסטיק יכולה להיטיב עם בריאותנו, ואפילו לשפר את הישגינו. באחד המחקרים נמצא שלעיסת מסטיק בתום הארוחה מסייעת למלחמה בַּחוֹרים בשן. המסטיק מעורר יצירת רוק, ורוק עוזר לשטוף את החיידקים המזיקים לשיניים שלנו. לעיסת מסטיק יכולה להיטיב גם עם המוח שלנו. מחקר יָפָני הראה שלעיסת מסטיק ממריצה את זרימת הדם למוח. מחקרים אחרים מצאו שלעיסת מסטיק מסייעת לשיפור הזיכרון.

עם זאת חשוב להדגיש שמַרבִּית המחקרים התומכים בלעיסת מסטיק, ממוּמָנים (משולמים) על־ידי חברות המייצרות מסטיקים, שמטרתן למכור לנו את המוצרים שלהן. כלומר, אם נלעס יותר מסטיקים, החברות האלה ירוויחו יותר כסף. בין המתנגדים ללעיסה מופרזת של מסטיק נמצאים רופאי השיניים, הטוענים שהיא עלולה להזיק למִפרק הלֶסֶת.

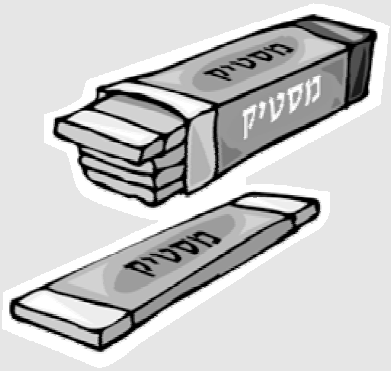

אנחנו משאירים בידיכם את ההחלטה אם כדאי ללעוס מסטיק אם לאו.

מעובד על־פי "מסטיק – מותר ללעוס. זה טוב לבריאות וגם מועיל לזיכרון", ראש גדול, גיליון 75, מאי 2007.

© כל הזכויות שמורות לראש גדול.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

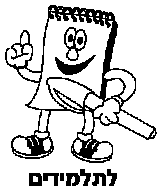

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את הדברים החשובים בקטע.

טענות בעד לעיסת מסטיק:

א.

ב.

הבעיה הנוגעת למחקרים האלה.

טענה נגד לעיסת מסטיק.

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

מסטיק – מותר ללעוס?

לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת.

יש הטוענים כי לעיסת מסטיק יכולה להיטיב עם בריאותנו, ואפילו לשפר את הישגינו. באחד המחקרים _____ שלעיסת מסטיק בתום הארוחה מסייעת למלחמה בַּחוֹרים בשן. _____ מעורר יצירת רוק, ורוק עוזר לשטוף את _____ המזיקים לשיניים שלנו. לעיסת מסטיק יכולה להיטיב גם עם _____ שלנו. מחקר יָפָּני הראה שלעיסת מסטיק ממריצה את זרימת הדם למוח.
_____ אחרים מצאו שלעיסת מסטיק מסייעת לשיפור הזיכרון.

עם זאת חשוב להדגיש שמַרבִּית המחקרים התומכים בלעיסת מסטיק, _____ על־ידי חברות המייצרות מסטיקים, שמטרתן _____ לנו את המוצרים שלהן. כלומר, אם נלעס יותר מסטיקים, החברות האלה ירוויחו _____ כסף. בין המתנגדים ללעיסה מופרזת של מסטיק נמצאים רופאי השיניים, הטוענים שהיא עלולה _____ למִפרק הלֶסֶת.

אנחנו משאירים בידיכם את ההחלטה אם כדאי ללעוס מסטיק אם לאו.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

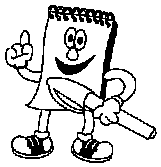

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

מסטיק – מותר ללעוס?

לעיסת מסטיק שנויה במחלוקת.

יש הטוענים כי לעיסת מסטיק יכולה להיטיב עם בריאותנו, ואפילו לשפר את הישגינו. באחד המחקרים נמצא שלעיסת מסטיק בתום הארוחה _____. המסטיק מעורר יצירת רוק, ורוק עוזר לשטוף את החיידקים המזיקים לשיניים שלנו.
לעיסת מסטיק _____. מחקר יָפָנִי הראה שלעיסת מסטיק ממריצה את זרימת הדם למוח. מחקרים אחרים מצאו שלעיסת מסטיק מסייעת לשיפור הזיכרון.

_____ שמַרבִּית המחקרים התומכים בלעיסת מסטיק, ממוּמָנים (משולמים) על־ידי חברות המייצרות מסטיקים, שמטרתן _____. כלומר, אם נלעס יותר מסטיקים, _____. בין המתנגדים ללעיסה מופרזת של מסטיק נמצאים רופאי השיניים, הטוענים _____
_____.

אנחנו משאירים בידיכם את ההחלטה אם כדאי ללעוס מסטיק אם לאו.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

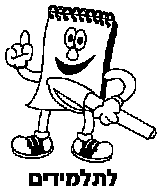

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע על המסטיק מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

לתלמידים

קראו את הקטע שלפניכם.

העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות

השבוע הכריזו החברה להגנת הטבע וגופים אחרים על תכנית ארצית שמטרתה להרחיק בעלי־חיים המזיקים לחקלאות בעזרת עופות דורסים כמו תנשמת ובז.

השיטה המקובלת כיום להרחקת בעלי חיים המזיקים לחקלאות, בעיקר מכרסמים (כמו למשל עכברים), היא פיזור חומרי הדברה רעילים. הבעיה היא שחומרי ההדברה הללו מזהמים את הסביבה וגם מסוכנים לנו, בני האדם, האוכלים את היבולים החקלאיים. על כן, יש צורך למצוא תחליף לחומרי ההדברה.

מטרת התכנית המוצעת היא לרתום את העופות הדורסים למלחמה במזיקים: הכוונה היא שעופות כמו תנשמת ובז מצוי יחליפו את חומרי ההדברה הרעילים. במסגרת התכנית יפוזרו באזורים חקלאיים ברחבי הארץ תיבות קינון לעופות הדורסים, והעופות יגיעו אל תיבות הקינון האלה ויטרפו את המכרסמים. כך יפחת הצורך בשימוש בחומרי הדברה רעילים. לדברי מומחים, העופות הדורסים יכולים לבצע את העבודה הזו ביעילות רבה מאוד. כך, למשל, זוג תנשמות יכול לטרוף בשנה אחת כאלפיים מכרסמים!

מבוסס על: צפריר רינת, "החברה להגנת הטבע והמשרד להגנת הסביבה והחקלאות ישתמשו בעופות דורסים להדברה ביולוגית", הארץ 5.3.2009.

© כל הזכויות שמורות לעיתון "הארץ" בע"מ.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

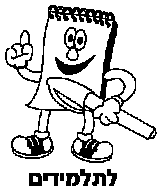

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

השלימו:

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

כתבו את הדברים החשובים בקטע.

השיטה הקיימת כיום:

הבעיה (החיסרון בשיטה הקיימת):

הפתרון:

כתבו משפט לסיום.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

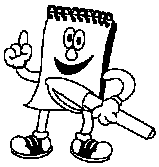

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות

השבוע הכריזו החברה להגנת הטבע וגופים אחרים על תכנית ארצית שמטרתה להרחיק בעלי־חיים המזיקים _____ בעזרת עופות דורסים כמו תנשמת ובז.

השיטה המקובלת כיום _____ בעלי חיים המזיקים לחקלאות, בעיקר מכרסמים (כמו למשל עכברים), היא פיזור חומרי הדברה _____. הבעיה היא שחומרי ההדברה הללו מזהמים את הסביבה וגם _____ לנו, בני האדם, האוכלים את היבולים החקלאיים. על כן, יש צורך למצוא _____ לחומרי ההדברה.

מטרת התכנית המוצעת היא לרתום את העופות הדורסים למלחמה _____: הכוונה היא שעופות כמו תנשמת ובז מצוי יחליפו את חומרי ההדברה הרעילים. במסגרת התכנית _____ באזורים חקלאיים ברחבי הארץ תיבות קינון לעופות הדורסים, והעופות יגיעו אל תיבות הקינון האלה ויטרפו את המכרסמים. _____ יפחת הצורך בשימוש בחומרי הדברה רעילים. לדברי מומחים, העופות הדורסים יכולים לבצע את העבודה הזו _____ רבה מאוד. כך, למשל, זוג תנשמות יכול לטרוף בשנה אחת כאלפיים מכרסמים!

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

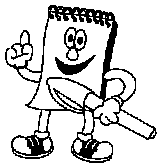

השלימו בקטע את מה שחסר, לפי מה שאתם חושבים.

העופות הדורסים יעזרו להפחית את הנזקים לחקלאות

השבוע הכריזו החברה להגנת הטבע וגופים אחרים על תכנית ארצית שמטרתה _____ בעזרת עופות דורסים כמו תנשמת ובז.

השיטה המקובלת כיום להרחקת בעלי חיים המזיקים לחקלאות, בעיקר מכרסמים (_____), היא פיזור חומרי הדברה רעילים. הבעיה היא _____ וגם מסוכנים לנו, בני האדם, האוכלים את היבולים החקלאיים. על כן, יש צורך למצוא תחליף לחומרי ההדברה.

מטרת התכנית המוצעת היא _____ _____: הכוונה היא שעופות כמו תנשמת ובז מצוי יחליפו את חומרי ההדברה הרעילים. במסגרת התכנית יפוזרו באזורים חקלאיים ברחבי הארץ תיבות קינון לעופות הדורסים, והעופות _____ _____. כך יפחת הצורך בשימוש בחומרי הדברה רעילים. לדברי מומחים, העופות הדורסים יכולים לבצע את העבודה הזו _____. כך, למשל, זוג תנשמות יכול לטרוף בשנה אחת כאלפיים מכרסמים!

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

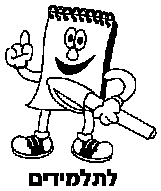

שם פרטי ושם משפחה: _____ כיתה: _____

כתבו את הקטע על העופות הדורסים מזיכרונכם.
נסו לכתוב פרטים רבים ככל האפשר מהטקסט.

_____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך